

ΣΩΚΡΑΤΙΚΗ
ΜΕΘΟΔΟΣ
ΣΕ ΚΟΛΛΕΓΙΟ
ΤΗΣ ΑΛΑΣΚΑΣ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 1500

ΥΠΗΡΧΕ ΔΙΩΡΥΓΑ ΣΤΟ ΣΟΥΕΖ
ΣΤΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Λυκάνθρωποι καὶ Σκυλοκέφαλοι
στὴν Ἀρχαιότητα καὶ τὸ Χριστιανισμὸ

**Μηνιαίο Περιοδικό
Πρωτοποριακής Έρευνας.**
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Ἀθήνα.
Τηλέφωνα: 3223957, 9841655.
Τηλεομοιότυπος: 3314997.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ («Internet»):
<http://www.davlos.gr>
Ήλεκτρονική Ἀλληλογραφία:
davlos@otenet.gr

Τὰ Γραφεῖα τοῦ «Δ» λειτουργοῦν
πρωινὲς ὥρες 9.30 - 14.30
καθημερινά (καὶ Σάββατο).

Ἰδρυτὴς-Ἱδιοκτητὴς-
Ἐκδότης-Διευθυντὴς:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Ἀχιλλέως - Μουσῶν 51
Παλαιό Φάληρο.

Παραγωγή:
PRESS LINE
Μάγερ 11, Ἀθήνα, τηλ.: 5225.479.

- Τιμὴ ἀντιτύπου: 1.500 δρχ.
- Δωδεκάμηνη συνδρομὴ: 14.000 δρχ.
- Ὁργανισμῶν κ.λπ.: 20.000 δρχ.
- Φοιτητῶν: 10.000 δρχ.
- Ἐξωτερικοῦ: 80 δολλ. ΗΠΑ.
- Ἡ συνδρομὴ καταβάλλεται
κατὰ τὴν ἐγγραφή.
- Ἡ συνδρομὴ ἀναενῶνεται
αὐτομάτως μετὰ τὴν λήξη τοῦ
12μήνου. Διακοπὴ τῆς συνδρομῆς
γίνεται μόνον κατόπιν
τηλεφωνήματος τοῦ ἐνδιαφερομένου.

**ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.**

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Ὅλες οἱ συνεργασίες καὶ τὰ
ταχυδρομικὰ ἐμβάσματα στὴ διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσῶν 51
175 62, Π. Φάληρο, Ἀθήνα.

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς
ποὺ ἀλλάζουν διεύθυνση, γὰ τὸ
γνωστοποιεῖν στὸ περιοδικό.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει
ἀναδημοσίευση ἢ ἀναμετάδοση
καθ' οἷονδήποτε τρόπον
δημοσιευμάτων τοῦ «Δαυλὸς»
χωρὶς τὴν γραπτὴ ἄδεια τοῦ ἐκδότη.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 14112:

Γὰ τὴν Ἑλένη, καὶ μόνο γι' αὐτὴν

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 14114:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

**Γ. ΧΑΤΖΗΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, Φ. ΜΠΟΥΡΑΣ, «ΕΧΕΤΑΛΑΙΟΣ», Δ.Β.,
Τ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, Α. ΤΣΑΚΝΑΚΗΣ, Ε. ΠΑΠΑΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ,
Θ. ΖΕΚΟΣ, Α. ΑΛΙΦΕΡΗΣ**

ΣΕΛΙΣ 14114:

Τὰ Ἀρβανίτικα πανάρχαια παραφθορὰ τῆς Ἑλληνικῆς
ΓΙΑΝΝΗΣ Β. ΠΕΠΠΑΣ

ΣΕΛΙΣ 14121:

Πολυπολιτισμὸς καὶ ὑποπολιτικὴ

ΓΙΑΝΝΗΣ Β. ΠΕΠΠΑΣ

ΣΕΛΙΣ 14123:

Τὰ γράμματα εἶναι γεωμετρικὰ σχήματα

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14126:

Ἐλέφ Θεοῦ ἑλληνοκτονία

Κ.Χ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14127:

Κίνηση γιὰ ἴδρυση Δελφικῶν Ἀγῶνων

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14127:

*Ἡ πολιτισμικὴ «Κορυφή» τῶν Πέντε:
Μία μεγάλη ιδέα τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ*

ΣΤΑΥΡΟΣ ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14134:

Ανκάνθρωποι καὶ σκυλοκέφαλοι

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΥΤΙΑΗΝΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14141:

Σωκρατικὴ μέθοδος σὲ κολλέγιο τῆς Ἀλάσκας

ΝΑΝΣΥ ΜΠΕΣΚΑ

ΣΕΛΙΣ 14145:

Ἡ συλλαβικὴ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΜΙΡΑΝΤΖΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14155:

*Μόνο 30.000 Ἑλληνοαμερικανόπουλα
διδάσκονται τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα*

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΡΙΒΩΝΙΑΝΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14163:

Ὁ Δίσκος τῆς Φαιστοῦ εἶναι συμπαγής;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14173:

Διώρυγα στὸ Σονὲς στὰ προϊστορικὰ χρόνια

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14181

Ἐβραῖοι τῆς Θεσσαλονίκης: ἱστορικὸ ἐράνισμα

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14183:

Ὁ τρόμος τοῦ Γιαχβικοῦ «μηδενός»

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 14185:

Ἐκθεση γλυπτῶν Γαβριέλλας Σίμωνη

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΓΛΑΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 14186:

Ἡ χαμένη ἡπειρος τῶν Μοῦ»

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 14154 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ: σελ. 14161
• ΟΙ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: σελ. 14171
• Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 14186.

Γιὰ τὴν Ἑλένη, καὶ μόνο γι' αὐτὴν

Παρατηρώντας τὴν πολιτικὴ καθημερινότητα καὶ ἀκούοντας τὴν πολιτικὴ μωρολογία τοῦ καιροῦ μας, ὁπότε κάθε δημόσια πράξη καὶ κάθε δημόσιος λόγος σχετίζονται μὲ τὰ χρηματιστήρια, τὴν ΟΝΕ, τὸν πληθωρισμό, τὴν «ἀνάπτυξη», τὸν «ἐκσυγχρονισμό», τὸ ἀκαθάριστο ἐθνικὸ προϊόν, τὰ ἐπιτόκια, τὸ ἐθνικὸ εἰσόδημα, τὰ ταμεῖα κ.λπ., διαπιστώνει κανεὶς τὸ ἀβυσσαλέο χάσμα ποὺ ἔχει ἀνοιχθῇ μεταξὺ τῆς σημερινῆς ἰδεολογίας -ἀξιολογίας τῆς ἀνθρώπινης ὁμάδας- πολιτείας-κοινωνίας καὶ τῆς ἀντίστοιχης πολιτικῆς ἀντιλήψεως τοῦ Παρελθόντος μιᾶς ἀντιλήψεως, μέσα στὴν ὁποία οὔτε κἂν σὰν ἔννοιες ὑπῆρχαν οἱ προαναφερθεῖσες κυρίαρχες ἀξίες (ἢ στόχοι) τῆς σημερινῆς πολιτικῆς δραστηριότητος (στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸν Πλανήτη ὁλόκληρο). Εἶναι δύσκολο νὰ ἀποφύγουμε τὴν «συγχρονοποίηση» πράξεων καὶ ἀξιών ἄλλων ἐποχῶν ἐμεῖς, οἱ ὁποῖοι τόσο βαθιὰ ἔχουμε βουλιάξει μέσα στὴν πνευματικὴ μιζέρια τῆς ἐποχῆς μας. Καὶ χρησιμοποιοῦμε ὡς κριτήριό γιὰ τὰ κίνητρα τῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν πράξεων τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων τὴν σημερινὴ χυδαία σκοποθηρία τῆς δικῆς μας ψυχικῆς φτώχειας.

Ἔτσι οἱ σύγχρονοι ἱστορικοὶ θεωροῦν ὡς «πραγματικὴ» αἰτία τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων στὴν Τροία τὸν ἔλεγχο τῶν Στενῶν τῶν Δαρδανελλίων γιὰ τὴν ἐλεύθερη μεταφορὰ τῶν σιταριῶν τῆς Νότιας Ρωσσίας στὴν Ἑλλάδα: Δηλαδή τὴν οἰκονομικοποίηση τῶν πάντων (προϊὸν τῆς ἀποκτηνώσεως τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, ποὺ περιορίσε τὶς φιλοδοξίες του, καὶ συνεπῶς τὴν ποιότητα ζωῆς του, στὸ ἐπίπεδο τῆς ἀπλῆς ἱκανοποιήσεως τῶν πολλῶν, ἀλλὰ μόνο ζωϊκῶν, ἀναγκῶν του) τὴν ἐπιρρίπτομε καὶ στοὺς Ὀμηρικοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς ταυτίζουμε μὲ τοὺς οἰκονομίστικους ἑαυτούς μας, γιὰτὶ δὲν μποροῦμε νὰ δοῦμε ἄλλα εἶδη ἀνθρώπων ἐκτὸς ἀπὸ τὸν *homo economicus*.

Ἀλλὰ οἱ δεκάδες ἡγέτες τῶν Ἀχαιῶν, ποὺ λένε χιλιάδες λέξεις καὶ πράττουν χιλιάδες πράξεις, ὅπως καταγράφονται αὐτὲς στὴν Ἰλιάδα, δὲν εἶχαν οὔτε μία ἰδέα γιὰ τὴν κατάκτηση οἰκονομικῶν στόχων, δὲν εἶπαν οὔτε μία φράση ποὺ νὰ σχετίζεται μὲ τὸ ἐμπόριο καὶ δὲν ἔκαναν οὔτε μία μάχη ποὺ νὰ ἔχη οἰκονομικοὺς στόχους. Γιὰ τὴν Ἑλένη ἔγι-

νε ὁ ξεσηκωμὸς ὁλόκληρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ μόνο γι' αὐτήν, γιὰ τὴν **Ἑλένη** ἄφησαν τὰ σπίτια τους οἱ Ἀχαιοί, καὶ μόνο γι' αὐτήν, τὴν **Ἑλένη** ἔφεραν πίσω στὴν Ἑλλάδα, καὶ μόνο αὐτήν.

Πῶς νὰ καταλάβουμε ἐμεῖς, οἱ χωμένοι βαθιὰ στὴ λάσπη τῆς ἀποκτηνώσεως -οἰκονομικοποιήσεως, ὅτι εἶναι δυνατόν μιὰ πανίσχυρη πολιτικὴ ἰδεολογία καὶ μιὰ κυρίαρχη πολιτικὴ πρακτικὴ νὰ ἔχουν ὡς μοναδικὸ στόχο τους τὴν Ἑλένη; Πῶς νὰ δεχθοῦμε, ὅτι μπορεῖ μιὰ πολυπρόσωπη ἡγεσία κι ἓνας λαὸς ὁλόκληρος νὰ «τὰ δίνουν ὅλα» γιὰ ἓνα τέτοιο ἰδανικό; Ποιὰ Ἑλένη; Πῶς νὰ ὑποψιαστοῦμε, ἐμεῖς πὺν τὸν Ἑλληνικὸ Λόγο τὸν φανταζόμαστε ὡς ἀπλὸ ἐργαλεῖο συνεννοήσεως (ὅπως εἶναι δηλαδὴ οἱ σημερινὲς ἐκβαρβαρισμένες μορφὲς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας – ἐννοῶ ὅλες τὶς γλῶσσες τοῦ Πλανῆτη), ὅτι μέσα στοῦ στόχο -ιδανικοῦ «**Ἑλ-ένη**» ὑπάρχει κάθε φῶς (τοῦ σύμπαντος, τοῦ πνεύματος, τῆς ψυχῆς), κάθε **σελ-**, κάθε **σ(α)έλ-ιος**, κάθε **σέλ-ας**, κάθε **σελ-ήνη**, κάθε **σελ-λός**, κάθε **σέλ-λην**,, πὺν «θεωρίας ἐνεκεν», χωρὶς συμφέρον, **σελ-**αγεῖ μέσα στὴν ἄπειρη ἀστροφεγγιὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὸν Εὐρωπαϊκὸ Βορρᾶ μέχρι τὰ ὑψίπεδα τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀπὺ Ἀσίας καὶ ἀπὸ τὶς σιέρρες τῆς Ἀμερικῆς μέχρι τὰ ἀπέραντα μήκη καὶ πλάτη τοῦ Εἰρηνικοῦ, ὅπως ἀποδείχθηκε ἀπὸ τὶς ἐρευνες πὺν δημοσιεύθηκαν στοῦ «Δαυλό»;

Γιὰ τὰ σιτάρια λοιπὸν – σὰν νὰ εἴμαστε τρωκτικὰ – ἐμεῖς θὰ ἀγωνιζώμαστε, θὰ πολιτευνώμαστε, θὰ ἐκστρατεύουμε, θὰ πολεμᾶμε... Τοιοῦτος πρέπει ἡμῖν πολιτικὸς στόχος. Καὶ ὑπηρετὰ τοιοῦτου στόχου ἀρμόζουν ἡμῖν ἀρχιερεῖς. Ἐκτὸς ἂν ἀπὸ τὰ θάθη τοῦ ἱστορικοῦ ἀσυνειδήτου μας, ὅπου ἔχουν ποντισθῇ ἀπὸ τοὺς δολοφόνους τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ οἱ ἱστορικὲς μας μνημεις καὶ τὰ ἱστορικά μας διώματα, ἐκπηγάξῃ ὁ Λόγος καὶ μᾶς ξανακάνῃ **Ἑλ-ληνες** γιὰ τὴν **Ἑλ-ένη**, καὶ μόνο γι' αὐτήν κι ὄχι κεκράχτες τῶν χρηματιστηρίων, τῆς ONE, τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τῶν ἄλλων πολιτικῶν φαντασμάτων, ὅπως μᾶς κατάντησαν μᾶς ξανακάνῃ πὺν συγκεκριμένα Ἑλληνες γιὰ τὴν κλεμμένη ἐδῶ καὶ χιλιετίες Ὠραία Ἑλ-ένη τιμωροὺς τῶν ἀπαγωγέων της, πὺν θὰ τὴν ξαναφέρουμε στὴν Ἑλ-λάδα.

Δ.Ι.Λ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Τὸ ἑλληνικὸ κράτος ἑλληνοποίησε τοὺς καταστροφεῖς τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Κύριε διευθυντά,

Σήμερα διάβασα στὸν ἑλληνόφωνο τύπο τῆς Νέας Ὑόρκης ἄρθρο ὑπὸ τὸν τίτλο «*Τιμήθηκε ὁ βυζαντινολόγος Α. Γκιγιόν*» στὸ Παρίσι ἀπὸ τὸν πρέσβη τῆς Ἑλλάδος στὴν Γαλλία ἐξ ὀνόματος τοῦ προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω, γιατί ἡ Ἑλλάδα βραβεύει κάποιον «για τὴν προσφορά του στὴ μελέτη καὶ στὴν ἔρευνα τῆς βυζαντινῆς ιστορίας». Ὁ Ἑλληνισμὸς πῶς μπορεῖ νὰ εἶναι υπερήφανος γιὰ τὸ Βυζάντιο, ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἑλληνικότητα καὶ τὴν ἱστορία του; Τὸ Βυζάντιο ἐπέφερε τὴν μεγαλύτερη καταστροφή στὸν πολιτιστικὸ καὶ ἱστορικὸ μας εἶναι. Ἡ φιλοσοφία, οἱ ἐπιστῆμες, τὰ ἔργα τέχνης τῆς Περγάμου, τῆς Ἐφέσου (Ἀρτεμίσιο, ἕνα ἀπὸ τὰ θαύματα τοῦ τότε κόσμου), τῆς Καππαδοκίας, τῆς Ἀντιόχειας καὶ τόσων ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων κατεστράφησαν «εἰς δόξαν Χριστοῦ». Οἱ φιλοσοφικὲς σχολὲς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὅλων τῶν ἄλλων πόλεων ἔκλεισαν. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες στα-

μάτησαν. Γιατὶ ἔτσι πίστευαν ὁ μέγας Γρηγόριος ὅτι θὰ σταματήσῃ τὴ διάδοση τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος (καὶ τὸν τιμοῦμε σὰν Ἕλληνες στὶς 30 Ἰανουαρίου ὡς προστάτη τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων – ἂν εἶναι δυνατόν!). Ὁ σημερινὸς Ἕλληνας δὲν ξέρει οὔτε τί πιστεύει οὔτε τί κάνει. Οἱ Βυζαντινοχριστιανοὶ κατέστρεψαν ὅ,τι ἦταν ἑλληνικόν, ὅτιδῆποτε εἶχε πνεῦμα ἐλευθερίας καὶ ἀλήθειας γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Κάποιος ἱστορικὸς ἔχει γράψῃ ὅτι, «*ἂν τὸ Βυζάντιο κρατοῦσε ἄλλα 100 χρόνια, δὲν θὰ εἶχε μείνει τίποτα Ἑλληνικόν*».

Ὁ φανατισμὸς μας σὰν χριστιανῶν καὶ ὁ φόβος γιὰ τὴν «ὁργὴ τοῦ Θεοῦ» δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ μπορέσουμε νὰ δοῦμε αὐτὸ πὺν θαμπώνει τὸν ἄνθρωπο καὶ λέγεται ἀλήθεια καὶ νὰ ἐλευθερωθοῦμε ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ ψέματος καὶ τῆς ἀπάτης.

Μὲ ἐκτίμηση

Γεώργιος Χατζησταυρίδης

Ἀστόρια, ΝΥ, ΗΠΑ

Τὰ Ἀρβανίτικα πανάρχαια παραφθορὰ τῆς Ἑλληνικῆς

Στὸ ἄρθρο τοῦ καθηγητῆ τοῦ Α.Π.Θ. κ. Κ. Θανασουλόπουλου σχετικὰ μὲ τὴν ἐτυμολογία - ἐρμηνεία τῆς λέξεως «**Δελφοί**» («Δανλός», 219, σλ. 13921-4) γίνεται ἀναφορὰ στὴν κατὰ Ἀρ. Κόλλια ἐτυμολογικὴ προσέγγιση (**del+φάος = δελφοί**), ἡ ὁποία καὶ προσπερνιέται, γιὰ νὰ καταλήξῃ ὁ κ. Κ.Θ. στὴν ἐπικρατέστερη κατ' αὐτὸν πρόταση: **δέελον - φάος = δελφοί**. Ἀς μοῦ ἐπιτραποῦν κάποιες (ἐπιδοθητικὲς) παρεμβάσεις:

1. Ὁ κ. καθηγητῆς δὲν ἐντόπισε στὰ λεξικά πὺν χρησιμοποίησε τὴ λέξη **del**. Εἶναι φανερό, ὅτι δὲν γνωρίζει τὰ Ἀρβανίτικα οὔτε τὴ σημερινὴ Ἀλβανικὴ (κυρίως τὶς διαδικασίες «μετάπλασης» τῆς δεύτερης). Στὴν Ἀρβανίτικη (πὺν δυστυχῶς κανένα Πανεπιστήμιό μας δὲν φρόντισε γιὰ τὴ σύνταξη ἐνὸς ὀργανωμένον λεξικοῦ τῆς, ἀδιαφορῶντας πλήρως γιὰ τὸ δυναμικὸ τμήμα τῶν Ἑλλήνων Ἀρβανιτῶν, πὺν ἀρκετὰ ἔχει προσφέρει στὸ Ἔθνος) ὑπάρχει ἡ λέξη **ντιέλλ (diell)** = ὁ ἥλιος. Οἱ Ἀρβανίτες, σύμφωνα μὲ τὴν θρησκευτικὴ θεώρησή τους, ἀφιερώνουν τὴ σημαντικώτερη μέρα τῆς ἐβδομάδος, τὴν ἀργία ἂς ποῦμε, στὸν ἥλιο: ἔ ντιέλ (**e diell**) = τοῦ ἥλιου (νὰ θυμηθοῦμε: Sunday, κατὰ τὸν βορειοευρωπαϊκὸ παγανισμὸ). Ἡ ἐπόμενη, μετὰ τὴν ἀφιερωμένη στὸν ἥλιο, ἡμέρα εἶναι

Γύρω ἀπὸ τὴ χρονολόγηση τῆς Γέννησης καὶ Σταύρωσης

Κύριε διευθυντά,

Πολὺ ἐνδιαφέρουσες οἱ ἀναλύσεις τῶν συνεργατῶν τοῦ «Δ» κ.κ. Κουτρουδέλη καὶ Ἀτταδύριου καὶ τοῦ ἀναγνώστη σας κ. Νικόλτση γιὰ τὴν χρονολόγηση τῶν γεγονότων τῆς Καινῆς Διαθήκης. Πρέπει ὅμως νὰ ἀναφερθῇ καὶ ἡ θεωρία, τὴν ὁποία ἔχει διατυπώσῃ κατὰ καιροὺς (π.χ. «Καθημερινή», 16-1-2000) ὁ διευθυντὴς τοῦ Εὐγενιδείου Πλανηταρίου κ. Διον. Σιμόπουλος, ἡ ὁποία θεωρία μάλιστα φαίνεται νὰ λύνῃ τὰ προβλήματα τῶν ἀντιφάσεων ποὺ ἐπεσήμανε ὁ κ. Ἀτταδύριος. Ἀναφέρω ἐν συντομίᾳ τὰ συμπεράσματα τοῦ κ. Σιμόπουλου:

Ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἡρώδης πέθανε λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ ἑβραϊκὸ Πάσχα καὶ λίγο ἀφ' οὗ ἐγενε ἐκλειψῇ Σελήνης. Ἐκλείψεις ἔχουμε τὸ 5, τὸ 4 καὶ τὸ 1 π.Χ. Μέχρι πρόσφατα ἔθεωρεῖτο, ὅτι ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρεται σὲ αὐτὴν τῆς 13-3 τοῦ 4 π.Χ. (750 ἄ.κ.Ρ., ὅπως δέχονται καὶ οἱ κ.κ. Κουτρουδέλης καὶ Ἀτταδύριος). Ὅμως πιθανώτερο εἶναι, ὅτι ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρεται στὴν ὀλικὴ ἐκλειψὴ τῆς 9-1 τοῦ 1 π.Χ. Ὅποτε στίς

ἀρχὲς τοῦ 1 π.Χ. (753 ἄ.κ.Ρ.) πεθαίνει ὁ Ἡρώδης.

Τὸ 2 π.Χ., ἀργυρὸ ἰωδηλαῖο τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, διατάσσεται «Ὁρκος Πίστεως» στὸν αὐτοκράτορα. Αὕτῃ πρέπει νὰ εἶναι ἡ «ἀπογραφή», ποὺ ἀναφέρει ὁ Λουκάς. Ὁ Ἰησοῦς γεννᾶται στίς ἀρχὲς τοῦ 2 π.Χ.

Τὸ 15ο ἔτος τῆς βασιλείας Τιβερίου κατὰ τὸν Λουκά ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, 30 ἐτῶν, ἀρχίζει τὸ κήρυγμα. Ὁ Τιβερίος ἀνακηρύσσεται αὐτοκράτωρ στίς 19-8-15 (768) καὶ βασιλεύει ἕως τῆς 18-8-29. Ἄρα ὁ Βαπτιστὴς ἀρχίζει τὸ κήρυγμα τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 29 (782) καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἑξὶ μῆνες μικρότερος, τὸ φθινόπωρο τοῦ ἴδιου ἔτους.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ διαρκεῖ 3,5 ἔτη (Ἰωάννης). Τὴν χρονίᾳ τῆς Σταυρώσεως κατὰ τοὺς εὐαγγελιστὰς τὸ ἑβραϊκὸ Πάσχα ἑωρτάσθηκε ἡμέρα Σάββατο. Τέτοια περίπτωσις ἔχουμε τὸ 26, τὸ 30 καὶ τὸ 33 μ.Χ. Βάσει τῶν ἀνωτέρω ἡ Σταύρωσις ἐγενε τὸ 33 (786).

Μετὰ τιμῆς
Φειδίας Ν. Μπουρλάς
Ἀριόστη Λέσβου

Ἡ σημερινὴ κοσμολογία καὶ ἡ Ἀρχαιοελληνικὴ Σκέψις

Ἀγαπητὲ «Δαυλέ»,

Θὰ ἤθελα νὰ ἀναφερθῶ στίς κοσμολογικὰς

ἀφιερωμένη στὴ Σελήνη: ἔχανε (**e hane**) = τῆς Σελήνης. Τὸ παιδί λέγεται ντιάλλιε (**diallie**) = διόπαις. Στὸ ἀρδανιτοχώρι τῆς Β. Ἀττικῆς Κάλαμος ὑπάρχει τὸ ἐπίθετος **Διέλλας** (ἐκ τοῦ Ντίελ = Ἡλῖος), ποὺ ἐκτὸς τῆς πιθανότητος τῆς παραφθορᾶς (ντ → δ) μᾶς δίνει τὴ δυνατότητα νὰ ὑποθέσουμε, ὅτι ἡ ἐν λόγω λέξις μπορεῖ νὰ προφερόταν καὶ ὡς διέλλ (δὲν ὑπάρχει καὶ μεγάλη ἀπόσταση ἀπὸ τὸ δέελος!). Ἐξ αὐτοῦ ἄλλωστε προτείνεται καὶ ἡ ἐτυμολόγησις τῆς λ. **Δίας** = Διέλλ, δηλαδὴ ὁ θεὸς Ἡλῖος, ὡς ἡ δεσπόζουσα φυσιοκεντρικὴ ἀναγνωριζόμενη καὶ τιμώμενη ἔννοια στὸν ἀπαλλαγμένο θεοκρατισμοῦ Ἑλληνικὸ Πολιτισμό. (Γραμματικὰ - γλωσσολογικὰ ἡ μετατροπὴ τοῦ **ντιέλλ - diell** σὲ **ντέλλ - dell** ἢ **del** εἶναι δυνατὴ καὶ ἐρμηνεύσιμη μὲ δόσιν τὰ πάθη φωνηέντων καὶ συγκεκριμένα τὴ συναίρεση. Ἡ χρησιμοποίησις ἐνὸς ἢ δύο **λ - Ι** δὲν πρέπει νὰ προβληματίζει, γιὰτὶ ἡ Ἀρδανίτικη ποτὲ δὲν ἐξικογραφήθηκε καὶ ἡ ἀπόδοσις τῆς παχύτητος τοῦ συμφώνου εἶναι σχετικὴ.)

Ἡ ἐμπλοκὴ τοῦ Διὸς (τῆς λ. Δίας) σὲ ἀρδανίτικες ἐτυμολογήσεις δὲν πρέπει νὰ αἰφνιδιάξῃ καὶ νὰ σοκάρῃ. Τὰ Ἀρδανίτικα δὲν εἶναι «ἄλλη γλῶσσα» παρὰ πρωτόλουνδο μόρφωμα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ οἱ χρήστες τους, οἱ σκυπετάριχοι πληθυσμοί, ποὺ ἐλάμβαναν ἔξωθεν κατὰ καιροὺς διάφορα ὀνόματα, δὲν ἀποτελοῦν παρὰ τμῆμα τῆς μεγάλης ἐλληνικῆς ὁμοεθνίας, ποὺ ἀναπτύχθηκε στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου.

ἀπόψεις τοῦ μεγάλου φυσικοῦ φιλοσόφου Ἀναξίμανδρου, οἱ ὁποῖες κατὰ τὴν γνώμη μου ταυτίζονται μὲ τὶς σημερινές.

Κατὰ τὸν Ἀναξίμανδρου πρωταρχικὴ οὐσία τοῦ σύμπαντος εἶναι τὸ ἄπειρον, ἐκ τοῦ ὁποίου διὰ ἀπεκκρίσεως προήλθε ὁ κόσμος. «*Ἀρχὴ τῶν ὄντων τὸ ἄπειρον*». Καὶ ὅπως μᾶς λέει ὁ Σιμπλίκιος γιὰ τὸν Ἀναξαγόρα: «*Οὗτος δὲ οὐκ ἀλλοιούμενον τοῦ στοιχείου τὴν γένεσιν ποιεῖ, ἀλλ' ἀποκρινομένων τῶν ἐναντίων διὰ τῆς αἰδίου κινήσεως*». Ὁ ἄπειρον σημαίνει ἀνευ πέρατος, ἀχανές, ἀναρίθμητον, ἀδιαπέραστον καὶ αἰδιος κίνηση σημαίνει αἰώνια, παντοτινὴ κίνηση. Μὲ τὸν ὄρο ἄπειρον λοιπὸν ὁ Ἀναξίμανδρος ἐννοεῖ μιὰν οὐσία ποιοτικῶς καὶ ποσοτικῶς ἀκαθόριστη καὶ ἀποκλείει ἐπομένως ὡς πρώτη ἀρχὴ τοῦ κόσμου τὶς γνωστὲς μορφές τῆς ὕλης, πᾶσα δηλαδὴ γνωστὴ οὐσία.

Σύμφωνα μὲ τὴν «σύγχρονη» θεωρία τῆς Μεγάλης Ἐκρηξης, στὴν ἀρχικὴ του κατάσταση τὸ Σύμπαν ἦταν ἓνα ὑπεράτομο μὲ ἄπειρη μᾶζα καὶ πυκνότητα καὶ διαστάσεις ἀπειροελάχιστου μεγέθους. Ὁλόκληρη δηλαδὴ ἡ μᾶζα τοῦ Σύμπαντος ἦταν συγκεντρωμένη σὲ ἓνα ἀπειροελάχιστο σημεῖο. Αὐτὴ ἡ ὑπέρπυκνη ὕλη ἦταν ἀδιαφοροποίητη καὶ δὲν ὑπαγόταν στοὺς γνωστοὺς φυσικοὺς νόμους. Τὸ ἄπειρον λοιπὸν τοῦ

Ἀναξίμανδρου κατὰ τὴν γνώμη μου ταυτίζεται μὲ τὴν πρωταρχικὴ, ἄπειρη σὲ μᾶζα, πυκνότητα (ἄπειρον, ὅπως προαναφέρθηκε, σημαίνει καὶ ἀδιαπέραστο) καὶ ἀπείρως μικρὴ σὲ ὄγκο μορφή τοῦ Σύμπαντος, ἡ ὁποία ἀποτελοῦνταν ἀπὸ ὕλη τελείως διάφορη ἀπὸ τὴν γνωστὴ ὕλη τοῦ Σύμπαντος, ἀφοῦ δὲν εἶχαν δημιουργηθῇ ἀκόμη τὰ σωματίδια τῆς ὕλης (ἀτομικὰ καὶ ὑποατομικά).

Ἀπὸ τὸ πρωταρχικὸ ὑπεράτομο, ποὺ διασπάσθηκε μὲ τὴν Μεγάλη Ἐκρηξη (Big Bang), προήλθε τὸ Σύμπαν. Δηλαδὴ διὰ τῆς ἀπεκκρίσεως ἐκ τοῦ ἀπείρου, ὅπως μᾶς λέει ὁ Ἀναξίμανδρος, ἀφοῦ μὲ τὴν Μεγάλη Ἐκρηξη ἡ ἀρχικὴ ὑπέρπυκνη ὕλη διασπάσθηκε, ἀποχωρίσθηκε ἀπὸ τὸ πρωταρχικὸ ὑπεράτομο καὶ ἀρχισε νὰ διασκορπίζεται, δημιουργώντας τὸν χωροχρόνο. Ἡ αἰδιος (δηλαδὴ ἡ αἰώνια) κίνηση τοῦ Ἀναξίμανδρου ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὴν σύγχρονη ἀστροφυσικὴ, ἀφοῦ ἔχει ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ κίνηση τοῦ Σύμπαντος, ποὺ ξεκίνησε μὲ τὴν Μεγάλη Ἐκρηξη, συνεχίζεται διαρκῶς, καθότι τὸ Σύμπαν διαστέλλεται διαρκῶς λόγω τῆς ὥθησης τῆς ὕλης, ποὺ δημιουργεῖται ἐκ τῆς ἀρχικῆς ἐκρηξης, τῆς ἀπεκκρίσεως ἢ ἀποκρίσεως, διὰ τῆς αἰδίου κινήσεως τοῦ Ἀναξίμανδρου. Ἡ «αἰδιος κίνησις» σημαίνει καὶ τὴν διαρκῆ ἐναλ-

Τὸ νεο-ρωμαϊκὸ ὅμως κρατίδιο, ἀντὶ νὰ λειτουργήσῃ κοσμοπολίτικα καὶ ἐπιθετικά, ὅπως ἐπίτασσε ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία, ἀποπροσανατολισμένο καὶ ξεκάρφωτο ἀπὸ πληθώρα αἰτίων ἄρχισε νὰ χαρίζῃ τὰ παιδιὰ του: «Ἀλβανοὶ» οἱ Ἀρβανίτες, «Βούλγαροι» οἱ Πομάκοι, «Ρουμᾶνοι» οἱ Βλάχοι, «Ρῶσοι» οἱ Πόντιοι, «Τοῦρκοι» οἱ Μουσουλμάνοι, Λατῖνοι οἱ Καθολικοί... Μία νοοτροπία ἡττοπάθειας καὶ ἀνοησίας, μία ἔκφραση ἀμάθειας καὶ ἀνεπάρκειας ἐνδεδυμένη μὲ τὴν ἀθλιότητα τοῦ «εἰρηνόφιλου μικροῖδεατισμοῦ» ἐπέφερε μιὰν ἐκσυγχρονισμένη Ψωροκώσταίνα ποὺ «δὲν διεκδικεῖ τίποτα». Ἐτοί οἱ φάρες τοῦ ἑλληνισμοῦ παραμελήθηκαν, ξωπετάχθηκαν, χαρίστηκαν. Ἡ λαογραφία μας δὲν λειτούργησε ποτὲ μὲ δυναμικὴ καὶ συνέχεια, ἀλλὰ ὡς ξεζουμισμένη φολκλορικὴ διατύπωση.

2. Ἡ σημερινὴ Ἀλβανικὴ εἶναι μιὰ ἐκτρωματικὴ, ἐξαμβλωματικὴ «ἐξέλιξη» τῆς Ἀρβανίτικης. Οἱ Σκυπετάροι, ἀνάλογα μὲ τὸ (ἐπιβεβλημένο κατὰ δάση) θρήσκειμά τους, τὶς ἐκμεταλλεύσεις ποὺ ὑφίσταντο, τὶς ἐξαρτήσεις καὶ τὶς ροπές τους «μπόλιαζαν» τὸν γλωσσικό τους κώδικα, ὄντας πάντα δίγλωσσοι ἢ καὶ τρίγλωσσοι. Ὁ ὀρθόδοξος Σκυπετάρος, ὁ Ἀρβανίτης, εἶχε ὡς ἐπίσημη γλῶσσα τὰ Ἑλληνικά καὶ τὰ Ἀρβανίτικα τὸν «μεταπλάθονταν» ἐπηρεασμένα ἀπ' τὴν Ἑλληνικὴ. Ὁ μουσουλμάνος Σκυπετάρος, ποὺ μίλαγε καὶ Τούρκικα, ἐχρίσθηκε «Τουρκαλβανός» καὶ στὸ ὄνομα τῆς θρησκευτικῆς μισαλλοδοξίας

λαγή ύλης και ενέργειας, πού γίνεται μέσα στο Σύμπαν λόγω της διαρκούς κινήσεως τόσο σε μικροκοσμικό (σωματίδια) όσο και σε μακροσκοπικό (αστέρες, γαλαξίες) επίπεδο. Γνωρίζει τέλος δ' Ἀναξίμανδρος, ότι τὸ ἀπειρον εἶναι αὐθύπαρκτο καὶ ἀφθαρτο, «ἔτι δὲ καὶ ἀγέννητον καὶ ἀφθαρτον». Ἐπαναλαμβάνει δηλαδή τὴν ἀρχαιοελληνικὴ κοσμογονικὴ ἀποψη περὶ τοῦ αὐτοδημιουργούμενου καὶ ὄχι Γαχθεόθεν δημιουργηθέντος Σύμπαντος, ἐνῶ τὸ ἀφθαρτον τοῦ ἀπείρου σημαίνει, ὅτι ἡ ὕλη καὶ ἡ ἐνέργεια, πού προήλθαν ἀπὸ τὴν πρωταρχικὴ κατάσταση τοῦ

Σύμπαντος, ἐναλλάσσονται συνεχῶς, χωρὶς νὰ χάνεται οὔτε ἐλάχιστο τμῆμα τους, πράγμα ἀπολύτως ἀποδεκτὸ ἀπὸ τὴν σύγχρονη ἐπιστήμη.

Ὁ Ἀναξίμανδρος λοιπόν, ὅπως καὶ τόσοι ἄλλοι Ἕλληνες σοφοὶ (Ὁρφεύς, Ἀναξαγόρας, Ἡράκλειτος κ.ἄ.), εἶχε συλλάβει ἀπολύτως τὶς σύγχρονες κοσμολογικὲς ἀπόψεις μὲ ἀπλῶς διαφορετικὴ ὀρολογία.

Μὲ ἀπειρη ἐκτίμηση
Ἑγελαῖος
Ἀθήνα

Περὶ ἐλληνοπρέπειας τῆς «πατρίδας» καὶ τῆς «θρησκείας»

Κύριε διευθυντά,

Θέλω νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν ἐκτίμησή μου γιὰ τὴν σαφήνεια τῶν ἀπόψεων καὶ τὴ διαύγεια τῶν σκοπῶν τοῦ περιοδικοῦ σας. Διαβάζω ἄλλα περιοδικὰ «ἐλληνοκεντρικῶς» περιεχόμενου, ἀλλὰ διαπιστώνω, ὅτι ἔχουν ἀσαφὴ τοποθέτηση καὶ ἀκόμη χειρότερα ἀσαφὴ κατεύθυνση.

Ἐπεκτείνω τὸν συλλογισμό μου πρὸς τὰ πολιτικὰ κόμματα, πού παρουσιάζονται ὡς «ἐλληνοπρεπῆ» καὶ μὲ τὸ σύνθημα «Πατρίς - Θρησκεία - Οἰκογένεια» ζητοῦν τὴν ψήφο κάθε Ἕλληνας. Γιὰ ποιά πατρίδα ὁμως μιλοῦν, γιὰ

μία πατρίδα τῆς ὁποίας ἡ διακυβέρνηση θὰ γίνεται ἀπὸ μία κᾶστα μισθοφόρων «ἐπαναστατῶν» ἐντεταλμένων ἀπὸ ξένα κέντρα ἐξουσίας; Καὶ γιὰ ποιά θρησκεία μιλάνε; Ἐχουν δορεῖ κάποιο σημεῖο ἐλληνοπρέπειας στὴν ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ ἢ στὰ ἱερά του βιβλία;

Δυστυχῶς ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς ἔχει σπλωθῆ καὶ παρερμηνευθῆ ἐσκεμμένα ἀπὸ ὀρισμένους χῶρους γιὰ ἰδιοτελεῖ συμφέροντα. Ἄν κάποιοι ἔχουν χρίσει τοὺς ἑαυτοὺς τους ὡς «ἐλληναράδες», θὰ πρέπει νὰ ἐναρμονίζονται μὲ τὶς ἀξίες, τὰ ἰδανικά καὶ τὸν ἐλεύθερο τρόπο

καὶ μὴς ἔννοιας ἐθνικῆς καθαρότητας, νοουμένης ἐν Ἑλλάδι μὲ δόση τὴν χριστιανικότητα, χαρίστηκε στοὺς Τούρκους. Οἱ τελευταῖοι μουσουλμᾶνοι Ἀρβανίτες τῆς Μακεδονίας καὶ Ἡπείρου (μιλᾶμε γιὰ δεκάδες χιλιάδες) «ἀντηλλάγησαν» τὸ 1923!

Ἐν πάσῃ περιπτώσει μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους τοῦ '12-'13 ὁ διεθνὴς παράγοντας θέλησε νὰ ἰδρύσῃ «Ἀλβανικὸ» κράτος μὴ θέλοντας γιὰ λόγους γεωστρατηγικοὺς νὰ συμπεριληφθῇ στὰ διευρυνθέντα Ἑλληνικά σύνορα ὁ ἄνωθεν τῆς Ἡπείρου χῶρος. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀποχωρεῖ ἀπ' τὰ ἀπελευθερώμενα ἐδάφη καὶ ἕνας ἰταλοκίνητος ἀρχικὰ μηχανισμὸς καὶ κατόπιν ὁ ἰδιάζων Χοτζικὸς κομμουνισμὸς ἀναλαμβάνουν καὶ τὴ δημιουργία «Ἀλβανικοῦ Ἔθνους».

Ἡ προοδευτικὴ «ἀλβανοποίηση» τῶν Σκυπετάρων στηρίχθηκε καὶ στὴν ἀλλαγὴ - καταστροφή τῆς ἀρβανίτικης γλωσσικῆς ρίζας. Πλῆθος λατινογενῶν, ἀγγλικῶν, τουρκικῶν, σλαβικῶν, γλωσσικῶν εἰσαγωγῶν, δανειῶν καὶ νεολογισμῶν ἔρχονται νὰ «πνίξουν» τὴ δόση τῆς Ἀρβανίτικης, ἐνὸς ἐπικοινωνιακοῦ κώδικα ἐστιασμένον σὲ φυσικὲς ἔννοιες καὶ ἀποχρώσεις, ριζωμένον στὸ θαθὴν ἱστορικὸ παρελθὸν καὶ σὲ ἀρχέτυπες στάσεις ζωῆς. Τὰ Ἀρβανίτικα εἶναι μία «παγανιστικὴ» γλῶσσα, τολμῶ νὰ πῶ! (Γιὰ τὴν κατοικία λ.χ. ὑπάρχουν ἄπειρες ὀνομασίες ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία της, τοὺς χρωματισμούς της, τὴν παραγωγ-

σκέψεως καὶ ζωῆς τῶν Ἑλλήνων· ἄλλιως «Ἐκὰς οἱ δέδηλοι».

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν φιλοξενία

Δ.Β.

Περιστέρι

Ἡ ἁρμονία στὶς ἀριθμητικὲς ἀναλογίες τοῦ Παρθενῶνος

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Σπυρίδων Παρασκευᾶς μὲ τὴν διπλὴ ιδιότητά του ὡς εἰδικοῦ ἐρμηνεύει τὰ γεωμετρικὰ μυστικά τοῦ Παρθενῶνος («*Ἀριθμητικαὶ ἀναλογίαι τῶν ἁρμονιῶν τοῦ Παρθενῶνος*», ἄρθρον του εἰς τὸν «*Δαυλόν*», τ. Ἀπριλίου). Θὰ ἤθελα νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς:

1) Ἡ ἁ' ΝΔ μετόπη, τὴν ὁποίαν δὲν μπόρεσε νὰ ἀφαιρέσῃ ὁ Ἑλγίνος λόγῳ τοῦ βάρους τοῦ ὑπερκειμένου μονολιθοῦ γωνιαίου μαρμάρου, καταστρέφεται καθημερινῶς μέχρι σήμερα ἀπὸ περιστέρια, τὰ ὁποῖα ὅλο καὶ διαφεύγουν τὰ διάφορα μέτρα προστασίας, ὅπως υπερήχους κ.λπ. καὶ προτιμοῦν νὰ φωλιάζουν κάτω ἀπὸ τὸν Λαπίθη, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἀκόμη παραιτηθῇ καὶ πολεμáει πάντοτε τὸν Κένταυρο, τὸ Πνεῦμα δηλαδή τὴν Κτηνωδίαν (δὲν ἀληθεύει ἐπομένως, ὅτι ποτὲ πουλιὰ δὲν φώλιασαν εἰς τὸν Παρθενῶνα).

2) «*Τὸ χαλκοῦν ἄγαλμα – ἀλεξικέρανον*» τῆς Ἀθηνᾶς δὲν ἦταν δεδαίως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ

ναοῦ, ἀλλὰ εἰς τὸν ὑπαιθρον χώρον τοῦ ἱεροῦ.

3) Τὸ ἐσωτερικὸν τῶν σπονδύλων τῶν κιόνων δὲν «*ἐπληροῦτο διὰ μολύβδου*», καί τι τὸ ὁποῖον ἰσχύει διὰ τοὺς συνδέσμους ἀπὸ σίδηρο καὶ μόλυβδο τῶν λοιπῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν, ἀλλὰ μὲ τετράγωνον καὶ στρογγυλὰ τεμάχια ξύλου (*ἐμπόλιον, πόλος*), τὰ ὁποῖα διατηροῦνται μέχρι σήμερα.

4) «*Ἡ ἀναλογία σπονδύλου πρὸς ὕψος εἶναι 1:8*». Δὲν εἶναι σαφὲς τί ἐννοεῖται, δεδομένου κυρίως ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ κωνικοῦ σχήματος τῶν κιόνων ἡ διάμετρος τῶν σπονδύλων ποικίλλει.

5) «*Ἡ γεωμετρικὴ ἐναλλαγὴ τοῦ μέλανος καὶ λευκοῦ τοῦ δαπέδου τοῦ Παρθενῶνος*». Ὅμως ὁ Παρθενῶν (ἀντιθέτως μὲ τὰ Προπύλαια καὶ τὸ Ἐρέχθειον) εἶχε ἀποκλειστικῶς οἰκοδομηθῇ ἀπὸ **λευκὸ** πεντελικὸν καὶ πάριον μάρμαρον. Ἡ ὀρχήστρα τοῦ θεάτρου τοῦ Διονύσου διατηρεῖ τὴν ἀνακαινισθεῖσαν ἐπὶ Ρωμαίων ἐπίστροφῃ (ἀντιγράφει ἀσφαλῶς παλαιότεραν) ἀπὸ μέλανες καὶ λευκοὺς λίθους, οἱ ὁποῖοι ὑπαινίσσονται

γικότητά της σὲ γάλα καὶ μαλλί, τὴ δυστροπία της ἢ ὄχι ἀπέναντι στὸν ἄνθρωπο κ.λπ. Τὸ κάθε χορταρικό σχεδόν, ἀπ' τὸ φύτρωμά του ὡς τὸ τελικὸ ξέραμά του, διαθέτει ὀνομασίες πὺν ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴν πορεία του! Ἕνας ἀνεκτίμητος θησαυρὸς σκέψης, ἐκφρασης, γλώσσας, πὺν ποτὲ δὲν ἀποτιμήθηκε, δὲν καταγράφηκε ἐπιστημονικὰ καὶ τώρα ἀργοσαλενεὶ πρὶν τὴν ὀριστικὴ ἀπώλειά του. (Μαζί του θὰ χαθῇ κι ἓνα σθεναρὸ κομμάτι τοῦ πανάρχαιου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.) Ἡ σημερινὴ ὑβριδικὴ Ἀλβανικὴ ἐν τέλει δὲν μπορεῖ σὲ καμμιά περίπτωσι νὰ ἀποτελέσῃ ἀξιόπιστη παράμετρο ἐτυμολογικῶν προσπαθειῶν, εἰ μὴ μόνο σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ Ἀρδανίτικα, πὺν παρέχουν αὐθεντικὰ γλωσσικὰ τεκμήρια.

Συμπερασματικά: εἴτε μιλήσουμε γιὰ **δέελον-φάος** εἴτε γιὰ **ντιέλλ - φάος** (ἡλίου φῶς) δὲν κινούμαστε παρὰ στὰ ἴδια πλαίσια. Εἴτε ἀποζητήσῃ ἓνας σημερινὸς συμπολίτης μας, ὀνόματι Διέλλας, τὴν ἐξήγησι τοῦ ἐπωνύμου του στὰ Ὀμηρικὰ Ἐπη εἴτε στὴν ἀρδανίτικη παράδοσι, δὲν παύει νὰ κινῆται στὸν ἴδιο πολιτιστικὸν ὅρο.

Γνωρίζοντας ὅτι θίξαμε (καὶ ἀνοίξαμε;) πολλὰ θέματα μὲ τούτη τὴν παρέμβασή μας ἐπιφυσασόμεθα γιὰ ἀναλυτικότερες παρουνσιάσεις.

Γιάννης Βασ. Πέππας

τὸ θετικὸν καὶ ἀρνητικόν, τὸ ἄρρεν καὶ θήλυ κ.λπ.

Καὶ τέλος 6) τὴν πρώτην Ἀκαδημίαν ἱδρυσεν ὁ Πλάτων (καὶ ὄχι ὁ Πυθαγόρας), καὶ παραδίδεται ὅτι ἐπάνω ἀπὸ τὴν εἰσοδὸν εἶχε χαράχθῃ ἡ πυθαγόρειος ρῆσις «*Μηδεὶς ἀγεωμέ-*

τροπος εἰσίστω».

Εὐχαριστῶ διὰ τὴν φιλοξενίαν
Τερέζα Μητσοπούλου

Ἀρχαιολόγος,

Τσάμη Καρατάση 5, Ἀθήνα

Παρατηρήσεις γιὰ τὴν προφορὰ καὶ τοὺς κανόνες τῆς Βασκικῆς

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Μὲ τὴν παρούσα σύντομη ἐπιστολὴ ἐπιθυμῶ νὰ θέσω ὑπόψιν τοῦ «*Δαυλοῦ*» κάποιες παρατηρήσεις μου πάνω στοῦ ἄρθρου «*Ἑλληνικὲς καταβολὲς στὴ γλῶσσα τῶν Βάσκων*» (τευχὸς 219, σελίδες 13889-13893):

α) Εἶναι ἐν μέρει λανθασμένος ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν συντακτῶν τοῦ ἄρθρου, ὅτι «*ἡ ὀνομασία τῆς γλῶσσας καὶ τοῦ λαοῦ τῶν Βάσκων στὴν Βασκικὴ γλῶσσα εἶναι Euskara*». Ἡ ὀνομασία τῆς γλῶσσας εἶναι πράγματι αὐτὴ, ἀλλὰ ἡ ὀνομασία τοῦ λαοῦ εἶναι «*Euskaldun*».

β) Ἡ ὀρθογραφία ὠρισμένων ἐκ τῶν ἐξεταζομένων στοῦ ἄρθρου βασκικῶν λέξεων δὲν ἀκολουθεῖ τοὺς ἐπίσημους κανόνες τῆς Βασκικῆς Ἀκαδημίας τῆς Βασκικῆς Γλῶσσας («*Euskaltzaindia*»), μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καθίσταται ἰδιαίτερα χρονοδόρα ἡ καὶ ἀνέφικτη ἡ ἐπιστημονικὴ ἐξέταση τῶν γλωσσολογικῶν δεδομένων τῶν συντακτῶν τοῦ ἄρθρου.

γ. Προβληματικὴ εἶναι ἐπίσης ἡ παρουσίαση κάποιων λημμάτων. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρωμιν στοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 5 λήμματα: «*hur(a) = τὸ νερό, τὸ*

ῥόδωρ». Στὴ σύγχρονη Βασκικὴ γλῶσσα τὸ νερό γράφεται «*ur*», ἐνῶ ἡ λέξις «*hur*» σημαίνει «*κοντὰ*» ἢ «*κοντινὸς*» ἀλλὰ καὶ «*φουντούκι*» Ἐπίσης: ἂν τὸ ἐντὸς παρενθέσεων (α) ἀποτελεῖ ἄρθρο – ποὺ εἶναι καὶ ἡ πιθανότερη ἐκδοχὴ –, τότε γιὰ αὐτὸ λείπει καὶ ἀπὸ τὶς ἄλλες λέξεις τοῦ καταλόγου; Ἄν ὅμως δὲν ἀποτελεῖ ἄρθρο, τότε ἡ σύγχυση τῶν λημμάτων «*hur*» (= *κοντὰ, κοντινὸς / φουντούκι*) καὶ «*hura*» (= *ἐκείνος, -η, -ο*) καθίσταται ἀνεξήγητα εὐκολώτερη (!).

δ. Οἱ συντάκτες τοῦ ἄρθρου θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν ἐξηγήσει ἐξ ἀρχῆς, ἂν ἐξετάζουν ὠρισμένη βασκικὴ διάλεκτο καὶ ποιά εἶναι αὐτή, καθὼς καὶ ποιοὺς κανόνες προφορᾶς καὶ ὀρθογραφίας ἔχουν ὑπ' ὄψιν. Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν προσοχή σας.

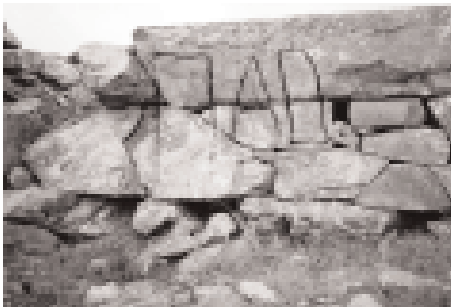
Μὲ τιμὴ

Ἀθανάσιος Α. Τσακνάνης

Καθηγητὴς ξένων γλωσσῶν

Ἑταῖρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας τῆς Βασκωνίας
Θεσσαλονίκη

Ποδοσφαιρικὸ σύνθημα πάνω σὲ ἀρχαῖο τεῖχος

τὴ διάρκεια πρόσφατης ἐπίσκεψής μου στὴν πόλιν τῆς ἀρχαίας Ἰτάνου. Πάνω στοῦ ἀρχαῖο τεῖχος εἶδα μὲ κατὰπληξιν, ὅτι κάποιος εἶχε γράψει μὲ μογιὰ τὴν λέξιν «*ΠΑΟ*».

Δυστυχῶς ὅσο ὑπάρχουν ἀνεγκέφαλοι σ' αὐτὸ τὸν τόπο, ὅ,τι καὶ ἂν κάνῃ τὸ κράτος ἢ οἱ ἀρχαιολόγοι, γιὰ νὰ προστατέψουν τὴν πολιτιστικὴ μας κληρονομιά, δὲν θὰ εἶναι ἀρκετό.

Μετὰ τιμῆς

Ἑμμ. Μ. Παπαματθαίου

Δικηγόρος, Σητεία Κρήτης

Κύριε διευθυντά,

Ἐσωκλείω φωτογραφία, ποὺ τὴν ἔλαβα κατὰ

Κυκλοφοροῦν ἀκόμη τέτοιοι ὁδηγοὶ τοῦ Ε.Ο.Τ.;

Κύριε διευθυντά,

Γράφουν τὰ φυλλάδια - ὁδηγοὶ τοῦ Ε.Ο.Τ. (δὲν ξέρω, ἂν κυκλοφοροῦν ἀκόμη) σχετικά μὲ τὴν Ἀρχαία Ὀλυμπία καὶ τοὺς Ἀγῶνες τῆς: «*Ἡ ἱστορία τοῦ ἱεροῦ τῆς Ὀλυμπίας συνδέεται μὲ τὴν ἱστορία τῶν βαρβαρικῶν εἰσβολῶν στὴν Ἥλιδα. Οἱ λαοὶ (!) ποὺ εἰσέβαλαν, ἔφεραν τοὺς θεοὺς τους, ἔγνη τῶν ὁποίων θρίσκουμε ἀπὸ τὸ πέρασμά τους μέσα στοὺς μύθους συνεχῶς διαμορφωνόμενους.*»

Ὑπηρετοῦσα στὴν Τουριστικὴ Ἀστυνομία τῆς Ἀρχαίας Ὀλυμπίας τὸ 1994, ποὺ διαπίστωσα αὐτὸ τὸ αἶσχος. Στὴν προσπάθειά μου νὰ

ἀποσυρθοῦν τὰ φυλλάδια αὐτά, κάτι ποὺ δὲν ἤθελε ὁ Ε.Ο.Τ., συνάντησα τέτοια ἀντίδραση, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ματαιοπονωῦ πέντε χρόνια καὶ ἐν τέλει νὰ χάσω τὴν δουλειά μου: Γιὰ μᾶς δὲν ἦρθαν ποτὲ οἱ Ἕλληνες εἰσβάλλοντας ἀπὸ τὸν «δορρά». Εἶναι αὐτόχθονες καὶ ζοῦσαν πάντα στὴν Μεσόγειο καὶ ὄχι μόνο. Καλὸ θὰ ἦταν νὰ πηγαίνουμε ἀντίθετα καμμιὰ φορὰ πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ἀνθελληνισμοῦ, ὅποιοδήποτε κι ἂν εἶναι τὸ κόστος.

Μὲ τιμὴ

Θεόδωρος Ζέκος

Τέως ἀστυφύλακας

Σύγχρονο μὲν θεατράκι, καταστροφὴ δὲ τῶν ἀρχαιοτήτων;

Κύριε διευθυντά,

Στὸ τεῦχος 218 (Φεβρουάριος 2000) δημοσιεύετε μία φωτογραφία καὶ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Κίμωνα Ἀθηναίου μὲ τίτλο «*Ἐχτισε σπῆτι πάνω στὴν ἀρχαία ἀκρόπολη τῆς Τήλου.*» Ἐχω νὰ κάνω ἐπὶ τοῦ θιγομένου θέματος μόνο μερικὲς συμπληρωματικὲς παρατηρήσεις.

Μὲ γεμίζει χαρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι ὅπως οἱ ἀναγνώστες σας μὲ αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ αἰσθητικῆς καὶ γνώμης. Ὅλες οἱ προσπάθειές μας κυρίως σ' αὐτοὺς ἀφοροῦν. Ὅπως ἀναφέρει ὁ ἀγαπητὸς Κίμων, «*Ἡ Χώρα, δηλ. ἡ πρωτεύουσα, εἶναι κτισμένη στὴν πλαγιά ἐνός λόφου, στὴν κορυφὴ τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἐνετικὸ κάστρο, τὸ ὁποῖο εἶναι κτισμένο ἐπίσης πάνω στὰ ἀπομεινάρια τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ἀκροπόλεως.*» Ἐμεῖς πρὲπει νὰ συμπληρώσουμε: Ὁ σημερινὸς οἰκισμὸς, ποὺ ἐφάπτεται τοῦ ἀρχαίου καὶ εἶναι συνέχειά του, εὐρίσκεται χαμηλότερα, ἀφ' ὅτου ἐξέλιπαν οἱ κίνδυνοι τῶν πειρατῶν, καὶ οἱ κάτοικοι δὲν εἶχαν κανένα λόγο νὰ σκαρφαλώνουν στὰ δουνά, γιὰ νὰ σωθοῦν. Ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, αἰῶνες πρὶν, ἢ «Χώρα» τοῦ νησιοῦ μας κτίστηκε ἀπὸ τὴν μιὰ καὶ τὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ ἀρχαίου τείχους. Αὐτὲς οἱ εἰκόνες λοιπόν, ὅπως αὐτὴ τῆς φωτογραφίας ποὺ δημοσιεύσατε, ἔρχονται ἀπὸ μακριά, ἀλλὰ σὲ κάθε περίπτωσι θεωροῦμε καθήκον μας τὴν

διατήρηση καὶ ἀνάδειξη αὐτοῦ τοῦ ἀρχαίου μνημείου μὲ τὰ πολλὰ χιλιόμετρα τείχους, τὸν ἀρχαῖο οἰκισμὸ (χρονολογεῖται στὸν 1ο π.Χ. αἰῶνα), τὴν ἀκρόπολη ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μνημεῖα τοῦ νησιοῦ μας. Ἡ προσπάθειά μας αὐτὴ ἔχει περιοριστικὲς συνθήκες τὶς μικρὲς σχετικὰ δυνατότητές μας, οἱ ὁποῖες ὁμως ἐνισχύονται σημαντικὰ ἀπὸ παρεμβάσεις ὅπως αὐτὴ τοῦ κ. Ἀθηναίου, γιὰ τὴν μᾶς κάνουν καὶ ἰδιαίτερα προσεκτικοὺς ἀκόμη καὶ σὲ ζητήματα ποὺ δὲν εἶναι δικῆς μας εὐθύνης.

Στὸ ἐρώτημα βέβαια «*τί κάνει ὁ δήμαρχος;*» θὰ παρατηρήσω, ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν διατήρηση καὶ ἀνάδειξη μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ δημιουργία πολιτισμοῦ. Ἀρκεῖ μόνο νὰ ἀναφεροῦμε στὸ νέο πετρόκτιστο θεατράκι τῆς Τήλου, ποὺ ὅλοι θαυμάζουμε. Πιστεύω, ὅτι δὲν θὰ κριθοῦμε μελλοντικὰ ἀπὸ τὸ πόσο καλοὶ φύλακες - δραγάτες ἡμασταν τῆς τεράστιας πολιτισμικῆς μας κληρονομιάς ἀλλὰ κατὰ πόσον, ἔχοντας αὐτὰ τὰ πλεονεκτήματα, ἀφήσαμε τὰ δικὰ μας ἀποτυπώματα καὶ δὲν διαδίδαμε αὐτὴ τὴ ζωὴ σὺν ἀνύπαρκτο πολιτιστικὸ ἄρα καὶ ἀνθρωπιστικὸ μέγεθος.

Μὲ τιμὴ

Ἀναστάσιος Σπ. Ἀλιφέρης

Γιατρός, Δήμαρχος Τήλου

Πολυπολιτισμός και ύποπολιτική

Όλο και περισσότερο τελευταία ἀκοῦμε νὰ γίνεται λόγος γιὰ πολυπολιτισμὸ καὶ μετατροπὴ τῆς Ἑλλάδας σὲ πολυπολιτισμικὴ κοινωνία. Πολιτικοὶ ἀπ' ὅλες τὶς πολιτικὲς πτέρυγες, ἄνθρωποι τῶν τεχνῶν, ἐπιστήμονες χρησιμοποιοῦν εὐρέως πὰ τὴν ἔννοια καὶ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ πολυπολιτιστικοῦ.

Ἡ συγκεκριμένη λέξη ἀποτελεῖ μεταφραστικὸ δάνειο τῆς ἀγγλικῆς *multicultural* (ἂς μὴν σταθοῦμε τώρα στὸ πόσο «ἀγγλική» εἶναι ἡ ἐν λόγω λ.). Στὸν εὐρωπαϊκὸ καὶ ἀμερικανικὸ χῶρο ἡ ἐπὶ μακρὸν συμβίωση, ὅχι πάντα ὑπὸ τὶς καλύτερες συνθηκὲς, διαφορετικῶν ἐθνοτήτων καὶ πολιτισμῶν συνετέλεσε στὴ δημιουργία τοῦ ὅρου, ὥστε νὰ καταδειχθῇ τὸ προκῦψαν κοινωνικὸ μῶρφωμα.

Στὴ σημερινὴ ἑλληνικὴ πραγματικότητα δὲν συμβαίνει κάτι ἀντίστοιχο. Στὴν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια δὲν υφίσταται μακρόχρονη συμβίωση τῶν Ἑλλήνων μὲ ἄλλες ἐθνότητες, φορεῖς διαφόρων πολιτισμῶν, ὥστε νὰ ἀπαιτηθῇ ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ χρῆση τοῦ σχετικοῦ ἢ ἀνάλογου ὅρου. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι, σύμφωνα καὶ μὲ ὅποιανδήποτε ἔρευνα ἐσωτερικῆς ἢ ἐξωτερικῆς προέλευσης, ἐθνολογικὰ καὶ πολιτιστικὰ ἀτόφυος, ἐνιαῖος, ἀρραγῆς καὶ συμπαγῆς πλὴν κάποιων θρησκευτικῶν διαφοροποιήσεων τοῦ ἐπισήμου Χριστιανορθόδοξου δόγματος, τῆς τάξεως τοῦ 1,5%.

Παρ' ὅλα αὐτὰ θεωρεῖται, ὅτι ἡ αὐξανόμενη προσέλευση καὶ μόνιμη ἐν πολλοῖς διαδίωξη ποικίλων ὁμάδων μεταναστῶν στὴ χώρα μας, μετατραπείσα ἤδη ἀπὸ χώρα ἀποστολῆς σὲ χώρα ὑποδοχῆς μεταναστῶν, συνιστᾷ ἀναγκαιότητα καὶ ὑποχρέωση διεύρυνσης τῶν ἔως τώρα ὑφισταμένων πολιτιστικῶν συντεταγμένων καὶ σταθερῶν ὀριζομένων κατὰ τὸ ἑλληνικὸ σκέπτεσθαι, φέρεσθαι, φρονεῖν καὶ ζῆν, ὥστε νὰ ὑπάρξῃ ζωτικὸς χῶρος κοινωνικῆς δράσης καὶ ἐξέλιξης τῶν ποικιλώνυμων ἐπηλύδων.

Οἱ ὁμάδες μεταναστῶν, ἀσχέτως τῆς ὁποίας ὀργανωτικῆς δόμησής τους, πού θὰ βρεθοῦν στὸ φιλόξενο ἢ μὴ χῶρο μιᾶς κοινωνίας ὑποδοχῆς, θὰ θεωρηθῇ ὅτι ἐδραιώνουν, παράγουν καὶ ἀναπτύσσουν πολιτισμὸ μόνον, ὅταν στὸ πέρασμα ἱκανοῦ χρόνου κρυσταλλώνωνται καὶ μορφοποιοῦνται ἰδι-

αίτερες πτυχώσεις στις βασικές εκφράσεις του καθημερινού τους βίου. Δεν αρκεί μιὰ στοιχειώδης παρατήρηση τῶν μορφοποιημένων αὐτῶν εκφράσεων, ἐπισημαίνει ὁ Στ. Κυριακίδης («Λαογραφία», τ. IB', σελ. 130-157), ἀλλὰ ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἐρμηνεία τους σύμφωνα μὲ τις ἐπιστημονικὲς μεθόδους: Ἡ ὑπαρξὴ ἔστω καὶ ὑποπολιτισμοῦ συνιστᾷ παλμὸ πολιτιστικῆς ἰδιαιτερότητας· ὁ ὑποπολιτισμὸς δὲ δὲν εἶναι ὑποτιμητικὴ ἔννοια, ἀλλὰ δηλοῖ τὸν πολιτισμὸ ἐκεῖνο πού ὑπάρχει, στέκεται, ἀντιστέκεται δίπλα καὶ παρὰλληλα ἑνὸς βασικοῦ καὶ κύριου. Ὅταν δὲν συντρέχει τίποτα ἀπὸ τὰ παραπάνω στὸν καθημερινὸ βίον ὁμάδων μεταναστῶν ἐντὸς μιᾶς ἄλλης (φιλοξενούσας) χώρας, δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ μιλήσουμε, ἀναφερόμενοι στὶς ὅποιες ἰδιαιτερεὲς ἐκδηλώσεις αὐτῶν τῶν μεταναστῶν, γιὰ συναισθηματικὲς φορτίσεις τους καὶ ψυχολογικὲς ἀντιδράσεις ἀπέναντι στὴν πολιτιστικὴ διάχυση τῶν στοιχείων κουλτούρας τοῦ ντόπιου «Ἐθνους».

Ἀναμφίδολα στὴ σημερινὴ ἐλληνικὴ πραγματικότητα δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ θέσῃ μὲ ἐπιστημονικὴ ἐγκυρότητα ζήτημα παρουσίας καὶ ἀνάπτυξης ἄλλου πολιτισμοῦ (μεταναστευτικῆς ὁμάδας) πέραν τοῦ κυρίαρχου καὶ μοναδικοῦ Ἑλληνικοῦ. (Ἴσως στὴ Θράκη καὶ στὸ μουσουλμανικὸ στοιχεῖο τῆς θὰ μποροῦσε νὰ σταθῇ μία τέτοια ἐπισήμανση, ἀλλὰ ἐκεῖ δὲν πρόκειται γιὰ μεταναστευτικὴ ὁμάδα ἀλλὰ γηγενεῖς ὑπηκόους.) Παρ' ὅλ' αὐτὰ ὅμως ὁ λόγος γιὰ πολυπολιτισμὸ γίνεται ὅλο καὶ συχνότερος. Ὅσο δὲ ὁ λόγος αὐτὸς ἐκφράζεται καὶ ἀπὸ πολιτικὰ χεῖλη καὶ δὴ κυβερνητικά, καθίσταται ἐρωτηματικὸ καὶ μυστήριο τὸ αἶτιο τῆς ἐπιμονῆς.

Ἡ ἀναγόρευση ὡς ἰσοπολιτισμικῆς τῆς ὅποιας μεταναστευτικῆς ὁμάδας μὲ τὴν ἐλληνικὴ κοινωνία, πέρα ἀπ' τὴν κατάδειξη τῆς κοινωνικῆς ἀδυναμίας καὶ ἰσχνότητας καθὼς καὶ τῆς εὐάλωτης, συμπλεγματικῆς διοθεωρίας τῶν τοιουτοτρόπως ὁμιλούντων, ὑπονομεύει ἐπικίνδυνα τοὺς πολιτιστικοὺς (καὶ ὄχι μόνον) στυλοβάτες, πού ἡ ἱστορικὴ πορεία δι' ἀγώνων, ἐπιστήμης, τέχνης καὶ φιλοσοφίας σφυρηλάτησε σὲ τοῦτο τὸν τόπο. Λόγος λοιπὸν περὶ πολυπολιτισμικότητας στὴ σημερινὴ Ἑλλάδα μαρτυρεῖ κεκαμμένο φρόνημα καὶ σημαίνει ἐλάχισσونا πολιτικὴ δούληση, καθὼς καὶ κοινωνικὴ ὑποτονικότητα.

Γιάννης Βασ. Πέππας

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΕΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

Σχόλιο στο έργο του Ἡλία Τσατσόμοιρου

[Ὁ «Δ» εἶχε δημοσιεύσει στὴ σελίδα 8240 τοῦ τεύχους 142 (Ὀκτώβριος 1993) τὴ «Γενεσιουγὸ Γεωμετρικὴ Μῆτρα» τῶν 24 γραμμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου, τῆς ὁποίας φωτοτυπία δημοσιεύουμε στὴν ἐπόμενη σελίδα. Ὁ κ. Νικόλαος Βασιλάκης στὸ ἄρθρο ποὺ ἀκολουθεῖ ἐπιλαμβάνεται τοῦ ἰδίου θέματος καὶ διατυπώνει κάποιες ἐνδιαφέρουσες ἐρμηνευτικὲς προεκτάσεις. Οἱ καμπυλόγραμμες μορφὲς τῶν γραμμάτων Β, Θ, Ο, Ρ κ.λπ., ὅπως τὶς ἀντιλαμβάνεται ὁ κ. Ν.Β., δὲν ἀνατρέπουν τὴν γεωμετρικὴ ὑπόστασή τους (μολονότι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔγραφαν συνήθως εὐθύγραμμα – γωνιώδη– τὰ γράμματα: Β, Θ, Ο, Ρ κ.λπ.)

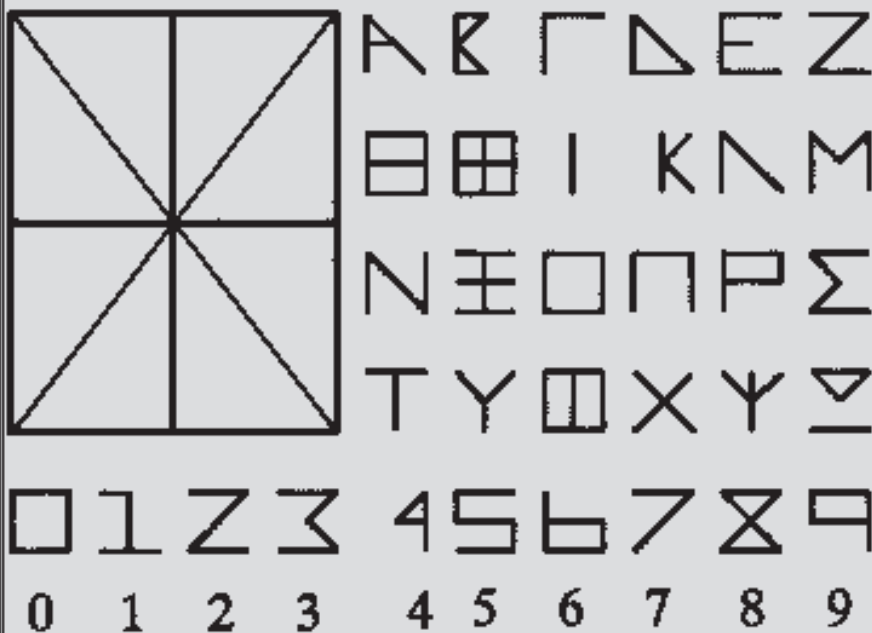
Ὡς ἔναυσμα τῆς παρακάτω διατυπωμένης σκέψεώς μου ἔλαβα τὴν ἀναφερόμενη πρόταση (παρμένη ἀπὸ τὸ διάλογο τοῦ Πλάτωνα «Κρατύλος») ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Ἡλία Τσατσόμοιρο, συγγραφέα τοῦ βιβλίου «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας. – Ἀπὸ τὸν ἔλλοπα θηρευτὴ μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Διὸς. – Ἡ ἀποκωδικοποίηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου», ἐκδ. «Δαυλὸς» 1991, ποὺ ἔχει ὡς τὰ ἐξῆς: «Τὸ ὄνομα “ἄνθρωπος” σημαίνει, ὅτι μόνον ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα ὠνομάσθη ὀρθὰ “ἄνθρωπος”, διότι ἐξετάζει με προσοχὴ (καὶ ἀναλογίζεται ἀργότερα) ὅσα ἔχει ἰδεῖ (ἀναθρῶν ἃ ὅπωπε)».

Στὸ γράμμα Α λοιπὸν ἔχουμε μία γεωμετρικὴ ἀπεικόνιση τῆς ὀπτικῆς ἱκανότητος ἐνὸς τυχόντος ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος καθήμενος ἐπάνω σὲ ἓνα ὕψωμα (βουνό) παρατηρεῖ ἢ «ἐξετάζει με προσοχὴ» κατὰ τὸν Τσατσόμοιρο τὸν ἀνοικτὸ ὀρίζοντα κάτω. Ἔχουμε δηλαδὴ τὸν γραφικὸ σχηματισμὸ ἐνὸς ἰσοσκελοῦς τριγώνου, ποὺ τὰ δύο του ἄκρα ἐκτείνονται στὸ ἄπειρο, ξεκινώντας ἀπὸ μία μηδενικὴ γωνία ὀράσεως, ποὺ ὅλο καὶ αὐξάνεται, ἕως ὅτου σταματήσῃ σὲ κάποιον φυσικὸ ὄριο πέρα στὸν ὀρίζοντα π.χ. μία ὁροσειρά. Τὸ ὀπτικὸ σύμβολο ποὺ δηλώνει αὐτὴν τὴ διακοπὴ τῆς ὀράσεως λόγω ἀντικειμενικῶν δυσκολιῶν, εἶναι ἢ ὀρίζοντια γραμμὴ, ποὺ σὲ κάποιον σημεῖο ἐνώνει τὶς δύο πλευρὲς τοῦ τριγώνου. Μήπως καὶ τὰ ὑπόλοιπα γράμματα ἀποτελοῦν γεωμετρικὲς ἀπεικονίσεις;

Οἱ πρόγονοί μας τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος χρησιμοποιοῦσαν μόνον τὴν μεγαλογράμματη (κεφαλαῖα) γραφὴν στὰ κείμενά τους (Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ, Ο, Π, Ρ, Σ, Τ, Υ, Φ, Χ, Ψ, Ω). Ἐδῶ ὁμως βλέπουμε ὀλοφάνερα, ὅτι οἱ κατασκευεὺς αὐτὲς ἔχουν νὰ κάνουν ἄμεσα μετὰ τὴν γεωμετρίαν. Ἔχουμε ἄραγε ἐμεῖς τὸ δικαίωμα, αὐτὸ τὸ γεγονός νὰ τὸ ἀναγάγουμε σὲ σύμπτωση; Στὰ «Μουσεῖα λόγου» (μετὰ μεγάλη πιθανότητα ἀπὸ ἐκεῖ ἐκπορεύθη καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Ἀλφάβητο) γνώριζαν τὴν Εὐκλείδεια Γεωμετρίαν πρὶν ἀπὸ τὸν Εὐκλείδη. (Ὁ Εὐκλείδης σύμφωνα με ὅλους τοὺς ἱστορικοὺς τῶν Μαθηματικῶν ἀπλῶς

ΚΑΤΑΛΕΓΜΑΤΙΚΟ

Ἡ Γενεσιουργὸς Γεωμετρικὴ Μήτηρ
τῶν 24 γραμμάτων καὶ τῶν 10 ἀριθμῶν

Ἰδέα σχεδίου: ΔΗΜ. Γ. ΛΑΜΠΡΟΥ. – Ἐκτέλεση: ΜΑΞ. ΚΑΤΣΙΑΔΑΡΑΝΗ

Ὁ «Δαυλός» ἀφιερώσει τὴν ὡς ἑνω Γεωμετρικὴ
Γενεσιουργὸ Μήτηρ ὅλων τῶν Γραμμάτων καὶ ὅλων
τῶν Ἀριθμῶν στοὺς ἀνὰ τὴν Γῆν Φοιτικιστὲς, μὲ τὴν
παράκληση νὰ ἀνακαλύψουν σ' αὐτὴν τὸ σημιτικὸ
Ἄλφ (δόδι), τὸ σημιτικὸ Μπέθ (καλύδα), τὸ
σημιτικὸ Γνίμελ (καμήλα) κ.λπ., καθὼς καὶ τοὺς
σημιτικoὺς «Ἀραβικοὺς» ἀριθμοὺς.

Φωτοτυπία τῆς σελίδας 8240 τοῦ τεύχους 142 τοῦ «Δαυλοῦ».

συνέλεξε και εξέδωσε τὰ «Στοιχεῖα» πού εἶχαν ἀνακαλύψει οἱ προγενέστεροί του.) Ἄς πάρουμε ὁμῶς τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου ἕνα πρὸς ἕνα.

Τὸ γράμμα Α βλέπουμε νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο εὐθεῖες, πὺν σχηματίζουν ἕνα ἰσοσκελὲς τρίγωνο μὲ τὴν ἀνάλογη γωνία καὶ ἀπὸ μία κάθετη τομὴ τῶν δύο πλευρῶν. Στὸ γράμμα Β ἔχουμε δύο κύκλους, πὺν τέμνονται ἀπὸ μία κάθετη εὐθεῖα, ἡ τελειώνουν σὲ αὐτήν. Στὸ γράμμα Γ ἔχουμε δύο τεμνόμενες εὐθεῖες ἡ ἐπίπεδα μὲ τὴν «τάση» ἴσως νὰ περικλείουν κάτι ἀπὸ τὰ δεξιά, καὶ σχηματίζουν γωνία 90° . Τὸ γράμμα Δ εἶναι ἕνα κανονικὸ ἰσοσκελὲς τρίγωνο, ἀποτελούμενο ἀπὸ τρεῖς τεμνόμενες εὐθεῖες καὶ μὲ τὴν «πρόθεση» ἴσως νὰ καλύψη καὶ νὰ περιφρουρήσῃ κάτι σημαντικὸ μέσα του. Τὸ γράμμα Ε ἀποτελεῖται ἀπὸ μία κάθετο, πὺν τέμνεται καὶ τελειώνει σὲ δύο εὐθεῖες, καὶ ἡ κάθετος αὐτὴ τέμνεται ὅχι στὴν μέση, ὅπως θὰ περιμενε κανεῖς, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ στὰ $\frac{3}{4}$ αὐτῆς.

Στὸ γράμμα Ζ ἔχουμε ἕνα τεμνόμενο ὀρθογώνιο παραλληλόγραμμο, ὅπου οἱ δύο ἀπέναντι ὀρθογωνίες γωνίες τέμνονται ἀπὸ μία εὐθεῖα καὶ σχηματίζουν δύο ἀντιπαραθετόμενα τρίγωνα τῶν 45° ἑκαστον, ἀφοῦ λείπουν οἱ δύο κάθετες καὶ ἀπέναντι πλευρές. Στὸ γράμμα Η ἔχουμε τὸ ἴδιο παραλληλογράμμο μὲ δύο παράλληλες καθέτους τεμνόμενες πρὸς τὰ ἄνω καὶ στὰ $\frac{3}{4}$ αὐτῶν. Ἐδῶ στὴν πραγματικότητα ἔχουμε τὸ γράμμα Ε, ἀπ' ὅπου λείπουν οἱ δύο ἄνω παράλληλες πλευρές καὶ ἀντὶ αὐτῶν ἔχουμε τὴν παρουσίαση τῆς δεξιάς καθέτου πλευρᾶς. Ἐδῶ βλέπουμε πλέον καθαρά, ὅτι τὸ γράμμα Ε ἔχει προέλθει ἀπὸ τὸ γράμμα Η. Ἐπίσης ἀπὸ τὸ ἴδιο προαναφερόμενο γεωμετρικὸ σχῆμα (ὀρθογώνιο παραλληλόγραμμο) ἔχουν προέλθει καὶ τὰ γράμματα Ν, Ξ, Π καὶ Σ.

Στὸ γράμμα Θ ἔχουμε ἕνα παράλληλα διχοτομημένο κύκλο ἡ ἔλλειψη. Τὸ γράμμα Ι εἶναι μία κάθετος, πὺν μπορεῖ νὰ ἐννοηθῇ ὅτι προεκτείνεται ἄπειρα στὸ χῶρο. Τὸ γράμμα Κ προέρχεται ἀπὸ μισὸ τμήμα κύκλου, ὅπου ἡ κάθετος καὶ εὐθεῖα γραμμὴ εἶναι ἡ διάμετρος τοῦ κύκλου καὶ οἱ δύο τεμνόμενες εὐθεῖες εἶναι οἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ τοῦ κύκλου. Τὸ γράμμα Λ δείχνει, ὅτι προέρχεται ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ γράμμα Δ, ἀφοῦ τοῦ λείπει μόνο ἡ κάτω εὐθεῖα γραμμὴ. Τὸ γράμμα Μ εἶναι ἕνα «ἐσώκλειστο» καὶ «ἀνάποδο» γράμμα Δ. Τὸ γράμμα Ο εἶναι ἕνας κύκλος, πὺν τέμνει τὸ ἄνω μισὸ μιᾶς καθέτου γραμμῆς. Τὸ γράμμα Τ προέρχεται ἀπὸ τὸ γράμμα Γ, ἀφοῦ εἶναι δύο ἀντιπαρατιθέμενα Γ, πὺν τὸ ἕνα «στηρίζει τὴν πλάτη του» στὸ ἄλλο. Τὸ γράμμα Υ προέρχεται ἀπὸ τὸ ἄνω τεταρτημόριο τοῦ γράμματος Χ, τὸ ὁποῖο τεταρτημόριο στηρίζεται σὲ μία κάθετο. Τὸ γράμμα Φ εἶναι ἕνας κύκλος, πὺν τέμνεται ἀπὸ μία κάθετο ἀκριβῶς στὴ μέση καὶ πὺν προεκτείνεται νοητὰ στὸν χῶρο.

Τὸ γράμμα Χ μπορούμε νὰ ποῦμε, ὅτι προέρχεται ἀπὸ ἕνα κύκλο, ὁ ὁποῖος τεμνόμενος ἀπὸ δύο διαμέτρους μὲ συγκεκριμένη γωνία ἀνάπτυξής τους (ἔδῳ κατὰ τὴν κάθετη διεύθυνση, γωνία ἰσοσκελοῦς τριγώνου καὶ κατὰ τὴν ὀριζόντια διεύθυνση, ἀμβλεία γωνία τριγώνου) χωρίζεται σὲ 4 τεταρτημόρια. Τὰ δὲ ἀντιπαρατιθέμενα τρίγωνα κατὰ τὴν κάθετη καὶ ὀριζόντια διεύθυνση εἶναι ὅμοια καὶ ἴσα τρίγωνα. Τὸ γράμμα Ψ εἶναι τὸ μισὸ καὶ κάτω μέρος ἑνὸς κύκλου, πὺν τέμνεται ἀκριβῶς στὴν μέση ἀπὸ μία κάθετο, πὺν προεκτείνεται νοερὰ στὸν χῶρο. Τέλος τὸ γράμμα Ω εἶναι ἕνας κύκλος πὺν «ἀκουμπᾷ» (τελειώνει) στὸ κάτω μέρος ἐπάνω σὲ μία ὀριζόντια εὐθεῖα καὶ πὺν μπορούμε νὰ θεωρήσουμε ὅτι προεκτείνεται νοερὰ στὸν χῶρο.

Σημείωση: Ἐχουμε μία ἀξιοπρόσεκτη «συμπεριφορὰ» ὀρισμένων γραμμάτων, ἀφοῦ στὰ γράμματα Β, Γ, Ε, Κ, Ρ καὶ Σ βλέπουμε μία δεξιόστροφη (τυχαῖα ἄραγε;) παρουσία.

Νικόλαος Βασιλάκης

Ἐλέω Θεοῦ ἑλληνοκτονία

Οἱ πόλεμοι σήμερα ὀφείλονται κυρίως σὲ θρησκευτικὲς διαμάχες μεταξὺ τῶν τριῶν μονοθεϊστικῶν (κοσμικῶν) θρησκειῶν (Χριστιανισμοῦ, Ἰσλαμισμοῦ καὶ Ἰουδαϊσμοῦ). Πρόκειται γιὰ τὴν «σύγκρουση πολιτισμῶν» κατὰ τὸν Σάμιουελ Χάντιγκτον. Ὅχι ὅτι δὲν ὑπάρχουν διαμάχες καὶ μεταξὺ τῶν πολυθεϊστικῶν θρησκειῶν, ἀλλὰ αὐτὲς ὀφείλονται κυρίως στὴν μὴ ἀνεκτικότητα καὶ ἐπιθετικότητα τῶν κοσμικῶν θρησκειῶν. Κάθε φορὰ ποὺ ταξιθεύει ὁ ποντίφιξ τοῦ Βατικανοῦ, ξεσηκώνεται θόρυβος μέγας. Αὐτὸς διέλυσε στὸ παρελθὸν ὁλόκληρη αὐτοκρατορία (ΕΣΣΔ), ἀρχίζοντας μὲ τὴν ὑπονόμηση τῆς Πολωνίας. Κατὰ τὸν μέγα ἱστορικὸ Τοynbee καὶ ὁ κομμουνισμὸς εἶναι «ἀπορροή» τοῦ χριστιανισμοῦ. *«Διαγιγνώσκω τὸν κομμουνισμὸν ὡς θρησκείαν καὶ εἰδικῶς ὡς νέον ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ εἶδους... Εἰς αὐτὸν ἡ ἰουδαϊκὴ μυθολογία διατηρεῖται ὑπὸ τὸ ἔνδυμα ἑνὸς πολιτικοῦ δόγματος»*, ἔγραψε («Choose Life», Oxford 1978).

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι, πρὶν ἐπικρατήσουν οἱ κοσμικὲς θρησκείες, ὑπῆρχε ἀνεξιθρησκεία. Ἀ.χ. οἱ Ἕλληνες ποτὲ δὲν ἔκαναν πόλεμο μὲ ἄλλα ἔθνη ἐπειδὴ ἦσαν ἀλλόθρησκα. Στὶς Ἰνδίες ὑπῆρχαν πολυάριθμες θρησκείες καὶ αἰρέσεις, ποὺ συμβίωναν ἁρμονικὰ μεταξὺ τους. Ἀντιθέτως οἱ μονοθεϊστικὲς θρησκείες δὲν ἀνέχονται τὴν διαφορετικότητα. Δὲν θὰ ἀναφερθῶ στὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῆς ἐξοντώσεως ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς πανάρχαιων λαῶν καὶ πολιτισμῶν, ὅπως τῶν ἰθαγενῶν τῆς Ἀμερικῆς (Ἰνκας, Μάγυας κ.λπ.), ἀφρικανικῶν φυλῶν, τῶν ἰθαγενῶν τῆς Αὐστραλίας, τῶν κατοίκων τῆς Δαμασκοῦ ἀπὸ τοὺς σταυροφόρους Φράγκους, τῶν θυμάτων τῆς Ἱερᾶς Ἐξέτασης, τῶν χιλιάδων σφαγιασθέντων κατὰ τὶς Νύχτες τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου στὴν Εὐρώπη, 1 ἑκατ. ὀρθοδόξων Σέρβων ἀπὸ καθολικοὺς Κροάτες, 600.000 Λίβυων κ.ο.κ. Καὶ οἱ σφαγὲς συνεχίζονται μὲ τὸ Ἰρλανδικό, τὸ Παλαιστινιακό, τὸ Κυπριακό, τὸ Τσετσενικό κ.λπ.

Ἡ μεγαλύτερη ὁμως πράξη βαρβαρότητας καὶ ἔθνοκτονίας ἐγίνε σὲ βάρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου, ἐπειδὴ ἦτο «εἰδωλολατρικός». *«Ὁ γῆν φέρειν»*, διέταξεν ὁ Μ. Θεοδόσιος, καὶ τὰ στίφη τοῦ Ἀλαρίχου μὲ τοὺς ἀφηνιασμένους μοναχοὺς ἐξηφάνισαν στὸ πέρασμά τους κάθε τι τὸ Ἑλληνικό, ἔμψυχο καὶ ἄψυχο. *«Τοὺς μὲν γὰρ πέμψασά τινας τῶν ἐπ' ἐξουσίας τοὺς μὲν ξύλω ἀνήρτων (σταύρωναν), τοὺς δὲ ξίφει παρέδιδον, τοὺς δὲ τῷ τῆς θαλάσσης θυτῶ»* (τοὺς «φούνταραν» κοινῶς) [Παπαρρηγ. τ. III, σ. 276]. Χώρια οἱ ἀνασκολοπισμοί, ἐγκιδωτισμοί, καροτομίες ἀνθρώπων καὶ «ψευδοθεῶν» τῶν ἀλλοφύλων. Καὶ ὡς τώρα ὄχι μόνον συγγνώμη δὲν ζήτησαν γιὰ τὴν ἔθνοκτονία, ἀλλὰ μᾶς ἀφώρισαν καὶ πάλιν ὡς «ἐθνικοὺς εἰδωλολάτρες» τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, παρουσίᾳ καὶ τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Καὶ τοῦτο, διότι θεωροῦν ἑαυτοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ἑνὸς καὶ μοναδικοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐξουσία τους «ἐλέω Θεοῦ». Τοῦ δικοῦ τους Θεοῦ.

Κ. Χ. Κωνσταντινίδης

Ἵποστράτηγος ἐ.ά.

ΚΙΝΗΣΗ ΓΙΑ ΙΔΡΥΣΗ ΔΕΛΦΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΙΣΟΔΥΝΑΜΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ

Συνέντευξη τοῦ προέδρου τοῦ Διεθνoῦς
Δελφικοῦ Συμβουλίου Κρ. Κίρς στὸ «Δ»

Εἶχαμε σὲ προηγούμενο τεῦχος ἀναφερθῆ στὴν διεθνή προσπάθεια ἀναδίωξης τῶν Δελφικῶν Ἀγώνων (τεῦχος 215, Νοέμβριος 1999) καὶ τὴν ἱδρυση τοῦ Διεθνoῦς Δελφικοῦ Συμβουλίου στὸ Βερολίνο ἤδη ἀπὸ τὸ 1994. Ὁ πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Γερμανὸς ἐλληνιστῆς Κρίστιαν Κίρς ἐπισκέφθηκε πρόσφατα τὴν Ἑλλάδα καὶ μίλησε στὸ «Δαυλὸ» γιὰ τὴν φιλοδοξία του, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὸ νὰ καταστήσῃ τοὺς Δελφοὺς σημεῖο πνευματικῆς συνάντησης τῶν λαῶν.

Ἡ πολιτισμικὴ «Κορυφὴ» τῶν Πέντε **ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ**

Μὲ πρωτοβουλία τοῦ Ἑλληνα πρωθυπουργοῦ δημιουργεῖται ἡ «Ὁμάδα τῶν 6» Μεγάλων Ἰδρυτριῶν Χωρῶν τοῦ Πολιτισμοῦ (Ἑλλάδας, Κίνας, Ἰνδίας, Αἰγύπτου, Μεξικοῦ) ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς «Ὁμάδας τῶν 7» Μεγάλων Βιομηχανικῶν Χωρῶν (Η.Π.Α., Ἰαπωνίας, Γερμανίας, Ἀγγλίας, Γαλλίας, Καναδᾶ, Ἰταλίας). Σκοπὸς τῶν «Πέντε» εἶναι ἡ προώθηση τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἠθικῶν - πνευματικῶν ἀξιῶν, δεδομένου ὅτι ἡ «Ὁμάδα τῶν 7» ἐνδιαφέρεται καὶ προωθεῖ κυρίως τὰ οἰκονομικὰ καὶ ἐμπορικὰ συμφέροντα τῶν Μεγάλων (π.χ. στήριξη τοῦ δολλαρίου).

Ἡ ἰδέα τῆς «Πολιτιστικῆς Κορυφῆς» (Cultural Summit) τῶν «Πέντε» εἶναι ἀναγκαῖο ἀντίδοτο τῆς ὑφιστάμενης «Οἰκονομικῆς Κορυφῆς» (Economic Summit) τῶν «Ἑπτά», καὶ μπορεῖ νὰ διαδραματίσῃ θετικὸ ρόλο στὸ σημερινό μας κόσμο. Οἱ «Πέντε Μεγάλοι τοῦ Πολιτισμοῦ» εἶναι

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΤΗ ΚΡ. ΚΙΡΣ

ΣΥΝ.: *Κύριε Κίρς, ή ιδέα της αναδίωξης των Δελφικών Ἀγώνων πότε ξεκίνησε;*

Κ.Κ.: Ἦταν μία ιδέα, πού ώριμαζε μέσα μου με τόν καιρό. Παρατηρώντας τόσο τόν παγκόσμιο πολιτισμό όσο και τίς ξεχωριστές παραδόσεις τών λαών, πλησίασα καλύτερα τήν ἀνθρώπινη ἱστορία. Κατάλαβα, πώς οἱ Δελφοί, τὸ αἰώνιο σύμβολο τοῦ Πνεύματος καί τῆς Γνώσης, ἔπρεπε νά γίνουν καί πάλι τὸ σημεῖο τῆς συνάντησης τών λαών.

ΣΥΝ.: *Ἐχετε ἀσχοληθῇ με τήν ἀρχαία Ἑλληνική Γραμματεία;*

Κ.Κ.: Ναί. Εἶχα κάποιο ὑπόβαθρο στήν ἐκπαίδευσή μου, ἀλλά ὄχι ἀρκετό. Δέν ἀρκοῦν οἱ σπουδές, χρειάζεται τὸ προσωπικό σου ἐνδιαφέρον. Πρέπει νά ἐνδιαφερθῇς, νά ψάξῃς. Καί τὸ δικό μου ἐνδιαφέ-

ὑπεράνω τών «Ἑπτὰ Μεγάλων τῆς Βιομηχανίας». Προβάλλουν τόν πολιτισμό καί τίς ἀξίες. Οἱ «Πέντε Μεγάλοι» ὡς «φόρουμ»¹ καλλιέργειας καί προβολῆς τών πνευματικῶν καί ἠθικῶν ἀξιῶν τῆς ἀνθρωπότητας προσφέρουν μία μοναδική εὐκαιρία γιά τήν ἀνάδειξη τῆς Ἑλλάδας ὡς πρώτης διοργανώτριας χώρας.

1. Ἡ ἀναγκαιότητα τοῦ θεσμοῦ

Τὸ οἰκουμενικὸ γίγνεσθαι δέν πρέπει νά διαμορφώνεται μόνον ἀπὸ τίς ἐπιλογές καί τίς ἀποφάσεις τών «Ἑπτὰ Μεγάλων» (G7) ἀνεπτυγμένων διομηχανικῶν χωρῶν τοῦ κόσμου. Εἶναι ἀνάγκη καί οἱ χῶρες πού διαμόρφωσαν τόν Οἰκουμενικὸ Πολιτισμὸ νά διαδραματίσουν τὸν παραδοσιακὸ πολιτισμικὸ ρόλο τους, προβάλλοντας στὸν κόσμο καί τήν ἀναγκαιότητα τών ἠθικῶν καί πνευματικῶν ἀξιῶν.

Δεδομένον ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἔπαιξε ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴ δημιουργία τοῦ Παγκόσμιου Πολιτισμοῦ², γι' αὐτὸ προτείνεται, με πρωτοβουλία τοῦ Ἑλληνα πρωθυπουργοῦ νά ἐγκαννιαστῇ στήν Ἀκρόπολη τών Ἀθηνῶν ἡ ἴδρυση τῆς «Ομάδας τών 5» (G5) μεγάλων χωρῶν τοῦ πολιτισμοῦ ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς «Ομάδας τών 7» μεγάλων διομηχανικῶν χωρῶν, ἡ ὁποία συνήλθε καί πρόσφατα με θέματα ὅπως ἡ στήριξη τοῦ δολλαρίου.

‘Ο όραματιστής της αναδιώσεως των Δελφικών Ἀγώνων ὡς ἰσοδύναμου μὲ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς παγκόσμιον θεσμόν Γερμανὸς ἑλληνιστὴς Κρίστιαν Κίρς μὲ τὴ συνεργάτιδα τοῦ «Δ» κ. Νάνσυ Μπίσκα.

Οἱ «Πέντε» μεγάλες χώρες τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι: ἡ Ἑλλάδα, ἡ Κίνα, ἡ Αἴγυπτος καὶ τὸ Μεξικὸ (ἡ τελευταία ἐπιλέγεται γιὰ τὸν πολιτισμὸ τῶν Μάγνα, τῶν Ἀζτέκων καὶ τῶν Ὀλμέκων, πὺν εἶναι οἱ πρῶτοι πολιτισμοὶ τῆς Μεσοαμερικῆς, ὡς ἀναγκαία ἐκπροσώπηση καὶ τῆς νέας ἡπείρου στὴν «Ὁμάδα τῶν 5»).

Ἡ ἀναγκαιότητα καὶ ἡ διαφοροποίηση τῆς προτεινόμενης «Ὁμάδας τῶν 5» εἶναι ἐμφανὲς ἔναντι τῆς «Ὁμάδας τῶν Ἑπτὰ» πλουσίων χωρῶν: Οἱ «Ἑπτὰ»³ εἶναι κυρίως σύγχρονες καὶ βιομηχανικὰ ἀνεπτυγμένες, ἐνῶ οἱ «Πέντε» εἶναι οἱ ἀρχαῖες χώρες, πὺν ἔθεσαν τὰ θεμέλια τοῦ πνευματικοῦ μας πολιτισμοῦ – καλλιέργησαν τὸν πνευματικὸ πολιτισμὸ, τὶς πνευματικὲς ἀξίες, τὰ γράμματα καὶ τὶς τέχνες. Ὅταν οἱ «Ἑπτὰ» συνέρχονται καὶ συζητοῦν γιὰ τὴν «πορεία τοῦ δολλαρίου», εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχη καὶ ἓνας παγκόσμιος θεσμός, ὁ ὁποῖος νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ νὰ ποδηγετῇ τὸν κόσμον γιὰ τὴν πορεία τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἰδεωδῶν. Ὁ κόσμος μας δὲν πρέπει νὰ διαμορφώνεται μόνον ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ γωνία καὶ τὰ συμφέροντα (ἡ ἔννοια - κλειδί, πὺν κυριαρχεῖ σήμερον στὶς ἀποφάσεις) τῶν «Ἑπτὰ» ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς πολιτισμικὲς ἀξίες, πὺν προβάλλουν τὴν ἠθικὴ τάξη τῶν πραγμάτων, δίνοντας ὀρθὸ περιεχόμενον στὴ «Νέα Τάξη».

ρον ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια ἦταν στραμμένο στοὺς Δελφούς.

ΣΥΝ.: *Τί σᾶς ὠδήγησε στὴν ἀπόφαση ἰδρύσεως τοῦ Διεθνοῦς Δελφικοῦ Συμβουλίου;*

Κ.Κ.: Δὲν ἦταν μόνο δική μου ἀπόφαση. Ἦταν μία ἀπόφαση ἀνθρώπων καὶ φίλων ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο, πού τὸ κοινό μας ἐνδιαφέρον μᾶς εἶχε φέρεи κοντά. Ἡ Δελφικὴ Ἰδέα ἦταν τὸ σημεῖο ἐπαφῆς μας. Καὶ εἶμαι περήφανος, πού ἡ πρώτη συνάντηση ἐγίνε στο Βερολίνο στίς 15 Δεκεμβρίου τοῦ 1994. Ἐκεῖ προσήλθαν ἄνθρωποι ἀπ' ὅλες τίς ἡπείρους πλὴν τῆς Αὐστραλίας. Ἐκεῖ ἀποφασίσαμε νὰ ἰδρύσουμε τὸ Διεθνὲς Δελφικὸ Συμβούλιο, πού θὰ ἀναλάμβανε νὰ διεξαγάγῃ τοὺς Δελφικούς Ἀγῶνες, τὰ Πύθια, σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο μὲ τὸ ἔξις σκεπτικό: Ὅπως τὸ ἐλληνικὸ ἀθλητικὸ ἰδεῶδες ἐκφράζεται μὲ τοὺς Ὀλυμπια-

2. Ἡ πολιτισμικὴ ἐμβέλεια τῆς Ἑλλάδας

Ἡ πρότασή μου ἔχει ὑψηλότατο ἠθικὸ ἔρεισμα παγκόσμιας ἐμβέλειας. Καὶ εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον, ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἔχει ἰσχυρότατο συγκριτικὸ πλεονέκτημα στὴν προκειμένη περίπτωση⁴, γιατί: α) διαθέτει ἄφθονο πολιτισμικὸ πλοῦτο καὶ μακροαίωνα πολιτισμικὴ παρὰδοση καὶ β) εἶναι χώρα - μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως.

Στὸ λῆμμα «Aegean» (Αἰγαιακός) ἡ *Encyclopaedia Britannica* ἀναφέρει ὅτι: «**Στὸ Αἰγαῖο ἀναπτύχθηκε ὁ πρῶτος πολιτισμὸς τῆς Εὐρώπης**» - ἡ ἀναφορὰ εἶναι βέβαια στὸν Μινωικὸ, τὸν Κυκλαδικὸ καὶ τὸν Μυκηναϊκὸ Πολιτισμὸ τῶν Ἑλλήνων, πού γαλούχησαν, διέπλασαν καὶ θεμελίωσαν τὸν Εὐρωπαϊκὸ καὶ ὁλόκληρο τὸν Δυτικὸ Πολιτισμὸ.

Ἡ Ἑλλάδα εἶναι σὲ θέσση νὰ ἡγηθῇ τοῦ ἐγχειρήματος, πού προτείνω. Μὲ πρωτοβουλία της (καὶ χωρὶς ὑψηλὸ οἰκονομικὸ - ὀργανωτικὸ κόστος) μπορεῖ νὰ δημιουργηθῇ τὸ Διεθνὲς Forum τῶν «Πέντε» μὲ τὸν διεθνή τίτλο «The Great Five» («Οἱ Πέντε Μεγάλοι») ἢ «The Cultural Great» («Οἱ Μεγάλοι τοῦ Πολιτισμοῦ») ἢ «The Great Wise» («Οἱ Μεγάλοι τῆς Σοφίας») - γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὴν θεὰ Ἀθηνᾶ.

Ἐνῶ τὸ οἰκονομικο-ὀργανωτικὸ κόστος τῆς πρότασης εἶναι μηδαμινὸ (χαμηλότερο καὶ ἀπὸ τὸ κόστος ἐνὸς συνηθισμένου συνεδρίου), τὸ πο-

κούς Ἀγώνες, ἔτσι καὶ τὸ ἰδεῶδες τοῦ Πνεύματος, τῆς πνευματικῆς προσόδου τῶν ἀνθρώπων, τῆς συναδέλφωσης καὶ τῆς εἰρηνικῆς συμπόρευσης τῶν ἐθνῶν δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ περνᾷ ἀπ' τοὺς Δελφούς. Οἱ Δελφοί εἶναι μία μεγάλη κληρονομιά, πὺν πρέπει νὰ περάσῃ στὸ σύγχρονο κόσμο καὶ κυρίως στὶς νέες γενιές.

ΣΥΝ.: *Μὲ τὴ διεξαγωγὴ καλλιτεχνικῶν ἀγώνων θὰ μπορέσῃ ἡ Δελφικὴ Ἰδέα νὰ διασωθῇ ἀπ' τὴν ἐμπορικότητα καὶ τὸ θέαμα, στοιχεῖα ποὺ ἔκαμαν τὶς σύγχρονες Ὀλυμπιάδες νὰ χάσουν ἐν πολλοῖς τὸ ἀρχαῖο ὑψηλὸ τους νόημα;*

Κ.Κ.: Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ προσέξουμε ἐξ ἀρχῆς. Ἦδη ἔχουμε μία ὁργανωτικὴ δομὴ, ποὺ ἐξασφαλίζει ὑψηλὴ διαφάνεια. Ὡστόσο ἡ ἐπιχορήγηση εἶναι ἀπαραίτητη. Ἡ οἰκονομικὴ στήριξη ὅμως δὲν πρέπει

λιτικὸ καὶ πολιτιστικὸ ὄφελος εἶναι τεράστιο γιὰ τὴν Ἑλλάδα: Ἡ χώρα μας τόσο ἐναντι τῶν «ἀνθελληνικῶν» ἐταίρων μας στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσις ὅσο καὶ ἐναντι τῆς στρατοκρατούμενης Τουρκίας καὶ κυρίως γιὰ τὴν ἐπιβεβαίωση τῆς ἀκτινοβολίας καὶ τῆς προοπτικῆς τῶν συνεργασιῶν της στὴ Χερσόνησο τοῦ Αἴμου, τὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο καὶ τὴν Κύπρο μας, ὅπως καὶ τὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη καὶ τὶς Παρευξείνιες Χῶρες, χρειάζεται ἓνα ἰσχυρὸ δῆμα προβολῆς τοῦ ἡγετικοῦ ρόλου, ποὺ εἶχε καὶ στὸ παρελθὸν τόσο στὴ μετα-νεολιθικὴ περίοδο (Μινωικός, Μυκηναϊκὸς Πολιτισμός) καὶ τὴν Ἀρχαιότητα, ὅσο τοὺς Ἑλληνιστικοὺς Χρόνους (μὲ τὴν παγκόσμια ἐπικράτηση τῶν ἐπιτενυμάτων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου). Τὸ ὑψηλὸ πολιτισμικὸ δεληνεκὲς τῆς Ἑλλάδας⁵ μαζὶ καὶ μὲ τὴν πρωτιά τῆς γέννησης τῆς δημοκρατίας στὴν Ἀθήνα τοῦ Κλεισθένη θεμελιώνουν τὴν ἡγετικὴ πρωτοδοουλία μας γιὰ τὴ δημιουργία τῆς «Ὁμάδας τῶν Πέντε Μεγάλων», ποὺ προσδοκᾶται ὅτι μπορεῖ νὰ διαδραματίσῃ θετικώτατο ρόλο στὸ διεθνὲς γίγνεσθαι, τώρα ποὺ βρισκόμαστε στὸ κατώφλι τοῦ 21ου αἰῶνα καὶ κυριαρχεῖ ἡ ἰδέα τῆς παγκοσμιοποίησης.

3. Τὸ ὁργανωτικὸ πλαίσιο

Μὲ τὴν κατάλληλη ἐπιδηλτικὴ πανηγυρικὴ πρώτη συνεδρίαση τῶν «Πέ-

νά οδήγηση σὲ οποιαδήποτε ἐξάρτηση.

ΣΥΝ.: Τὸ «νόημα τῶν Δελφῶν» ἔχει συλληφθῇ, ἔστω σὲ γενικὲς γραμμές, ἀπ' τοὺς ἐκπροσώπους τῶν χωρῶν ποὺ συμμετέχουν;

Κ.Κ.: Προσπάθησα νὰ δῶ, σὲ τί ἐπίπεδο βρίσκεται ἡ γνώση τοῦ Δελφισμοῦ. Θὰ ἐκπλαγῇτε, ἂν σᾶς πῶ ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι ἀπ' τὴν Ἀσία βρίσκονται σὲ ὑψηλὰ ἐπίπεδα διανόησης καὶ γνωρίζουν καλὰ τὴν Δελφικὴ Ἰδέα· ἐνῶ θὰ περίμενε κανεὶς μία ἀπόσταση, μία ἄγνοια πρὸς τὸν Εὐρωπαϊκὸ Πολιτισμό. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα εἶναι καὶ οἱ Ρῶσσοι. Ὅταν συνάντησα στὴ Ρωσσία τὸν Γκορμπατσώφ καὶ τὸν Τσερνομύρτιν, μοῦ δήλωσαν: «Ἔτσι κι ἄλλιῶς ἐμεῖς εἴμαστε μισοὶ Ἑλληνες»! Ἡ ἀλήθεια πάντως εἶναι, ὅτι πρέπει ἀκόμη νὰ ἀκονίσουμε τὸ μυαλό μας πάνω στοὺς Δελφούς.

ντε Μεγάλων» κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη καὶ μὲ μία σοφὴ «Διακήρυξη τῶν Πέντε Μεγάλων τοῦ Πολιτισμοῦ» μπορούμε πάλι νὰ διαδραματίσουμε τὸν πολιτισμικὸ ἡγετικὸ μας ρόλο καὶ στὸν σημερινὸ κόσμο, ὑπενθυμίζοντας πρὸς ὅλους ὅτι τελικὸς σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ προαγωγή τοῦ πολιτισμοῦ.

Προβλέπεται, ὅτι ὅλα τὰ σοβαρὰ διεθνῇ μέσα συλλογικῆς ἐνημέρωσης (CNN, Ρώντερς κ.τ.λ.) θὰ προβάλλουν τὴν ἐκδήλωση καὶ τὰ μηνύματά της. Ἡ προεδρία τῶν συσκέψεων γίνεται μὲ τὴ σειρὰ – μὲ πρώτη προεδρεύουσα τὴν Ἑλλάδα ὡς ἰδρυτρια χώρα τοῦ θεσμοῦ. Γιὰ νὰ διαφοροποιηθοῦμε ἀπὸ τοὺς ὑπεροπτικούς «Ἑπτὰ», καλοῦμε σὲ κάθε συνεδρίαση καὶ τὸν γενικὸ γραμματέα τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ φυσικὰ τὸν πρόεδρο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς.

Μὲ σχετικὸ ὑπόμνημα (ἀντικειμενικὸς σκοπός, «ἀτζέντα» θεμάτων κ.τ.λ.) ἔχω βολιδοσκοπήσει ἤδη τὶς ἄλλες τέσσερις χώρες, οἱ ὁποῖες εἶναι ἐνθουσιασμένες μὲ τὴν ἰδέα - πρόταση. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς προτεινόμενης ἰδέας ἔχει ὑψηλότερη καὶ πολυδιάστατη σημασία γιὰ τὸ κῆρος, τὴν προβολὴ καὶ τὴν ἀκτινοβολία τῆς χώρας μας σὲ μία κρίσιμη καμπὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὸν διεθνῇ χώρο.

ΣΥΝ.: Οἱ σημερινές συνθήκες τῆς παγκοσμιοποίησης, πὺν τείνουν νὰ ὁμογενοποιήσουν τὴν ἀνθρώπινη ἔκφραση, μήπως τελικὰ θὰ μειώσουν τὴ σπονδαιότητα μιᾶς πνευματικῆς συνάντησης τῶν λαῶν, ἀφοῦ οἱ ἰδιαίτερες πολιτιστικὲς ἀποχρώσεις τείνουν νὰ ἐξαλειφθοῦν;

Κ.Κ.: Ἐτσι κι ἄλλιῶς κάθε ἄνθρωπος εἶναι ἓνα ξεχωριστὸ πνεῦμα. Ὅμως πιστεύω, ὅτι ἡ ἰδιαιτερότητα τῶν λαῶν θὰ διατηρηθῇ. Πρέπει νὰ διατηρηθῇ. Εἶναι καλὸ, νομίζω, κανεὶς νὰ ξέρη τίς ρίζες του, νὰ γνωρίζῃ ἀπὸ ποῦ ἔρχεται. Εἶναι μία δύναμη μέσα του. Καὶ πρέπει νὰ περάσῃ αὐτὸ στοὺς νέους. Φιλοδοξοῦμε νὰ φτάσουμε τοὺς Δελφικοὺς Ἀγῶνες στὸ ὕψος τῶν Ὀλυμπιακῶν. Αὐτὸ θὰ βοηθήσῃ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἔλθῃ σὲ μία ἰσορροπία μεταξὺ σώματος καὶ ψυχῆς, οἰκονομίας καὶ δημιουργίας ἢ ἄλλιῶς ὕλης καὶ πνεύματος.

Παν. Α. Κουβαλάκης

Σημειώσεις

1. Γιὰ τὴν ἑλληνικώτατη προέλευση τοῦ ὄρου **φόρουμ** (*forum*) βλέπε τὸ σημείωμά μου στὸν «**Οἰκονομικὸ Ταχιδρόμο**», 7 Μαΐου 1998, σελ. 82-83: «**ἀγείρω** → **ἀγορά** (ὡς τόπος συνάθροισης καὶ δημοσίων “ἀγορεύσεων”) → **ἀγορά** (ἴδιος τόπος συγκεντρώσεως ἀγαθῶν καὶ ἀγοραπωλησιῶν) → ἐπιβολὴ **φόρων** (στὰ ἀγαθὰ - ἐμπορεύματα) → **φόρουμ** (*forum*)...». Ἐπομένως: «**φόρουμ**» ἀπὸ τοὺς «**φόρους**».
2. Γιὰ τὸν ρόλο τῶν Δελφῶν – κέντρον τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ παγκόσμιου πολιτισμοῦ – βλέπε τὴν εἰσήγησι: S. Theofanides, «**Hierarchical Information Processing and Decision Making: The First Model – The Delphic Oracle**», Decisions Sciences Institute, 5th International Conference, 4-7 July 1999, Athens.
3. Γιὰ τὴν ποιότητα τῆς ἀμερικανικῆς ἡγεσίας στὸν κόσμον σήμερον βλέπε τὴν εἰσήγησίν μου: «**Archytas, Evagoras and Pericles: Three Paradigmatic Leaders for Human Kind – and Some Current Issues on World Leadership**», 10th International Conference «Cosmos and Philosophy», Nicosia 1999.
4. Γιὰ τὴν πολιτισμικὴ ὑπεροχὴ τῆς Ἑλλάδος στὸν πολιτισμὸν βλ. «**Μία Ἑλληνικὴ Προτιά: Ὁ Πολιτισμικὸς Δείκτης τῶν 15 χωρῶν - μελῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως**», «Ταχιδρόμος», ἀριθ. φύλλον 17356, Καβάλα, 27 Ἰουλίου 1999.
5. Γιὰ τίς μελλοντικὲς δυνατότητες τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ βλ. καὶ τὸ ἄρθρο μου: «**Ποιὸ εἶναι τὸ μέλλον τοῦ Νεοελληνικοῦ Πολιτισμοῦ**», Χρονικὸ 1972 (ἀπὸ τὸ Καλλιτεχνικὸ καὶ Πνευματικὸ Κέντρο «Ὡρα», Ἀθήνα 1972, σελ. 288-292).

Σταῦρος Θεοφανίδης

Καθηγητὴς Παντείου Πανεπιστημίου

Ἄγιογραφία τοῦ σκυλοκέφαλου Χριστιανοῦ ἁγίου Χριστοφόρου στὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Τσεγκέλκιοϊ.

Λυκάνθρωποι καὶ σκυλοκέφαλοι στὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν Χριστιανισμό Η ΛΥΚΗ (=ΦΩΣ) ΚΑΙ Η ΛΑΪΚΗ ΠΙΣΤΗ

Ἡ εἰκόνα τοῦ μεταλλαγμένου ἀνθρώπου σὲ λύκο, ὁ ὁποῖος τριγυρνᾷ τὶς νύχτες μὲ πανσέληνο καὶ σκοτώνει, καθοδηγούμενος ἀπὸ τὴν δίψα του γιὰ αἷμα ἀνυπεράσπιστων θυμάτων, κι ὅλα αὐτὰ ἐξ αἰτίας τῶν «δυνάμεων» τοῦ σκότους (sic), εἶναι ἡ «χολλυγουντιανή» ἔκδοση τοῦ «Λυκανθρώπου», ποὺ φυσικὰ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν ἀρχικὴ σημασία τοῦ συμβολισμοῦ. Στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ μυστήρια, καὶ ἰδίως σ' ἐκεῖνα ποὺ εἶχαν τὶς ρίζες τους (ἢ τελοῦνταν) στὴν Ἀρκαδία, «Λυκάνθρωποι» ἀποκαλοῦνταν οἱ ὑψηλόβαθμοι μύστες, ποὺ συμμετεῖχαν στὶς ἡλιακὲς τελετὲς τοῦ ἀστέρα Σείριου τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Κυνὸς (Σκύλου).

Σύμφωνα μὲ τὴν ἀρκαδικὴ παράδοση, ποὺ μᾶς διασφύζει ὁ Πανσανίας στὰ «Ἀρκαδικὰ» του, ὁ πρῶτος λυκάνθρωπος ἦταν ὁ Λυκάων, γιὸς τοῦ Πελαγοῦ καὶ βασιλεῖς τῆς χώρας, ποὺ ὠνομάστηκε ἀπὸ τὸν ἐγγονό του Ἀρκάδα σὲ Ἀρκαδία: «...ὁ Λυκάων ὅμως ἔφερε πάνω στὸ θωμὸ τοῦ λύκαιον Δία ἀνθρώπινο δρέφος καὶ θυσίασε τὸ δρέφος, γιὰ νὰ θρῆξῃ τὸ θωμὸ μὲ τὸ αἷμα. Λένε, πὼς ὁ ἴδιος εὐθὺς μετὰ τὴν θυσία ἔγινε λύκος. Προσωπικὰ δέχομαι ὡς ἀληθινὴ τὴν παράδοση αὐτή, γιατί ὑπάρχει ἀπὸ παλαιὰ στοὺς Ἀρκάδες καὶ γιατί ἐπὶ πλέον εἶναι εὐλόγη [...]. Σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς συμβαίνει, πολλὰ ποὺ πραγματικὰ ἔγιναν κι ἄλλα ποὺ ἀκόμα καὶ τώρα γίνονται, νὰ τὰ κάνουν ἀπίστευτα στοὺς πολλοὺς ἐκεῖνοι ποὺ γύρω ἀπὸ ἓνα πυρῆνα ἀληθείας δημιουργοῦν περίδλημα ψεύτικο. Λένε δηλαδή, πὼς μετὰ τὸν Λυκάωνα πάντοτε ὁποῖος θυσίασῃ γιὰ τὸν λύκαιον Δία γίνεται λύκος, ἀλλὰ ὄχι γιὰ ὅλη του τὴν ζωὴ. Ἄν τὸν καιρὸ ποὺ εἶναι λύκος δὲν φάῃ ἀνθρώπινο κρέας, ξαναγίνεται ἄνθρωπος κατὰ τὸ δέκατο ἔτος, ἂν ὅμως φάῃ, μένει γιὰ πάντα θηρίο» (Πανσανίας,

«Ἀρκαδικά», VIII, 2, 3-3, 1).

Η «ΛΥΚΗ» (=ΦΩΣ), Ο ΛΥΚΑΩΝ ΚΑΙ Ο ΚΡΟΝΟΣ

Τὰ στοιχεῖα ποὺ μᾶς δίνονται μέχρι στιγμῆς ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ εἶναι δύο: α) ὅτι μαρτυρεῖται ἀνθρωποθυσία σὲ προϊστορική ἐποχή καὶ β) ὁ τελὼν τὴν θυσία αὐτὴ βασιλιᾶς Λυκάων τιμωρεῖται γιὰ τὴν ὕβρη τοῦ ἀπέναντι στὸν Δία καὶ μεταμορφώνεται σὲ λύκο. Βεβαίως τὸ ὅτι ὅλα συμβαίνουν κατὰ τὴ διάρκεια τελετῆς ἀπὸ ἓναν βασιλέα - ἀρχιερέα εἶναι τὸ στοιχεῖο ποὺ μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν μυθικὴ διάσταση τοῦ πράγματος.

Εὐλόγα ὅμως εἶναι καὶ τὰ ἐρωτήματα ποὺ προκύπτουν: Γιατὶ δηλαδὴ ὁ ἑρουργὸς - μύστης μεταμορφώνεται συγκεκριμένα σὲ λύκο (καὶ ὄχι σὲ κάποιον ἄλλο ἀγρίμι), καὶ μάλιστα ὕστερα ἀπὸ προσφορὰ ποὺ γίνεται ἐπὶ τοῦ δωμοῦ τοῦ λυκαίου Δία ἀπὸ ἓνα βασιλιᾶ ποὺ ὀνομάζεται Λυκάων; Τὸ θέμα «λυκ-», ποὺ ἐμφανίζεται κυρίαρχο στὴν ἐξέλιξη τοῦ μύθου μέσα ἀπὸ ὀνόματα καὶ ἐπίθετα (καὶ μόνο τυχαῖο δὲν εἶναι), ποιά πληροφορία μᾶς κωδικοποιεῖ:

Ἄς πάρουμε τὰ πράγματα λοιπὸν μὲ τὴ σειρά. Ἐνῶ βλέπουμε, ὅτι σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση ἡ θυσία τοῦ βρέφους εἶναι αὐτὴ ποὺ προκαλεῖ τὴν μεταμόρφωση σὲ λύκο, στὴ συνέχεια ἀναφέρεται ὅτι αὐτὸ μπορεῖ νὰ συμβῇ στὸν ὁποιοδήποτε ποὺ θὰ θυσιάσῃ στὸν λύκαιο Δία, χωρὶς βέβαια νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ θυσιάσῃ βρέφος, δηλαδὴ ἄνθρωπος. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια ὁ τελετουργικὸς φόνος ἀνθρώπου εἶναι ἀδιανόητος, ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸ κείμενο, ἀφοῦ σὲ ἄλλο σημεῖο ὁ Πausanias γράφει, ὅτι ὁ σύγχρονος τοῦ Λυκάωνος Κέκροψ θέσπισε νὰ προσφέρονται στὸν ἴδιο θεὸ ὡς θυσία γλυκίσματα, «ποὺ τὰ ὀνομάζουν πελάνους» καὶ ἀπαγόρευσε τὴν θυσία ἐμβίων ὄντων. Ἀμφότεροι οἱ βασιλεῖς κατὰ τὸν Pausanias ἐπιθυμοῦσαν νὰ θεσπίσουν τοὺς σωστότερους τρόπους, γιὰ νὰ λατρεύονται οἱ θεοί.

Ἄρα ἡ ἀναφορὰ σὲ θυσία ἀνθρώπου καὶ μάλιστα βρέφους, ἐφ' ὅσον ἦταν ἀδιανόητη γιὰ τοὺς λάτρεις τοῦ Διός, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ὁ Πλούταρχος στὰ «Ἠθικά» καὶ συγκεκριμένα στὸ σύγγραμμα «Περὶ δεισιδαιμονίας», προφανῶς ἀποτελοῦσε τὴν τρομερὴ φήμη, ποὺ κρατοῦσε μακριὰ τοὺς βέδηλους ἀπὸ τὶς μυστηριώδεις τελετὲς τῶν «Λύκων τῆς Ἀρκαδίας».

Ἡ ὅλη ἱστορία τῆς ἀνθρωποθυσίας πρέπει νὰ ἔχη τὶς ρίζες της στὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ Κρόνος ἦταν οἰκουμενικὸς ἄρχοντας, ἀφοῦ σύμφωνα μὲ τὸν Πλούταρχο ἡ Κρόνια λατρεία ἦταν ἐκείνη ποὺ ἀπαιτοῦσε ἀνθρωποθυσίες. Μάλιστα τόσο ἀπὸ τὸν Πλούταρχο ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν Ἀπίωνα παρ' Ἰωσήφω πληροφοροῦμαστε, ὅτι ἀνθρωποθυσίες τελοῦσαν οἱ Φοῖνικες καὶ οἱ Ἰουδαῖοι,

Μία ακόμη έγγραφία τοῦ σκυλοκέφαλου ἀγίου Χριστοφόρου.

μάλιστα οἱ λαοὶ αὐτοὶ λάτρευαν τὸν Κρόνο, τὸν Τυφῶνα (Σὲτ ἢ Σὲθ) καὶ τοὺς ὑπόλοιπους Τιτᾶνες, ἀντίθετα μὲ τοὺς Ἑλληνας ποὺ ἀπέδιδαν τιμὲς στοὺς Ὀλύμπιους.

Εἶπαμε λοιπὸν, ὅτι τὸ μυστικὸ κρύβεται στὸ θέμα «*λυκ-*». Ἀνατρέχοντας στὸ «Λεξικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης» τοῦ Ι. Σταματάκου καὶ στὸ λῆμμα «*Λύκη*», διαβάζουμε: «*Λύκη* (=φῶς), ἀπηρχαιωμένη λέξις, ἐξ ἧς τά: *λυκάδας, λυκόφως, λύχνος, λύγδος, λευκός, Λατ. luceo, luna (luc-na), lux κ.λπ.*». Βλέπουμε, ὅτι ἡ σημασία τοῦ «*λυκ-*» εἶναι ἐκεῖνη τοῦ φωτὸς καὶ μάλιστα τοῦ ἡλιακοῦ ἢ ἀστρικοῦ. Ἔτσι ὁ ἀστέρης Σείριος, ποὺ ὠνομαζόταν καὶ Ἑωσφόρος, στὰ Λατινικὰ θὰ πάρῃ τὸ ὄνομα «*Lucifer*», γιὰ νὰ καταλήξῃ νὰ θεωρῆται ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ὁ «ἐκπρωτός» Ἀγγέλως, ποὺ ἀντιμάχεται τὸν Θεό τους.

Βεβαίως τώρα μποροῦμε νὰ ἀρχίσουμε σιγὰ σιγὰ νὰ ἀποκωδικοποιοῦμε τοὺς ἀρκαδικοὺς συμβολισμοὺς. Ἔτσι *λυκάνθρωπος* σημαίνει καὶ «φωτεινὸς ἄνθρωπος», ἐκεῖνος ποὺ φέρει τὴν μύση τοῦ ἀστέρη Σείριου. Ὡς σύμβολό του υἱοθετεῖται ὁ ἄγριος σκύλος, ὁ λύκος. Ἄς μὴν λησμονοῦμε ἐξ ἄλλου, ὅτι ὁ Σείριος ἦταν ὁ σκύλος τοῦ Ὠρίωνος, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ὅμηρος: «*ἐκεῖνον ποὺ κύνει τὸν Ὠρίωνος ἀποκαλοῦν*» (Ἰλιάς Χ 30).

Ἀλλὰ καὶ ἡ ὠνομασία Ἀρκαδία καθόλου τυχαία δὲν εἶναι. Τὸ θέμα «*ἀρκ-*» ἔχει τὴν σημασία τοῦ «φωτεινοῦ», τοῦ «φέροντος τὸ φῶς τοῦ ἡλίου». Τὸ «*ἀρκ-*» γίνεται καὶ «*ἀργ-*», ρίζα στὶς λέξεις ἄργυρος, ἀργοναύτης, Ἀργώ, Ἀργὸς κ.ἄ. Ὁ ἄργυρος ἔχει ἀπόλυτη σχέση μὲ τὸν Σείριο, διότι τὸ χρῶμα τοῦ ἀστέρη αὐτοῦ εἶναι τὸ ἀργυρὸ, λευκόν. Ὅμως, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ τὸ λεξικὸ Σταματάκου, ἡ λέξις «*λευκός*» παράγεται ἀπὸ τὸ «*λύκη*». Βλέπουμε λοιπὸν, ὅτι ἡ παράδοση αὐτὴ εἶναι ἓνας κύκλος κωδικοποιημένων ἐννοιῶν, ποὺ μόνο μέσα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ τὴν ἀστρονομία μποροῦμε νὰ συμπληρώσουμε τὸ «πάζλ».

Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΟΥ ΑΝΟΥΒΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΙΔΟΣ

Γιατί ὅμως ὁ Σείριος ἔχει ὡς σύμβολό του τὸν σκύλο καὶ γιατί ὠνομάστηκε Ἀστερισμὸς τοῦ Μεγάλου Κυνός; Τὴν ἀπάντησι δίνει ὁ ἀρχιερέας τῶν Δελφῶν Πλούταρχος στὸ γνωστὸ ἔργον τοῦ «Περὶ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος»: «...ἔχει ὁ Ἀνουβις τέτοια δύναμις ὅση ἢ ἑκάτη στοὺς Ἑλληνας... [...] *Γιὰ τοῦτο, καθὼς γεννᾷ τὰ πάντα ἀπὸ μόνος του καὶ κνοφορεῖ (κύνει) ἐπονομάζεται σκύλος (κύων)*» (368 Ε καὶ F). Ἐνῶ μερικὲς σειρὲς παρακάτω ὁ Πλούταρχος ἐπαναλαμβάνει: «*Τὸ ὄνομα τοῦτο σημαίνει τὴν ἐγκνυμοσύνην ἢ τὴν κνοφορία. Γιὰ τοῦτο μὲ παραφθορὰ τοῦ ὀνόματος “κύων” ὠνόμασαν τὸ*

ἄστρο πὸν θεωροῦσαν χαρακτηριστικὸ τῆς Ἰσιδος» (375 D).

Ὁ Πλούταρχος ἐξηγεῖ, ὅτι ὁ κώδικας ἔχει νὰ κάνῃ μὲ παρετυμολογία τῆς λέξεως «κύων», ἀφοῦ ὁ ἴδιος θεωρεῖ τὸν Σείριο μίαν οὐράνια μήτρα, μίαν παρθένα Μεγάλῃ Θεά, πὸν κυοφορεῖ ἀπὸ μόνῃ τῆς, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἔβλεπαν στὸ πρόσωπό τῆς τὴν Ἰσιδα, οἱ δὲ Ἕλληνες τὴν Ἀθηνᾶ. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο ἐξ ἄλλου στὸν Παρθενῶνα τῆς Ἀθήνας στὶς 24 Ἰουλίου, ἡμερομηνία πὸν ἑορταζόταν ἡ γέννηση τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς, ὁ Σείριος εὐθυγραμμίζεται μὲ τὸν σηκὸ τοῦ ναοῦ.

Στὴν Ἀρκαδία, ὅπου οἱ ἀρχαῖες παραδόσεις διατηροῦνταν στὸ ἀκέραιο, οἱ μύστες προφανῶς ἔφεραν τομάρια λύκων συμβολικά, γιὰ νὰ τονίσουν τὴν ἡλιακὴ σημασίαν τῶν τελετῶν, ὅπου πρωτοστατοῦσαν. Οἱ ἀμύητοι τοὺς ἔβλεπαν ὡς ἀνθρώπους - λύκους, ἀγνοώντας φυσικὰ τὴν οὐσιαστικὴν σημασίαν τῆς ἀμφιέσεώς τους. Ὅπως καὶ ὁ ἱεροφάντης τῆς Ἐλευσίνας φοροῦσε τομάρια κριοῦ, διότι ὁ κριὸς ἦταν ἓνα ἄλλο ἡλιακὸ σύμβολο, κατὰ τὴν ζωδιακὴ ἐποχὴ τοῦ ὁποίου ὁ ἥλιος ἦταν στὸν Κριό. Ἀναλόγως παλαιότερα, κατὰ τὴν ἀστρολογικὴ ἐποχὴ τοῦ Ταύρου, ἔχουμε τὸν ἀρχιερεὰ Μινώταυρο, πὸν μυεῖ ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου τῆς Κνωσοῦ.

Ἐπίσης σημαντικὴ εἶναι ἡ ἐμπλοκὴ στὴν ὅλη ἱστορία τοῦ Ἀνούδεως καὶ τῆς Ἑκάτης, πὸν σὲ πολλὰς παραστάσεις ἦταν σκυλόμορφοι. Ὁ Ἀνουδὶς δὲ ἦταν ὁ κατ' ἐξοχὴν σκυλόμορφος θεὸς τῶν Αἰγυπτίων. Ἡ αἰγυπτιακὴ θρησκεία ὅμως σύμφωνα μὲ τὸν Πλούταρχο («Περὶ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος») ἦταν ἑλληνικῆς καταγωγῆς, πρᾶγμα πὸν ὁμολογεῖ καὶ ὁ Ὀρφεὺς στὰ «Ἀργοναυτικά» του, ὅπου ἰσχυρίζεται ὅτι ἐκεῖνος δίδαξε τὰ ἱερὰ μυστήρια στοὺς Αἰγυπτίους.

Ἔτσι ἀντιλαμβανόμαστε, ὅτι ἡ σειριακὴ αἰγυπτιακὴ θρησκεία ἐδόθη στοὺς Αἰγυπτίους ἀπὸ τοὺς προκατακλυσμαίους Ἕλληνες, πρᾶγμα πὸν προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸν «Τίμαιον» τοῦ Πλάτωνος, ἀπὸ τὰ «Αἰγυπτιακά» τοῦ Μανέθωνος ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Διόδωρο τὸν Σικελιώτη.

Ἡ ἐπιβεβαίωση γιὰ τὴν σχέση Σείριου καὶ Κυνοκέφαλων μᾶς δίνεται ὅμως στὸ παρακάτω ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν «Ἀληθινὴ Ἱστορία» τοῦ Λουκιανοῦ, ἐκεῖ πὸν περιγράφει τὰ στρατεύματα τῶν συμμάχων τοῦ Ἥλιου: «*Κοντά τους ἦσαν οἱ Κυνοδάλανοι, πὸν τοὺς στείλανε στὸν Φαέθωνα οἱ κάτοικοι τοῦ Σείριου καὶ ἦσαν καὶ αὐτοὶ πέντε χιλιάδες ἄντρες σκυλομούρηδες (κυνοπρόσωποι) στὸ ἀρχαῖο κείμενο), πὸν πολεμοῦσαν καθισμένοι ἐπάνω σὲ φτερωτὰ βελανίδια*» (Λουκιανός, «Ἀληθινὴ Ἱστορία» Α 83)

Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει μίαν φυλὴν Σκυθῶν, τοὺς Νευρούς, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀνάλογες τελετές: «*Αὐτοὶ εἶναι ἴσως οἱ Νευροί, πὸν εἶναι μάγοι,*

καὶ αὐτὸ γιατί καὶ οἱ Σκύθες καὶ οἱ Ἕλληνες, πὺν ζοῦν στὴ Σκυθία, λένε ὅτι μία φορὰ τὸν χρόνον κάθε Νευρὸς γίνεται λύκος καὶ ἀφοῦ παραμένη ἔτσι γιὰ λίγες μέρες, ἐπιστρέφει στὴν ἀρχικὴ του μορφή».

Ἡ διευκρίνιση τοῦ Ἡροδότου, ὅτι οἱ Νευροὶ ἦταν μάγοι, μᾶς κάνει νὰ ὑποψιαστοῦμε, ὅτι μᾶλλον ἀποτελοῦσαν ἱερατικὴ κάστα, πὺν γνώριζε καὶ διατηροῦσε μέσα ἀπὸ ἀνάλογο τελετουργικὸ τὴν ἴδια μυητικὴ παράδοση.

ΕΝΑΣ ΣΚΥΛΟΜΟΡΦΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΑΓΙΟΣ

Τὴν λυκανθρωπικὴ παράδοση καὶ τὴν λατρεία τῶν κυνοκέφαλων θεῶν δὲν μπόρεσε οὔτε ὁ Χριστιανισμὸς νὰ σθῇ. Ἔτσι κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ὑπαρξης τῆς νέας θρησκείας καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορα Δεκίου (249-251 μ.Χ.) ἓνας νεοφώτιστος Χριστιανός, ὁ Ρεπροδέ, ἀνακηρύχτηκε ἅγιος σκυλοκέφαλος. Σύμφωνα μὲ τὸν «Μεγάλον Συναξαριστὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» ὁ ἅγιος αὐτός, πὺν ὠνομάστηκε ἀργότερα Χριστόφορος, ἦταν ἓνας λυκανθρωπος: «Τότε λοιπὸν κόμης τις τοῦ Βασιλέως, ἐνῶ ἐπολέμει κατ' ἄλλων ἐθνῶν, συνήντησε εἰς τὸν πόλεμον τὸν θεῖον τοῦτον Χριστοφόρον, ὅστις κατήγετο ἀπὸ φυλὴν κυνοπροσώπων καὶ τὸν ἡχμαλώτισεν». Ὁ «Συναξαριστής» τὸν περιγράφει ὡς ἑξῆς: «Οἱ ὁδόντες του ἐξέρχονται ἔξω τοῦ στόματός του ὡς τοῦ χοίρου, ἡ δὲ κεφαλὴ του εἶναι ὡς τοῦ σκύλου...».

Βλέπουμε λοιπὸν, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ Πατέρες, προσπαθώντας νὰ βροῦν ὑποκατάστατο τοῦ Ἀνούβεως καὶ ἐν γένει τῆς σειριακῆς παράδοσης, συνθέσαν στοιχεῖα ἀπὸ προγενέστερες παραδόσεις, γιὰ νὰ δημιουργήσουν τὸν σκυλοκέφαλο ἅγιο. Ἔτσι ἡ σκυθικὴ φυλὴ τοῦ Ἡροδότου, πὺν μεταλλάσσεται σὲ λύκους, γίνεται ἡ γενιὰ ἀπὸ τὴν ὁποία κατάγεται ὁ Ρεπροδέ (Χριστόφορος). Ὁ μύθος τοῦ μαρτυρίου του «ντύνεται» μὲ χαρακτηριστικὲς περιγραφὰς τῆς σκυλομορφίας του, ἐνῶ οἱ ἁγιογράφοι τὸν παριστάνουν ὡς ἓναν Χριστιανὸ Ἀνουβι. Ὅλα αὐτὰ μᾶς φωτίζουν μία ἀκόμη ἄγνωστη πτυχὴ τῶν ὁδῶν ἐκχριστιανισμοῦ πὺν ἀκολουθήθηκαν πρὸς τὶς λαϊκὰς μᾶζες, οἱ ὁποῖες δὲν ἔδειχναν διατεθειμένες νὰ ἐγκαταλείψουν τοὺς ἀρχαίους θεοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰ σύμβολά τους. Στὸν ἐν λόγῳ ἅγιο ὁ Χριστιανισμὸς ἔβαλε παραπάνω «νερὸ στὸ κρασί του», ἀπ' ὅσο συνήθιζε. Ἐδῶ δὲν ἦταν ἀρκετὸ ἀπλᾶ νὰ ἁγιοποιηθῇ ἓνας δημοφιλὴς θεός, ὅπως συνέβη γιὰ παράδειγμα μὲ τὸν Ἅγιο Βάκχο. Ἐπρεπε νὰ υἱοθετηθῇ καὶ ἡ παράσταση τοῦ συμβόλου. Ἔτσι μέχρι σήμερα τὸ σύμβολο τοῦ λυκανθρώπου ἐπιδιδώνει σὲς ἁγιογραφίες ὀρθοδόξων ναῶν μὲ τὸν σκυλόμορφο ἅγιο Χριστόφορο.

Στέφανος Μυτιληναῖος

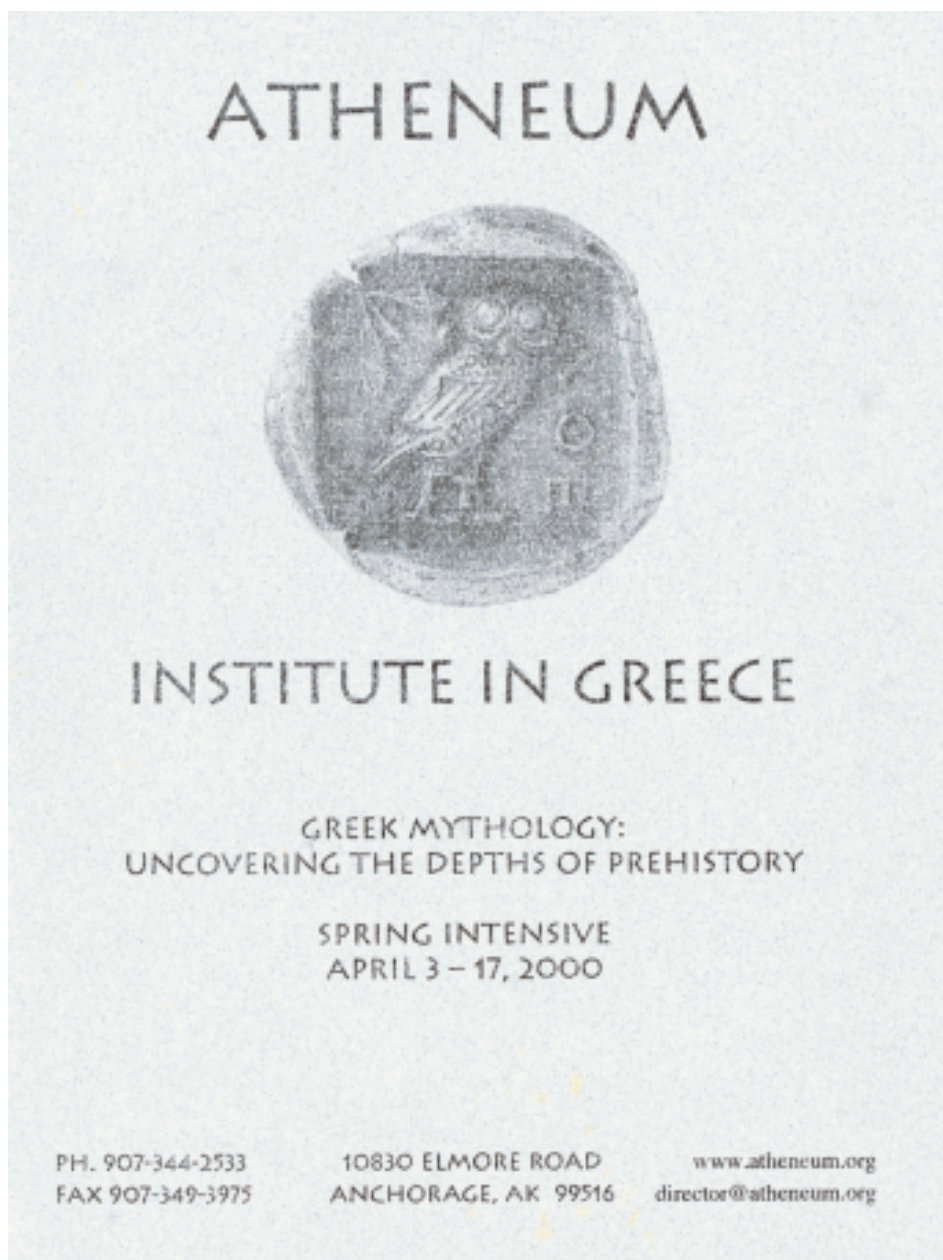
ΣΩΚΡΑΤΙΚΗ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ Σ' ΕΝΑ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΤΗΣ... ΑΛΑΣΚΑΣ!

**Ἀπὸ ἔργα τῶν Εὐκλείδη, Ἀριστοτέλη, Θουκυδίδη
διδάσκονται Μαθηματικά, Βιολογία καὶ Ἱστορία**

«Atheneum» εἶναι τὸ ὄνομα ἑνὸς ἀμερικανικοῦ κολλεγίου στὸ Ἀνκοραίηντζ τῆς Ἀλάσκας. Πρόκειται γιὰ ἓνα πρωτότυπο σχολεῖο, μοναδικὸ στὶς ΗΠΑ, καθὼς ἡ διδασκαλία ὅλων τῶν μαθημάτων βασίζεται στὴν Σωκρατικὴ μέθοδο, τὴν γνωστὴ ὡς «μαιευτική». Τὸ «Atheneum» ἰδρύθηκε πρὶν 6 χρόνια μὲ πρωτοβουλία γονέων, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦσαν τὰ παιδιά τους νὰ ἀγαπήσουν τὴ μάθηση. Σὲ κάθε 11 παιδιά ἀντιστοιχεῖ ἓνας καθηγητής. Ἀκολουθώντας τὴν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας ξεκινοῦν τὰ μαθήματά τους ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό. Γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς ἱστορίας του κάθε καλοκαίρι ἐπὶ πέντε χρόνια διοργανώνεται ἐκπαιδευτικὴ ἐπίσκεψη σὲ ἀρχαιολογικοὺς χώρους τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπισκέψεως των παρακολουθοῦν ἐντατικὰ σεμινάρια γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Προϊστορία καὶ Μυθολογία. Ὅταν ἐπιστρέφουν στὴν Ἀλάσκα, παραδίδουν ἐργασίες σχετικὲς μὲ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό. Ὁ «Δαυλὸς» συνάντησε τὴν Ἑλληνίδα καθηγήτρια τοῦ Κολλεγίου κ. Μαρία Μπάσκους, ἡ ὁποία μᾶς μίλησε γιὰ τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Ἀλάσκας ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἀμερικανῶν γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό.

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ κ.λπ.

– Τὸ Κολλέγιο, μᾶς λέγει ἡ κ. Μπάσκους, δημιουργήθηκε ἀπὸ γονεῖς, πού ἤθελαν νὰ προσφέρουν στὰ παιδιά τους ποιοτικὴ ἐκπαίδευση. Τὸ ὄραμά μας εἶναι νὰ παράσχουμε στὰ παιδιά κίνητρα, ὥστε μὲ δική τους πρωτοβουλία νὰ ἀναζητήσουν τὴ γνώση καὶ τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸν κόσμον μας. Κι αὐτὸ ἐπιδιώκεται μέσα ἀπὸ τὴ Σωκρατικὴ ἔρευνα. Μαθητὲς καὶ καθηγητὲς συζητοῦν μαζὶ τὴν κατανόηση δύσκολων καὶ αὐθεντικῶν κειμένων. Ὁ κάθε μαθητὴς εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴν κατανόηση, σαφήνεια καὶ ὑπεράσπιση τῶν ἰδεῶν του, τηρώντας τοὺς κανόνες τῆς λογικῆς, τῆς σχέσης καὶ τῆς εἰλικρίνειας. Διδάσκονται μεταξὺ ἄλλων τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα (ἀρχαία καὶ νέα) μὲ τὴν ἐτυμολογία της, τὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία καὶ στὸ μάθημα τῶν Μαθηματικῶν τὰ δεκατρία βιβλία τῶν «Στοιχείων» τοῦ

Φωτοτυπία τοῦ προγράμματος τοῦ σεμιναρίου γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Προϊστορία - Μυθολογία, πὸν παρακολουθοῦν οἱ Ἀμερικανοὶ φοιτητὲς τοῦ κολλεγίου «Ἀθῆναιον» τῆς Ἀλάσκας στὸ ἐτήσιο ἐκπαιδευτικὸ ταξίδι τους στὴν Ἑλλάδα.

Άνω: Μία από τις τάξεις του ελληνικού σχολείου στην Άλάσκα με τη δασκάλα της κ. Μαρία Μπάσκους. **Κάτω:** Το μικτό χορευτικό συγκρότημα «Βόρειον Σέ-λας» των Ελλήνων της Άλάσκας στην κορυφή του όρους Άλυέσκα.

Εὐκλείδη, τὰ «*Κωνικά*» τοῦ Ἀπολλωνίου Περγαίου καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἑρατοσθένη. Στὴν Ἱστορία διδάσκονται Ἡρόδοτο, Θουκυδίδη (Πελοποννησιακὸ Πόλεμο). Στὴ Βιολογία τὰ ἔργα «*Περὶ ζώων γενέσεως*» τοῦ Ἀριστοτέλους κ.λπ.

– Οἱ μαθητὲς πῶς ἀντιδρῶν;

– Οἱ μαθητὲς ἀνακαλύπτουν, ὅτι οἱ περισσότεροὶ ἐπιστημονικοὶ ὅροι προέρχονται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ εἶναι ἐνθουσιασμένοι. Ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ παιδιά αὐτὰ κάνουν καὶ ἰδιαιτέρα μαθήματα στὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, γιὰ νὰ σπουδάσουν στὸ πανεπιστήμιο Κλασσικὲς Ἑπιστῆμες. Θὰ μπορούσα νὰ πῶ, ὅτι τὸ κολλέγιο αὐτὸ εἶναι “φυτώριο” φιλελλήνων.

– Ποιὲς εἶναι οἱ ἐντυπώσεις τῶν καθηγητῶν καὶ μαθητῶν, πού συνοδεύετε ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα;

– Οἱ μαθητὲς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκπαιδευτικοὶ πού τοὺς συνοδεύουν, γνωρίζουν ὅτι οἱ ρίζες καὶ ἡ ἀπαρχὴ τοῦ πολιτισμοῦ βρίσκονται στὴν Ἑλλάδα. Ἐνθουσιάζονται, ὅταν ἀκολουθοῦν τὸ “Δρομολόγιο τοῦ Πολιτισμοῦ”: Κρήτη, Μυκῆνες, Ἀθήνα κ.ο.κ., καὶ ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ κατανοήσουν ἀντιστοίχως τὸν Μινωικὸ, Μυκηναϊκὸ καὶ Κλασσικὸ Πολιτισμό. Συγκινοῦνται, διότι αὐτὰ πού διάβασαν γιὰ τὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα, κατὰ κάποιον τρόπο “ζωντανεύουν” μπροστὰ τους. Ἐντυπωσιασμένοι εἶναι καὶ ἀπὸ τὴν φιλοξενία τῶν Ἑλλήνων καὶ δημιουργοῦν σχέσεις μαζί τους, τίς ὁποῖες διατηροῦν.

– Πῶς ἐξηγεῖται τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία;

– Ὁ Ἑλληνισμὸς εἶναι μία παγκόσμια ἰδέα χωρὶς γεωγραφικὰ σύνορα. Οἱ περισσότεροι Ἀμερικανοὶ τῆς Ἀλάσκας γνωρίζουν βασικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό. Ἀρκετοὶ ταξιδεύουν στὴν Ἑλλάδα. Οἱ μορφωμένοι ἐκτιμῶν πολὺ τὸν Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Πολιτισμό, καθὼς τὸν διδάσκονται σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ἐκπαιδεύσεώς τους.

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΛΑΣΚΑΣ: Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΝ ΑΓΝΟΕΙ

– Ὁ Ἑλληνισμὸς στὴν Ἀλάσκα εἶναι ὀργανωμένος;

– Στὴν Ἀλάσκα ζοῦν περίπου πενήντα ἑλληνικὲς οἰκογένειες. Ὡς κοινότητα ὀργανωθήκαμε τὸ 1958 μὲ δάση τὴν πόλη Ἀνκοραῖνητς. Οἱ Ἕλληνες ἀντιμετωπίζονται μὲ ἐκτίμηση ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Ἀλάσκας, γιὰ τὸ εἶναι ὅλοι τους ἐπιτυχημένοι οἰκονομικά καὶ κοινωνικά. Οἱ ἴδιοι αἰσθάνονται ὑπερήφανοι γιὰ τὴν καταγωγὴ τους καὶ καταβάλλουν μεγάλη προσπάθεια γιὰ τὴ διατήρηση τῆς ἐθνικῆς τους ταυτότητας ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας.

– Λειτουργεῖ ἑλληνικὸ σχολεῖο στὴν κοινότητα;

– Τὸ ἑλληνικὸ δημοτικὸ σχολεῖο δημιουργήθηκε τὸ 1981 μὲ τὴν πρωτοβουλία τῆς κ. Ἑλένης Ἀντρίου. Εἶμαι ἡ μοναδικὴ δασκάλα του. Οἱ μαθητὲς ἀνέρχονται στοὺς 25. Τὰ ἔξοδα τοῦ σχολείου προέρχονται ἀπὸ δωρεὲς πού προσφέρονται, ὅταν διοργανώνουμε γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ ἐκδηλώσεις. Διδάσκω ὅμως καὶ σὲ ἀμερικανικὰ κοινοτικὰ σχολεῖα ἐνήλικες Ἀμερικανούς.

– Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία σᾶς βοηθᾷ στὴν προσπάθεια αὐτή;

– Εἴμαστε τόσο ἀπομακρυσμένοι... Νομίζω, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἀγνοεῖ τὴν ὑπαρξή μας. Λόγω τῆς γεωγραφικῆς ἀποστάσεως ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγέθους τῆς κοινότητάς μας δὲν προγραμματίζονται στὴν περιοχὴ μας ἐπισκέψεις προσωπικοτήτων, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα δὲν διοργανώνονται πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἀνάγκες μας βέβαια εἶναι τεράστιες, ὥστε πρέπει νὰ καλυφθοῦν, γιὰ νὰ μπορέσῃ ἡ προσπάθειά μας νὰ ἔχῃ συνέχεια καὶ γιὰ τίς μελλοντικὲς γενεὲς Ἑλλήνων. Ἐλπίζουμε, ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία νὰ μᾶς λάβῃ ὑπ’ ὄψιν της.

Νάνσυ Μπίσκα

Η ΣΥΛΛΑΒΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

καὶ ἡ ἐκμάθηση τῆς ἀνάγνωσης στὰ νήπια

Ἡ κακοδαιμονία τῆς παιδείας μας εἶναι προφανής. Ἡ ἀμηχανία ὅμως τῆς πρωτοβάθμιας ἐκπαίδευσης ἀλλὰ καὶ τῆς προσχολικῆς (νηπιαγωγεῖο) εἶναι ἔντονα ἔκδηλη. Ἐκφράζεται μὲ τὴν ἀνὰ δεκαετία περίπου ἔκδοση νέων ἀναγνωστικῶν (εἰδικότερα ἀλφαθηταρίων) καὶ μὲ τὶς συνεχεῖς ὁδηγίες, ἀλλαγές, ἐγκυκλίους γιὰ τὸν τρόπο ἐκμάθησης τῆς προ-ἀνάγνωσης στὰ νήπια. Καὶ τοῦτο θὰ συνεχισθῇ, ὅσον οἱ Εὐρω-αμερικανοὶ παιδαγωγοὶ καὶ γλωσσολόγοι θὰ ἔχουν ἐγγενῇ προβλήματα ἀνάγνωσης-γραφῆς λόγῳ τῆς ἐξέλιξης τῶν γλωσσῶν τους σὲ τελείως ἀλφαθητικὲς καὶ ὅσο οἱ Ἕλληνες ὁμολογοῦν τους συνεχίζουν νὰ ἀκολουθοῦν πιστὰ τὶς μεθόδους τους, χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνονται τὴν τελείως διάφορη μορφή τῆς γλώσσας μας.

Ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἀπὸ τὴν ἐμφάνισή της ἕως σήμερα παραμένει στὸ χῶρο μας **καθαρὰ συλλαβικὴ** γλῶσσα μὲ συλλαβὲς γραμμένες κατ'οἰκονομίαν μὲ 24 γράμματα καὶ ἐπομένως διαβάζεται/γράφεται συλλαβικά. Ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς εἶναι **μοναδικὸς** ἀνάμεσα στὶς ἐπίσημες γλῶσσες τῆς ὑψηλίου, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ πλεονεκτῇ ἐναντι τῶν ἀσιατικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν συγγενῶν (μακρυνὲς «διάλεκτοι» τῆς Ἑλληνικῆς) εὐρω-αμερικανικῶν ὡς πρὸς τὴν ἐκμάθησή της. «Ἡ Ἑλληνικὴ φωνὴ προώριστα φθέγγεσθαι ὑπὸ θεῶν» (Ὀβίδιος).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ: Η ΣΥΛΛΑΒΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Ὁ ἐξαιρετὸς ἐρευνητὴς - ἀρχιτέκτων Μ. Ventris σὲ συνεργασία μὲ τὸν ἑλληνιστὴ J. Chadwick ἀποκρυπτογράφησαν τὴν Γραμμικὴ Γραφή Β (ΓΓΒ) πρὸ 50ετίας καὶ ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ **συλλαβικὴ** αὐτὴ γραφὴ ἦταν παλαιὰ ἑλληνικὴ: «...ἡ δὲ παλαιὰ φωνὴ δηλοῖ ὃ δοῦλεται τοῦνομα» (= ἡ πανάρχαια γλῶσσα δηλώνει σωστὰ τί σημαίνει κάθε λέξη).^{1,1} Ὅπως καὶ ἄλλοι μελετητές, προτεῖναμε, σὲ **συγκριτικὴ** ὅμως μελέτη², φωνητικὲς ἀξίες στὰ σύμβολα καὶ τῶν τεσσάρων παλαιότερων τῆς ΓΓΒ ἑλληνικῶν γραφῶν, ὥστε νὰ γίνῃ δυνατὴ ἡ ἀνάγνωσή τους. Ἐφ' ὅσον εὐρεθοῦν ἐκτενὴ κείμενα καὶ ὄχι ὅπως μέχρι τώρα πινακίδες μὲ μικρὲς φράσεις ἢ ὀνόματα, τότε μὲ συνδυασμικὴ θὰ μπορέσουμε νὰ βροῦμε τὴν ὀρθὴ προφορὰ κάθε συλλαβῆς καὶ τῶν πέντε πρωτοελληνικῶν γραφῶν.

Ὅμως καὶ μὲ τὶς ≈ 700 λέξεις³ τῆς ΓΓΒ, ποὺ μετεγράφησαν μὲ ἀλφαθητικὰ στοιχεῖα (π.χ. **𐀀𐀃𐀆** = a - ko - ro = ἄ-κο-ρό, δηλ. ἄγρος) ἀποδεικνύεται πλήρως ἡ **συλλαβικὴ δομὴ** τῆς πανάρχαιας Ἑλληνικῆς Γλῶσσας.

1. Ἡ παλαιὰ φωνή: Ἔτσι ὀνομάζει ὁ Σωκράτης τὴν πρωτοελληνικὴ γλῶσσα,^{1,1} ὃ δὲ Ἀριστοτέλης γλῶσσα «...παμπαλαίων χρόνων πρὸ τῆς νῦν γενέσεως» («Μετὰ τὰ

Φυσικά» Α 983 b, 32)· και ἀναφερόμενος στὴ **δομή**, γράφει: «ὅτι σύνθετόν (ἐνιαία ὑπαρξίη) ἐστὶν ἡ συλλαβὴ “βα”, οὐ τὸ “δ” καὶ “ἄ”» (Ζ 1041b)· καὶ «ἔστιν ἄρα τί συλλαβὴ οὐ μόνον τὰ στοιχεῖα τὸ φωνῆεν καὶ ἄφωνον ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι». Ὁ Πλάτων στὸ «Φαίδρο» (267 c) ἀναφέρει: «Πῶς φράσωμε μουσεῖα λόγων ὡς διπλασιολογία, γνωμολογία καὶ εἰκονολογία;», ὡς ἐπίσης «μεῖζω τινα δύναμιν εἶναι... θεμένην τὰ πρῶτα ὀνόματα τοῖς πράγμασι... ὁρθῶς ἔχειν»^{1,2}

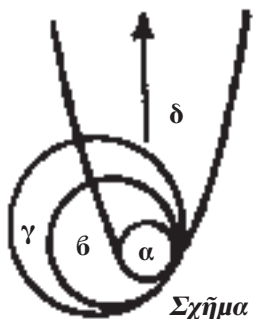
Ποῖα εἶναι τὸ «ἕτερον», τὰ «μουσεῖα», ἡ «δύναμις» καὶ τί ἡ «γνώμη» καὶ ἡ «εἰκὼν»; Ἀπλουστάτα εἶναι ἡ μητέρα Φύση (Γαῖα^{4,1} «πάντων ἕδος... αἰεί»), ποὺ εἶτε μὲ τὶς ἀνθρώπινες ἐκδηλώσεις τῆς 1. συναισθηματικῆς - «ὑποστασιακῆς»^{4,2} εἶτε 2. δραστηριότητες τοῦ ἀνθρώπου εἶτε 3. μὲ τὴ μίμηση φυσικῶν ἤχων ὥθησε τὸν ἄνθρωπο νὰ δημιουργήσῃ - ἐκφωνήσῃ τὶς πρῶτες λέξεις: «Συνέθεσαν... οἱ παλαιοί... κατὰ τρόπον τὰ τε πρῶτα ὀνόματα καὶ τὰ ὕστερα»^{1,3}. Πῶς; «...τοὺς φθόγγους καὶ τὰς συλλαβὰς τίθεναι... πάντα τὰ ὀνόματα ποιεῖν»^{1,4}.

Εἶναι ὅλα τὰ ἀνωτέρω ὑποθέσεις τοῦ Πλάτωνος, ἡ ὁ φιλόσοφος ἀναφέρεται, στηριζόμενος (ὅπως καὶ ὁ Ἡσίοδος) σὲ παλαιότερα ἀρχεῖα (Μουσεῖα Λόγων), σὲ ἐποχὲς πρὸ τῆς τελευταίας καταστροφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, δηλ. πρὸ τοῦ 12^{ου} αἰ. π.Χ.; [Τὴν ἐποχὴ τὴ λεγόμενη γεωμετρικὴ, δηλ. ἀπὸ τὸν 12ο αἰ. ἕως τὸν 8ο αἰ. π.Χ. ἂς τὴν ὀνομάσουμε «μαῦρα χρόνια» (dark ages), εἶναι δὲ ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς «μεσαιῶνες - κατακλυσμούς»]. Καὶ ἐν τέλει πραγματεύεται τὸ θέμα τῆς γλώσσας (φωνή) τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου Αἰγαίου πολιτισμοῦ (4η χιλιετία ἕως 12 αἰ. π.Χ.).

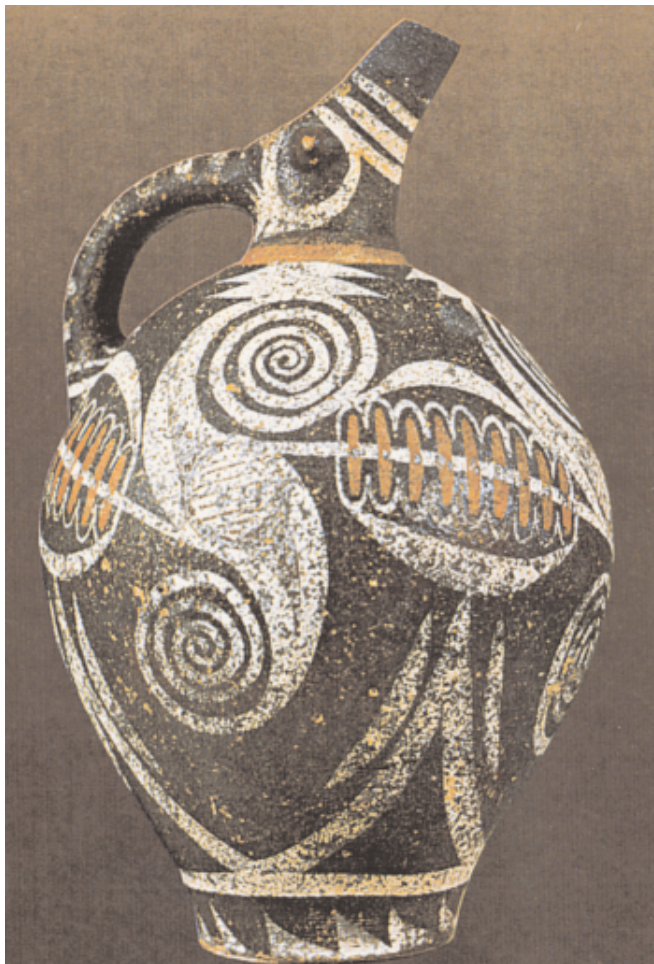
2. Ἡ δομὴ τῆς γλώσσας. Τὸ ζῷο ἐκφράζει τὰ ἐνστικτὰ του καὶ ἀντιδρᾷ στὶς αἰσθήσεις του μὲ ἀναρθρὲς κραυγές, δρυχηθμούς κ.λπ. Ὁ ἄνθρωπος ὁμως ξεκινᾷ τὴν ἐπαφή του μὲ τὴ φύση καὶ τοὺς συνανθρώπους του μὲ *φωνάς* σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν «*ψόφον*» = κρότος/κραυγή. Ἐκφράζει πρῶτα τὰ συναισθήματά του συνδυάζοντας τὰ πέντε βασικὰ φωνήεντα («*φθόγγοι*», «*γνώμη*») Α, Ε, Ι, Ο, Υ (ü) μὲ μορφασμούς καὶ κινήσεις σώματος δημιουργώντας ἑκατοντάδες παραλλαγές (ὅπως καὶ σήμερα). Ἀργότερα ὀνοματίζει πράγματα καὶ καταστάσεις μὲ «*συλλαβὰς*» μιμούμενος ἤχους φυσικῶν («*φωνάς*») ἀλλὰ καὶ παραγόμενους ἀπὸ τὴν δραστηριότητά του (π.χ. λο = ρο, ροή, ὕδρο-κο = κτύπος, κόπτω).

Φυσικὰ ὁ ἄνθρωπος τότε δὲν εἶχε τὴν αἴσθησι τοῦ συμφώνου («*ἄφωνον*» = βωδόν), γιὰτὶ οὔτε μποροῦσε οὔτε ἤθελε νὰ τὸ προφέρῃ (κ, τ, π, ν). Ὁ ὅρος «*σύμφωνον*» = συνδυασμὸς ἐχρησιμοποιήθη μεταγενέστερα, ὡς θὰ ἀναλύσουμε κατωτέρω, γιὰ τὴ μετατροπὴ τῆς συλλαδικῆς γραφῆς (μὲ 70 τουλάχιστον σύμβολα) σὲ ἀλφabetικὴ (17 συμβόλων - γραμμάτων ἀρχικά, 24 τελικά). Τὸ ἴδιο καὶ ὁ ὅρος «*συλλαβὴ*» σημαίνει δεσμὸς - συνδυασμὸς.

Ἔτσι μὲ «*φωνήεντα*» καὶ «*συλλαβές*» ἐπὶ χιλιετίες μποροῦσε νὰ συναισθάνεται - νοῆι καὶ νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ τοὺς συνανθρώπους του (π.χ. ἡ ρὸ = πηγαινέ στο νερό). Βεβαίως οἱ συλλαβές κατέληγαν πάντοτε σὲ φωνῆεν, δηλ., κα, πο, λε, τυ κ.λπ. καὶ δὲν ὑπῆρχαν ἤχοι - συλλαβές σύνθετοι ὅπως σκλάγκ, κλούπ. [Σχέσι ἐπιπέδων⁶ συνειδήσεως καὶ γλώσσας: αἰσθημα/ζωικοὶ ἤχοι. β. Συναισθημα/φωνήεντα, γ. Νόσις/συλλαβές. δ. Ἐπίγνωσι/ποιητικὸς λόγος.] (Σχ. 1).

Σχῆμα 1.

Εἰκὼν 1. (Βλέπε στὸ κείμενο.)

Τὸ τρίτο στάδιο τῆς γλώσσας ἦταν ὁ συνδυασμὸς φωνηέντων καὶ συλλαβῶν («διπλασιολογία», «σύνθετον») μετὰ τὴ δυνατότητα κατασκευῆς ἀπειρίας λέξεων. Καὶ ἐγένετο φωνή/φῶς (φο)!

3. Τὰ πρῶτα ὀνόματα: Κατὰ τὸν Σωκράτη (Πλάτων, «Κρατύλος»)¹ τὰ «πρῶτα» ὀνόματα εἶναι ἐκεῖνα πού, ἐνῶ παράγουν ἄλλα, δὲν παράγονται ἀπὸ κανένα. Ἔτσι στὴν γλῶσσα τοῦ Αἰγαίου πολιτισμοῦ (Μινωικοῦ, Μυκηναϊκοῦ, Πελασγικοῦ) τὰ πρῶτα ὀνόματα εἶναι **δισύλλαβα**, π.χ. ἀπὸ τὴ Γραμμικὴ Γραφή Β (ΓΓΒ)³ ἔχομε e-ko (ἐ-κο) = ἔχω, di-do (δί-δο) = δίδω, ko-wo (κό-γο) = κόρ-Φος/νεανίας, ma-te (μά-τε) = μάτερ/μήτηρ, ro-me (πο-μέ) = ποιμήν, ku-ru-so (κυ-ρυ-σό) = χρυσός. Κατὰ τὴ γνώμη μου, ὅπως τὰ μιλοῦσαν καὶ τὰ ἔγραφαν, ταυτίζοντας **προφορὰ** καὶ **γραφή**.

¹ Ἀς δοῦμε τί προτείνει ἡ «ἐπίσημη» γλωσσολογία⁵, δάσει τῆς θεωρίας τοῦ Chadwick γιὰ τὴ σχέση προφορᾶς καὶ γραφῆς (κανόνες γραφῆς), ὑποθέτοντας ἀπαράδέκτως

ὅτι οἱ Αἰγαῖοι Ἕλληνες ὠμιλοῦσαν ὅπως ἀκριβῶς οἱ τοῦ 5ου αἰῶνα! Γράφει ὁ Γ. Μπαμπινιώτης: «*Ἡ ΓΓΒ εἶναι συλλαδική γραφή μὲ ὅλες τὶς ἀτέλειες (:) τοῦ συστήματος αὐτοῦ*». «*Δὲν διακρίνει μακρὰ καὶ βραχέα* *ra-te = (προφ.) πατήρ, e-ke = ἔχει*» (βεβαίως, γιατί δὲν εἶχε μακρὰ/βραχέα οὔτε *ει*, τὰ πρόφεραν δὲ ὅπως τὰ ἔγραφαν!]. Συνεχίζει: «*γιά τὰ κ, γ, χ εἶχαν μόνο τὸ k, γιά τὰ π, β, φ τὸ π=q*» (καὶ ὅμως, ὅπως προτείνω κατωτέρω, εἶχαν γιά τὸ καθένα ἰδιαιτέρα σύμβολα πλὴν τοῦ φ, πού ταυτίζετο μὲ τὸ π = πφ, ὅπως τὸ Γερμ. *pfad* < π(φ)τος = μονοπάτι). «*Τὰ ὑγρά λ καὶ ρ κακῶς ταυτίζονται*». (Τὰ λ καὶ ρ ταυτίζονται ὀρθῶς σὲ λρ, ὅπως προφέρεται στὰ Ἀγγλικά *gar/lar*). «*Διπλᾶ σύμφωνα δὲν δηλώνονται: ἄγγελος = a-ke-ῖ o*» (Μὰ ἔτσι τὰ προφέρανε!). «*Τὰ συμφωνικά συμπλέγματα τὰ ἀνέλυναν σὲ δύο συλλαβές (π.χ. ku-ru-so = χρυσός, a-ko-ro = ἀγρός)*». (**Ἀπλᾶ δὲν εἶχαν συμπλέγματα, ὅπως δὲν εἶχαν ληκτικά σύμφωνα καὶ πρόφεραν a-k-ro = ἀγρός, ra-te = πάτερ, ro-me → πο-μέ = ποιμήν*).

Ἡ Αἰγαία Ἑλληνική λοιπὸν ἦταν μία βαθύτατα μουσική - ποιητική γλῶσσα, πού ἀκουγόταν σὰν ἓνα κελάρυσμα ρύακος, σὰν ἓνα κελάδημα ἀηδόνης, σὰν τὴν ἀπαράμιλλη τέχνη τους (**Εἰκ. 1**), παρ' ὅλη τὴν παραφθορά - «βαρβαρισμὸς» πού ὑπέστη

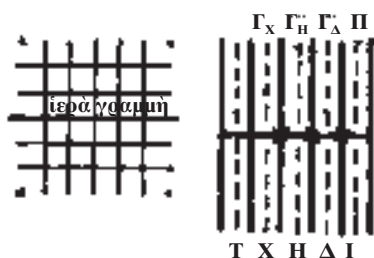

Σχῆμα 1Α

μετὰ τὴν καταστροφή (π.χ. στράγγ κ.λπ.). Καὶ δέδαια διαβάζουμε καὶ κατανοοῦμε τὴν κατὰ τὸν Γ.Μ. «ἀτελῆ» τρισερμηνευτή (:) ἐπιγραφή τῶν

τριπόδων: τι-ρι-πά-δε αἰ-κέ-ῦ κε-ῖε-σί-ηο ῖε-ῖε = τρίποδες Αἰγεὺς Κρησίος ἔχει (κατέχει).

4. Οἱ πίνακες: Οἱ πίνακες - ἄδακες ἐχρησιμοποιοῦντο συνεχῶς ἀπὸ τοὺς Αἰγαίους, εἴτε α) ὡς παιχνίδια (**Σχ. 2α**): «*Πεσσὰ πεντέγραμμα... πέντε γραμμαῖς ἔπαιζον*» (Ἡσυχ., Σοφ. Ἀποσπ. 381 καὶ Ἡρόδ. 1.94) ὡς καὶ «(Παλαμῆδης) ἐφεῦρε πεσσούς κύδους τε» (Σοφ. Ἀπ. 380), εἴτε β) ὡς ἀδάκια λογιστικά ὅπως ὁ ἐκπληκτικός «Ἀδαξ Σαλαμῖνος» τοῦ 7ου αἰ. (**Σχ. 2β**) μὲ μονάδες, δεκάδες, ἑκατοντάδες, χιλιάδες καὶ τάλαντα (τ) μὲ τὰ πενταπλάσια τους (π) στὸ ἐπάνω μέρος, εἴτε γ) ὡς πινάκια γραφῆς/γεωμετρίας («*γράφας ἐν πίνακι πτυκτῶ*»: Ἰλιάς Z169). Εἰδικώτερα ἐχρησίμευαν ὡς «ἐσχαρεῖα»⁷ = ἰκρίωματα (:) δικτυωτὰ ἀριθμημένα ὀριζοντίως καὶ καθέτως (**Σχ. 2α**) πρὸς τοποθέτηση καὶ εὐκόλη εὔρεση πραγμάτων (σφραγίδων κ.λπ.) ἢ πρὸς ἐκμάθηση/ὑπενθύμιση τῶν συμβόλων συλλαδικῆς γραφῆς (**Σχ. 3**). Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει στὸ «Περὶ Σωκράτους δαιμονίου» (578), τὸ ἔξις καταπληκτικὸ «(εἰς Ἀλκμήνης πανάρχαιον τάφον εὑρέθη)... πίναξ χαλκοῦς ἔχων γράμματα (=σύμβολα) πολλὰ θαυμαστά» ὡς παμπάλαια, τύποι βαρβαρικοὶ

Σχ. 2.

Σχ. 3.

Σχ. 4. Έσχαρες.

τών χαρακτήρων Αιγυπτιακοί (συλλαβο-γράμματα).

Ο Ventrism εργαζόμενος στην αποκρυπτογράφηση της ΡΑΦ κατώρθωσε να καθορίσει τη φωνητική αξία όλων σχεδόν των συμβόλων της ΓΓΒ με μία άγνωστη σε έμας μέθοδο, την συνδυασμική. Το μόνο που μάς αποκάλυψε ήταν, ότι εργάστηκε με «έσχαρες» (*grids*)! Στο Σχ. 4Α έχουμε την τελική έσχαρά του Ventrism με 5 κάθετες στήλες με τα φωνήεντα a, e, i, o, u και 13 σειρές, εξ ὧν η πρώτη περιέχει τα σύμβολα - φωνήεντα και οι υπόλοιπες τα σύμβολα - συλλαβές, που αρχίζουν από τα 12 σύμφωνα, όλα στην Άγγλική (π.χ. da, de, di, do, du)! Δεν υπάρχουν οι συνδυασμοί των b και g.

Άραγε οί Αιγαιοί χρησιμοποιούσαν έσχαρεια; Μά φυσικά, όπως έχουν οί σημερινοί συλλαβογλωσσοί λαοί (Ίάπωνες, Κορεάτες) τα πινάκια και τις γραφομηχανές τους. Όπως και οί τυπογράφοι έκαναν χρήση της «κάσας» για την εύρεση όχι μόνο των γραμμάτων (κεφαλαία / πεζά), αλλά και συλλαβών όπως μορίων (νά, θά), συνδέσμων (καί, ή). Βέβαια τα σύμβολα π.χ. της ΓΓΒ δεν τα έγραφαν μέσα σε άγγλικά έσχαρεια, όπως του Ventrism, αλλά σε έλληνικά, ούτε πρόφεραν συλλαβές π.χ. de (ντέ), ja (τζά), qo (κδό), wa (γούα). Ο αισθαντικός πολιτισμός των Αιγαιών με την ευαισθησία της τέχνης του δεν θα είχε μία «δάρβαρη»/σκληρή γλώσσα αλλά μία με «τρυφερή» προφορά. Ένα έσχαρειό, που πιθανώς να χρησιμοποιούσαν οί Αιγαιοί, είναι το προτεινόμενο από έμέ (Σχ. 4Β) με τις αντίστοιχες προφορές σε παρένθεση π.χ. ΛΟ → (ρλο), δηλ. τó λ μεταξύ λ και ρ όπως τó Άγγλ. run. Είναι αυτό που αναφέραμε προηγουμένως από τόν Πλούταρχο.

Πώς μαθαίνανε και πώς θυμόνταν τó καθένα από τα 90 συλλαβογράμματα (63 είναι τα βασικά); Απλούστατα μαθαίνοντας μία - μία σειρά από τις 13 άριθμημένες σειρές. Π.χ. την έβδομη σειρά ■■■■ = ζα = ζα, ζε, ζι, ζο, ζυ, αφού οί συλλαβές αυτές είναι και άκροφωνίες των λέξεων/σημάτων (ζαλή = γαλή, ζέλω(ρ), ζύλι(ξ), ζό(μ)φο(ς) = γόμφος, ζυπ(α) = γύψ). Αυτός ό πίνακας / έσχαρειό προτείνουμε να χρησιμοποιηθεί παγκοσμίως για τις Αιγαιές γραφές (ΓΓΒ, ΓΓΑ κ.λπ.).

5. Τó αλφάβητο. Πώς φθάσαμε στο αλφάβητο; Τα εύρεias άποδοχής έσχαρεια (Σχ. 4Β) είχαν στην κάθε μία από τις 5 κάθετες στήλες τó σύνολο των «φωνών» που λήγουν στο αντίστοιχο φωνήεν π.χ. στην πρώτη στήλη είχαν τις Α, ΒΑ, ΓΑ κ.λπ. «φωνές» χωρίς άρίθμηση.

Τó πρόβλημα ήταν στις όριζόντιες σειρές, πού, ένῳ στην πρώτη ήταν τα φωνήεντα, στις άλλες π.χ. στη 2η τοποθετούσαν τα ΒΑ, ΒΕ, ΒΙ, ΒΟ, ΒΥ κ.ο.κ. ως «φωνές» (όχι ως συλλαβές με δύο στοιχεία). Άριθμούσαν λοιπόν 2, 3, 4 τις υπόλοιπες σειρές άπλως ένθυμούμενοι τις «φωνές» από τα σύμβολα.

Κάποιος (ό Παλαμήδης;) ή κάποιος κάποτε σκέφθηκαν τó άπλούστατο αλλά έκπλη-

κτικό: Νὰ τοποθετήσουν σὲ κάθε σειρὰ ἀντὶ ἀριθμοῦ ἓνα σύμβολο, ποὺ νὰ θυμίζει ἀντίστοιχο τῆς ΓΓΒ (π.. $K = \kappa\ddot{u}-\pi(\alpha) = \gamma\psi^8$: **Σχ. 4B**). Ἔτσι, ἀντὶ νὰ ψάχνουν στὴ θέση ʔY τὴ γραφὴ ʔ τῆς φωνῆς «κῦ», γράφανε ἀντίστοιχα KY. Ἀποτέλεσμα, ἡ κατάργηση τῶν 90 δυσκόλων συμβόλων τῆς ΓΓΒ καὶ ἡ ἀντικατάστασή τους μὲ 5 φωνήεντα καὶ 12 ἄφωνα σύμβολα (ὠνομάσθηκαν σύμφωνα) ἤτοι 17 γράμματα εὐκολοσχεδίαστα, ποὺ ἔκαναν ὅλους τοὺς συνδυασμοὺς τῆς ΓΓΒ. Καὶ ἐγένετο τὸ ἀλφάβητο ὡς μαθηματικὸ ἐπακόλουθο μιᾶς συλλαβικῆς γλώσσας (ποῦ εἶναι ἡ Φοινίκη)! Τί ἐξελίξεις ὑπῆρξαν τότε στίς γλώσσες τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης/Μ. Ἀσίας;

ΟΙ «ΒΑΡΒΑΡΟΙ». Δεκάδες ἄρθρα ἔχουν γραφῇ στὸν «Δ» σχετικὰ μὲ τὴν ἐξάπλωση/ἐποικισμό ἢ καὶ πολιτιστικὴ ἐπίδραση τῶν Αἰγαιῶν - Ἑλλήνων στὴν Εὐρώπη - Μ. Ἀνατολή. Μὲ τὴν ὑποχώρηση τῶν πάγων τοῦ τελευταίου παγετώσους πλημμυρίζουν οἱ παραλιακοὶ οἰκισμοὶ τοῦ τότε ἑλλαδικοῦ χώρου καὶ οἱ Αἰγαιοὶ - Ἕλληνες ἐξαπλώνονται σταδιακὰ πρὸς τὴν Μ. Ἀσία/Μ. Ἀνατολή, πρὸς βορρᾶν (Ρωσία, Κεντρικὴ καὶ Β. Εὐρώπη), πρὸς δυσμὰς (Γαλλία, Ἀγγλία) καὶ διὰ θαλάσσης πρὸς Ἰταλία, Ἰσπανία. Τὰ φύλα μεταφέρουν ἔθιμα καὶ γλώσσα, ποὺ μὲ τοὺς αἰῶνες καὶ τὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὸ κέντρο παραφθείρεται, «βαρβαροποιεῖται». Εἰδικότερα τὸ κλίμα ἐπηρεάζει τὴν προφορὰ. Ὅπως καὶ στὸν ἑλλαδικὸν ὡς τὸ ψυχρὸ κλίμα μεταλλάσσει τὴν προφορὰ τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν μὲ τὴν ἀποκοπὴ φωνηέντων (τὸ στόμα πρέπει νὰ μένῃ κλειστό), ἔτσι καὶ τὰ φύλα/λαοὶ τῆς Κεντρικῆς, Βόρειας καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης μετατρέπουν τὴν βασικὰ δισύλλαβη πρωτο-ελληνικὴ σὲ **μονοσύλλαβες** γλώσσες. Ὅπως λοιπὸν στὰ ὀρεινὰ τῆς Ἑλλάδος λένε τὸ μουλᾶρι → μ'λάρ' ἢ «βάλε τίς δέρες» → «βάλ' τὸ' δέρες», ἔτσι καὶ στὴ Β. καὶ Δ. Εὐρώπη λένε τὸ «οῖνος» → Γερμ. Wein, Ἀγγλ. win(e), Γαλλ. vin, ἐνῶ στὴ Ν. Εὐρώπη παραμένει ἡ δισύλλαβη λέξις Λατ. vinum < Φοῖνος < ΓΓΒ γό-νο → Ἰταλ. + Ἰσπ. vino. Δηλ. συνηθέστατα χάνεται τὸ τελευταῖο φωνῆεν ὅπως ἀγκών → ἀγκύλος → Λατ. angulus ἀλλὰ Γαλλ. καὶ Ἀγγλ. angle καὶ Γερμ. Eckl.

Ἔτσι οἱ γλώσσες τῶν Γερμανῶν, Σκανδιναυῶν, Ὀλλανδῶν, Ἀγγλῶν, Γάλλων μετατρέπονται σὲ **μονοσύλλαβες**, ἀφοῦ καὶ βασικὲς λέξεις, ποὺ ὁμοιάζουν μὲ δισύλλαβες, τίς προφέρουν ὡς μονοσύλλαβες: Ἀγγ. wond(er) = ἀπορῶ, Γερμ. Frend(i)g = εὐθυμός ἢ ῥήματα werd(e), Γαλλ. parler = ὁμιλῶ. (Πάντως στὴ Γαλλικὴ ὑπάρχει καὶ ποσοστὸ δισύλλαβων λέξεων mai-son < mano = μένω. Ὅσο γιὰ τὴν Ἰταλικὴ καὶ Ἰσπανικὴ καὶ τίς Σλαβικὲς, εἶναι βασικὰ δισύλλαβες γλώσσες, ἀλλὰ μὲ πάρα πολλὰ συλλαβὰς νὰ λήγουν σὲ σύμφωνα (π.χ. bar-ba, con-te, cal-do κ.ἄ.).

Συμπέρασμα: Ὅλες οἱ εὐρωπαϊκὲς γλώσσες εἶναι παρεφθαρμένες ἑλληνικὲς «διάλεκτοι», ποὺ ἔχασαν τὴ (δι)συλλαβικότητά τους. Ἔτσι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν ἐγγενὲς πρόβλημα ἐκμάθησης-ἀνάγνωσης (π.χ. Ἀγγλ. scrabml(e), flight, Γερμ. schwarz κ.ἄ.).

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ. Ἡ συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας ἀπὸ τὴν Αἰγαία μέχρι τὴ σημερινὴ εἶναι ἀναμφισβήτητη. Παρ' ὅλη τὴν περίοδο τῶν «μαύρων χρόνων» ἡ νεοελληνικὴ διατήρησε σχεδὸν ἀτόφθα τὴν (δι)συλλαβικότητά της (νε-ρό, γε-λῶ). Ὅμως κατὰ τὴν ἐξέλιξί της προστέθηκαν συνδυασμοί, ποὺ βασικὰ δὲν ἐπηρέασαν τὴ δομὴ της. Ὅπως: 1. Τὰ διπλᾶ γράμματα (ψ καὶ ξ = κσ). 2. Τὰ διπλᾶ σύμφωνα (λλ, δδ, ππ, σσ, κκ). 3. Τὰ αυ, ευ. 4. Τὰ δίψηφα σύμφωνα (μπ, ντ, γκ ἀπὸ ξένες λέξεις). 5. Τὰ τελικὰ σύμφωνα (ς καὶ ν). Τὰ συμφωνικά ὅμως συμπλέγματα (= 4ο ὅπως δλ, κρ, σκ...), ποὺ δὲν ὑπῆρχαν στὴν Αἰγαία γλώσσα (σπέρ-μα → ΓΓΒ πέ-μα), δημιουργοῦν

μικροπροβλήματα στη συλλαβικότητα, όχι όμως άξεπέραστα.

Η ΠΡΟΑΝΑΓΝΩΣΗ. Έτσι ονομάζουν στα νηπιαγωγεία την πρώτη προσπάθεια αναγνώσεως, χρησιμοποιούνται δέ τρεις μέθοδοι: 1. Έ συνθετική (από τα γράμματα συνθέτουν λέξεις. 2. Έ αναλυτική ή όλικη (μαθαίνουν εικόνες/λέξεις) και τις αναλύουν σε γράμματα). Και 3. ή αναλυτικοσυνθετική, δηλ. αναλύουν τη φράση σε λέξεις, τις λέξεις σε εικόνες σε θέμα - πρόθεμα - επίθεμα π.χ. in-ge-ni-ous (ή τις ελληνικές σε συλλαβές) και αυτά σε γράμματα. Μετά ανασυνθέτουν από τα γράμματα τη λέξη (**Σχ. 5**). (Στά Άγγλικά ή πτήση, flight = φλάιτ f.l.i.g.h.t.!!)

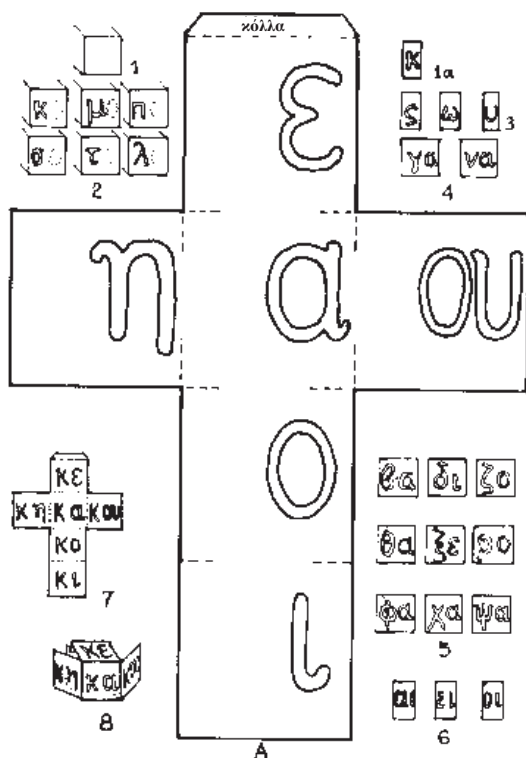
Σχ. 5. ΈΑπό τὸ βιβλίο «Ἡ Γλῶσσα μου» τῆς Α΄ Δημοτικοῦ.

Όλα αυτά τα συστήματα ἐπροτάθηκαν διαδοχικά από παιδαγωγούς τῆς Εὐρώπης και τῶν ΗΠΑ (Montessori, Piage, Decroly, Nelson), χωρίς νά ἐπιλύσουν τὸ δυσεπίλυτο πρόβλημα τῆς ταύτισης τῆς «φωνῆς» με τὰ γράμματα τῆς ὅποιας λέξης. Τὰ συστήματα εἰσῆχθησαν και στήν Ἑλλάδα, ἐχρησιμοποιήθησαν δὲ αὐτούσια με παταγώδη ἀποτυχία, ἀφοῦ ἀπὸ τὸ νηπιαγωγεῖο φθάνουν τὰ παιδιά στὸ δημοτικὸ ἀπλῶς ψελλίζοντας μερικὲς λέξεις, χωρίς νά γνωρίζουν πλήρως ἀνάγνωση.

Έτσι οἱ παιδαγωγοί, ἀντὶ νά ἀλλάξουν σύστημα ἐπινοῶντας ἓνα καθαρὰ **ἐλληνικό**, στηριζόμενο στη συλλαβικὴ δομὴ τῆς γλώσσας μας, προβληματίζονται με ἄσκοπα ἐρωτήματα ὅπως: Γιατί τὰ νήπια νά διαβάζουν; Πότε πρέπει νά ἀρχίσουν; Πού και ἀπὸ ποιόν νά μαθητεύσουν (γονέα ἢ σχολεῖο); Πόσο πρέπει; Και πῶς (παιχνίδι κ.λπ.); Όλα δὲ τὰ προσχολικά βιβλία με δάση τὴν ἀποστήθιση τῆς ἀλφαβῆτας χρησιμοποιοῦν ἀπαράδεκτες λέξεις. ΈΑπὸ τὰ τρία πλέον γνωστὰ παραθέτω: 1. *τόξο, ταξί*. 2. *μπὸλ/γκόλ*. 3. *μοσχομπίζελα μυρωδάτα, μαριονέττες με μαντολάτα*! κ.λπ.

Η ΕΚΜΑΘΗΣΗ. Τί πρέπει νά γίνη; Πρῶτα νά συνειδητοποιήσουμε τὸ πρόβλημα τῶν Εὐρωπαίων, πὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἐγγενῆ ἀδυναμία ἀνάλυσης τῶν λέξεων σε συλλαβές. Εἶναι πλέον **ἀλφαβητικές** γραφές. Οἱ δύο ἄλλες κατηγορίες γραφῶν¹⁰ εἶναι οἱ **συμφωνικές** ὅπως ἡ ἐβραϊκὴ/ἀραβικὴ και οἱ **συλλαβικές** ὅπως ἡ ἰαπωνικὴ με ≈ 100 συλλαβές - σύμβολα (ja-ma = δουνὸ) ὡς και ἡ ἐλληνικὴ, με συλλαβές ὅμως ἀπὸ 24 γράμματα. Έτσι ἡ Ἑλληνικὴ, με βασικὲς λέξεις δισύλλαβες και με δομὴ καθαρὰ συλλαβικὴ, με συλλαβές πὺ σχεδὸν πάντα ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓνα σύμφωνο (σπάνια δύο) στήν ἀρχὴ και ἓνα φωνῆεν στὸ τέλος, δικαιοῦται νά ἔχη δικὸ της και μοναδικὸ σύστημα ἐκμάθησης / ἀνάγνωσης.

Πρέπει πρῶτα νά κάνουμε ἓναν κατάλογο 300 λέξεων, ἀφοῦ ὀρίσουμε τὶς βασικὲς ἀλλὰ και ἀπλές λέξεις (π.χ. στὸ Λ = λάδι, λαιμός, λέγει, λεμόνι, λέξη κ.λπ.). Μετά νά γράψουμε **καρτέλλες** με τὶς βασικὲς συλλαβές π.χ. κα, κε, κι, κο, κου, κη. Έντ' αὐτῶν προτείνω τὴν κατασκευὴ **κύβων** (**Σχ. 6**): Στὶς πλευρές τοῦ πρώτου θά γράψουμε με παχὺ στυλὸ τὸ α, ε, η, ο, ου, η (θά δγάλουμε φωτοτυπία τὸ Σχ. 6) και θά γεμίσουμε τὰ γράμματα με μαῦρο μαρκαδόρο. Έφοῦ δγάλουμε ἄλλες 6 φωτοτυπίες τοῦ **Σχ. 6Α**, συμπληρώνουμε τοὺς ἑξι κύβους με τὸ κ, μ, π, σ, τ και λ (**Σχ. 6.2 και 7**). Έφοῦ γράψουμε τὶς καρτέλλες 4, 5 και 6 ἴσες με τὶς πλευρές τῶν κύβων, ὡς και τὶς μισές καρτέλλες 1α, 3 και 6, ἔχουμε ὅλο τὸ ἀπαιτούμενο ὑλικὸ γιὰ τὴν ἐκμάθηση τῆς ἀνάγνωσης. (Προτείνω τὰ γράμματα τῶν 6 κύβων νά χρωματισθοῦν με τὰ ἑξῆς χρώματα: Έ κύβος κ = κόκκινος, ὁ μ = μπλέ, ὁ π =

Σχ. 6 Α. Ἀνάπτυγμα κύβου. 1. Κύβος φωνηέντων. 2. Κύβοι συλλαβῶν 1α. 3. Καὶ 6. Ὁρθογώνιες κάρτες. 4+5. Τετράγωνες. 7. Ἐτοιμο ἀνάπτυγμα συλλαβῶν π.χ. κα. 8. Κατασκευὴ κύβου.

πράσινος, ὁ σ = κίτρινος, ὁ τ = μώδ και ὁ λ = πορτοκαλῆς.)

Πρὶν ἀναπτύξουμε τὴ μέθοδο ἀνάγνωσης, πρέπει νὰ ἀναφερθοῦμε στὴν ἐκμάθηση τῆς προφορικῆς «μητρικῆς» γλώσσας. Ἡ Ἑλληνικὴ λόγῳ τῆς δομῆς της εἶναι ἡ εὐκολώτερη καὶ ἡ ταχύτερη στὴν ἐκμάθησή της ὡς «μητρικῆς» γλώσσας (ἡ μητρικὴ μπορεῖ νὰ εἶναι δύο γλώσσες ἢ καὶ τρεῖς, ὅταν οἱ γονεῖς μιλοῦν ἄλλες γλώσσες, μποροῦν δὲ νὰ μαθευτοῦν ἀπὸ τὸ δρέφος συγχρόνως). Ἀρκεῖ ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς γεννήσεως ἡ μητέρα - τροφὸς νὰ τοῦ μιλᾷ ἤρεμα, καθαρά, μελωδικὰ τονίζοντας τὶς συλλαβές, ὄχι ὅμως συλλαβίζοντας. Ἐτσι, ἐφόσον τὸ ὀπτικοακουστικὸ σύστημα τοῦ δρέφους λειτουργεῖ κανονικά, τὸ Ἑλληνόπουλο τῶν 3 μηνῶν μπορεῖ νὰ κατανοῇ ≈ 100 βασικὲς λέξεις καὶ 10 μηνῶν ≈ 1000. Ὅταν τὸ σύστημα ὁμιλίας ὠριμάσῃ (1 ἔως 1½ ἐτῶν), τὸ βοηθᾶμε νὰ προφέρῃ καθαρὰ τὴ συλλαβικὴ γλώσσα μας, ἀποκτώντας τὴν αἴσθησι τῆς συλ-

λαβῆς - «φωνῆς». Δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο μὲ τὶς εὐρωπαϊκὲς γλώσσες ἰδίως τῶν γερμανογενῶν (Ἑγγλων, Σκανδιναβῶν, Ὁλλανδῶν κ.λπ.). Λόγου χάριν τὸ Ἀγγλόπουλο πρέπει νὰ ξεχωρίσῃ πᾶν ἀπὸ 100 μονοσύλλαβες λέξεις, ποὺ προφέρονται ἀπὸ wa = γουά, we ἔως wi, πράγμα τρομερὰ δύσκολο γιὰ μικρὸ παιδί (π.χ. wage, wake, weigh, way, wear κ.λπ.).

Ὅταν πλέον τὸ παιδί (≈ 2 ἐτῶν) ὁμιλῇ, προφέροντας ≈ 1000 λέξεις, εἶναι ὠριμὸ νὰ παίξῃ μαζί μὲ τὰ παιχνίδια του καὶ τοὺς κύβους. Ἀστείευόμενοι, κάνοντας μορφασμούς, θὰ τοῦ διαβάσουμε φωναχτὰ τὸ κύβο μὲ τὰ φωνήεντα. Ἀργότερα τὸν **κόκκινο** (τονίζοντας, κόκκινο = κ) κύβο μὲ τὰ κα, κε... (οἱ σύλλαβες σὰν φωνές, ὄχι δύο γράμματα κ+α), μετὰ τοὺς ὑπόλοιπους. Ὅταν τὸ νήπιο σὲ 1-2 μῆνες (πάντα παίξοντας) τὸν βροῖσκῃ μόνον του, τότε μποροῦμε νὰ δάλουμε πλάι-πλάι δύο κύβους π.χ. πᾶμε καὶ νὰ ποῦμε τὴ λέξη «πᾶμε». Ἄν τὸ νήπιο ἐπαναλάβῃ **συνειδητὰ** τὴ λέξη, ξεκινᾷ τὴ διαδικασία τῆς ἀνάγνωσης. Τώρα, ὅποτε θέλει, μπορεῖ νὰ συνδυάζῃ μὲ τὴ βοήθειά μας τοὺς κύβους δημιουργώντας λέξεις. Καὶ ἐγένετο ἀνάγνωση!

Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ.

Ἀφοῦ φωτοτυπηθῇ τὸ Σχ. 6 σὲ χοντρὸ γυαλιστερὸ χαρτί καὶ

συμπληρωθῇ, ὥς ἀναφέραμε, κόδουμε τὸ περίγραμμα, τσακίζουμε στὶς ἐστιγμένες γραμμὲς καὶ κολῶμε τὴ λωρίδα ποὺ γράφει «κόλλα». Τὶς ὑπόλοιπες ἀκμὲς τὶς κολῶμε μὲ σελοταίηπ (**Σχ. 6.8**). Ἔτσι κατασκευάζουμε συνολικὰ 7 ἔγχρωμους κύδους (ἓνα μὲ φωνήεντα καὶ ἕξι μὲ συλλαβές). Μετὰ ἐτοιμάζουμε τὶς τετράγωνες καρτέλλες καὶ τὶς μισές.

ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ. Ἡ ἐπιλογή τῶν ἀρχικῶν λέξεων ἐπαφίεται στὴ συνδυασμικὴ ἱκανότητα καὶ φαντασία τοῦ γονέως/ἐκπαιδευτῆ. Ἐνδεικτικὰ προτείνω τοὺς ἑξῆς πρῶτους συνδυασμοὺς: πᾶ-με/ᾶ-κου. Μετὰ μὲ τὴ μισὴ κάρτα «Κ» (**1α**) τοποθετημένη διαδοχικὰ στὶς πλευρὲς ἐνὸς κύδου π.χ. τοῦ «μ» ἔχω ἓνα δεύτερο κύδο «Κ». Συνδυάζοντάς τον μὲ τὸν κύδο «Κ» ἔχω τὶς λέξεις «κακά», «κακό», «κακὴ», «κούκου», «κικὴ», «κοκό». Συνεχίζοντας ἔχουμε «κάτι», «κάσσα», «μάσα», «μέσα», «μέση», «μισά», «κότα», «κουτί», «κουτό», «μετά», «ἴσα», «ῥσα», «ᾶσε»... – ὅλες μὲ τοὺς κύδους «Κ» «μ» «σ».

Περίπου 80 τύποι λέξεων εὐρέθησαν (βασικὰ δυσύλλαβων) μὲ συνδυασμὸ τῶν 7 κύδων καὶ ≈ 300 σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς καρτέλλες.

Μὲ τὴ χρῆση τοῦ «ς» (τελικὸ) καὶ «ω» (ρήματα) ἐμπλουτίζεται τὸ λεξιλόγιο. Οἱ καρτέλλες γα, να, καὶ ἐν συνεχείᾳ οἱ ὑπόλοιπες (**Σχ. 6.5+6**) τὸ συμπληρώνουν [ἐνδεικτικὰ Λ= λίγα/λίγο/ἔλεγα, ΔΙ= πόδι/λάδι/δίνε/δίνω/δικό(ς) μου]. Γενικῶς οἱ μισές καρτέλλες τοποθετοῦνται στοὺς κύδους μεταβάλλοντας τὴ συλλαβὴ (κε→και).

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ. Ἡ μοναδικὴ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα μαθαίνεται νωρίς, γρήγορα καὶ εὐκόλα χάρις στὴ (δι)συλλαβικὴ δομὴ τῆς σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδά της: Ἀντίληψη, ὁμιλία, ἀνάγνωση καὶ παράλληλη γραφὴ. Ὅταν οἱ νευρο-ψυχο-πνευματικὲς ἱκανότητες τοῦ παιδιοῦ σταδιακὰ ὠριμάζουν (πολὺ νωρίτερα ἀπ’ ὅ,τι φανταζόμαστε), τότε εἶναι ὁ κατάλληλος χρόνος ἐκμάθησης τῶν σταδίων τῆς γλώσσας. Ἔτσι τὰ Ἑλληνόπουλα μποροῦν νὰ διαθέτουν τὸ ἐργαλεῖο τῆς γλώσσας στὰ τρία τοὺς ἔτη σὲ ὑψηλὸ ποσοτικὸ/ποιοτικὸ ἐπίπεδο. Στὸ νηπιαγωγεῖο θὰ μπορούσαν νὰ γράφουν καὶ νὰ διαβάζουν ἀπλᾶ λογοτεχνικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ κείμενα. Τὸ δὲ πρόγραμμα τοῦ δημοτικοῦ νὰ ἀναμορφωθῇ σὲ ἐπίπεδο γυμνασίου μὲ διδλία καὶ τρόπους διδασκαλίας τελείως διαφορετικούς. Ὅλα αὐτὰ μὲ χαρὰ, μέσα στὸ παιχνίδι, μὲ δημιουργικὲς ἀσχολίες, μὲ μαθηματικά, γυμναστική, μουσική, χορὸ, ἀπαγγελία. Μία νέα ἀγωγή-παιδεία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Πλάτων, «Κρατύλος»: 1 (4186), 2 (438c), 3 (425a), 4 (389d), 5 (393d).
2. Κ. Καρμιράντζος, «Ἐνταῖα Ἑλληνικὴ Γραφή», «Δ», τ. 213.
3. Hooker, «Εἰσαγωγή στὴ Γραμμικὴ Β».
4. Η. Τσατσόμοιρος, «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας», ἐκδ. «Δαυλὸς» 1991.
5. Γ. Μπαμπινιώτης, «Σύντομη Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας», σ. 84.
6. Κ. Καρμιράντζος, «Ἀσκληπιεῖα», «Δ» 216.
7. «Inscriptiones Graecae» (IG) 2. 1672.
8. Κ. Καρμιράντζος, «Δίσκος τῆς Φαιστοῦ» ὑπὸ δημοσίευση στὸν «Δ». 9. Ἐνδεικτικῶς: Μ. Δημόπουλος, «Ἡ Εὐρώπη τῶν Ἑλλήνων», «Δ» 219· καὶ Κων. Καρμιράντζος, «Ἐτυμολογικὴ Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης», «Δ», τ. 221.
9. Ἐνδεικτικῶς: Μ. Δημόπουλος, «Ἡ Εὐρώπη τῶν Ἑλλήνων», «Δ» 219· καὶ Κων. Καρμιράντζος, «Ἐτυμολογικὴ Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης», «Δ», τ. 221.
10. Fromkin, «An Introduction of Language».

Κων. Καρμιράντζος
Ἀρχιτέκτων

Ἀθλητικά τινα

«Ἡ Ἑλλάδα στήν Λαμία
κι ἀπό πάνω Ἀλβανία.»

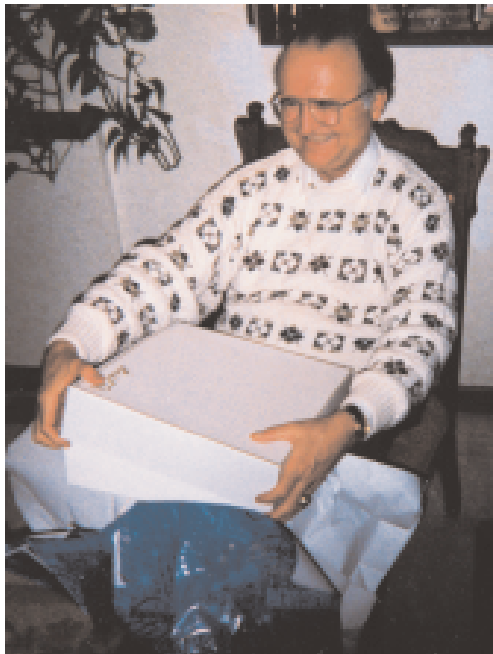
Δέν μπορῶ νά μὴ θαυμάσω τὴν εὐρηματικότητα τοῦ ἀνωτέρου δίστιχου, πὺν τραγουδοῦν οἱ εὐγενεῖς Ἀλβανοὶ φίλαθλοι, πὺν κατὰ σύμπτωσιν εἶναι καὶ οἰκονομικοὶ πρόσφυγες στὴν χώρα μας, ἐν χορῷ σὲ κάθε ποδοσφαιρικό ἀγῶνα πὺν συναντιῶνται. Εἶναι ἀπὸ τὰ ἀγνότερα ἀθλητικά συνθήματα. Τώρα σεῖς θὰ ἐρωτήσετε, καὶ μὲ τὸ δίκιο σας, τί κάνει ἐν προκειμένῳ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀστυνομία. Ὡ! Ἀπολαμβάνει τὸ τραγούδι καὶ ἀπέρχεται. Καθόσον, ἂν ἐπέμβῃ, θὰ κατηγορηθῇ γιὰ ρατσισμό ἀπ' ὅλους ἐκείνους τοὺς προοδευτικούς, πὺν μαζεύνονται στὰ διάφορα στρογγυλά, τετράγωνα καὶ ὀβάλ τραπέζια τῆς τηλεοράσεως. Ἀπὸ τὴν ἄλλη εἶναι δυνατὸν, ὠρισμένοι καλοὶ ἀστυνομικοὶ νὰ δείρουν τοὺς ἐργοδότες τους; Τρῶνε οἱ ἄνθρωποι ψωμάκι ἀπὸ τίς καθ' ὅλα νόμμες ἐπιχειρήσεις τῆς Ἀλβανικῆς Μαφίας. ὩΕ, καὶ ἡ ἀχαριστία ἔχει τὰ ὄριά της.

Στὰ ἀξιοσημείωτα τῶν μηνῶν πὺν πέρασαν ἦταν καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ Ἰσραὴλ νίκη τοῦ Παναθηναϊκοῦ ἐπὶ τῆς Μακκάμπι («Μακκαδαίσι») τοῦ Τὲλ Ἀβίβ. Νίκη, πὺν τὸν κατέστησε πρωταθλητὴ Εὐρώπης στὸ μπάσκετ. Τί; Νὰ κόψω τίς μαλακίες πρῶι-πρῶι, ἀφοῦ ἡ Θεσσαλονίκη εὐρίσκεται ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας; Αὐτὸ τὸ λέτε σεῖς, ἀλλὰ σὰς ποίος σὰς ρωτάει (γιὰ νὰ μὴ γράψω κανένα πιὸ ἄσεμνο ρῆμα, καὶ τὸ κόψει ὁ Λάμπρου); Ἐχετε ρωτήσῃ κανένα Ἑβραῖο τῆς διασπορᾶς, πῶς ἀποκαλεῖ τὴν συμπτωτέουσα. Τὸ «Θεσσαλονίκη» δὲν τὸ χρησιμοποιοῦν ὡς πολὺ ἑλληνικόν. Λοιπὸν τὴν «Σαλονίκη» τὴν ἀποκαλοῦν «ἡ πρωτεύουσά μας». Γι' αὐτὸ σὰς γράφω, ὅτι ὁ Παναθηναϊκὸς ἔπαιξε ἐκτὸς ἔδρας. Κι αὐτὴ ἡ ἐντὸς Ἰσραηλινῶν ἐδάφους νίκη τοῦ Π.Α.Ο. ἐπέσυρε τὴν μῆνιν τῶν ἀγνῶν φιλάθλων τῆς Μακκάμπι. Τώρα οἱ ἴδιοι ἦταν, νεαροὶ πὺν δούλευαν γιὰ τὴν δόση τους ἦταν, θὰ σὰς γελάσω. Πάντως οἱ πανηγυρίζοντες Ἀθηναῖοι ὁπαδοὶ τοῦ πρωταθλητῆ Εὐρώπης ἔφαγαν τὸ ξύλο τῆς ἀρκούδας. Κι ὅλα αὐτὰ στὸ κέντρον τῆς Θεσσαλονίκης· κάτω ἀπὸ τὸν Λευκὸ Πύργο. Βεβαίως καὶ δὲν περνᾷ ἀπὸ τὸ μυαλό μας ὅτι μὲ πρόσχημα τὸ ποδόσφαιρο καὶ τὸ μπάσκετ – κάτι σάν ἄντυπος πόλεμος Βορείων καὶ Νοτίων – τεκταίνεται χωριστικὸ κίνημα στὴν Βόρειο Ἑλλάδα ἀπὸ κάποιους σκοτεινοὺς κύκλους. Αὐτὰ εἶναι παραμύθια γιὰ μικρὰ παιδιὰ. Καὶ καλῶς ἔκανε ἡ ἀστυνομία καὶ δὲν ἐπενέβῃ, γιὰτι μπορεῖ (λέγω, μπορεῖ) νὰ συνελάμβανε καὶ κανένα Ἑβραῖο καὶ νᾶχαμε ντροβάλα, ὅπως τὴν ἔπαθε ἡ Κύπρος, πὺν συνέλαβε τοὺς δυὸ Ἑβραίους κατασκόπους.

Καὶ γιὰ νὰ συμπληρώσουμε τὸ ἀθλητικὸ μας πᾶζλ, ἄς σταματήσουμε καὶ στὴν κομματάκι περιέργη δήλωση τοῦ κυρίου Ἀντώνιο Χουάν Σάμιρανγκ, προέδρου τῆς Παγκοσμίου Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ ὁποῖος πέραν τῶν ἄλλων μᾶς εἶπε οὔτε λίγο-οὔτε πολὺ, ὅτι οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες τοῦ 2004 θὰ διεξαχθοῦν στὴν Ἀθήνα, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἀναταραχὴ στὴν χώρα μας. Καὶ παρὰ τὴν ἐξορία τοῦ Σουλὰ νὰ ἐπιταχύνῃ τίς ἐργασίες της γιὰ ἀνάληψη Ὀλυμπιάδος! Ἐξ ὅσων γνωρίζω κι ἀπ' ὅτι φαίνεται, οἰασθῆποτε φύσεως ἀναταραχὴ στὴν Ἑλλάδα, ὅπως τοῦλάχιστον δείχνουν σήμερα τὰ πράγματα, ἀποκλείεται τοῦλάχιστον γιὰ πεντακόσια χρόνια, ἐκτὸς ἂν ὁ κύριος Ρουβᾶς φορέσῃ μίνι φούστα, περισταλῇ τὸ ὠράριο τῶν σκυλάδικων καὶ λοιπῶν νυχτερινῶν κέντρων ἢ καταργηθῇ ὁ «Πρωϊνὸς Καφές» τοῦ Γιώργου Παπαδάκη. Λέτε, αὐτὴ ἡ γριὰ ἀλεποῦ τοῦ ἀθλητισμοῦ νὰ ξέρῃ κάτι παραπάνω, πὺν ἀγνοοῦμε ἐμεῖς οἱ ἄμεσα ἐνδιαφερόμενοι; Καὶ ἐπειδὴ δὲν βλέπω «Ἀνδρες Ἐτοίμοις γιὰ Ὅλα» παρὰ μόνον στὴν ἐκπομπὴ τοῦ κ. Μικρούτσικου, ἀνησυχῶ λιγούλακι γιὰ τὸ τί βυσοδομοῦν οἱ προαιώνιοι φίλοι μας.

Γιώργος Πετρόπουλος

ΖΟΦΕΡΟ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὁ καθηγητὴς Γ. Κουρβετάρης

Μόνο 30.000

παιδιά

διδάσκονται

τὴν Ἑλληνικὴ

στὶς ΗΠΑ

Η ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΔΙΑΦΟΡΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ

Τὸ μεῖζον θέμα τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν ἔχει πλέον τεθῆ, καὶ ἡ ἀντιμετώπισή του δὲν μπορεῖ νὰ ματαιωθῇ. Ἐνῶ τὰ θρανία τῶν κοινοτικῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἀδειάζουν καὶ τὰ ἐλάχιστα ἑλληνικὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα στὶς ΗΠΑ ζητοῦν ἀπεγνωσμένα τὴ βοήθεια τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ – μέχρι τὴ στιγμή πὺν γράφεται τὸ παρόν – δὲν ἔχει ἀπαντήσῃ στὸ ἐρώτημα, γιατί δὲν ἀποδέχεται τὴν δωρεὰν ἀποστολὴ Ἑλλήνων δασκάλων ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας (βλ. «Δαυλόν», τ. 219).

Ὁ δρ. Νικόλαος Κλαδόπουλος, ὁ ὁποῖος τὰ τελευταῖα δέκα χρόνια διηύθυνε τὸ Γραφεῖο Παιδείας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς καὶ συνταξιοδοτήθηκε προσφάτως, σὲ συνέντευξή του στὴν ὁμογενειακὴ ἐφημερίδα «Πρωινή» ἀναφέρθηκε στὸν ρόλο τῶν ἱερέων στὴν ἑλληνικὴ παιδεία τῶν Ἀποδήμων.

Ὁ δρ. Κλαδόπουλος ἐπαινεῖ καὶ ὑμνεῖ τὸ ἔργο τῶν Ἑλλήνων ἐκπαιδευτικῶν καὶ τῶν κοινοτήτων πού διατηροῦν ἡμερήσια καὶ ἀπογευματινὰ σχολεῖα καὶ ἀπευθύνει ἐκκλήση στὴν Ὁμογένεια νὰ στηρίξη τὰ κοινοτικά σχολεῖα. Λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τὸν ρόλο πού διαδραματίζουν οἱ ἱερατικῶς προϊστάμενοι τῶν κοινοτήτων καὶ τὴν ἀπόλυτη κυριαρχία τους, καλεῖ τοὺς ἱερεῖς νὰ καταβάλουν κάθε προσπάθεια, ὥστε νὰ λειτουργήσῃ σὲ κάθε κοινότητα ἀπογευματινὸ σχολεῖο. Ἐπισημαίνει μάλιστα, ἐπιβεβαιώνοντας σχετικὰ δημοσιεύματα τοῦ «Δαυλοῦ», ὅτι, ἐνῶ ὑπάρχουν ὅλες οἱ δυνατότητες, ἀπουσιάζει ἡ στοιχειώδης βούληση μιᾶς μερίδας ἱερέων. Ἐνδεικτικὸ εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν πού φοιτοῦν στὰ κοινοτικά σχολεῖα εἶναι πάρα πολὺ μικρὸς, καθὼς στὰ ἡμερήσια σχολεῖα φοιτοῦν 4.500 παιδιὰ καὶ στὰ 270 ἀπογευματινὰ ἄλλα 25.000 παιδιὰ. Ὁ δρ. Κλαδόπουλος ἐπισημαίνει, ὅτι, ἐὰν κανεὶς συγκρίνῃ τὸν ἀριθμὸ αὐτὸ μὲ τὸν γενικὸ ἀριθμὸ τῶν παιδιῶν τῆς Ὁμογένειας, θὰ συμπεράνῃ ὅτι τὰ ποσοστὰ αὐτὰ εἶναι ἐλάχιστο.

Τὰ στοιχεῖα πού ἔχει καταθέσει μέχρι σήμερα ὁ «Δαυλὸς» γιὰ τὸν ρόλο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Πατριαρχείου στὸ ζήτημα τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας ἀλλὰ καὶ ἐν γένει τῆς διατήρησης καὶ προώθησης τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὶς ΗΠΑ ἔρχεται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ὁ ἑλληνοαμερικανὸς καθηγητὴς Κοινωνιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Βορείου Ἰλλινόις κ. Γ. Κουρβετάρης σὲ μία ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης συνέντευξη.

Η ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ Γ. ΚΟΥΡΒΕΤΑΡΗ

– Ποιὸς εἶναι ὁ ρόλος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῶν ΗΠΑ στὴ διατήρηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ;

– Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μποροῦσε, ἐὰν ἤθελε, νὰ διαδραματίσῃ πρωταρχικὸ ρόλο στὴν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Δυστυχῶς ἡ διοίκησή της καὶ ἡ πλειοψηφία τῶν ἱερέων δὲν διαθέτουν Ἑλληνικὴ Παιδεία, ἀλλὰ οὔτε διακρίνονται γιὰ τὴν ἐπιθυμία τους νὰ διατηρήσουν στοιχεῖα συνδεδεμένα μὲ τὴν ἑλληνικὴ ἐθνικὴ ταυτότητα. Ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴ θρησκεία ὡς πνευματικὴ συνείδηση καὶ ὄχι ὡς κοσμικὴ ἐθνικὴ ἑλληνικὴ ταυτότητα. Ἀλλωστε αὐτὸ ἀποτελεῖ καὶ τὸ «μοντέλλο» τοῦ Πατριαρχείου – δὲν ἐπιδιώκει ἡ Ὁρθόδοξία νὰ εἶναι ἀποκλειστικὰ ἑλληνικὴ.

Ὁ ρόλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς εἶναι ἡ ὀργανωμένη παρουσία τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὴ Β. Ἀμερικὴ. Ἡ ὀργάνωσις τῆς Ὁρθόδοξης Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀμερικὴ χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ 1924, ἀκριβῶς μετὰ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ. Τὸν ἴδιο χρόνον ἱδρύεται καὶ ἡ ΑΧΕΠΑ.

– Ποιὲς οἱ σχέσεις Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ Πατριαρχείου;

– Ἐπὶ τοῦ παρόντος τουλάχιστον ἐπιφανειακὰ οἱ σχέσεις Πατριαρχείου καὶ Ἀρχιεπισκοπῆς εἶναι φιλικές. Ὡστόσο εἶναι εὐρύτερα γνωστὸ, ὅτι ὁ νῦν ἀρχιεπίσκοπος Δημήτριος δὲν ἀποτελοῦσε τὴν πρώτη ἐπιλογὴ καὶ προτίμησις τοῦ Βαρθολομαίου καὶ τῆς Συνόδου του. Τὸ θέμα τῆς Αὐτοκέφαλῆς Ὁρθόδοξης Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν συνεχείᾳ μιᾶς Πανορθόδοξης Ἐνωσης ὅλων τῶν ὀρθοδόξων στὴν Ἀμερικὴ εἶναι ἡ ἐπιθυμία ἀρκετῶν ἐδῶ γεννημένων, τόσο Ἑλλήνων ὅσο καὶ ἄλλων ὀρθοδόξων διαφορετικῶν ἐθνικοτήτων ὅπως Σέρβων, Ρώσων, Ρουμάνων, Βουλγάρων κ.ο.κ.

Τὰ θέματα αὐτὰ δὲν συζητιοῦνται δημοσίως, ἀλλὰ οἱ πιὸ ἐνημερωμένοι γνωρίζουν ὅτι τὸ Πατριαρχεῖο ἐλέγχεται ἀπὸ τὴν τουρκικὴ κυβέρνησις καὶ ἡ ἐκλογὴ τόσο τοῦ πατριάρχη ὅσο καὶ τῶν ἐπισκόπων του πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἔγκρισιν τῆς Τουρκίας, γεγονός τὸ ὁποῖο ἀντίκειται στὴ Συνθήκην τῆς Λωζάννης (1923) καὶ τοῦ καταστατικοῦ τῶν Ἑνωμένων Ἑθνῶν.

Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἔχει κυριολεκτικὰ περιορίσει τὸν ρόλο τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸ βλέπει περισσότερο ὡς μουσεῖο ἢ μέσο προπαγάνδας γιὰ τὰ δικά της οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ συμφέροντα. Ἡ Τουρκία, ὡς γνωστόν, δὲν ἀναγνωρίζει τὴν οἰκουμενικότητα τοῦ Ἑλλήνα ὀρθόδοξου πατριάρχη.

– Ποιές οἱ προσδοκίες γιὰ τὸ νέο ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς;

– Οἱ προσδοκίες γιὰ τὸν νέο ἀρχιεπίσκοπο εἶναι καλύτερες ἀπὸ ὅ,τι ἦταν μὲ τὸν κ. Σπυρίδωνα, ἐναντίον τοῦ ὁποίου οἱ Ἑλληνοαμερικανοί, ἰδίως οἱ ὁργανώσεις OCL (Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ Λαϊκοί) καὶ τὸ GOAL (Ἑλληνες Ὁρθόδοξοι Ἀμερικανοὶ Ἀρχιεπίσκοποι) ὥργανωσαν μίαν ἄνευ προηγουμένου ἐκστρατεία. Στὴν ἐκστρατεία αὕτη συνετάχθησαν καὶ οἱ ἐπίσκοποι / μητροπολίτες ἀλλὰ καὶ ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς ἱερέων. Πολλὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετώπισε ὁ πρῶτος ἀρχιεπίσκοπος προϋπήρχαν αὐτοῦ. Ὁ κ. Σπυρίδων ἔκανε λάθη στρατηγικῆς ἀλλὰ καὶ τακτικῆς σημασίας καὶ γι' αὐτὸ ἐξηναγκάσθη σὲ παραίτηση. Ὁ κ. Σπυρίδων ἀποφάσισε νὰ ἀποσυρθῇ παντελῶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ δὲν διαθέτει τίποτα γιὰ τὸν Πολιτισμὸ

– Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸ θέμα, ποὺ σήμερον ταλανίζει τοὺς Ἑλληνοαμερικανούς, τὸ πιὸ «καυτὸ» πρόβλημα ἀποτελεῖ ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ ἡ διδασκαλία της στοὺς νέους.

– Ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦ «καυτοῦ» θέματος. Δυστυχῶς ἡ γλῶσσα μας σταδιακὰ χάνεται. Οἱ νέες γενεές δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ἐκμάθησίν της. Μὲ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις ὅλοι οἱ μεγάλοι ὁργανισμοὶ χρησιμοποιοῦν καὶ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὰ μέλη τους στὴν Ἀγγλική. Στὴν Ἀμερικὴ σήμερον οἱ ἐξ Ἑλλάδος Ἑλληνες (πρώτη γενεά) ἀποτελοῦν μειονότητα. Ἑλληνες μετανάστες δὲν ἔρχονται πλέον ἀπὸ τὴν πατρίδα. Θὰ σᾶς παραθέσω ἐπιγραμματικὰ τὰ προβλήματα ποὺ συμβάλλουν στὴν κατάστασιν αὕτη:

- Οἱ ἑλληνικὲς ὀρθόδοξες ἐκκλησίες δὲν ἔχουν τὸν ἴδιο ζήλο γιὰ τὴν προώθησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Οἱ περισσότεροι ἱερεῖς εἶναι γεννημένοι στὶς ΗΠΑ καὶ δὲν ἔχουν τὴν ἴδια παιδείαν καὶ τὶς ἐμπειρίες ποὺ εἶχαν οἱ πρώτης γενεᾶς ἱερεῖς. Ἀκόμη καὶ ἐὰν οἱ πρῶτοι ἱερεῖς δὲν εἶχαν τὴν μόρφωσιν καὶ ἐκπαίδευσιν, ἐν τούτοις εἶχαν τὴν ἑλληνικὴ σπῆν καὶ τὸν πατριωτισμὸ τοῦ μετανάστη.

- Τὰ προγράμματα τῶν ἑλληνικῶν σχολείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς λιγοστεύουν λόγῳ ἐλλείψεως μαθητῶν. Τὰ ἀπογευματινὰ σχολεῖα της εἶναι ἀνεπαρκῆ.

- Ὅλες οἱ ἑλληνικὲς ὀρθόδοξες ἐκκλησίες ἔχουν εἰσαγάγει τὴν Ἀγγλικήν. Τὰ κατηχητικὰ σχολεῖα (μετὰ τὴν ἐκκλησίαν) γίνονται στὴν Ἀγγλικήν.

- Οἱ Ἑλληνες δάσκαλοι ἀμείβονται μὲ «ψίχουλα» σὲ σχέση μὲ τοὺς ὀρθόδοξους ἱερεῖς, ποὺ ἀκολουθοῦν τὴν μισθολογικὴ κλίμακα τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν αἱρέσεων. Οἱ ἑλληνικὲς ὀρθόδοξες ἐκκλησίες εἶναι περίπου 506 καὶ οἱ ἱερεῖς 457. Ἐχομε 10 ἐπισκόπους / μητροπολίτες, 33 ἀρχιμανδρίτες, ἓναν ἀρχιεπίσκοπο ἐν ἐνεργείᾳ, ἓναν ἀρχιεπίσκοπο συνταξιούχον, τρεῖς συνταξιούχους ἐπισκόπους καὶ 161 ἱερεῖς.

- Γενικῶς ὁ πρωταρχικὸς ρόλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς εἶναι ἡ ἐπιβίωσις τῆς ὀρθόδοξης πίστεως καὶ Ἐκκλησίας. Οἱ ἱερεῖς τῆς Ἀμερικῆς στὴν πλειοψηφίαν τους γεννιοῦνται στὶς ΗΠΑ. Ἐχομε καὶ ἱερεῖς, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι ἑλληνικῆς καταγωγῆς. Ὅλες οἱ εἰσπράξεις ἀπὸ τὰ καλοκαιρινὰ πανηγύρια τῶν ἐκκλησιῶν διατίθενται γιὰ τὴ μισθοδοσίαν τῶν ἱερέων, τὰ ἔξοδα συντήρησης τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτηρίων καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ προγράμματα. Ἀπὸ τὰ ἔσοδά της ἡ Ἐκκλησία δὲ διαθέτει σχεδὸν τίποτα γιὰ πολιτιστικὰ ἑλληνικὰ προγράμματα.

• Δέν υπάρχουν οί κατάλληλοι διδάσκαλοι τῶν Ἑλληνικῶν, πού νά γνωρίζουν τήν ἐδῶ παιδαγωγική ψυχολογία καί διδακτική. Ἄς μὴ ξεχνοῦμε, πὼς γιά τὰ παιδιά πού γεννήθηκαν στίς ΗΠΑ ἡ Ἑλληνική εἶναι δεύτερη γλῶσσα.

• Ἡ ἑλληνική οἰκογένεια δέ βοηθᾷ, ὅπως θά ἔπρεπε, στό θέμα τῆς γλῶσσας, γιατί οἱ περισσότεροι εἶναι ἀπασχολημένοι μέ τίς ἐργασίες τους καί δέν ὁμιλοῦν στά παιδιά καί στά ἐγγόνια τους Ἑλληνικά.

• Τά παιδιά τῆς τρίτης καί τέταρτης γενεᾶς δέν ἐνδιαφέρονται νά μάθουν Ἑλληνικά. Τά κοινοτικά σχολεῖα ἔχουν ἀπονήσει τὰ τελευταῖα χρόνια λόγω ἐλλείψεως μαθητῶν. Μετά τή δεύτερη γενιά οἱ γονεῖς δέν στέλνουν συνήθως τὰ παιδιά τους στά ἑλληνικά σχολεῖα.

• Οἱ μικτοί γάμοι πλησιάζουν τὸ 60 μέ 80% κυρίως στίς μικρὲς πόλεις, ὅπου δέν κατοικοῦν πολλοὶ Ἕλληνες. Οἱ μικτοί γάμοι κάνουν πιό δύσκολη τή διδασκαλία τῶν Ἑλληνικῶν, ἐκτός ἐὰν καί οἱ δύο γονεῖς ἀφιερῶσουν χρόνο καί χρήματα καί ἔχουν τὸν διακαή πόθο καί τὴν ἐπιθυμία, τὰ παιδιά τους ἢ καί τὰ ἐγγόνια τους νά μάθουν Ἑλληνικά.

• Σχεδὸν ὅλα τὰ προγράμματα τῶν ἑλληνικῶν συλλόγων καί τῆς Ἐκκλησίας, οἱ διαλέξεις, εἶναι στά Ἀγγλικά.

• Ἡ ἀμερικανική κοινωνία καί τὰ δημόσια σχολεῖα δέν εὐνοοῦν τή διδασκαλία καί ὁμιλία τῶν ἄλλων γλωσσῶν πλὴν τῆς Ἀγγλικῆς. Ὁ ἀγγλοσαξωνισμός, τὸ ἀμερικανικὸ κατεστημένο, ἐνῷ ἀφήνει ἐλεύθερες τίς θρησκείες (δέν τίς φορολογεῖ), ἐν τούτοις περιορίζει ἢ δέν ἐνθαρρύνει τή διατήρηση τῆς ἐθνικῆς ταυτότητας (γλῶσσα, ἡθι καί ἔθιμα, παραδόσεις καί ἄλλα ἐθνικά πολιτιστικά στοιχεῖα). Τὰ τελευταῖα 30 χρόνια μετὰ τὸ Civil Rights Movement καί τὴν ἄφιξη τῶν μὴ εὐρωπαϊκῶν μειονοτήτων ὅπως Μεξικανοί, Λατινο-Αμερικανοί καθὼς καί Ἀσιάτες, ὅπως Ἰνδοί, Πακιστανοί, Μεσοανατολίτες (Τούρκοι, Αἰγύπτιοι, Σύριοι, Λιβανέζοι κ.ο.κ.), καθὼς καί Ἀφρο-Ἀμερικανοί καί Μαῦροι τῆς Καραϊβικῆς, ἔχουν προωθήσει τίς λεγόμενες πολυ-πολιτιστικὲς κουλτοῦρες. Ἐτσι τὰ τελευταῖα χρόνια οἱ Ἀμερικανοί εἰσάγουν στά σχολεῖα τους μαθήματα καί προγράμματα ξένων πολιτιστικῶν ὁμάδων καί ἐθνότητων. Δυστυχῶς ὅμως οἱ Ἕλληνες δέν ἔχουν νά παρουσιάσουν τίποτα στά δημόσια ἀμερικανικά σχολεῖα, ἰδρύματα, βιβλιοθήκες κ.ο.κ.

«Δέν νομίζω, ὅτι θά ἐπιβίωση ὁ Ἑλληνισμὸς στίς ΗΠΑ»

– *Ποιό ἐκτιμᾶτε ὅτι θά εἶναι τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ στίς ΗΠΑ καί τί προτείνετε;*

– Ἐὰν μέ τὸν ὅρο Ἑλληνισμὸς ἐννοοῦμε τὸ σύνολο τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς καί ἱστορικῆς συνείδησης, παραδόσεις, γλῶσσα, ἡθι καί ἔθιμα, ἐθνικὴ ταυτότητα καί ἄλλες ἀνθρωπιστικὲς ἀξίες, δέν νομίζω ὅτι θά ἐπιβίωση στήν Ἀμερική καί ἀργά ἢ γρήγορα καί στίς ἄλλες ἀγγλοσαξωνικὲς μεταναστευτικὲς χῶρες (Αὐστραλία, Καναδᾶς). Τὰ ἐγγόνια καί τὰ δισέγγονά μας θά ἀφομοιωθοῦν πλήρως καί θά ἔχουν κάποια ἱστορικὴ ἀνάμνηση, ὅτι κάποιος στήν οἰκογένειά τους ἦταν ἑλληνικῆς καταγωγῆς.

Εἶναι βέβαιο, ὅτι ἡ ὀρθόδοξη θρησκευτικὴ τους ταυτότητα θά διατηρηθῇ. Κι αὐτὴ ὅμως ὄχι ὅπως διατηρήθηκε στίς προηγούμενες γενεές. Ὅπως προανέφερα, οἱ γεννημένοι ἐδῶ ἐπιδιώκουν μία αὐτοκέφαλη, γηγενῆ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στό πλαίσιο τοῦ δυζαντινοῦ μοντέλλου, ἀλλὰ δέν ἐπιθυμοῦν νά παίρνουν ὁδηγίες ἀπὸ τὸ Φανάρι. Ἐκτιμῶ, ὅτι ἀργά ἢ γρήγορα ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία θά γίνῃ αὐτοκέφαλη στήν Ἀμερική.

Ἡ προσωπική μου θέση εἶναι, ὅτι εἶναι δυνατὸν νά διαιωνίσουμε τὴν ἐθνικὴ μας ταυτότητα, ἀλλὰ ἀπαιτεῖται τεράστια προσπάθεια καί στρατηγικὴ μέ μακροπρόθεσμους στό-

χους και σε επίπεδο παγκόσμιας κινητοποίησης όλων των πολιτιστικών, οικονομικών, διανοητικών, πολιτικών και άλλων δυνάμεων του Έλληνισμού.

Ο αντιαμερικανισμός των Ελλήνων, που τόσο διακριτικά προωθείται από τους έχθρους του Έλληνισμού, δε νομίζω ότι βοηθά στην προώθηση και διατήρηση της εθνικής μας ταυτότητας στην Αμερική. Έφ' όσον οι Έλληνοαμερικανοί πιστεύουν ότι οι Έλληνες είναι εναντίον της Αμερικής, την οποία θεωρούν πατρίδα τους, είναι φυσικό να προβληματίζονται και να ωθούνται μακριά από κάθε τι ελληνικό.

Πολλά θα έπρεπε να είχαν γίνει, πριν φθάσουμε στο δυσάρεστο γεγονός μιας ελληνικής κοινότητας που ενδιαφέρθηκε μόνο να χτίσει πανέμορφες εκκλησίες χωρίς προγράμματα και στρατηγική για να προσελκύσει τους νέους Έλληνο-αμερικανούς και να τους κάνει να αγαπήσουν την Ελλάδα και τον πολιτισμό της.

Έβραιοι - Τουρκοί κυριαρχούν στα Μ.Μ.Ε.

– Γιατί ώριμοι Έλληνοαμερικανοί αντιδρούν τόσο έντονα, όταν η Ελλάδα – κυρίως ο ελληνικός λαός – εμφανίζεται να μην επικροτεί την αμερικανική πολιτική;

– Η Ελλάδα εμφανίζεται στα αμερικανικά Μ.Μ.Ε. ως μία έχθρικά διακείμενη στην Αμερική χώρα. Η “Washington Post” σε δύο άρθρα της πρόσφατα χαρακτήρισε την χώρα μας «χώρα τρομοκρατών» και υποστηρίζει ότι στην όργάνωση «17 Νοέμβρη» εμπλέκεται η αστυνομία αλλά και κυβερνητικά στελέχη.

Η πλειονότητα των Έλληνοαμερικανών δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενεάς δεν έχουν ουσιαστική ενημέρωση από την Ελλάδα και δεν ενδιαφέρονται για την πορεία των εθνικών μας ζητημάτων. Η ενημέρωσή τους «φιλτράρεται» στα κυρίως αμερικανικά Μ.Μ.Ε. Παρ’ όλα αυτά ήταν μεγάλο το τμήμα των Έλληνοαμερικανών, οι οποίοι έταχθησαν εναντίον της αμερικανικής πολιτικής κατά της Σερβίας.

– Ποιές οι προσδοκίες των Έλληνοαμερικανών από την αμερικανική κυβέρνηση, αφού μέχρι τώρα τουλάχιστον δεν έχουν – επί της ουσίας – στηρίξει τις ελληνικές θέσεις στα εθνικά μας θέματα;

– Έκτιμώ, ότι έχουν απογοητευθεί πλήρως. Από το 1974 οι πρόεδροι της Αμερικής, τόσο οι Δημοκρατικοί όσο και οι Ρεπουμπλικάνοι, υπόσχονται να βοηθήσουν στη λύση του Κυπριακού, στίς εν γένει έλληνοτουρκικές διαφορές ή στο λεγόμενο «Μακεδονικό». Είναι όμως σαφές, ότι δεν επιθυμούν να ασκήσουν πίεση στην Τουρκία, διότι την θεωρούν στρατηγικής σημασίας χώρα για τα συμφέροντά τους στη Μ. Ανατολή και στον Καύκασο. Ίδιως μετά τη συμμαχία Τουρκίας και Ισραήλ οι ΗΠΑ δίνουν μεγαλύτερη σημασία στη συμμαχία αυτή, την οποία υποστηρίζουν με κάθε τρόπο.

– Πώς φθάσαμε στο σημείο, ή τουρκική προπαγάνδα να είναι ισχυρότερη της ελληνικής ακόμη και στα αμερικανικά εκπαιδευτικά ιδρύματα;

– Οι Τουρκοί ξοδεύουν περισσότερα χρήματα για την προώθηση των τουρκικών σπουδών σε αμερικανικά πανεπιστήμια. Προωθούν τα συμφέροντά τους μέσω των Μεσοανατολικών σπουδών και των Έβραίων συμμάχων τους στίς ΗΠΑ. Αντιθέτως οι Έλληνες δεν έχουν συμμάχους ούτε υποστηρίζουν, όσο θα έπρεπε, την ίδρυση ελληνικών σπουδών και έδρων στα αμερικανικά πανεπιστήμια. Αν εξαιρέσει κανείς τη Modern Greek Studies Association, ή οποία ιδρύθηκε το 1968 και προωθεί τις ελληνικές σπουδές στα πανεπιστήμια, όλες οι άλλες προσπάθειες γίνονται σε ατομικές πρωτοβουλίες και ιδιωτικά ιδρύματα.

Διόνυσος, Ἀπόλλων, Ἑλληνισμός, Ἀμερικανισμός

– Τί ἐμποδίζει τοὺς Ἑλληνες τῆς Ἀμερικῆς νὰ ἐνώσουν τὶς δυνάμεις τους, γιὰ νὰ προ-αγάγουν τὸν Ἑλληνισμό ἀλλὰ καὶ τὰ ἑλληνικά συμφέροντα;

– Ἐὰν ἐξαιρέση κανεὶς τοὺς λιγοστοὺς ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἀντιπροσώπους μας στὸ Κογκρέσσο, δύο γερουσιαστὲς καὶ ἕναν μικρὸ ἀριθμὸ Ἑλληνοαμερικανῶν οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται στὴν ἀμερικανικὴ κυβέρνηση, ὑπάρχουν καὶ οἱ γνωστοὶ ὀργανισμοὶ ὅπως οἱ ΑΧΕΠΑ, οἱ Κύπριοι, τὸ ΣΑΕ, ἡ Ἐνωση καὶ τὸ Ἀμερικανικὸ Ἑλληνικὸ Ἰνστιτοῦτο. Δὲν ὑπάρχει ὅμως μία ἐνιαία πανελληνικὴ - ἀμερικανικὴ ὀργάνωση, ἡ ὁποία νὰ προωθῇ τὰ ἑλληνικά ζητήματα ἀποτελεσματικά.

Μία νέα προσπάθεια ἀποτελεῖ ὁ «Δημόκριτος», ἓνα εἶδος «think tank», ποὺ ὑποστηρίζεται ἀπὸ 30-40 πανεπιστημιακοὺς καθηγητὲς καὶ ἐρευνητὲς, οἱ ὁποῖοι ἐρευνοῦν τὴν ἀμερικανικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ καὶ συστηματικά προωθοῦν τὶς ἑλληνικὲς θέσεις.

– Σχολιάστε τὸν ρόλο τοῦ ΣΑΕ ὡς πανελλήνιου φορέα γιὰ τὴν προώθηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων.

– Ὁ ρόλος του εἶναι περιορισμένης ἐμβέλειας. Σεβαστὸς ἀριθμὸς πνευματικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ δυναμικοῦ, ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ βοηθήσῃ τὴν προσπάθεια τοῦ ΣΑΕ, δὲν ἔχει ἐνεργοποιηθῇ. Τὸ ΣΑΕ ἀντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα ὀργανωτικά ἀλλὰ καὶ κινητοποίησης τῶν νέων, ὥστε νὰ μνηθῶν στὰ ἑλληνικά ἰδεώδη. Δὲν εἶναι ἀντιπροσωπευτικὸ ὅλων τῶν γενεῶν καὶ κοινωνικῶν στρωμάτων. Ἡ μεγαλύτερη μερίδα τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν δευτέρης καὶ τρίτης γενεᾶς δὲν ἔχουν ἐνεργοποιηθῇ. Αὐτοὶ ὅμως εἶναι ποὺ καλοῦνται νὰ διαιωνίσουν τὸν Ἑλληνισμό τὸν 21ο αἰῶνα. Ἡ ἡγεσία τοῦ ΣΑΕ θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ γνωρίζῃ αὐτὸ καὶ νὰ ἀξιοποιήσῃ ὅσους ἀπ' αὐτοὺς γνωρίζουν ὅλες τὶς πτυχὲς τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀμερικανικοῦ πολιτισμοῦ.

– Στὸ βιβλίο σας «Μελέτες γιὰ τοὺς Ἑλληνο-Ἀμερικανούς» (1997) ἐπισημαίνετε, ὅτι οἱ Ἑλληνες τῆς Ἀμερικῆς ἐνδιαφέρονται περισσότερο γιὰ τὶς Διονυσιακὲς ἐκδοχὲς - ἐκδηλώσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

– Οἱ ἐκκλησίες, τὰ σωματεῖα καὶ οἱ διάφοροι ἑλληνοαμερικανικοὶ σύλλογοι στὴν πλειοψηφία τους προωθοῦν περισσότερο τὰ Διονυσιακὰ στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ: φεστιβάλ, χοροὺς, δεῖπνα, γλέντια, τραγούδι. Προωθοῦν ὅσα ἀφοροῦν στὴν ἀπόλαυση καὶ ἐνδιαφέρονται ἐλάχιστα γιὰ τὶς Ἀπολλώνιες ἐκδοχὲς τοῦ πολιτισμοῦ μας, γιὰ τὴν κατανόηση καὶ προώθηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος. Εἶναι ἐλάχιστες οἱ ἐξαιρέσεις πολιτιστικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν συλλόγων, ποὺ προάγουν τὰ ἑλληνικά Γράμματα καὶ Τέχνες.

– Ὑποστηρίζετε ἐπίσης, ὅτι ὁ Ἑλληνισμός καὶ ὁ Ἀμερικανισμός εἶναι συμβατὲς ἐννοιες. Τί ἐννοεῖτε;

– Ἐννοῶ, ὅτι ὁ Ἑλληνισμός ὡς τρόπος ζωῆς, σκέψεως καὶ ἀξιῶν δὲν εἶναι ἀντίθετος τοῦ ἀμερικανικοῦ πολιτισμοῦ. Μὲ ἄλλα λόγια ἐννοεῖς καὶ ἀξίες ὅπως ἐλευθερία, ἀτομισμός, δημοκρατία, συναγωνισμός, ἐμπόριο, μόρφωση, πατριωτισμός, ἰσότητα κ.ο.κ. εἶναι ἀξίες καὶ ἰδανικά ἑλληνικά, στὰ ὁποῖα στηρίχθηκε ἡ ἀνάπτυξη τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμός καὶ κυρίως ὁ κλασσικὸς ἔχει ἐπηρεάσει ὅλους τοὺς ἀμερικανικοὺς θεομούς. Οἱ «πατέρες» τῆς Ἀμερικῆς ὅπως οἱ Jefferson, Madison, Adams, Hamilton, Mason, Randolph καὶ τόσο ἄλλοι εἶχαν Ἑλληνικὴ Παιδεία. Καὶ ἂς μὴ ξεχνοῦμε ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα παρ' ὀλίγον νὰ γίνῃ ἡ ἐπίσημη γλῶσσα τῆς Ἀμερικῆς.

Ἀθανάσιος Τριβωνιανός

Πώς μπορεί νά επιδιώση ή απόδημη έλληνικότητα

Ἡ νεαρή Ἑλληνίδα κολυμβήτρια Ἀρτεμις Δάφνη εἶναι ἤδη μία ἀπ' τὶς κορυφαῖες ἀθλήτριες τοῦ κόσμου καὶ κυρίως ἓνα λαμπρὸ παράδειγμα πρὸς μίμησιν γιὰ ὅλον τὸν ἑλληνισμό τῆς Διασπορᾶς. Παρ' ὅτι γεννήθηκε καὶ ζῇ στὴν Καλιφόρνια τῶν ΗΠΑ, ἡ νεαρή Ἀρτεμις προτίμησε νὰ συμμετέχῃ στοὺς διεθνεῖς ἀγῶνες ὡς ἀθλήτρια τῆς Ἑλλάδος. Ἀρνούμενη τὶς δελεαστικὲς προτάσεις τῶν Ἀμερικανῶν, ἔγινε ἀθλήτρια τοῦ «Ὀλυμπιακοῦ» καὶ δηλώνει ὅτι «ἀνατριχιάζει, ὅταν δέχεται τὶς ἐπενφημίες τῶν ὁμοεθνῶν της».

Παράδειγμα πρὸς μίμησιν εἶναι καὶ ὁ πατέρας της, ἀφοῦ ἐκεῖνος τῆς ἐνέπνευσε τὸ ἐνδιαφέρον της καὶ τὴν ἀγάπη της πρὸς τὴν πατρίδα, τὴν ἔμαθε νὰ μιλᾷ ἀπταιστώως τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τῆς γνώρισε τὶς ἀξίες τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος. Ἕνας πατέρας, πού, ἀπ' ὅ,τι φαίνεται, δὲν ἄφησε τὴν παιδείωση τῆς κόρης του οὔτε στὴν Ἐκκλησία οὔτε στὶς ὁμογενειακὲς κοινότητες, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὡς Ἕλληνα ἔκαμε τὸ χρέος του.

Π.Α.Κ.**Σὲ δάθος 45 μέτρων**

Τὸ σημεῖο ἁρμονίας τοῦ σταθμοῦ Μετρὸ τῆς πλατείας Συντάγματος εἶναι ἡ ἐπιτυχὴς σύνδεσή του μὲ τὴν ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας. Βέβαια τὸ μέγεθος καταστροφῆς τῶν μνημείων ἀπὸ τὸν «μετροπόντικα» εἶναι ἄγνωστο καὶ ἀνυπολόγιστο. Ὡστόσο κανένας εἰδικὸς (ἀρχαιολόγος, γεωλόγος κ.ἄ.) δὲν μᾶς εἶπε τὴν ἡλικία τῶν εὐρημάτων στὸ δάθος τῶν 45 μ. Ἄς μὴν μᾶς ποῦν, ὅτι εἶναι τοῦ 4ου π.Χ. αἰ.: Πῶς μέσα σὲ 28 αἰῶνες βρέθηκαν θαμμένα τόσο βαθιά; Τὰ ἀρχαῖα κείμενα μαρτυροῦν, ὅτι ἡ Ἀθήνα εἶναι προκατακλυσμαία: «ἀφ' Ἑλλήνων μὴ ὅτι γε φιλοσοφία, ἀλλὰ καὶ γένος ἀνθρώπων ἦρξε»; (Διογ. Λαέρτιος, «Βίοι Φιλοσόφων»).

Κ.Χ.Κ.**Οἱ Ἕλληνες τραγικοὶ καὶ ἡ «μεζούρα» τοῦ Σαΐκσπηρ**

Τὸ «θέατρο Κοὺν» ἐπισκέφθηκε τὴ Θεσσαλονίκη γιὰ μερικὲς παραστάσεις, ὅπου οἱ ὑπεύθυνοί του ἐδήλωσαν ἀπεριφράστως ὅτι τὸ ἔργο τοῦ Σαΐκσπηρ «Βασιλιάς Λὴρ» εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἔργο γιὰ χίλια χρόνια...

Ὁ Ἑβραϊοχριστιανισμὸς καπηλευόμενος ἀπλῶς τὰ τῆς Ἀρχαιότητος μοιραῖα διὰ τοῦ Σαΐκσπηρ μετακίνησε ὑποκατάστατα τῆς μεγαλωσύνης της κατ' ἀπομίμηση. Ἄρα ἡ «μεζούρα» τῆς διατυμπανιζομένης χιλιετίας σὲ καμμιά περίπτωση δὲν χωρᾷ στὴν Ἱστορία, ὅπως καὶ νὰ τὴν τοποθετήσουν. Ἀπλῶς οἱ δηλώσεις αὐτὲς δείχνουν καὶ πῶς σκέπτονται καὶ γιὰ ποιоὺς σκέπτονται (γνωστὰ πράγματα στοὺς τῆς ἡμετέρας παιδείας).

Π.Γ.

Ποινικοποίηση τῆς ἔρευνας

Ἡ Νταϊήθιντ Ἰρδινγκ, ἓνας ἀπ' τοὺς πλέον γνωστοὺς Βρεταννοὺς ἱστορικούς, χαρακτηρίστηκε ἀπὸ ἀγγλικὸ δικαστήριον ὡς «ἐνεργὸς ἀρνητὴς τοῦ Ὀλοκαυτώματος» καὶ φυσικὰ καταδικάστηκε. Ὁ ἐν λόγῳ ἱστορικὸς ἰσχυρίστηκε σὲ διδύμιον, πὼς τὸ Ἄουσβιτς ἦταν μεταπολεμικὴ ἐπινόηση Πολωνῶν κομμουνιστῶν, γιὰ νὰ προσελκύσουν στὴν περιοχὴ τουρίστες.

Φαίνεται, πὼς ἡ ποινικοποίηση τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας γίνεται πλέον καθεστῶς. Μονόπλευρα ὅμως. Γιατί οὐδεὶς εἰσαγγελεὺς σκέφτηκε ποτὲ νὰ κατηγορήσῃ τὸν Μπερνάλ, πὺν ἐμφανίζει τὸν Ἀριστοτέλη ὡς κλέπτη τῆς διδλιοθήκης τῆς Ἀλεξάνδρειας (κι αὖς δημιουργήθηκε ἡ διδλιοθήκη αὐτὴ μετὰ τὸν θάνατό του) ἢ ὅλον αὐτὸν τὸν συρφετὸ τῶν Ἀμερικανοευρωπαίων «ἱστορικῶν», πὺν ἐμφανίζουν ὅλους τοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνες φιλοσόφους καὶ πολιτικούς - στρατηγούς ὡς κίμαιδους. Αὐτὴ εἶναι ἡ κατάντια τῆς Ἑσπερίας...

Π.Α.Κ.

Ὑπερθέαμα καὶ ὕδρις

Ἡ ἀένανη ροὴ τοῦ χρόνου προσπέρασε καὶ τὸ Πάσχα. Ὅμως οἱ ὑπερβολὲς αὐτῶν τῶν ἡμερῶν μᾶς ἄφησαν ἄναιδους. Τὸν Χριστὸ τὸν ξανασταύρωσε στὴν ὁθόνῃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὸ χολλινγουντιανὸ ὑπερθέαμα τῶν Παθῶν. Ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἐμπορευματοποίηση στὰ ὅρια τῆς ὕδριος πρὸς τὸ θεῖον. Ὁ προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, λάτρης τῶν μίντια καὶ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἔστησε ἓνα ὑπερθέαμα μετὰ τεράστιους Γολγοθᾶδες, σταυρούς, σκάλες, σταυρωτές, τάφους κ.ο.κ. Νὰ δῆτε, ὅτι ἀργότερα οἱ λαοὶ θὰ μᾶς καταλογίσουν τὴν σταύρωση τοῦ Χριστοῦ... Ὑπερβολὴ καὶ στὰ Δικαστήρια ἀπὸ τοὺς ζηλωτὲς τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, μετὰ τὰ λάβαρα «Ὁρθόδοξία ἢ Θάνατος». Δηλαδή ὅποιος δὲν εἶναι ὀρθόδοξος, στὴν πυρὰ...

Κ.Χ.Κ.

Καὶ τὴν χρηματοδοτοῦν

Εἴχαμε καὶ ἄλλοτε ἐπισημάνει, πὼς ἡ δημιουργία ἐδρῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν στὰ πανεπιστήμια τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀποτελεῖ ἓναν ἀπ' τοὺς ὀρθότερους τρόπους διάδοσης τῶν ἀξιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Στὸ πανεπιστήμιο Γυόρκ τοῦ Καναδᾶ τὸν περασμένο Ἀπρίλιον ἔγινε ἡ ἐπίσημη τελετὴ ἱδρύσεως ἑδρας Ἑλληνικῶν Σπουδῶν. Ἀξίζουν συγχαρητήρια λοιπὸν τόσο στὴν ἐλληνικὴ κοινότητα τοῦ Τορόντο καὶ στὴν πρόεδρὸς τῆς κ. Μενεγάκη, ὅσο καὶ στὸν πρόεδρο τοῦ ἐκεῖ Ἰδρύματος Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ κ. Μιρκόπουλο, πὺν ὄχι μόνον συνετέλεσαν στὴν ἱδρύση τῆς ἑδρας, ἀλλὰ καὶ ἀποφάσισαν τὴν χρηματοδότησίν της.

Π.Α.Κ.

Ο ΔΙΣΚΟΣ ΤΗΣ ΦΑΙΣΤΟΥ

Εἶναι συμπαγῆς ἢ δύο ἡμίδισκοι;

Στὸ τεῦχος 211 (Ἰούνιος 1999, σελ. 13361 - 13364) ὁ συνεργάτης τοῦ «Δαυλοῦ» πολιτικὸς μηχανικὸς Βασίλειος Κατσιαδράμης ἀνέπτυξε τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν του σχετικὰ μὲ τὴν «γεωμετρία» τῶν σπειρῶν τοῦ Δίσκου τῆς Φαιστοῦ, ποὺ ἀποτελοῦνται ἐξ ἐπικοινωνούντων ἐλλειπτικῶν δακτυλίων. Στὸ ὑπ' ἀριθμ. 212 - 213 τεῦχος (Αὐγουστος - Σεπτέμβριος 1999, σελ. 13430 - 13439) δημοσιεύθηκε τὸ 6' μέρος τῶν ἐρευνῶν του, ποὺ ἀφοροῦσε στὸν τρόπο κατασκευῆς τοῦ Δ.Φ. Στὸ παρὸν τεῦχος ὁλοκληρώνεται ἡ ἔρευνα, ποὺ ὀδηγεῖ στὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Δ.Φ. δὲν εἶναι συμπαγῆς, ἀλλὰ σύγκεται ἐκ δύο ἡμιδίσκων συγκολλημένων καταλλήλως.

5.3. ΟΙ ΔΥΟ ΗΜΙΔΙΣΚΟΙ

Ἐξετάσαμε κατὰ πόσον ἦτο δυνατόν νὰ εἶχε κατασκευασθῇ ὁ Δίσκος τῆς Φαιστοῦ (Δ.Φ.) ἐκ δύο ἡμιδίσκων καὶ κατὰ πόσον τὰ παρουσιαζόμενα χαρακτηριστικὰ τοῦ Δ.Φ. αἰτιολογούνται ἀπὸ τοὺς ἡμιδίσκους.

5.3.α. Ἡ κατασκευὴ τοῦ Δ.Φ. ἐκ δύο ἡμιδίσκων

Ἐν συντομίᾳ ἡ πιθανὴ διαδικασία τῆς κατασκευῆς τοῦ Δ.Φ. ἐκ δύο ἡμιδίσκων ἦτο ἡ ἀκόλουθος:

Κάποιος γραφέας πῆρε δύο κομμάτια πηλοῦ. Ἐπίεσε τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας, ἕως ὅτου μετετράπησαν σὲ πλακοῦντες πάχους ἐνὸς περίπου ἑκατοστοῦ. Ἀκολουθῶς ἐτοποθέτησε τοὺς δύο πλακοῦντες ἐπαλλήλως, ἐχάραξε τὸ περίγραμμα τοῦ Δ.Φ. στὸν ἀνώτερο μὲ μία λεπίδα, τοὺς ἔκοψε διαμπερῶς καὶ προέκυψαν δύο περίπου ἴσοι ἡμίδισκοι· μετὰ τοὺς ξεκόλλησε καὶ μὲ βρεγμένο χέρι διεμόρφωσε τὴν παράπλευρο ἐπιφάνεια τοῦ καθενός. Ἐν συνεχείᾳ ἐτύπωσε μὲ τὶς σφραγίδες στὸν κάθε ἓνα ἐξ αὐτῶν τὸ κείμενο τῆς ἀντιστοίχου ὀψews. Ὑστερὰ τοὺς ἐτοποθέτησε ἐν ἐπαφῇ κατὰ τὶς ἄγραφες ἐπίπεδες ἐπιφανείες τοὺς καὶ τοὺς ἔψησε, ὥστε νὰ συγκολληθοῦν. Ἐτοί προέκυψε ὁ γνωστός Δ.Φ.

Ἡ προηγουμένως περιγραφεῖσα μεθοδολογία φαίνεται πραγματοποιήσιμη. Ἐν τὴν ἐλέγξουμε ὅμως λεπτομερῶς καὶ ἂς διαπιστώσουμε σὲ ποῖα σημεία ὑπερτερεῖ ἢ ὑπολείπεται ἐκείνης, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Δ.Φ. ἔγινε ἀπ' ἀρχῆς συμπαγῆς.

5.3.β. Ἡ ἀδρότης τῶν ὀψεων

Εἶναι γνωστὸν (9) ἐκ τῶν πηλίνων πινακίδων τῆς ΓΓΒ, ὅτι ἡ συμπίεσις τοῦ πηλοῦ

ὑπὸ τοῦ γραφέως ἐδημιουργοῦσε μία τελείως ἐπίπεδη ἐπιφάνεια, ἡ ὁποία ἀποτελοῦσε τὸ πεδῖον γραφῆς (*recto*) ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐπαφῆς τῆς πινακίδος μετὰ τὴν ἐπίπεδη ἐπιφάνεια τοῦ τραπεζιοῦ καὶ μία ἀδρὴ τοιαύτη (*verso*), ἡ ὁποία συνήθως παρέρμενεν ἄγραφη καὶ ἔφερε μερικὲς φορὲς τὰ δακτυλικά ἢ τὰ παλαμιαῖα ἀποτυπώματα τοῦ γραφέως, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς συμπίεσεως τοῦ πηλοῦ μετὰ τὰ δάκτυλα ἢ τὴν παλάμη.

Στὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Δ.Φ. εἶχε κατασκευασθῇ ἐκ δύο ἡμιδίσκων, ἡ συγκόλλησις τῶν δύο ἡμιδίσκων, γινομένη κατὰ τὶς ἄγραφες ἐπίπεδες ἐπιφάνειες (*recto*) τῶν ὄψεων, κατάλληλος γιὰ τὴν ἐργασία τῆς συγκολλήσεως, ἀκριβῶς λόγῳ τῆς ἐπιπεδότητος τῶν θὰ ἄφηνεν ἐλεύθερες τὶς ἀδρὲς (*verso*), οἱ ὁποῖες στὸν Δ.Φ. τῶν δύο ἡμιδίσκων θὰ εἶχαν χρησιμοποιοῦν ὡς ἐπιφάνειες γραφῆς.

Ἄρα οἱ δύο ἡμιδίσκοι πολὺ καλὰ ἐρμηνεύουν τὴν ἀδρότητα τῶν ὄψεων, ἡ ὁποία προκύπτει λόγῳ τῆς κατασκευῆς.

5.3.γ. Εἶναι δυνατόν νὰ κατασκευασθοῦν ἡμιδίσκοι στὸ κατάλληλο πάχος;

Τὸ ἐν ἐπικεφαλίδι ἐρώτημα ἀπαντᾶται εὐθέως ὑπὸ τῶν διασωθέντων πινακίδων ΓΓΑ. Ἐκ τοῦ συγγράμματος «Γραμμικὴ Α στὸ Μινωικὸ Ἀρχεῖο τῶν Χανίων» τῶν Ι.Α. Παπαποστόλου, Louis Godart, Jeanpierre Olivier (10) διαπιστώνεται, ὅτι ἐπὶ συνόλου 70 πινακίδων μετὰ πάχος ἕως 21 χιλ. μετροῦνται 46 πινακίδες (ποσοστὸ 65%) πάχους ἕως 10 χιλ. καὶ 25 πινακίδες πάχους ἕως 8 χιλ. (ποσοστὸ 36%), ἐνῶ ὑπάρχουν καὶ μερικὲς πινακίδες μετὰ πάχος 4 χιλ.

Ἄρα τὸ πάχος τῶν δύο ἡμιδίσκων κυμαινόμενο ἀπὸ 8 ἕως 12 χιλιοστὰ εἶναι εὐκόλως ὑλοποιήσιμο.

5.3.δ. Ἡ κυρτὴ παράπλευρος ἐπιφάνεια

Ἐπειδὴ τὸ πάχος ἐκάστου τῶν δύο ἡμιδίσκων θὰ ἦτο περίπου ἴσο μετὰ τὸ ἥμισυ τοῦ πάχους τοῦ Δ.Φ. καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ τραπεζιοῦ κατὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς συναρμογῆς τῆς κάθε ὄψεως μετὰ τῆς παραπλεύρου ἐπιφανείας (Π.Ε.) τοῦ κάθε ἡμιδίσκου ἐμποδίζει τὴν κίνησιν τοῦ χειροῦ πρὸς τὴν ἐπίπεδον κάτω ὅψιν του, τὸ ἄνω μέρος τῆς Π.Ε. κάθε ἡμιδίσκου «ὁμολοποιοῦμενο» κυρτώνεται περισσότερον ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐπίπεδο κάτω.

Ἐτοίκατὰ τὴν μετέπειτα ἐπαφὴ τῶν ἡμιδίσκων κατὰ τὶς ἄγραφες ἐπίπεδες πλευρὲς τῶν καὶ τὴν συγκόλλησιν τῶν λόγῳ τῆς ὀπτήσεως, ἡ μεγαλύτερη κυρτότης τῶν χεϊλέων τῆς παραπλεύρου ἐπιφανείας τοῦ κάθε ἡμιδίσκου εἶναι εὐκόλως νὰ προσδώσῃ συνολικὴ κυρτότητα στὴν συνισταμένη ἐπιφάνεια αὐτῶν, δηλαδὴ τὴν Π.Ε. τοῦ Δ.Φ.

Ἄρα ἡ κυρτότης τῆς Π.Ε. τοῦ Δ.Φ. αἰτιολογεῖται ἐπαρκῶς ὑπὸ τῶν δύο ἡμιδίσκων.

5.3.ε. Τὸ πάχος τοῦ Δ.Φ. ἐπὶ τῆς περιμέτρου

Ἡ πιθανὴ κατασκευὴ τοῦ Δ.Φ. διὰ τῶν δύο ἡμιδίσκων καὶ τῶν παλαμιαίων ἀδρῶν ἐπιφανειῶν γραφῆς (*verso*) τῶν ὄψεων ἐρμηνεύει παρεμπιπτόντως καὶ τὴν διαφορὰ τοῦ παρουσιαζομένου πάχους τοῦ Δ.Φ. κατὰ τὴν παράπλευρην ἐπιφάνειάν του, ἐφ' ὅσον ἡ ἀλληλοτομία τῆς Π.Ε. μετὰ τῶν ἐπιφανειῶν τῶν ὄψεων ἀποκαλύπτει πλήρως τὴν ἀδρότητα τῶν τελευταίων.

5.3.F. Η διαφορά στο βάθος των σφραγισμάτων

Έχει ήδη αναφερθῇ («Δαυλός», τ. 213), ὅτι τὰ σφραγίσματα τῆς Α ὄψεως εἶναι τυπωμένα βαθύτερα τῆς Β, ὁ δὲ συμπαγῆς Δ.Φ. αἰτιολογεῖ καλῶς αὐτὸ τὸ παρουσιάζομενο χαρακτηριστικό. Ἀντιθέτως, ἡ ἄποψι τῶν δύο ἡμιδίσκων κατὰ πρώτην ἐκτίμησι δὲν αἰτιολογεῖ τὴν διαφορά τοῦ βάθους τῶν σφραγισμάτων. Δηλαδή ἂν οἱ δύο ἡμιδίσκοι, προερχόμενοι ἐκ τοῦ ἰδίου τμήματος πηλοῦ, εἶχαν γραφῇ σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα, π.χ. μισῆς ὥρας ἢ 14 λεπτῶν (8), ὁ πηλὸς τῶν δύο ἡμιδίσκων θὰ εἶχε τὴν ἴδια πλαστικότητα καὶ ἐπομένως τὰ σφραγίσματα θὰ προέκυπταν καὶ στοὺς δύο μὲ παρόμοιο βάθος καὶ ὄχι διαφορετικό.

Ἄρα ἡ κατασκευὴ τοῦ Δ.Φ. ἐκ δύο ἡμιδίσκων ἀντιτίθεται εὐθέως πρὸς τὸ ὑπάρχον χαρακτηριστικὸ τῆς διαφορᾶς τοῦ βάθους τῶν σφραγισμάτων στὶς δύο ὀψεις Α καὶ Β τοῦ Δ.Φ. καὶ δὲν τὸ αἰτιολογοῦν. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν προκύπτει τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Δ.Φ. δὲν κατασκευάσθηκε ἐκ δύο ἡμιδίσκων, ἀλλὰ εἶναι ἀπ' ἀρχῆς συμπαγῆς.

Εἶναι ὅμως πράγματι ἔτσι; Γιατὶ ἦταν ὑποχρεωμένος ὁ γραφέας νὰ τελειώσῃ τὸν Δ.Φ. ἐντὸς συγκεκριμένου χρόνου καὶ ἀπὸ ποῦ ἀποδεικνύεται αὐτό; Ἀλλωστε οἱ δύο ἡμιδίσκοι πλεονεκτοῦν στὸ σημεῖο αὐτό, διότι ἀκριβῶς ἀποδεσμεύουν τὴν κατασκευὴ τοῦ Δ.Φ. ἐκ τοῦ χρόνου ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ γραφέως. Εἶναι λοιπὸν πιθανὸν εἶτε ἄλλος γραφέας νὰ ἔγραψε τὴν ὀψι Β εἶτε ὁ ἴδιος νὰ τὴν ἔγραψε ἀργότερα, ὅποτε ἢ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ γραφέως ἢ ἡ διαφορά χρόνου γραφῆς καὶ ἢ ἔξ αὐτοῦ προκύπτουσα σκλήρυνσι τοῦ πηλοῦ τοῦ ἡμιδίσκου Β αἰτιολογεῖ πολὺ καλὰ τὴν διαφορά τοῦ βάθους τῶν σφραγισμάτων τῶν ὀψεων.

Ἄρα, ἂν καὶ ὁ συμπαγῆς Δ.Φ. αἰτιολογῇ ἀμέσως τὸ μικρότερο βάθος τῶν σφραγισμάτων τῆς ὀψεως Β σὰν ἀποτέλεσμα τῆς σκληρύνσεως τοῦ πηλοῦ, ὅμως ταυτόχρονα καλῶς αἰτιολογεῖται τὸ ὑπ' ὀψιν χαρακτηριστικὸ καὶ ἀπὸ τοὺς δύο ἡμιδίσκους.

5.3.F.2. Ἡ ἀμβλυνσι τοῦ βάθους τῆς γραμμῆς χαράξεως τῶν σπειρῶν

Ὁ Χέρμπερτ Φέργκιουσον (Herbert Ferguson) στὸ ἔργο του (βλ. σημείωσις 12) ἐκ τῆς ἀποκτηθείσης ἐμπειρίας τῆς κατασκευῆς ἀπ' ἀρχῆς συμπαγοῦς πειραματικοῦ Δίσκου, συμπεραίνει, ὅτι ἡ ὅλη διαδικασία κατασκευῆς του ὀδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ λεγόμενη ὀψι Β εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἐγράφη πρώτη (καὶ ὄχι ἡ λεγόμενη Α) καὶ ὅτι, ἀφοῦ ἐτυπώθη μετὰ τὴν Β καὶ ἡ λεγόμενη Α, ὁ Δ.Φ. ἀντεστράφη, γιὰ νὰ ἐλεγχθῇ ἡ ποιότης τῆς κάτω Β ὀψεως. Μὲ τὴν ἀντιστροφή λοιπὸν κατὰ Φέργκιουσον, ἡ ἄνω ὀψι Α εὗρέθη ἀπὸ κάτω σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ τραπέζι καὶ παρέμεινεν ἀρκετῆς ὥρες, ὥστε νὰ στεγνώσῃ ὁ πηλὸς καὶ μετὰ νὰ ψηθῇ. Ἡ ἐπὶ ὥρες λοιπὸν, λόγῳ τοῦ ἰδίου βάθους τοῦ πηλοῦ, φόρτισι τῆς κάτω ὀψεως Α κατὰ τὴν διαδικασία σπινώματος τοῦ πειραματικοῦ του δίσκου, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀμβλυνσι τοῦ ἀποτυπώματος τῆς γραμμῆς τῆς σπείρας κατὰ τὰ σημεία κατὰ τὰ ὁποῖα αὐτὴ ἐφάπτετο μὲ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ τραπεζιοῦ. Χαρακτηριστικὸ, τὸ ὁποῖο, ὡς λέγει ὁ Φέργκιουσον, ἔχει διαπιστωθῇ ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ Δ.Φ. Ἡ πειραματικὴ κατασκευὴ λοιπὸν ἐνός ἀπ' ἀρχῆς συμπαγοῦς πειραματικοῦ Δίσκου ἐρμηνεύει τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἀμβλύνσεως τῆς γραμμῆς τῆς σπείρας τῆς Α ὀψεως, ἔστω καὶ ἂν ἡ σειρὰ τῆς τυπώσεως τῶν ὀψεων Β/Α ἦτο ἀντίθετος τῆς παραδεδεγμένης Α/Β. Εἶναι πασιφανές, ὅτι, ἐφ' ὅσον τυπώνεται

πρώτη ή ὄψι Α, ή ἀμβλυνσι τῆς σπείρας εἶναι ἀνταπόδεικτη στὸν ἀπ' ἀρχῆς συμπαγῇ Δίσκο.

Ἐὰς δοῦμε ὅμως τί συμβαίνει με τοὺς δύο ἡμιδίσκους. Μετὰ τὴν τύπωσι τῶν σφραγίδων τῶν ὄψεων οἱ δύο ἡμιδίσκοι ἐτοποθετήθηκαν ἐπαλλήλως στὴν ἐπιθυμητὴ των θέσι, με τὴν ὄψι Β πρὸς τὰ κάτω καὶ τὴν Α πρὸς τὰ ἄνω. Ἀκολούθως ὁ Δ.Φ. ἀντεστράφη, ὥστε νὰ ἐλεγχθῇ ή ὄψι Β καὶ με τὸν τρόπο αὐτὸν ή ὄψι Α ἀκούμπησε στὸ τραπέζι, καὶ παρέμεινε ὁ Δ.Φ. στὴν θέσιν αὐτή, ὥστε νὰ στεγνώσῃ καὶ μετὰ νὰ ψηθῇ.

Ὡστε οἱ δύο ἡμιδίσκοι, με τὴν διαδικασία τῆς συγκολλήσεως των καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὄψεων προκύπτουσας πίεσεως, αἰτιολογοῦν τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἀμβλύνσεως τῆς γραμμῆς τῆς σπείρας τῆς Α ὄψεως ἐξ ἴσου καλῶς με τὸν ἀπ' ἀρχῆς συμπαγῇ Δ.Φ.

5.3.ζ. Ἀρνητικὴ καμπυλότης κατὰ διατομὴν 4 καὶ μετατόπισι ὄψεων

Ἐνα ἄλλο σημαντικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς Π.Ε. τοῦ Δ.Φ. εἶναι ἐκεῖνο τῆς ἀρνητικῆς καμπυλότητος περὶ τὴν διατομὴ 4 (Φ2). Τὸ χαρακτηριστικὸ αὐτό, δηλαδὴ νὰ ἔχῃ ή Π.Ε. στὸ συγκεκριμένο σημεῖο τὰ κοῖλα ἐστραμμένα πρὸς τὰ ἔξω, σὲ καμμία περιπτώσει δὲν αἰτιολογεῖται ὑπὸ τοῦ ἀπ' ἀρχῆς συμπαγοῦς Δ.Φ., διότι, ὡς ἔχει ἤδη ἀναφερθῇ, ή λεπίδα κοπῆς τοῦ περιγράμματος τοῦ Δ.Φ. δημιουργεῖ ἀρχικῶς ἐπίπεδη ἐπιφάνεια καθ' ὅλο τὸ πάχος τοῦ Δ.Φ. καὶ πούθενά κυρτὴ ή κοίλη, ή δὲ ἐπεξεργασία τῆς Π.Ε. κατὰ τὴν συναρμογὴ τῆς μετὰ τῶν ὄψεων δημιουργεῖ καμπύλην ἐπιφάνεια με τὰ κοῖλα ἐστραμμένα πρὸς τὰ μέσα, ὡς γενικῶς παρατηρεῖται ἐπὶ τοῦ Δ.Φ., καὶ ὅχι πρὸς τὰ ἔξω, ὡς συναντᾶται κατὰ τὴν διατομὴ 4.

Προηγουμένως ἐθεωρήθη ὅτι τὸ περίγραμμα τοῦ Δ.Φ. διεμορφώθη με τὴν χρῆσι λεπίδας. Ἀπὸ ποῦ ὅμως ἀποδεικνύεται ὅτι πράγματι ἐχρησιμοποιήθη λεπίδα; Ὁ Φέργκιουσον (12) θεωρεῖ, ὅτι τὸ ἐλλειψοειδὲς σχῆμα στὸν ἀπ' ἀρχῆς συμπαγῇ Δ.Φ. ἐδόθη διὰ τοῦ ζυμώματος τοῦ πηλοῦ τοῦ Δίσκου με τὰ χέρια. Κατὰ τὸ πλάσιμο ὅμως τοῦ πηλοῦ με τὰ χέρια, λόγω τῆς ἐπιβαλλομένης κατακορύφου πίεσεως καὶ τῆς προκαλουμένης πρὸς τὰ πλάγια διογκώσεως τοῦ πηλοῦ, ή ἀναπτυσσομένη τριδὴ ἐπὶ τοῦ πηλοῦ, τοῦ εὐρισκομένου σὲ ἐπαφή με τὸ τραπέζι, τὸν ἐμποδίζει νὰ κινηθῇ πρὸς τὰ ἔξω· καὶ λόγω τοῦ ὅτι ὁ πηλὸς τοῦ μέσου ἐπιπέδου τοῦ Δίσκου διογκώνεται ἐλευθέρως, δημιουργεῖται ή τάσι ή παράπλευρος ἐπιφάνεια νὰ προκύπτῃ παντοῦ κυρτὴ καὶ πούθενά κοίλη. Γιὰ νὰ προκύψῃ δὲ καὶ ή διαπιστωθεῖσα μετατόπισι τῶν ὄψεων κατὰ τὸν ἄξονα 3/11, ή ὁποία ὡς χαρακτηριστικὸ εἶναι συμφυὲς τῆς κοιλάνσεως, θὰ ἔπρεπε νὰ δημιουργηθῇ ἐρπυσμὸς ὀλοκλήρου τοῦ πηλοῦ τῆς μιᾶς ὄψεως ἐν σχέσει με τὴν ἄλλη, πράγμα ἀδύνατον. Ἄρα, καὶ ἂν δὲν ἐχρησιμοποιήθη λεπίδα γιὰ τὴν διαμόρφωσι τῆς Π.Ε. τοῦ Δ.Φ., πάλι δὲν αἰτιολογεῖται ή κοίλανσι τῆς διατομῆς 4 καὶ ή μετατόπισι τῶν ὄψεων κατὰ τὸν ἄξονα 3/11 ὑπὸ τοῦ ἀπαρχῆς συμπαγοῦς Δ.Φ.

Ἐὰς παρακολουθήσουμε ὅμως, τί συμβαίνει με τοὺς δύο ἡμιδίσκους. Συγκεκριμένως στὴν τελικὴ φάσι τῆς κατασκευῆς τοῦ Δ.Φ. μικρομετατόπισι τῶν δύο ἡμιδίσκων κατὰ τὴν ἐπ' ἀλλήλην τοποθέτησί τους, ἐν συνδυασμῷ με τὶς μικροδιαφορὰς στὸ μέγεθός των, κατὰ τὴν προηγηθεῖσα φάσι τῆς κοπῆς των δύναται νὰ δημιουργήσῃ τὸ κατὰ τὴν διατομὴν 4 παρουσιαζόμενο χαρακτηριστικὸ τῆς ἀρνητικῆς καμπυλότητος, ταυτοχρόνως δὲ καὶ νὰ αἰτιολογήσῃ τὴν διαπιστωθεῖσα μετατόπισι τῶν περιγραμμάτων τῶν ὄψεων.

Ἡ δυνατότης, ή ἀνωτέρω παρουσιαζόμενη ἀρνητικὴ καμπυλότης τῆς Π.Ε. νὰ ὀφεί-

Σύμφωνα με κάποιους μελετητές ο «τυπογράφος» του Δίσκου έχει επιφέρει κάποιες διορθώσεις στην πρώτη «έκτύπωση». Άνωτ. οί διορθώσεις οί όποιες έγιναν στο σημείο 27, τó όποίο φαίνεται νά έχη διαγραφή και κάτω οί διορθώσεις στά σημεία 12-22, πού φαίνονται νά έχουν τυπωθῇ πάνω σέ δύο άλλα σθησμένα σημεία. (Βλέπετε Louis Godart, «Ο Δίσκος τῆς Φαιστού», σελ. 104).

λεται σέ άποκοπή λόγω θραύσεως τμήματος του Δ.Φ. εἶναι σχετικῶς μικρή, διότι, ὡς παρουσιάζεται στά έπίσημα άκριβῆ αντίγραφα του Δ.Φ.;

α) Ἡ παρουσιαζόμενη κοίλανσι εἶναι ὁμαλή και ὄχι γωνιώδης, ὡς συμβαίνει στην θραῦσι.

β) Ἐπὶ μήκους ὀριζομένου ἀπό τῆς διατομῆς 3 ἕως και τῆς 5 (ὅπου ἐπὶ τῆς Π.Ε. παρουσιάζεται ἡ ἀρνητική καμπυλότης) ἡ κορυφή τῆς κοιλάνσεως ἀκολουθεῖ τὴν περιμέτρο του Δ.Φ. κυκλικῶς και ὄχι κατευθείαν, δηλαδή κατὰ τὴν χορδὴ του τόξου ἀπό τῆς διατομῆς 3 ἕως τῆς διατομῆς 5, ὡς θὰ συνέβαινε στην θραῦσι.

γ) Εὐρίσκεται ἀκριβῶς ἐπὶ του μέσου ἐπιπέδου του Δ.Φ., πράγμα δύσκολο, ἂν εἶχε δημιουργηθῇ τυχαίως.

Τὰ άνωτέρω συνοψίζοντας συνάγουμε τὰ συμπεράσματα ὅτι:

α. Τό χαρακτηριστικό τῆς ἀρνητικῆς καμπυλότητος τῆς διατομῆς 4 δὲν αἰτιολογεῖται ὑπὸ του ἀπ' ἀρχῆς συμπαγοῦς Δ.Φ. ἀλλά μόνον ἐκ τῶν δύο συγκολλημένων ἡμιδίσκων.

β. Ἡ μετατόπισι τῶν περιγραμμάτων τῶν ὄψεων πολὺ καλῶς αἰτιολογεῖται ὑπὸ τῶν δύο ἡμιδίσκων και συναρτᾶται ἀμέσως μετὸ χαρακτηριστικό τῆς ἀρνητικῆς καμπυλότητος τῆς διατομῆς 4.

6. ΕΝΑ ΜΗ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ

Ἐπὶ του γράφοντος δὲν κατέστη δυνατόν νά ἐντοπισθῇ περιγραφὴ ἢ φωτογράφισι τῆς παραπλεύρου ἐπιφανείας του Δ.Φ., παρὰ μόνον ἡ ἀναφορὰ γιὰ τὴν γραμμὴ συγκολλήσεως του Πόμερανς, ὅπως στή σημείωσι (11). Ἐπὶ τῶν ἀνά χεῖρας, ἐπισήμων

ἀκριβῶν ἀντιγράφων τοῦ Δ.Φ. τῶν ἐλληνικῶν μουσείων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνεπισημῶν, παρατηρεῖται ἀδιόρατος ἐγκοπὴ μόλις ψηλαφούμενη ἐπὶ τοῦ μέσου ἐπιπέδου αὐτῶν, ἐπιβεβαιώνουσα ἀντίστοιχη παρατήρησι τοῦ Πόμερανς (11). Στὸ ἀντίγραφο τοῦ Μουσείου τοῦ Ἡρακλείου ἡ ἐγκοπὴ ψηλαφεῖται περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ κειμένου, ἐνῷ σ' ἐκεῖνο τοῦ Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς παραπλεύρου ἐπιφανείας. Ἡ ἐγκοπὴ αὐτὴ ἐμφανίζεται ὡς ἀποτέλεσμα συγκολλήσεως καὶ ἐμφανῶς δίδεται ἡ ἐντύπωσι, ὅτι:

Τὰ ἀνὰ χεῖρας ἀντίγραφα τοῦ Δ.Φ. ἐπίσημα ἢ ἀνεπίσημα εἶναι κατασκευασμένα ἐκ δύο συγκολλημένων ἡμιδίσκων.

7. ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΗΜΙΔΙΣΚΩΝ

Ἐκτὸς τῶν γεωμετρικῶν καὶ ἄλλων χαρακτηριστικῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασίζεται ἀθε ἀποψι περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ Δ.Φ., δηλαδή ἂν ὁ Δ.Φ. κατασκευάσθηκε εἴτε ἀπ' ἀρχῆς συμπαγῆς εἴτε ἐκ δύο συγκολλημένων ἡμιδίσκων, ὁ κάθε τρόπος κατασκευῆς παρέχει ὠρισμένα πλεονεκτήματα ἢ μειονεκτήματα. Συγκεκριμένα ἡ κατασκευὴ τοῦ Δ.Φ. ἐκ δύο ἡμιδίσκων παρέχει στὸν κατασκευαστὴ του ὠρισμένα πλεονεκτήματα, ἐκ τῶν ὁποίων μερικὰ ἀναφέρονται κατωτέρω.

α. Ἀποδεσμεύεται πλήρως ἡ κατασκευὴ τοῦ Δ.Φ. συνολικῶς ἐκ τοῦ χρόνου. Ἄν ὁ Δ.Φ. ἦτο συμπαγῆς, ὥφειλε νὰ εἶχε γραφῇ καθ' ὁλοκληρίαν πρὶν σκληρυνθῇ ὁ πηλός, διότι ἡ τύπωσι τῶν σφραγίδων πραγματοποιεῖται μόνον ἐπὶ πλαστικοῦ πηλοῦ. Ἡ προηγουμένη δέσμευσι δὲν ὑφίσταται στοὺς δύο ἡμιδίσκους, διότι ὁ καθείς ἐξ αὐτῶν κατασκευάζεται καὶ γράφεται ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄλλου, ὅποτε χρειασθῇ καὶ ὅσες φορὲς ἀπαιτηθῇ, πάντοτε μὲ πλαστικὸ πηλό.

β. Σὲ περίπτωσι σοδαροῦ λάθους ἢ λαθῶν ἢ ἀλλαγῆς τοῦ κειμένου, π.χ. τῆς μιᾶς ὀψεως, δὲν ἀπαιτεῖται πλήρης ἀνακατασκευὴ τοῦ Δ.Φ., ὡς θὰ συνέβαινε στὸν ἀπ' ἀρχῆς συμπαγῆ, ἀλλὰ ἡ ἀνακατασκευὴ καὶ ἡ τύπωσι τῶν σφραγίδων μόνο τοῦ ἀντιστοίχου ἡμιδίσκου.

γ. Οἱ δύο ἡμιδίσκοι διευκολύνουν περισσότερο τοῦ ἀπ' ἀρχῆς συμπαγοῦς, διότι, ὡς ἔχει ἤδη ἀναφερθῇ, ἂν πράγματι ὁ Δ.Φ. ἐστρέφετο κατὰ τὴν διάρκεια τῆς γραφῆς στὸν κάθε ἡμιδίσκο, ἡ μὴ γραφόμενη ἐπίπεδος ἐπιφάνεια, προοριζόμενὴ γιὰ τὴν συγκόλλησι καὶ εὐρισκόμενὴ ἐν ἐπαφῇ μὲ τὸ τραπέζι, δὲν κινδυνεύει, ὡς εἶναι προφανές, ἀπὸ καμμία ἀλλοίωσι κατὰ τὴν τύπωσι τῶν σφραγίδων τῆς ἄνω ὀψεως.

Ἐν προκειμένῳ εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἀναφορὰ, ὅτι ὁ Μπράτσοου (Bratsow) στὸ (8) προσδιορίζει ὠρισμένες θέσεις, κατὰ τίς ὁποῖες ἔγινεν ἡ τύπωσι τῶν σφραγίδων, χωρὶς τὴν ἀνάγκη νὰ στρέφεται ὁ Δ.Φ. συνεχῶς. Ἄρα μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι, ἂν ὁ Δ.Φ. ἦτο ἀπ' ἀρχῆς συμπαγῆς, τοῦτο εἶχε ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ ὁ Μπράτσοου προσδιώρισε καὶ τίς συγκεκριμένες θέσεις. Ὅμως εἶναι πασιφανές, ὅτι ἡ σπειροειδὴς φύσι τοῦ πεδίου γραφῆς εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία κυρίως ἐπιβάλλει τὴν τύπωσι τῶν σφραγίδων ἐκ διακεκριμένων θέσεων καὶ ὄχι ἡ προστασία τῆς ἤδη γραφείσης πλευρᾶς. Ἀλλωστε εἶναι ἀκόμη δυνατὸν ὁ Δ.Φ., νὰ ἦτο τοποθετημένος πάνω σὲ μικρὴ ἐπίπεδη πλάκα καὶ νὰ στριφογύριζε ἡ πλάκα μαζί μὲ τὸν Δ.Φ., χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ κίνδυνος ἀλλοιώσεως τῆς ἤδη γραμμένης πλευρᾶς, ἀλλὰ καταλήγουμε πλεον σὲ ὑποθέσεις, οἱ ὁποῖες εἶναι βέβαια πιθανές.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ κατασκευὴ τοῦ Δ.Φ. ἐκ δύο ἡμιδίσκων πλεονεκτεῖ τοῦ ἀπ' ἀρχῆς συμπαγοῦς, διότι, ὡς εἶναι αὐτονόητον, ἐπιλύει διὰ πλήρους ἀπαλοιφῆς τὸ πρό-

βλημα της μὴ ἀλλοιώσεως της ἤδη γραφείσης ὄψεως, καθιστώντας το ἀνύπαρκτο.

δ. Για τὴν ἀνάγκη παραγωγῆς ἀρκετῶν ἀντιγράφων οἱ δύο ἡμιδίσκοι ἀποδεσμεύουν χρονικῶς καὶ διευκολύνουν τὴν παραγωγή, διότι μποροῦν νὰ γραφοῦν πολλοί, πάντοτε ἐπὶ πλαστικοῦ πηλοῦ, μὲ τὸ κείμενο τῆς κάθε ὄψεως εὐκολώτερα, ἀφοῦ χρησιμοποιοῦνται γνωστὲς σφραγίδες κατὰ τὴν μορφή καὶ τὴν θέσι.

Ἄλλὰ ἀπὸ ποῦ ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Δ.Φ. εἶναι ἓνα ἐκ τῶν πολλῶν ἀντιγράφων; Ἀπὸ πουθενά! Για νὰ μὴν ἀναφέρουμε ὅτι πιθανώτατα ὁ Δ.Φ. εἶναι μοναδικός. Ἀπλῶς ἡ λογικὴ τῆς παραγωγῆς ἀντιγράφων, ἂν ὑπῆρξε, μπορεῖ νὰ εἶχε δοκιμασθῇ στὴν κατασκευὴ τοῦ συγκεκριμένου Δ.Φ.

ε. Ὅμως στὴν περίπτωσι τῶν πολλῶν ἀντιγράφων φαίνεται κατ' ἀρχήν, ὅτι μειονέκτημα ἀποτελεῖ ἡ κατασκευὴ τοῦ Δ.Φ. ἐκ δύο ἡμιδίσκων, διότι οἱ δύο ἡμιδίσκοι τὸ ψήσιμο τὸ ἀπαιτοῦν ὑποχρεωτικῶς ὡς προϋπόθεσι τῆς κατασκευῆς, προσθέτοντας ἐργασία, ἐνῶ ὁ ἀπ' ἀρχῆς συμπαγὴς ὄχι. Ὅμως τὰ πολλὰ ἀντίγραφα τοῦ Δ.Φ., ἂν ἐχρειάζοντο, λογικὸ εἶναι νὰ ὑποτεθῇ ὅτι θὰ ἐπεστέλλοντο ἐκτὸς Φαιστοῦ, ὅποτε, καὶ ἂν ἀκόμη ὁ Δ.Φ. ἦτο ἀπ' ἀρχῆς συμπαγὴς, τὸ ψήσιμό των θὰ ἀπαιτεῖτο γιὰ λόγους προστασίας τοῦ κειμένου.

Ἄρα τὸ ψήσιμο τοῦ Δ.Φ., εἶναι μὲν ἀπαραίτητο καὶ ὑποχρεωτικὸ ἂν κατεσκευάζετο ἐκ δύο ἡμιδίσκων, ἀλλὰ μὲ μεγίστη πιθανότητα εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαραίτητο γιὰ λόγους προστασίας τοῦ κειμένου καὶ γιὰ τοὺς ἀπ' ἀρχῆς συμπαγεῖς, ἂν ἐπρόκειτο τὰ ἀντίγραφα νὰ ἀπεστέλλωνται ἐκτὸς Φαιστοῦ.

φ. Οἱ δύο ἡμιδίσκοι προσφέρουν τὸ πλεονέκτημα τῆς ἐποπτείας τοῦ κειμένου καὶ τῶν δύο ὄψεων ἀπ' εὐθείας κατὰ τὴν φάσι τῆς πρώτης κατασκευῆς του, ὅπου ἴσως ἡ ἐποπτεία ἐχρειάζετο, ἐνῶ ὁ ἀπ' ἀρχῆς συμπαγὴς ὄχι.

Ἐκ τῆς παρούσης παραγράφου (7) λοιπὸν προκύπτει, ὅτι ὑπάρχουν ἀρκετὰ θεωρητικὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα ἦτο δυνατόν νὰ προκαλέσουν τὴν κατασκευὴ τοῦ Δ.Φ. ἐκ δύο ἡμιδίσκων.

8. ΓΙΑΤΙ ΨΗΘΗΚΕ Ο ΔΙΣΚΟΣ;

Ἐνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ τοῦ Δ.Φ. μὴ γεωμετρικὸ εἶναι τὸ ψήσιμό του. Γιατί ἄραγε ψήθηκε;

Ὁ Δ.Φ., ἂν ἦτο ἀπ' ἀρχῆς συμπαγὴς καὶ μόνο στεγνωμένος, ἦτο ἀσφαλὴς φυλασόμενος στὸ ἀνακτορικὸ περιβάλλον. Γιατί τότε ψήθηκε; Ἦτο τόσο σημαντικὸς, ὥστε νὰ ἐχρειάζετο πρόσθετη ἀσφάλεια μὲ τὸ ψήσιμο ἢ μήπως θὰ ἐπεστέλλετο ἐκτὸς Φαιστοῦ, ὅποτε ψήθηκε, γιὰ νὰ προστατευθῇ στὸ ταξίδι, καὶ ἄρα καὶ τὸ περιεχόμενο τοῦ κειμένου ἦτο ἀνάλογο (π.χ. μία διαταγὴ γραμμένη στὸν μυστικὸ κώδικα τῶν σφραγίδων καὶ ὄχι ἓνα θρησκευτικὸ κείμενο ἢ κάτι παρόμοιο);

Ἡ μήπως τὸ ψήσιμο τοῦ Δ.Φ. ἀντιστρόφως μᾶς ὑποβάλλει τὴν σκέψι ὅτι ὁ Δ.Φ. ψήθηκε γιὰ λόγους προστασίας ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸν ἀπέστειλαν στὴν Φαιστό; Δηλαδή ὅτι ὁ Δ.Φ. δὲν κατεσκευάσθη στὴν Φαιστό, ἀλλὰ ἐφθασε ἐκεῖ ἀπὸ ἄλλου; Ἄρα καὶ ἡ καταγωγὴ τοῦ Δ.Φ. πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ἐκτὸς Φαιστοῦ ἢ καὶ ἐκτὸς Κρήτης ἢ καὶ ἴσως ἐκτὸς τῶν γεωγραφικῶν ὁρίων τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, καὶ ἐπομένως καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ κειμένου (ἂν δὲν εἶναι εἰκονογραφικὴ) θὰ εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς του.

Ἄν ὅμως ἦτο κατασκευασμένος ἐκ δύο ἡμιδίσκων, τὸ ψήσιμο προκύπτει φυσιολογικῶς καὶ αὐτονοήτως ὡς ἀπαραίτητη ἐργασία συμπληρώνουσα τὴν ὅλη διαδι-

κασία τῆς κατασκευῆς του, καὶ παραλλήλως μὲ ἄλλες παρατηρήσεις ἰσχυροποιεῖ τὴν θέσι, ὅτι ὁ Δ.Φ. κατεσκευάσθη ἐκεῖ ὅπου εὗρέθη, δηλαδή στὴν Φαιστό, καὶ ἐπομένως καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ κειμένου του εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ τόπου καταγωγῆς του, δηλαδή ἡ Ἑλληνοκρητική, ἡ Φαιστιακή.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατηροῦμε, ὅτι τὸ ψήσιμο εἶναι σημαντικὴ παράμετρος τοῦ ὅλου προβλήματος σχετικῶς μὲ τὸν Δ.Φ. καὶ συναρτᾶται ἀμέσως μὲ τήν: α) κατασκευή του (ἂν κατεσκευάσθη δηλαδή ἀπ' ἀρχῆς συμπαγῆς ἢ ἐκ δύο ἡμιδίσκων)· β) καταγωγή του (ἂν δηλαδή εἶναι ἐλληνικὸς ἢ ὄχι)· γ) περιεχόμενο τοῦ κειμένου (ῥυμος, διαταγὴ κ.λπ.)· δ) ὑποκρυπτόμενη γλῶσσα, (ἐλληνικὴ ἢ ἄλλη)· ε) τὴν ἀποκρυπτογράφισί του καὶ τὴν ἐρμηνεία του.

9. ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἐκ τῆς παρούσης μελέτης τῶν ἀνωτέρω § 1 ἕως 8 καθίσταται σαφές, ὅτι ἡ δυνατότης καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ πιθανότης νὰ κατεσκευασθῇ τελικῶς ὁ Δ.Φ. ἐκ δύο αὐτοτελῶν ἡμιδίσκων εἶναι σημαντικὴ, ἐφ' ὅσον ὅλα τὰ παρουσιάζομενα χαρακτηριστικὰ τοῦ Δ.Φ. αἰτιολογοῦνται καλῶς ἀπὸ τοὺς ἡμιδίσκους.

Ἡ γνῶσι τοῦ τρόπου κατασκευῆς τοῦ Δ.Φ., δηλαδή ἂν κατεσκευάσθη ἀπ' ἀρχῆς συμπαγῆς ἢ ἐκ δύο ἡμιδίσκων, προσφέρει ἐπιχειρήματα ὑπὲρ ἢ κατὰ τῶν ἀπόψεων τῶν σχετιζομένων μὲ τὰ προβλήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν καταγωγή, τὴν γλῶσσα, τὸ πιθανὸ περιεχόμενο καὶ τὴν ἀποκρυπτογράφισί του.

Ὁ ἔλεγχος τῶν διαφόρων χαρακτηριστικῶν, κυρίως δὲ ἡ ἀδρότης τῶν ὀψεων, ἡ μετατόπισι αὐτῶν κατὰ τὴν διεύθυνσι 3/11, ἡ κοίλανσι τῆς Π.Ε. κατὰ τὴν διατομὴν 4 καθὼς καὶ ἡ κατὰ Πόμερανς γραμμὴ συγκολλήσεως ἐπὶ τῆς Π.Ε. καταλήγουν στὴν διατύπωσι τῆς θέσεως, ὅτι ἡ κατασκευὴ τοῦ Δ.Φ. ἐκ δύο ἡμιδίσκων εἶναι πάρα πολὺ πιθανή. Μήπως ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἄμεση πρόσθεσι στὸν Δ.Φ. μποροῦν νὰ κάνουν κάτι περισσότερο;

Βασίλειος Κατσαδοράμης

Πολιτικὸς μηχανικὸς

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. Leon Pomerance, "The Phaistos Disc. – An Interpretation of Astronomical Symbols", Archaeological Institute of America.
2. Alessandro della Seta, "Il Disco di Phaistos", Tipografia della R., Accademia dei Lincei, Roma 1909.
3. Arnold Bradshaw, "The overcuts on the Phaistos Disc", Kadmos 1979.
4. John Chadwick, «Γραμμικὴ Β καὶ Συγγενικὲς Γραφεῖς», ἐκδόσεις Παπαδήμα, Ἀθήνα 1999.
5. Jean - Pierre Olivier, «Ὁ Δίσκος τῆς Φαιστός», φωτογραφικὴ ἔκδοσι ἀπὸ τὸν Jean - Pierre Olivier, Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, 1992.
6. Louis Godart, «Ὁ Δίσκος τῆς Φαιστός. – Τὸ αἶνιγμα μιᾶς γραφῆς τοῦ Αἰγαίου», Ἰτανός, Φεβρουάριος 1995.
7. Yves Duhoux, "Le Disque de Phaistos, – Archeologie - Epigraphie - Edition critique - Index», editions Peeters, Louvain 1977.
8. Arnold Bradshaw, "The Imprinting of the Phaistos Disc", Kadmos 1976.
9. Martin S. Ruiperez - Jose L. Melena, «Οἱ Μυκηναῖοι Ἕλληνες», Ἰνστιτούτο Βιβλίου Μ. Καρδαμίτσα, Ἀθήνα 1996.
10. I.A. Παπαποστόλου – Louis Godart – Jean - Pierre Olivier, «Γραμμικὴ Α στὸ Μινωικὸ Ἀρχεῖο τῶν Χανίων», con prefazione di G. Pugliese Carratelli, edizioni dell' Ateneo, Roma 1976.
11. Hans - Joachim Hecker, "Neue Überlegungen zu schriftführung und Textstruktur des Diskos von Phaistos", Kadmos 1986.
12. Herbert Ferguson, "An experiment in making an inscribed clay disc like that of Phaistos", Mitteilungen, Kadmos 1978.

λη. Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος

Ἡ θεοκρατικὴ θεωρία περὶ «δημιουργίας» τῆς γῆς καὶ κατόπιν τοῦ ἔναστρου οὐρανοῦ, ὁ ὁποῖος σκεπάζει τὴν γῆ καὶ διὰ τῶν περιφερομένων ἀστέρων του «φωτίζει δικαίους καὶ ἀδίκους», ἐπικρατοῦσε καθ' ὅλον τὸν Μεσαίωνα.

Οἱ Ἕλληνες ὥστος ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων γνώριζαν, ὅτι ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον. Τὸ «ἡλιοκεντρικὸ σύστημα» μάλιστα ἀποτελοῦσε τὴν κοινῶς παραδεκτὴ ἄποψίν τους, ἀφοῦ οἱ Ὀρφικοί, πού ἀποτελοῦσαν μιὰ ἰσχυρὴ μειοψηφία τῶν Ἑλλήνων, ἐδίδασκαν ἐπισήμως τὴν περὶ τὸν ἥλιον κίνησιν τῆς γῆς. Ὁ Ἀναξίμανδρος, σύμφωνα μὲ τὸν Θέωνα τὸν Σμυρναῖο, ἐδίδασκεν ὅχι μόνον τὴν περιφορὰν τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον ἀλλὰ καὶ τὴν περιστροφὴν τῆς πέριξ τοῦ νοητοῦ ἄξονός της.

Ὁ Φιλόλαος, ἓνας ἐκ τῶν μεγαλυτέρων φιλοσόφων καὶ μαθηματικῶν τῆς ἀρχαιότητος, «πῦρ ἐν μέσῳ περὶ τὸ κέντρον, ὅπερ ἐστὶν τοῦ παντός καλεῖ... τὴν δὲ γῆν, ἐν τῶν ἄστρον οὔσαν, κύκλῳ φερομένην περὶ τὸ μέσον νύκτα τε καὶ ἡμέραν ποιεῖ...», σύμφωνα μὲ τὸν Ἀριστοτέλη. Τὸ ἡλιοκεντρικὸν σύστημα τὸ ἐγνώριζαν ἐπίσης ὁ Ἀρχέλαος καὶ ὁ Ἐκφαντος, τὸ ὑπεστήριζεν ὁ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός καὶ τὸ ἀπέδειξεν ὁ Σέλευκος.

Ὁ Ἡράκλειτος, ἓνας ἐκ τῶν πρώτων ἀστρονόμων κατὰ τὸν Δημόκριτο, «τὸν ἥλιον λέγει ἐπιστάτην καὶ σκοπὸν τῶν περιοδικῶν περιστροφῶν, πού ὀρίζει καὶ διενθύνει καὶ φέρει τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους». Ἡ ὑπερχωροχρονικοῦ κύρους ῥῆσις του «πάντα ῥεῖ» ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ «οὐκ ἔστιν δις ἐμῶναι τῷ αὐτῷ ποταμῷ» μᾶς ὁδηγεῖ στὴν σκέψιν, ὅτι εἴμαστε ἐπιθάτες ἐνὸς ταχυτάτου ἀστροσκάφους, πού, ὅπως καὶ ἅπειρα ἄλλα ὅμοια, ἐκτελεῖ ἓνα ἀδιάκοπο καὶ ἀτέλειωτο ταξίδι σὲ μέρη παρθενικά, τὰ ὅποια δὲν θὰ ἐπισκεφθοῦμε γιὰ δεύτερη φορὰ.

Ὁ Ἀρίσταρχος ὑπῆρξε μαθητὴς καὶ κληρονόμος ὅλων τῶν προαναφερθέντων. Λογίζεται, καὶ δικαίως, ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ φωτεινότερα πνεύματα τῆς ἑλληνικῆς καὶ παγκοσμίου διανοήσεως ὅλων τῶν ἐποχῶν. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος τῶν θεωρητικῶν ἀστρονόμων, ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐρευνητὴς τῶν οὐρανίων φαινομένων καὶ πλείστων ἄλλων ἀστρονομικῶν ζητημάτων. Ὁ Ἀρχιμήδης εἰς τὸν «Ψαμμίτην» τον πλέκει τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἀνδρὸς καὶ καταγράφει τίς ἀστρονομικὲς του τοποθετήσεις, πού ἔχουν ὡς ἐξῆς: «Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος ὑποτίθεται τὰ μὲν ἀπλανέα τῶν ἄστρον καὶ τὸν ἥλιον μένειν ἀκίνητα, τὴν δὲ γῆν περιφέρεσθαι περὶ τὸν ἥλιον κατὰ κύκλου περιφέρειαν (= ἐπὶ κυκλικῆς τροχιάς), ὅς ἐστι ἐν μέσῳ τῷ δρόμῳ κείμενος» (= διερχόμενος διὰ μέσῳ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἢτοι ἐπὶ τῆς ἑλλειπτικῆς· διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ «ὅς ἐστι ἐν μέσῳ δρόμῳ κείμενος»: Ἐγκ. Λεξικὸν «Ἡλίου», τ. «Τὸ σύμπαν»).

Ὁ Πλούταρχος εἰς τὸ «Περὶ τοῦ ἐμφαινομένου προσώπου τῷ κύκλῳ τῆς σελήνης» λέγει, ὅτι ὁ Ἀρίσταρχος ἐδίδασκεν «ἐξελίσσεσθαι κατὰ λοξὸν κύκλον τὴν γῆν, ἅμα δὲ καὶ περὶ τὸν αὐτῆς ἄξονα δινουμένην», πρᾶγμα πὺν σημαίνει ὅτι ἐγνώριζε καὶ τὴν περιφορικὴν κίνησιν τῆς γῆς καὶ τὴν περιστροφικὴν. Εἰς ἓνα ἄλλο ἔργον του, τὸ «Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις», λέγει, ὅτι «Ἀρίσταρχος τὸν ἥλιον ἰστάναι μετὰ τῶν ἀπλανῶν, τὴν δὲ γῆν κινεῖσθαι περὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον, καὶ κατὰ τὰς ταύτης ἐγκλίσεις σκιάζεσθαι τὸν δίσκον», πρᾶγμα πὺν σημαίνει, ὅτι ὁ Σάμιος εἶχεν ἐρμηνεύσει ἐπιτυχῶς καὶ τὸ φαινόμενο τῶν ἐκλείψεων ἡλίου καὶ σελήνης.

Ὁ Ἀρίσταρχος εἰς τὸ ἔργον του «Περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποστημάτων» καθορίζει τὰ μεγέθη τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης καθὼς καὶ τὶς ἀποστάσεις τοὺς ἀπὸ τὴν γῆ, πὺν ὑπελόγησε διὰ γωνιακῆς μετρήσεως. Ὑπελόγησε λοιπὸν τὴν ἀπόστασιν γῆς-ἡλίου εἰς 18 ἢ 20 φορές μεγαλύτερη τῆς ἀποστάσεως γῆς-σελήνης καὶ τὴν διάμετρον τοῦ ἡλίου ἴσην πρὸς τὸ 1/700 τῆς περιφερείας του, τὸ δὲ μέγεθός του τριακοσιαπλάσιο τοῦ μεγέθους τῆς γῆς, ἐνῶ τὸ μέγεθος τῆς σελήνης ὡς τριακοντάκις μικρότερο τῆς γῆς.

Σήμερα δέδοια γνωρίζουμε, ὅτι τὰ μεγέθη αὐτὰ δὲν εἶναι ἀκριβοῦς. Ἔρουμε, ὅτι τὰ 699/700 τῆς μάζας τοῦ πλανητικοῦ συστήματος ἀνήκουν στὸν ἥλιο, καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ σώματα μοιράζονται τὸ 1/700 τῆς ὕλης-μάζας. Διὰ τῆς ἔλξεώς του ὁ ἥλιος, πὺν ὀφείλεται στὴν τεράστια αὐτὴ ὑπεροχὴ μάζας, ρυθμίζει τὶς κινήσεις τῶν ἀστέρων τοῦ συστήματός του καὶ διὰ τῆς ἀκτινοβολίας του ζωοποιεῖ. Ἡ ὕλη ἔλκει τὴν ὕλην κατὰ εὐθὺν λόγον τῶν μαζῶν καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τῶν τετραγώνων τῶν ἀποστάσεων. Οἱ τροχιὰς τῶν πλανητῶν εἶναι δέδοια ἐλλειπτικῆς, καὶ μίαν τῶν ἐστιῶν τῶν ἐλλείψεων κατέχει τὸ κέντρον τοῦ ἡλίου.

Ὁ Ἀρίσταρχος εἶναι καὶ ἐφευρέτης ἐνὸς βελτιωμένου, σὲ σύγκριση μὲ τὰ ὑπάρχοντα τότε, ἡλιακοῦ ὥρολογίου μὲ κοίλη ἡμισφαιρικὴν ἐπιφάνεια καὶ ἓνα γνώμονα στὸ κέντρον. Πρόσθεσε 1/1623 ἡμέρες στὸ ἡλιακὸ ἔτος, τὸ ὁποῖο οἱ προγενέστεροί του εἶχαν ὑπολογίσει σὲ 365 καὶ 1/4 ἡμέρες καὶ προσδιώρισε τὴν διάρκεια τοῦ Μεγάλου Ἐνιαυτοῦ σὲ 2434 ἔτη.

Μέχρι τὸν 16ο αἰῶνα τὸ ἔργο τοῦ Ἀριστάρχου ἦταν ἄγνωστο. Τότε τὸ ἀνεκάλυψε ὁ Πολωνὸς ἀστρονόμος Κοπέρνικος, ὁ ὁποῖος προσπάθησε νὰ ἰδιοποιηθῇ τὶς ἰδέες τοῦ Σαμίον, κάτι πὺν ἐν μέρει τὸ ἐπέτυχεν, ἀφοῦ τὸ «Ἡλιοκεντρικὸν Σύστημα» φέρει τὸ ὄνομά του, πρᾶγμα ἐντελῶς ἄδικο καὶ παράλογο. «Δύναται τις νὰ ἐκπλήττεται, ὅτι τὸ σύστημα, τόσον σαφῶς διατυπωθὲν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ἐνὸς νεωτέρου φιλοσόφου», παρατηρεῖ ὁ Ντουτένς, σύμφωνα μὲ τὸν ἀστρονόμο Ἀντωνιάδη.

Σαράντος Πάν

Ἐπὶ τῇ διώρυγᾳ τοῦ Σουέζ ἐν χρήσει στοὺς προϊστορικοὺς καὶ κλασσικοὺς χρόνους

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΟΥ ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΑ ΚΑΙ Η ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΗ ΤΟΥΣ ΣΗΜΕΡΑ

1. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Α. - Ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον.

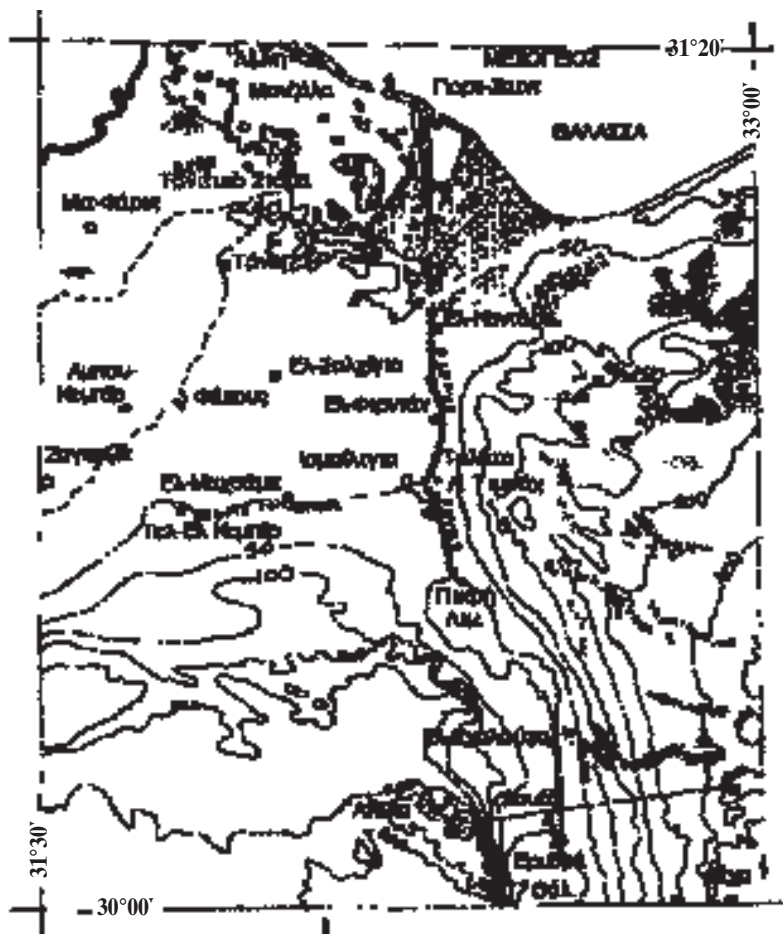
Ἡ σημερινή τοπογραφική κατάσταση τῆς ἀνατολικῆς-βορειοανατολικῆς περιοχῆς τῆς Αἰγύπτου ἐμφαίνεται στὸν χάρτη τοῦ σχήματος 1 (βλ. ἐπόμενη σελίδα). Τὸ σχῆμα τοῦ χάρτη προέρχεται ἀπὸ τὸ χάρτη τοῦ κόσμου, σειρᾶς 1301, κλίμ. 1:1.000.000, τοῦ Στρατοῦ τῶν Η.Π.Α., ἐκδ. 1960. Ἡ Μεσόγειος θάλασσα τελειώνει στὸ λιμάνι τοῦ Πόρτ-Σάιντ, ὅπου ἀρχίζει ὁ πλοῦς τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Πρὸς τὰ δυτικά καὶ νοτιοδυτικά τοῦ Πόρτ-Σάιντ ὑπάρχει ἡ λίμνη Ματζάλα, στὴν ὁποία ὑπάρχουν διάσπαρτα μερικά νησάκια, ὑγρότοποι καὶ ἔλη. Ἀνατολικά καὶ νοτιοανατολικά τοῦ Πόρτ-Σάιντ ἐκτείνεται ἓνας εὐρὺς ὑγρότοπος μέχρι τῆς σημερινῆς πόλεως Ἐλ Καντάρ. Στὴ κατεύθυνση αὐτὴ καὶ πρὸς τὰ νοτιοανατολικά τὸ ἔδαφος ἀνηφορίζει, φθάνοντας στὸ ὕψωμα Ράχα μὲ ὑψόμετρο 500 μέτρων, ὅπως δείχνει καὶ ὁ χάρτης τοῦ σχήματος 1. Στὴ περιοχή αὐτὴ δὲν ὑπάρχουν μεγάλοι κατοικημένοι τόποι παρὰ μόνο πολλὰ καὶ μεγάλες ἀμμώδεις ἐκτάσεις.

Στὴ δυτικὴ-νοτιοδυτικὴ περιοχή ἡ ἐπίπεδη στεριὰ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἐλ-Ματζάλα κοντὰ στὸ Τανιτικὸ Στόμα καὶ ἐπεκτείνεται πρὸς νότον καὶ νοτιοδυτικά μέχρι τὶς πόλεις Ζαγκαζίκ, Τέλλ Ἐλ Κεμπίρ, Ἐλ Μασχάμα, Ἰσμαίλιγια. Ἐκεῖθεν καὶ πρὸς νότον ἀρχίζει ν' ἀνηφορίζῃ μέχρι τὸ ὕψωμα ῥΑτακα, ὕψους 870 περίπου μέτρων, ὅπως καὶ πάλι δείχνει ὁ χάρτης. Μεταξὺ τῶν δύο ὑψωμάτων ῥΑτακα καὶ Ράχα σχηματίζεται ἓνας αὐχένος ὕψους 40 μέτρων στὰ ἀνατολικά τοῦ χωριοῦ Ἐλ-Σχαλλούφα, ὅπως δείχνει καὶ ὁ χάρτης τοῦ σχήματος 1. Ὁ αὐχένος εἶναι τὸ χαμηλότερο σημεῖο μεταξὺ δύο κορυφῶν ὀρέων ἢ βουνῶν καὶ ὁ συγκεκριμένος ἀρχίζει ἀπὸ τὴν νότια ἀκτὴ τῆς Πικρῆς λίμνης καὶ τελειώνει στὸν κόλπο τοῦ Σουέζ. Εἶναι μία δημιουργία τῆς φύσεως, πού ἀποτελέσκει τὴν αἰτία διαχωρισμοῦ τῶν δύο θαλασσῶν σὲ κάποια χρονολογία τοῦ παρελθόντος, ὅπως θ' ἀποδειχθῇ στὴ συνέχεια τῆς παρουσίας.

Ἡ τοπογραφικὴ μορφολογία τοῦ ἔδαφους ἐκατέρωθεν τοῦ αὐχένος εἶναι κεκλιμένη, καὶ ἡ μὲν πρὸς τὰ δυτικά κλίση εἶναι πολὺ ἀπότομη, ἡ δὲ πρὸς ἀνατολὰς εἶναι πιὸ ὀμαλή, ὅπως φαίνεται στὸ σχῆμα 1, στὰ σημεῖα πού ἐνώνονται διὰ τῆς εὐθείας ΑΒ. Μεγαλύτερη ἀνάλυση θὰ γίνῃ πιὸ κάτω.

Β. - Ἡ Διώρυγα τοῦ Σουέζ.

Διώρυγα καλεῖται ἓνα τεχνητὸ αὐλάκι μεγάλου μήκους καὶ πλάτους, τὸ ὁποῖο προορίζεται εἴτε γιὰ τὴν παροχέτευση μεγάλης ποσότητος νεροῦ εἴτε γιὰ τὴν

Σχήμα 1. Χάρτης της σημερινής Αιγύπτου.

πλωτή επικοινωνία μεταξύ πλωτών ποταμών ή δύο λιμνών ή δύο θαλασσών. Ένα τέτοιο έργο είναι ή διώρυγα της Κορίνθου. Υπάρχει όμως και ένα φυσικό έργο παρομοίας χρήσεως, ο πορθμός, ο οποίος είναι ένα στενό πέρασμα θαλάσσης, που χωρίζει δύο αντικρυνές όχθες στεριάς, όπως ο πορθμός ή το στενό του Εϋρίπου στη Χαλκίδα. Στους πορθμούς είναι εμφανή τα φαινόμενα της πλημμυρίδος και της άμπώτιδος, όπως συμβαίνει στα στενά της Μάγχης και του Εϋρίπου.

Μία από τις πιο ονομαστές διώρυγες του κόσμου είναι ή διώρυγα του Σουέζ, ή οποία ενώνει τη θάλασσα της Μεσογείου μ' εκείνη της Ερυθράς και ή οποία εύρσκεται στην Αίγυπτο. Το έργο, όπως γράφει ή «Παγκόσμιος Λαογραφική και Γεωγραφική Έγκυκλοπαίδεια» (Π.Α.Γ.Ε., έκδ. Γιοδάνης 1967, σελ. 174) μελετήθηκε από τον Γάλλο μηχανικό ντε Λεσσέψ και περατώθηκε το έτος 1869. Συνδέ-

ει τὸ λιμάνι τοῦ Πόρτ-Σάιντ τῆς Μεσογείου θαλάσσης μετὰ τὸ λιμάνι τοῦ Σουέζ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἔχει μῆκος 168 χιλ., βάθος 11 μέτρα καὶ πλάτος 45 μέτρα. Ὁ διάπλους σήμερα διαρκεῖ μόνο 13 ὥρες. Στὸ βόρειο μέρος διασχίζει μία ἔκταση ὑγροτόπων καὶ ἐλῶν χαμηλῆς καὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας. Στὴ συνέχεια διέρχεται διὰ μιᾶς ἀμμώδους ἐρήμου, φθάνοντας στὴ λίμνη Τιμσάχ, ἡ ὁποία εὗρισκετο κάτω τῆς στάθμης τῆς θαλάσσης καί, γιὰ νὰ ἀνταποκριθῇ στὸ βάθος τῆς διώρυγος, ἀπαιτήθηκε ἡ ἐκδάθυσή της. Ἐκ τῆς λίμνης Τιμσάχ συνεχίζεται ἡ διαδρομὴ τῆς πρὸς τὴ Πικρὴ λίμνη, ἡ ὁποία χρειάστηκε ἐκδάθυνση, ὅπως καὶ ἡ προηγουμένη. Ἀπὸ τὴ νότια ἀκτὴ τῆς Πικρῆς λίμνης ἀρχίζει ὁ αὐχένας τῆς Ἐλ-Σχαλούφα, ποὺ φθάνει σὲ ὕψος 40 μέτρων. Τὸ βάθος τῆς διώρυγος σὲ αὐτὴ τὴν περιοχὴ κανονικὰ πρέπει νὰ ἔφθασε κάτω τῶν 51 μέτρων, προκειμένου οἱ στάθμες τῶν ἐπιφανειῶν Μεσογείου, διώρυγος καὶ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης νὰ ὁμοιογενεῖν στὸ ἴδιο ἐπίπεδο καὶ νὰ ἐπαληθεύσουν τὴν ἀρχὴ τῶν συγκοινωνούντων δοχείων. Ἔτσι ἐνώθηκε ἡ Μεσόγειος μετὰ τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα καὶ μετὰ τὸν Ἰνδικὸ ὠκεανό, διευκολύνοντας τὰ ταξίδια τῶν πλοίων κατὰ πολὺ, ποὺ ἔτσι ἀποφεύγουν τὸν περιπλοῦ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος.

2. Η ΔΙΩΡΥΓΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ

Α. - Γενικότητες.

Ἡ ἱστορικὴ ἀρχαιότητα, ὅπως εἶναι γνωστόν, ἀρχίζει γιὰ τὴν ὥρα ἀπὸ τὸ ἔτος 776 πρὸ Χριστοῦ. Τότε δὲν εἶχε διατυπωθῇ ἡ ἀρχὴ τῶν συγκοινωνούντων δοχείων, ἀλλὰ τὴν πρωτοδιατύπωσε ὁ Ἡρόδοτος (485-415 π.Χ.), λέγοντας στὴν «Κλειῶ» (μετ. Δ.Ε.Κ., ἐκδ. Ἀρχ. Στρατοῦ 1969, παρ. 202): «Ἡ Κασπία θάλασσα εἶναι περικλειστος καὶ δὲν συγκοινωνεῖ μετὰ ἄλλην θάλασσαν. Διότι ὅλες οἱ θάλασσαι, στίς ὁποῖες ναυτίλλονται οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ ἕξω τῶν Ἡρακλείων στηλῶν (τοῦ σημερινοῦ Γιβραλτάρ), ἡ ὀνομαζομένη Ἀτλαντὶς (ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανός), καθὼς καὶ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα (τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ) ἀποτελοῦν μίαν θάλασσαν».

Ἐπίσης στὴν «Εὐτέρπη», παρ. 10, ὁ Ἡρόδοτος λέγει: «Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Αἰγύπτου, ὅπως λέγουν οἱ ἱερεῖς καὶ ὅπως κι' ἐγὼ βλέπω, εἶναι ἐπικτήτο γιὰ τοὺς Αἰγυπτίους. Πράγματι τὸ ἄνωθεν (τὸ βορείως) τῆς Μέμφιδος (εὐρισκομένης 35 χιλ. νοτίως τοῦ σημερινοῦ Καΐρου), ποὺ βρίσκεται μετὰ τῶν δύο ὁρέων (τοῦ Ἀραβίου πρὸς ἀνατολὰς, ὀνόματι Ἐλ-Μπαχαρίγια, ὕψους 1270 περίπου μέτρων, τμήμα τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ καὶ τὸ ὕψωμα Ἀτακα, καὶ τοῦ Λιβυκοῦ πρὸς δυσμὰς) ἦταν ἀρχαῖος κόλπος θαλάσσης». Καὶ στὴν παρ. 19 συμπληρῶνει: «Ὅταν ὁ Νεῖλος πλημμυρίζῃ, καλύπτει ὅχι μόνον τὸ Δέλτα ἀλλὰ καὶ ὅλες τὶς περιοχές, οἱ ὁποῖες λένε ὅτι ἀνήκουν στὴ Λιβύη (πρὸς δυσμὰς) καὶ τὶς ἄλλες, ποὺ ἀνήκουν στὴν Ἀραβίαν (πρὸς ἀνατολὰς), μέχρι ἀποστάσεως δύο ἡμερῶν πορείας ἀπὸ κάθε ὁχθῇ (δηλαδὴ 2 ἡμ. X 12 ὥρ. = 24 ὥρ. X 5 χιλ.ὁμ./ὥρ. = 120 χιλ.ὁμ. συνολικὰ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα), ἄλλοτε μεγαλύτερη καὶ ἄλλοτε μικρότερη». Ἡ ἐξημερία τῶν ἀνωτέρω εἶναι, ὅτι κάποτε ἡ θάλασσα τῆς Μεσογείου ἔφθανε μέχρι τὸ ὕψος τῆς ἀρχαίας Μέμφιδος καὶ ἐκτείνετο στὰ πλάγια ἐπὶ ὅλοκληρου τοῦ σημερινοῦ Δέλτα σὲ ἀπόσταση δύο ἡμερῶν πορείας, δηλαδὴ σὲ μίαν ἀπόσταση 120 περίπου χιλιομέτρων, φθάνοντας πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τὴ σημερινή

πόλη τῆς Ἰσμαίλιγιας. Ἡ πορεία γινότανε διὰ ξηρᾶς βορειότερα τῆς ἰσοψοῦς καμπύλης τῶν 50 μέτρων, ὅπως δείχνει τὸ σχῆμα 1, ἢ διὰ θαλάσσης ἀναμεμιγμένης μὲ τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ. Ὅποτε δὲν ἦταν ἀπαραίτητη ἡ διάνοιξη τῆς διώρυγος.

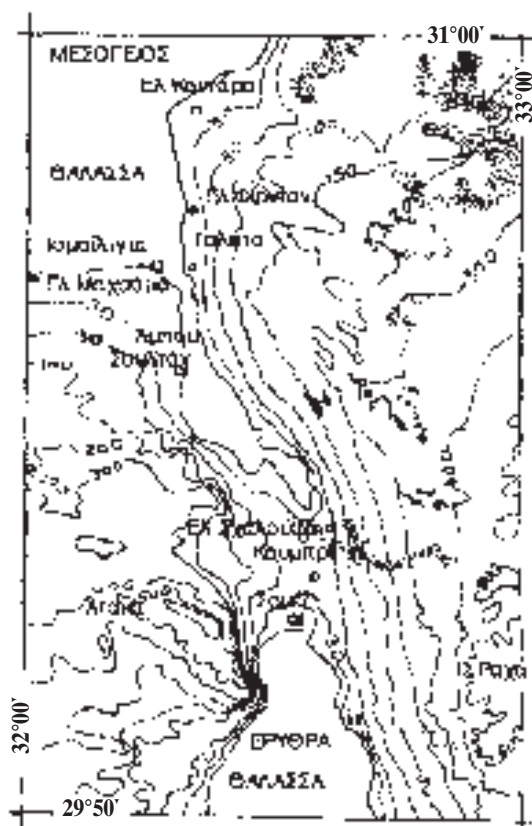
Ὁ Ἡρόδοτος παρέχει ἀκόμη μία πληροφορία στὴν παρ. 11 τοῦ ἰδίου βιβλίου τοῦ λέγοντας: «*Ὅχι μακρὰ τῆς Αἰγύπτου, πρὸς τὴν Ἀραβία, ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὑπάρχει θαλάσσιος κόλπος εἰσερχόμενος στὴν ξηρά. Φρονῶ λοιπόν, ὅτι παλιὰ (στὰ ἀρχαῖα χρόνια) τέτοιος κόλπος πρέπει νὰ ἦταν καὶ ἡ Αἴγυπτος, καὶ αὐτὸς εἰσχωροῦσε μέχρι τῆς Αἰθιοπίας τὰ ὕδατα τῆς βορείου θαλάσσης (τῆς Μεσογείου), ἐνῶ ὁ κόλπος τῆς Ἀραβίας (τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης) ἔφερε τὰ ὕδατα τῆς νοτίου θαλάσσης μέχρι τῆς Συρίας. Εἰσχωροῦντες καὶ οἱ δύο ἐντὸς τῆς ξηρᾶς ἐχωρίζοντο ἀπὸ μίαν μικρὴ ἔκταση γῆς (ἐναντὶ ἀνέμου ἢ ἰσθμῷ). Ἐγὼ νομίζω, ὅτι γιὰ τὴν πρόσχωση τῆς ἐπικτήτου Αἰγύπτου θὰ ἀρκοῦσαν 10.000 χρόνια*». Ἐκ τούτου προκύπτει σαφῶς, ὅτι πέραν τοῦ θαλασσίου κόλπου, πού εἰσχωροῦσε πρὸς τὴν Μέμφιδα καὶ τὶς πυραμίδες νοτιότερα τοῦ σημερινοῦ κόλπου, ὑπῆρχε καὶ δεῦτερος θαλάσσιος κόλπος τῆς ἴδιας θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, πρὸς τὰ ἀνατολικά, δηλαδὴ πρὸς τὶς περιοχὲς τῶν σημερινῶν πόλεων Ἰσμαίλιγιας καὶ Ἐλ Καντάρ, ὅπως φαίνεται στὸ χάρτη τοῦ σχήματος 2. Ὁ κόλπος εἰσχωροῦσε πολὺ βαθιά, μέχρι τῆς Αἰθιοπίας, λέγει ὁ Ἡρόδοτος, εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶναι γείτονας μὲ τὸν ἐκ τοῦ νότου εἰσερχόμενον ἀντίθετο κόλπο τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τὴν ὁποία οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ὠνόμαζαν *Ἀραβική*. Καὶ μὴ ἀρκούσης αὐτῆς τῆς περιγραφῆς, ὁ Ἡρόδοτος προσθέτει, ὅτι ἐχωρίζοντο μεταξύ τους διὰ μικρᾶς ἐκτάσεως γῆς, πού σήμερα λέγεται ἰσθμὸς ἢ ἀνέκρας. Ἐκ τούτου παρέχεται σαφὴς ἔνδειξη, ὅτι κάποτε, στὰ ἀρχαῖα χρόνια, οἱ δύο θάλασσες ἦσαν ἐνωμένες. Ἀλλὰ μὲ τὴν πάροδο τῶν αἰώνων τὶς χώρισε ὁ ἀνέκρας, πού δημιουργήθηκε μεταξύ τους ἀπὸ τὰ κατολισθαίνοντα χῶματα καὶ ἄλλα φερτὰ στερεὰ ὑλικά ἐκ τῶν ἐκατέρωθεν πλαγιῶν τῶν ὑψωμάτων Ἀτακα καὶ Ράχα. Σὲ αὐτὸ συνέδραμαν κατὰ πολὺ, ὅπως εἶναι φυσικὸ, οἱ ἄνεμοι καὶ οἱ βροχές.

Ὁ Διόδωρος Σικελιώτης στὴν «Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη» του (μετ. Α. Παπανδρέου, ἐκδ. Γεωργιάδης, τόμος Α', σελ. 52) γιὰ τὴν ἴδια περιοχὴ γράφει: «*Τὴν χώρα πὺν βλέπει πρὸς ἀνατολὰς σὲ μεγάλη ἔκταση τὴν ἀγκαλιάζει ἡ ἔρημος καὶ τελευτῶδεις ἐκτάσεις, πὺν λέγονται δάραθρα. Γιατὶ ἀνάμεσα στὴν κοίλῃ Συρία καὶ τὴν Αἴγυπτο εἶναι μία λίμνη πάρα πολὺ στενὴ, πὺν τὸ μήκος της φθάνει τὰ 200 στάδια (ἢ τὰ 37.000 μέτρα) καὶ περιβάλλεται ἀπ' ὅλες τὶς μεριὰς μὲ ἐκτεταμένους ἄμμονδιές, κι' ὅταν φυσᾶνε νότιοι ἄνεμοι, μεγάλες ποσότητες ἄμμου μετακινοῦνται κι' ἐπικάθονται στὸ νερό. Γι' αὐτὸ τὰ ἐκτεταμένα τέλματα πῆραν τὸ ὄνομα δάραθρα*». Ἐκ τούτου φαίνεται, ὅτι στὸ ὕψος τῶν σημερινῶν πόλεων Ἰσμαίλιγια καὶ Ταλάτα, ὅπως μπορεῖ νὰ ἐπισημανθῇ στὸ χάρτη τοῦ σχήματος 2, ὁ εἰσερχόμενος κόλπος τῆς «*βορείου θαλάσσης*» τοῦ Ἡροδότου ἀποκόπηκε ἀπὸ τὶς μεγάλες ποσότητες ἄμμου, πὺν μετακινούσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ παρέμειναν οἱ σημερινὲς λίμνες Τιμσάχ καὶ Πικρὴ, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦσαν τότε τὴν πάρα πολὺ στενὴ λίμνη. Δηλαδὴ οἱ λίμνες Τιμσάχ καὶ Πικρὴ εἶναι ὑπολείμματα τοῦ «*κόλπου*» τοῦ Ἡροδότου.

Ἡ ἀνάγκη κατασκευῆς διώρυγος προέκυψε, ὅταν ἡ προσχωσιγενὴς στεριά

προωθήθηκε προς βορρᾶν κι' ἐξαπλώθηκε προς τὶς δύο πλευρὲς τοῦ σημερινοῦ Δέλτα, ὁπότε ἡ πλημμύρα τοῦ ποταμοῦ Νείλου εἶχε ἀρχίσει νὰ μὴν καλύπτει ὅλο τὸ Δέλτα, ὅπως στὰ παλιότερα χρόνια, καὶ ἀνεφύετο θέμα ποτίσματος τῶν ἀγρῶν καὶ συγκοινωνίας μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἐπ' αὐτοῦ ἀρκεῖ ἡ μαρτυρία τοῦ Ἡροδότου («Εὐτέρπη», παρ. 13), ὁ ὁποῖος λέγει: «κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Φαραὼ Μοιρίου (Ἀμμενεμχάτ τοῦ Γ', τῆς 12ης Δυναστείας, 1368-1360 π.Χ.), ὅταν ὁ ποταμὸς (κατὰ τὴν πλημμυρίδα) ἀνέβαινε τουλάχιστον ὁκτὼ πήχεις, πότιζε τὴν βορείως τῆς Μέμφιδος χώρα τῆς Αἰγύπτου. Τώρα, ἂν καὶ δὲν ἔχουν παρέλθει 900 χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Μοιρίου, ἔὰν ὁ ποταμὸς δὲν ἀνέλθῃ τουλάχιστον 15 ἢ 16 πήχεις, δὲν ἐκχειλίζει ἐπὶ τῶν ἀγρῶν τῆς προσχωσιγενοῦς Αἰγύπτου». Ἀφοῦ δὲν εἶχαν παρέλθει 900 χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Μοιρίου, ποὺ συνέβη τὸ 1360 π.Χ., μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἡροδότου, περὶ τὸ 485 π.Χ., εἶναι σίγουρο ὅτι

εἶχαν παρέλθει τουλάχιστον 875 περίπου χρόνια. Ἡ μονάδα τοῦ πήχεως ὡς μέτρου μήκους ἀντιστοιχεῖ σὲ 0,44 σημερινὰ μέτρα, ὅπως ὑπολογίζεται στὴ μελέτη μου «*Ἡ χρονολόγησις τῆς προϊστορίας*» (ἐκδ. Δελτίον ΓΥΣ 1987, σελ. 105). Ὄταν τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ, ὕψους 8 πήχεων ἀντιστοιχοῦντων σὲ 3,52 μέτρα, μετρούμενου στὸ Νειλόμετρον τῆς Μέμφιδος, ἐπαρκοῦσε, γιὰ νὰ καλύψῃ τὴν χώρα τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τὴ Μέμφιδα καὶ βορείως, σημαίνει ὅτι ἡ σχηματιζομένη νέα προσχωσιγενὴς στεριὰ ἦταν χαμηλοτέρου ὕψους. Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου οἱ ἀποθέσεις νέων φερτῶν στερεῶν ὑλικῶν ἐπὶ τῆς προηγούμενης προσχωσιγενοῦς στεριᾶς πρὸς τὴν κορυφὴ τοῦ Δέλτα μαζὶ μετὰ τὰ χώματα, ποὺ κατακυλοῦσαν ἀπὸ τὴν ὑπερκειμένη πλαγιά, μεγάλωναν τὸ ὕψος τοῦ ἐδάφους. Ὄποτε περὶ τὸ 485 περίπου π.Χ. χρειάζοταν διπλάσια ποσότης νεροῦ, γιὰ νὰ καλυφθῇ ἡ χώρα, δηλαδή ὕψους 15-16 πήχεων ἢ 7,04 σημερινῶν μέτρων. Ἡ διαφορὰ τῶν δύο μετρήσεων εἶναι 3,52 μέτρα. Ἐκ τούτου προκύπτει, ὅτι κάθε χρόνο ἡ πλημμύρα τοῦ Νείλου ἄφηνε στὴν ἐπιφάνεια τῆς Κάτω Αἰγύπτου ἓνα νέο στρώμα ἰλύος (λάσσης) ἴσο μέ:

Σχήμα 2. Χάρτης τῆς Αἰγύπτου στὴν προϊστορικὴ ἐποχὴ.

3,52 μέτρα ἰλύος: 875 χρόνια = 0,004 μέτρα.

Μία σημαντική ἐπαλήθευση τοῦ ἐξαγομένου αὐτοῦ μπορεῖ νὰ προκύψῃ ἀπὸ τὰ δεδομένα τοῦ διβλίου μου «*Ἡ Ἀναχρονολόγησις τῆς Προϊστορίας*» (ἐκδ. «Δαυλὸς» 1999, σελ. 226), ὅπου δίδονται τὸ ἐμβαδὸν τῆς προσχωσιγενοῦς Κάτω Αἰγύπτου, ἴσο μὲ 23.345.000.000 τετρ. μέτρα, καὶ ὁ ὄγκος τῶν κατ' ἔτος καταγομένων ὑπὸ τοῦ Νείλου φερτῶν στερεῶν ὑλικῶν, ἴσος μὲ 95.000.000 κυβ. μέτρα. Ἐκ τούτων ἔχομε:

95.000.000 κυβ. μέτρα: 23.354.000.000 τετρ. μέτρα = 0,004 μέτρα / ἐτησίως.

Ἄρα ἡ κατ' ἔτος ἀνύψωσις τῆς Κάτω Αἰγύπτου κυρίως πρὸς τὴν κορυφὴ καὶ τὶς πλευρὰς τοῦ τριγώνου τοῦ Δέλτα ἦταν 0,004 μέτρα. Ὅποτε, γιὰ νὰ φθάσῃ ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους στὴν ἰσοϋψὴ καμπύλη τῶν 30 μέτρων ἀπὸ τὰ 0 μέτρα τῆς ἐπιφάνειας τῆς θάλασσας τῆς Μεσογείου, ἡ ὁποία κάποτε ἔφθανε στὸ κατακόρυφο ἐπίπεδο τὸ διερχόμενον διὰ τῆς καμπύλης αὐτῆς (σχῆμα 2), χρειάστηκαν:

30 μέτρα: 0,004 μέτρα = 7.500 χρόνια.

Κατόπιν αὐτῶν ἡ Κάτω Αἰγύπτος χρειάστηκε συνεχῇ «δουλειὰ» τοῦ ποταμοῦ Νείλου διαρκείας 7.500 χρόνων καὶ ὄχι 10.000 χρόνων, ποὺ νομίζει πιὸ πάνω ὁ Ἡρόδοτος. Σήμερα τὸ ἐν λόγω ἔργο ἔχει περιορισθῇ, ἐπειδὴ ἡ καταγομένη ἰλὺς (λάσπη) ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ κατακρατεῖται στὸ μεγάλο φρεῖγμα τοῦ Ἀσσουάν.

B. - Ἡ διάνοιξις τῆς Ἀρχαίας Διώρυγος.

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτο («Εὐτέρπη», παρ. 158): «ὁ πρῶτος ποὺ ἐπεχείρησε τὴ διάνοιξιν διώρυγος φερούσης πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσαν ἦταν ὁ γιὸς τοῦ Φαραῶ Ψαμμητίχου, ὁ Νεκώ, ὅταν ἀνέλαβε τὸν θρόνον (609-593 π.Χ.)». Δὲν κατώρθωσε νὰ τελειώσῃ τὸ ἐγχείρημά του, γιὰτὶ πέθανε, ὅπως γράφει ὁ Στράβων στὰ «Γεωγραφικά» του (ἐκδ. Loeb, 1959 διβλίο IZ, σελ. 74). Καὶ συνεχίζει ὁ Ἡρόδοτος: «Τὸ ἔργο τὸ συνέχισε ἀργότερα ὁ Δαρεῖος (521-485 π.Χ.). Τὸ μῆκος τῆς ἀντιστοιχοῦσε σὲ πλοῦν 4 ἡμερῶν καὶ τὸ πλάτος τῆς ἦταν τόσο, ὅσο χρειάζονταν δύο κωπήλατες τριήρεις πλέουσες παραλλήλως. Τὸ νερὸ τῆς διώρυγος προήρχετο ἀπὸ τὸν ποταμὸ Νεῖλο. Ἐρχομένη πλησίον τῆς ἀραβικῆς πόλεως Πάτουρο (ἡ σημερινὴ Πί-Τουρόν, εὐρισκόμενη 17 χιλ. δυτικὰ τῆς σημερινῆς Ἰσμαίλιδας) καταλήγει στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσαν. Ἀρχικὰ ἀνοίχθηκε ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Ἀραβίαν ἐκτεινομένης πεδιάδος, κειμένης στὶς ὑπώρειες τοῦ ὄρους τῆς Μέμφιδος (τοῦ σημερινοῦ ὄρους Ἑλ-Μπαχαρίγια, ὕψους 1270 περίπου μέτρων, τὸ ὁποῖο καταλήγει βορειοανατολικά στὸ ὕψωμα Ἀτακα), κατευθυνόμενη ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς. Μετὰ ταῦτα συνεχίζεται μετὰ τῶν ἀνοιγμάτων (διὰ τοῦ ἀνέχενος τῆς Ἑλ-Σχαλλούφα) καὶ ἐκ τοῦ ὄρους (τοῦ ὕψωματος Ἀτακα) κατευθύνεται πρὸς νότον πρὸς τὸν Ἀραβικὸ κόλπον (ἢ τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσαν)».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, ὅτι κατασκευάστηκε μία τεχνητὴ διώρυγα ἀπὸ τὴν κορυφὴ περίπου τοῦ Δέλτα τοῦ Νείλου, διὰ τῆς ὁποίας μέρος τῶν ὑδάτων του ὠδηγεῖτο πρὸς ἀνατολὰς, πρὸς τὴν σημερινὴ Ἰσμαίλιν, ἀκολουθώντας τὶς ὑπώρειες τοῦ σημερινοῦ ὕψωματος Ἀτακα. Ἡ διώρυγα αὕτη ὑπάρχει καὶ σήμερα μὲ τὸ ὄνομα «Διώρυγα τῆς Ἰσμαίλιδας», καὶ τὰ νερά της χύνονται στὴ Πικρὴ λί-

μνη, κοντά στην πόλη της Ίσμαίλιγιας, όπως δείχνει και ο χάρτης του σχήματος 1. Τò μήκος της μέχρι την Ίσμαίλιγια, μετρούμενο επί σημερινού χάρτου κλίμακος 1:1.000.000, έγγίζει τὰ 120 χιλιόμετρα. Δέν συνεχίστηκε όμως τò έργο πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, διότι ὁ Διόδωρος Σικελιώτης (80-20 π.Χ.) στήν «Ἱστορική Βιβλιοθήκη» του (μετ. Α. Παπανδρέου, έκδ. Γεωργιάδη, τόμος Α', σελ. 56) λέγει: «Ὁ Πέρσης βασιλεὺς Δαρεῖος συνέχισε τὸ έργο (τοῦ Νεκῶ) ὡς ἓνα σημεῖο, ἀλλὰ τὸ ἄφησε ἀτελείωτο, ἐπειδὴ τοῦ εἶπαν ὅτι, ἂν ἀνοιχθῇ ἡ διώρυγα μέχρι τὸ τέλος, θὰ κατακλυσθῇ ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τὰ νερά τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, γιατί ἦσαν σὲ ὑψηλότερη στάθμη ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς Αἰγύπτου». Τὰ ἴδια ἀκριβῶς γράφει καὶ ὁ Στράβων στὸ ἀναφερόμεν πρὸς πάνω διδύλιό του (σελ. 74). Ἄρα τὸ έργο τοῦ Δαρείου σταμάτησε κάπου μεταξύ τῆς Πικρῆς λίμνης καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὅπου ἀνακαλύφθηκε τρίγλωσση ἐπιγραφή, ὅπως καταχωρίζεται στὴ σημείωση 251 τῆς «Εὐτέρπης» τῆς ἐκδόσεως ΔΕΚ τοῦ Ἀρχηγείου Στρατοῦ. Στὸ ἴδιο θέμα ἀναφέρεται καὶ ἡ Π.Λ.Γ.Ε., γράφοντας στὴ σελ. 174: «Ὁ Δαρεῖος περὶ τὸ 518 π.Χ. κατάρθωσε νὰ διανοίξῃ διώρυγα στὸ Σονέξ μήκους 45 χιλ., ὅπως λέγει ὁ Ἡρόδοτος, καὶ τὰ γραφόμενά του ἐπιβεβαιώθηκαν περὶ τὸ 1947, ὅταν ἀνακαλύφθηκαν τεμάχια τριῶν τεραστίων ἀναμνηστικῶν στηλῶν μὲ σχετικὲς ἐπιγραφές. Ἡ διώρυγα τοῦ Δαρείου περιῆλθε γρήγορα σὲ ἀχρηστία, γιατί ἐκαλύφθη ἀπὸ τὴν ἄμμο». Ἀνοίχθηκε ἢ δέν ἀνοίχθηκε ἡ διώρυγα ἀπὸ τὸν Δαρεῖο; Τὸ πλέον σίγουρο εἶναι, ὅτι συνεχίστηκε μέχρις ἐνὸς σημείου, στήθηκαν οἱ ἀναμνηστικὲς στήλες, ἀλλὰ δέν ἀποπερατώθηκε τὸ έργο, γιατί δέν ὑπῆρχε κανεὶς εἰδήμων στὴν αὐτὴ τοῦ Δαρείου, γιὰ νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ αὐτὸ πὺν εἶχε γράψῃ ὁ Ἡρόδοτος, ὅτι «ὁ Ἀτλαντικὸς καὶ ἡ Ἐρυθρὰ ἀποτελοῦσαν μία θάλασσα».

Τὸ ὅλον θέμα ἔρχεται νὰ τὸ περιπλέξῃ λίγο περισσότερο ὁ Στράβων, γράφοντας, στὰ «Γεωγραφικά» του (διδύλιον ΙΖ, έκδ. Loeb 1959, σελ. 74), ὅτι: «Ἡ πρώτη διώρυγα ξεκίναγε ἀπὸ τὸ Πηλούσιο καὶ συμπλήρωνε τίς Κατὰ τὰ ἔλη καλούμενες λίμνες, οἱ ὁποῖες εἶναι δύο καὶ κεῖνται στὰ ἀριστερὰ (ἀνατολικά) τοῦ μεγάλου ποταμοῦ, πάνω ἀπὸ τὸ Πηλούσιο, πρὸς τὴν Ἀραβία. Καὶ ἄλλες λίμνες καὶ διώρυγες, λέγει ὁ Ἀρτεμίδωρος, ὑπῆρχαν κατὰ τὰ ἴδια μέρη. Στὶς ἴδιες λίμνες συμβάλλουν καὶ ἄλλες δύο διώρυγες». Στὴ σελίδα 76 τοῦ ἰδίου διδύλιου σημειώνει, ὅτι: «Μία ἄλλη, πὺν ἐκβάλλει στὴν Ἐρυθρὰ κατὰ τὴν πόλιν Ἀρσινόην, ἡ ὁποία καλεῖται Κλεοπατρίδα, διέρχεται διὰ τῶν Πικρῶν λιμνῶν, οἱ ὁποῖες παλιὰ μὲν ἦσαν πικρές, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀνοίχθεισα διώρυγα καὶ τὴν ἐνωσὴ τους μὲ τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ (Νεῖλου) τώρα εἶναι καλοθέατες, γεμάτες λιμναῖα πουλιά».

Ἀργότερα (ὅπως γράφει ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης στὴ σελ. 56 τοῦ ἀναφερόμεντος διδύλιου του) ὁ Πτολεμαῖος ὁ Β' (309-246 π.Χ.) ἀποτελείωσε τὸ έργο (πὺν εἶχαν ἀρχίσει ὁ Νεκῶ καὶ ὁ Δαρεῖος) καὶ στὸ πρὸ κατάλληλο σημεῖο μηχανεύθηκε ἓνα τεχνητὸ διάφραγμα, τὸ ὁποῖο ἄνοιγε, ὅταν ἤθελες νὰ περάσῃς, καὶ ἀμέσως ἔκλεινε μὲ ἓνα μηχανισμό πὺν λειτουργοῦσε εὐστοχα. Ὁ ποταμὸς πὺν περνάει μέσα ἀπὸ τὴν διώρυγα ὀνομάζεται Πτολεμαῖος ἀπὸ τὸν ἰδρυτὴ του, καὶ στὴν ἐκβολὴ του ὑπάρχει ἡ πόλιν τῆς Ἀρσινόης». Ἐδῶ δέν γίνεται λόγος γιὰ τὸ Πηλουσιακὸ στόμα, ἀπὸ ὅπου ἄρχιζε τὸ τεχνητὸ κανάλι, πὺν ἔβγαζε στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, ὅπως ἀναφέρει στὴ παρ. 33. Καὶ τὸ σημαντικὸ εἶναι, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος κάνει λόγο γιὰ τὸ Πηλουσιακὸ Στόμα ἐκβολῆς τοῦ Νεῖλου καὶ δέν τὸ συνδέει μὲ

διώρυγα. Κατὰ συνέπειαν ὁ Πτολεμαῖος συνέχισε τὸ ἔργο ἀπὸ τὸ σημεῖο πὺν τὸ εἶχε ἀρχίσει ὁ Δαρεῖος, δηλαδὴ ἀπὸ ἐκεῖ πὺν τὸ εἶχε φτάσει ὁ Νεκώ, ἀφοῦ οἱ ἐργασίαι τοῦ Δαρείου καλύφθηκαν ἀπὸ τὴν ἄμμο.

Ἀλλὰ ὁ Πτολεμαῖος ποταμὸς δηλώνει ροὴν ὕδατος, πρᾶγμα πὺν σημαίνει ὅτι ἡ ἐκσκαφὴ τῆς διώρυγος δὲν εἶχε κατέλθει στὸ ἐπίπεδο τῆς θάλασσας. Ἄρα πρόκειται περὶ ἐκτροπῆς ἐνὸς κλάδου τοῦ ποταμοῦ Νείλου πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα καὶ ὄχι γιὰ διώρυγα ναυσιπλοίας μὲ τὴν σημερινὴ ἔννοια τῆς λέξεως. Ὁ Στράβων στὴ σελ. 76 σημειώνει, ὅτι: «Οἱ Πτολεμαῖοὶ βασιλεῖς κατασκεύασαν κλειστὴ τὴν διώρυγα». Καὶ στὴ σελ. 78 συμπληρώνει: «Ἡ ἀρχὴ τῆς διώρυγας πὺν ἐκβάλλει στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, ξεκινάει ἀπὸ τὸ χωριὸ Φακοῦσα... (πιθανῶς τὴ σημερινὴ πόλη Φάκους, πὺν βρίσκεται μετὰξυ τοῦ Ἀμποῦ Κεμπίρ καὶ τοῦ Ἐλ-Φιρντάν, ὅπως φαίνεται στὸ χάρτη τοῦ σχήματος 1).

Ὁ Στράβων παρουσιάζει στὸ προσκήνιο πέντε διώρυγες, χωρὶς νὰ λογαριασθοῦν οἱ ἄλλες τοῦ Ἀρτεμίδωρου. Ἐκείνη πὺν ξεκίναγε ἀπὸ τὸ Πηλούσιο καὶ διήρχετο ἀπὸ τὰ ἔλη καὶ τὶς δύο λίμνες δὲν ἦταν ἀπαραίτητη, γιὰτὶ μὲ κανένα τρόπο δὲν μποροῦσε τότε νὰ κατασκευασθῇ μέσα στὰ ἔλη καὶ στὶς λίμνες. Εἶναι φυσικόν, ὅτι τότε (τὴν ἐποχὴ τοῦ Στράβωνος), ἀλλὰ καὶ πρὶν, στὴν περιοχὴ τῆς σημερινῆς λίμνης Μανζάλα σχηματίζονταν διάφορες λιμνοθάλασσες καὶ ἔλη, ὅπως ἄλλωστε ὑπάρχουν καὶ σήμερα. Ἡ ἀναφερόμενη στὴ σελ. 76 διώρυγα τοῦ Στράβωνος, πὺν ὁδηγεῖ τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ διὰ τῶν Πικρῶν λιμνῶν στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, καὶ ἐκείνη τῆς σελίδος 78, πὺν ξεκινάει ἀπὸ τὴν Φακοῦσα, ἀποτελοῦν μία καὶ τὴν αὐτὴ διώρυγα, πὺν τὰ νερά της προήρχοντο ἀπὸ τὸν Τανιτικὸν κλάδο τοῦ Νείλου, ὁ ὁποῖος διέρχεται πλησίον τῆς σημερινῆς πόλεως Φάκους, ὅπως φαίνεται στὸ σχῆμα 1.

Ἡ ὀνομασία τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας, ὅπως γράφει ὁ Στράβων (βιβλίον ΙΣΤ', σελ. 348), προῆλθε «ἀπὸ τὸ φαινόμενο χρῶμα πὺν ἀνακλᾶται, ὅταν μεσουρᾶν ὁ ἥλιος, εἴτε φαίνεται κοκκινίζουσα ἀπὸ τὴν ὑπερθέρμανση (πιθανῶς τοῦ ὕδατος). Ἄλλοι ἀποφαίνονται, ὅτι ὠνομάσθηκε ἔτσι ἀπὸ τὸν Ἐρυθρὰ, τὸν γυνὶ τοῦ Περσέως, ὁ ὁποῖος κυριάρχησε τῶν τόπων τούτων». Κατὰ τὸ «Λεξικὸν Σοῦδα» (ἐκδ. Γεωργιάδης, τόμος 3ος, σελ. 424): «Τὸ ὄνομα δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ χρώματος τοῦ ροθίου (παταγώδους κύματος), ὅπως λένε μερικοί, ἀλλὰ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ὀνομαζομένου Ἐρυθρὰ, πὺν βασίλευε σ' αὐτοὺς τοὺς τόπους». Ὁ Ἀ. Σταγειρίτης στὴν «Ὠγυγία» του (ἐκδ. Ἐλεύθερη Σκέψη 1994, σελ. 283) λέγει, ὅτι ἡ ὀνομασία ὀφείλεται «στὴν Ἐρυθρὰ, κόρη τοῦ Περσέως, ἡ στὸν Ἐρυθρό, γυνὶ τοῦ Περσέως (ἐκ τῆς Ἀνδρομέδας, κόρης τοῦ Κηφέως)». Ἐκ τούτων φαίνεται, ὅτι ἡ ὀνομασία προέρχεται ἀπὸ ἀπόγονο τοῦ Περσέως, ὁ ὁποῖος ἦταν γυνὶς τῆς Δανάης καὶ προήρχετο ἐκ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τοῦ Ἀκρισίου, τοῦ Ἀργούς.

Κωνσταντῖνος Β. Κουτρουδέλης

Ταξίαρχος Γεωγραφικῆς Ὑπηρε. Στρατοῦ

[Στὸ ἐπόμενο τεῦχος: Ἡ διώρυγα τῆς Προϊστορικῆς ἐποχῆς.]

Ἑράνισμα ἀπὸ διάφορους ἱστορικοὺς γιὰ τοὺς Ἑβραίους τῆς Θεσσαλονίκης

Κύριε διευθυντά,

Τὰ ὅσα λέγονται καὶ γίνονται στὶς μέρες μας ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων τῆς Θεσσαλονίκης μὲ ὥθησαν νὰ ξαναδιαβάσω τὴν ἱστορία τοῦ τόπου μας τῶν τελευταίων ἑκατὸ χρόνων, μέρους ἀπὸ τὰ 2000 χρόνια σκλαβιάς ποὺ ἐπέβαλε τὸ Φῶς τῆς Ἀνατολῆς, καὶ νὰ ἐρευνήσω τούτη τὴ φορὰ τὸ ρόλο ποὺ ἔπαιξε στὸν τόπο μας ἡ ἐκεῖ ἐβραϊκὴ παροικία. Τ' ἀποτέλεσμα μ' ἄφησε ἄνανδο.

Ἄς δοῦμε τὰ γεγονότα σὲ συντομία, ὅπως τὰ σημειώνουν ἔγκριτοι ἱστορικοὶ συγγραφεῖς, συνοδευόμενα ἀπὸ ἐπεξηγηματικὰ σχόλια, ὅπου χρειάζονται.

- Μέχρι τὸ 1940 ἡ ἐβραϊκὴ παροικία τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε περίπου 60.000 πληθυσμό, ἀκμαιότατη οἰκονομία (ἐβραϊκὴ κεφαλαιοκρατία) καὶ ἀξιοζήλητο πολιτισμικὸ καὶ κοινωνικὸ ἐπίπεδο. Ὑπῆρχαν 56 συναγωγές μὲ ἰδιαίτερη θρησκευτικὴ ἡγεσία, ποὺ ἀποτελοῦσε ἓνα εἶδος ἐθναρχίας (Γ. Ροῦσσος).

- Αὐτὴ ἡ ἰσχυρὴ ἐβραϊκὴ παροικία στὴν νότια Εὐρώπῃ ἐνεργοῦσε δραστήρια, ὥστε νὰ καταστῇ αὐτόνομη πολιτεία ἡ Θεσσαλονίκη μὲ ἐβραϊκὴ διοίκηση (Γ. Ροῦσσος). Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνοσύνης γιὰ ἀπελευθέρωση καὶ ἐνσωμάτωση τῆς πόλης στὴν Ἑλλάδα θ' ἄλλαξε ριζικὰ τὶς ἰσορροπίες δυνάμεων καὶ ἐπομένως ἀποτελοῦσε θανάσιμο κίνδυνο στὰ σχέδια τῶν Ἑβραίων γιὰ ἐπικυριαρχία καὶ ἐξουσία στὰ Βαλκάνια. Ἐπρεπε νὰ παρθοῦν μέτρα, ὥστε ἡ ἑλληνικὴ πολιτικὴ ν' ἀποτύχῃ στὸ σύνολό της. (Ἀπὸ τότε μέχρι καὶ σήμερα ἡ Θεσσαλονίκη θεωρεῖται ὡς καίρια τοποθεσία γιὰ δάση τοῦ σιωνισμού, καὶ ἡ προσπάθεια συνεχίζεται).

- Τὸ 1904 ἰδρύεται ἡ ἐβραϊκὴ σοσιαλιστικὴ ὁργάνωση «Φεντερασιόν» στὴν ἐβραϊκὴ παροικία τῆς Θεσσαλονίκης (Γ. Κορδάτος).

- Τὸ 1908 οἱ Ἑβραῖοι μασόνοι τῆς Θεσσαλονίκης δημιουργοῦν τὸ ὑπὸ τὸν ἐξισλαμισθέντα ἐβραῖο («ντονμέ») Κεμάλ Ἀτατούρκ «Κίνημα τῶν Νεοτούρκων» (Σπ. Μαρκεζίνης). Ἡ ἰδρυση τῆς «Φεντερασιόν» σχετίζεται μὲ τὴ Νεοτουρκικὴ ἐπανάσταση (Γ. Κορδάτος). Τὸ «Κίνημα» ἔκανε τοὺς ἀγῶνες ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες (Μακεδονομάχους) καὶ στοὺς Βούλγαρους νὰ περιπέσουν σὲ (πρόσκαιρη) νάρκη (Παρνέλ, «Ἱστορία 20οῦ αἰῶνος»). Τὸ «Κίνημα» ἀναδιοργανώνει τὸν τουρκικὸ στρατό, ποὺ ἐξαπολύει ἀργότερα ἐναντίον τοῦ ἑλληνικοῦ τὴν ἀντεπίθεση στὴν Μικρὰ Ἀσία.

- Τὸ 1912 ἡ ἡγεσία τῆς ξενόγλωσσης μασονικῆς στοᾶς «Ἀλλιάνς» καὶ τῆς ἐβραϊκῆς παροικίας ζητοῦν ἀπὸ τὸν Τοῦρκο διοικητὴ νὰ ἐγκρίνῃ τὴν ἰδρυση ἐθελοντικοῦ σώματος ἐξ Ἑβραίων τῆς Θεσσαλονίκης, γιὰ νὰ πολέμησῃ στὸ πλευρὸ τῶν Τούρκων τὸν ἐπερχόμενο ἑλληνικὸ στρατὸ καὶ προσφέρουν

650.000 χρυσές λίρες γιὰ τὴν ὑλοποίηση τοῦ σχεδίου (ἐφημ. «Ἑστία»).

- Τὸ 1913 κάποιοι Σχινᾶς δολοφονεῖ τὸν Γεώργιο Α΄ (τὸ ὄνομα Σχινᾶς σύμφωνα μὲ ὠρισμένους προέρχεται ἀπὸ τὸ Ἑσχινάξι, κατ' ἄλλους Ἀσκενάξι). Ἡ δολοφονία αὐτὴ ὑπῆρξε τὸ ἔναυσμα τοῦ πρώτου διχασμοῦ τῶν Ἑλλήνων μὲ τὶς μετέπειτα γνωστὲς συνέπειες («Ἱστορ. Ἑλλην. Ἔθνους», Ἑκδοτικὴ Ἀθηνῶν).

- Τὸ 1915 ἡ σοσιαλιστικὴ «Φεντερασιὸν» συμμαχεῖ στὶς ἐκλογές μὲ τοὺς μοναρχικοὺς (Γ. Κορδάτος). Ἡ συμμαχία στοχεύει στὸ νὰ χάσῃ τὶς ἐκλογές τὸ κόμμα τῆς «Μεγάλης Ἰδέας». Ποιὸν ἐνωχλοῦσε τὸ μέγαλωμα τῆς Ἑλλάδας; Ἡ «Φεντερασιὸν» ἦταν ἐναντίον τῆς φιλοπολεμικῆς πολιτικῆς τῆς ἐλληνικῆς κυδέρνησης καὶ ὑπὲρ τῆς Βαλκανικῆς Ὁμοσπονδίας (Γ. Κορδάτος). Αὐτά, κατὰ τὴν περίοδο πού ἡ Ἑλλάδα πολεμοῦσε ν' ἀπελευθερώσῃ τὴν Μακεδονία καὶ τὴ Θράκη.

- Τὸ 1920 ἡ ἐβραϊκὴ «Φεντερασιὸν» (Βεντούρα, Μπεναρόγια κ.λπ.) μὲ ἀντιπροσώπους ἄλλων σοσιαλιστικῶν ὁργανώσεων στήν Ἑλλάδα ἰδρύει τὸ Σοσιαλιστικὸ Ἑργατικὸ Κόμμα, πού στὸ Β' Συνέδριό μετονομάζεται Κομμουνιστικὸ (Κ.Κ.Ε.) (Γ. Κορδάτος). Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο οἱ δραστηριότητες τῆς «Φεντερασιὸν» ἐξαπλώνονται σ' ὅλη τὴν ἐλληνικὴ ἐπικράτεια.

- Οἱ Ἑβραῖοι καὶ Τοῦρκοι τῆς Μακεδονίας μαυρίζουν τὸν Βενιζέλο στὶς ἐκλογές τοῦ 1920, καὶ οἱ 50 ἔδρες τῶν νομῶν αὐτῶν κερδήθηκαν ὅλες ἀπὸ τοὺς βασιλικούς (Γ. Ροῦσσος). Ὁ Βενιζέλος γκρεμίζεται καὶ μαζί ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν συμμάχων. Ἀκολουθεῖ πολιτικὸ χάος μὲ καταστροφικὲς συνέπειες στὸ μέτωπο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

- Τὸ 1921/22 ἡ ἐλεγχόμενη ἀπὸ Ἑβραίους κυδέρνηση τῆς Ρωσσίας μὲ πρωτοστατοῦντα τὸν Τρότσκυ ἐνισχύει μὲ κάθε μέσο τὸν στρατὸ τοῦ Κεμάλ Ἀτατούρκ, πού τελικὰ ἀναγκάζει σὲ ὑποχώρηση τὸν ἐλληνικὸ στρατὸ (Μικρασιατικὴ Καταστροφή).

- Τὸ 1922 οἱ Ἑβραῖοι τῆς Τουρκίας ὁργανώνουν κι ἐκτελοῦν τὴν σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς Σμύρνης (Μάρτζορη Χαουζπιάν, «Ἡ Σμύρνη στὶς φλόγες»).

Μὲ τὰ πάρα πάνω δεδομένα πῶς δικαιολογοῦνται σήμερα τὰ ὅσα λέγονται καὶ γίνονται ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων τῆς Θεσσαλονίκης; Δὲν θὰ ἔπρεπε πρῶτα νὰ δοῦμε ν' ἀλλάξῃ ἔμπρακτα ἡ ἐναντίον μας ἐχθρικὴ πολιτικὴ τους σ' ὅλους τοὺς τομεῖς, προτοῦ ἀρχίσουμε ἀπλόχερα νὰ κάνουμε παροχές; Μήπως θὰ ἦταν καλύτερα πρὸς τὸ παρόν, νὰ ὑπενθυμίζονται (οἱ μνημεῖς δοηθοῦν) μὲ θάρρος, χωρὶς αἰσθημα ἀντεκδικήσεως, οἱ ἐπιδιώξεις τους, ὥστε νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι τοῦλάχιστον γιὰ ἄμυνα ἔγκαιρη κι ἀποτελεσματικὴ;

Μετὰ τιμῆς
Νικηφόρος Πολίτης
 Ἀγγλία

‘Ο τρόμος του Γιαχβικού «μηδενός»

“Αν ό άνθρωπος κατορθώσει με την αποκωδικοποίηση του γενετικού του ύλικού να κατασκευάζει ανθρώπους (ήδη τὸ πέτυχε σὲ διάφορα εἶδη ζώων), τότε φτάνει στή θέωση, ἀφοῦ κατακτᾷ τὴ δυνατότητα τοῦ «Θεοῦ» νὰ δίνει ζωή.” Αν κατορθώσει νὰ θέσει σὲ λειτουργία καὶ τὸ ὑπόλοιπο 90% τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου, πὺν τώρα εἶναι ἀνενεργό, τότε οἱ δυνατότητες κατανόησης τοῦ κόσμου γίνονται ἄπειρες. Καὶ πρῶτα ἀπ’ ὅλα θὰ μπορῇ νὰ ἀναπαράγει ἐγκαίρως τὰ κύτταρα τοῦ σώματός του, ἀποφεύγοντας ἔτσι τὸ γῆρας καὶ τὸ θάνατο. Τὰ παραπάνω σενάρια, πὺν πρὶν λίγες δεκαετίες ἐμφανίστηκαν στὸ λεγόμενο χωρὸ τῆς «ἐπιστημονικῆς φαντασίας», σήμερα βρῖσκονται ἤδη ἐντὸς τῶν ἐρευνητικῶν ἐργαστηρίων, καὶ ἀναμένουν τὴ πραγμάτωσή τους.

Πόσο σοφὸς καὶ ἀληθινὸς ὅμως εἶναι ὁ δρόμος αὐτός, πὺν ἀνοίξε ἡ σύγχρονη ἐπιστήμη, ἀναλαμβάνοντας μάλιστα νὰ ὀδηγήσει σ’ αὐτὸν ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα; Ἀπαλλάχθηκε ἡ σύγχρονη σκέψη τελικῶς ἀπ’ τὴ Θεοκρατία καὶ τὸ Δόγμα (στόχος πὺν ἀποτέλεσε καθολικὸ αἷτημα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Διαφωτισμοῦ) ἡ παραμένει, τοῦλάχιστον γνωσιολογικά, ἄδουλο ἔρμαίό τους;

Καθένας γνωρίζει, πὺς φυτὰ καὶ ζῶα ἀναπαράγονται, «κατασκευάζουν» δηλαδὴ ἀπογόνους καὶ ἔτσι διαιωνίζονται. ‘Ο ἄνθρωπος - προῖόν γενετικοῦ ἐργαστηρίου θὰ εἶναι μία πρωτότυπη τεχνικὴ κατασκευή, ἀλλὰ μᾶλλον τίποτε παραπάνω. Αὐτὸ δηλαδὴ πὺν θὰ πετύχει μία ὁμάδα ἐπιστημόνων ἐργαζόμενῃ ἀδιάκοπα γιὰ πολλὰ χρόνια, τὸ κατορθώνει ἓνα ὁποιοδήποτε θηλαστικὸ, ἔχοντας μάλιστα ἐνσωματωμένη καὶ ὀλόκληρη τὴ «γνώση» τῆς φυσικῆς προσρμογῆς, πὺν ἀπέκτησε στὴ μακροχρόνια ὕπαρξή του ἀπὸ συστάσεως τοῦ εἶδους του. “Ὅπως καὶ γιὰ τὴν λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου.” Αν, ὅπως λέγεται, μόνον τὸ 10% τῆς οὐσίας του λειτουργῇ, τότε τὸ ὑπόλοιπο 90% λόγῳ ἀχρηστίας θὰ ἐξαφανιστῇ. Ἀντιθέτως ἡ ἐγκεφαλικὴ οὐσία συνεχῶς αὐξάνει. Φαίνεται λοιπόν, πὺς ἡ φαινομενικὴ ὑπολειτουργικότητα ἐξασφαλίζει τὴν ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου.

Οἱ πρῶτοι Εὐρωπαῖοι διαφωτιστὲς τοῦ 18ου αἵῶνα ὑποστήριξαν, ὅτι τὸ ἀνώτατο σημεῖο γνώσης, ὅπου μπορεῖ νὰ φτάσει ὁ ἄνθρωπος, εἶναι ἡ κατανόηση τῆς νομοτέλειας πὺν ἐπικρατεῖ στὴ φύση. Καὶ πίστευαν, πὺς στὴν οὐσία τῶν πραγμάτων δὲν μπορεῖ νὰ φτάσει ἡ ἀνθρώπινῃ λογικῇ. Δύο αἵῶνες

ἀργότερα, σήμερα, βλέπουμε, πὼς ὄντως ἡ ἀνθρώπινη λογικὴ διὰ τῆς ἐπιστήμης πλησίασε, κατανόησε πολλές ἀπ' τὶς ἐκφάνσεις τοῦ Φυσικοῦ Νόμου, τὶς ὁποῖες ἀρχίζει νὰ μιμῆται, ὅπως φαίνεται ἰδιαίτερα ἔντονα στὸ χῶρο τῆς Βιολογίας καὶ τῆς Γενετικῆς. Ἡ μίμηση ὅμως ἀδυνατεῖ νὰ παραγάγῃ νέα γνώση. Ἀκόμη καὶ ὅλα τὰ εἶδη τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωικοῦ βασιλείου ἂν μάθῃ νὰ κατασκευάζῃ ἡ ἐπιστήμη, ἀκόμη κι ἂν δημιουργήσῃ πλανῆτες καὶ ἡλιακὰ συστήματα, ἀρχίζει πλέον νὰ γίνεται ἀντιληπτὸ πὼς στὴν οὐσία τῶν ὄντων καὶ τῆς ὑπαρξῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ εἰσέλθῃ.

Ὁ ἀείμνηστος Κορνήλιος Καστοριάδης ἔγραφε, ὅτι τὸ μόνιμο πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου θὰ περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν σκέψη: *«Γιατὶ νὰ ὑπάρχῃ κάτι, ἐνῷ θὰ μπορούσε νὰ μὴν ὑπάρχῃ τίποτα;»*. Ὅμως ὁ προβληματισμὸς αὐτὸς δὲν ἔφτασε ποτὲ νὰ ἀγγίξῃ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Σκέψη. Γιὰ τοὺς Ἑλληνες ὁ κόσμος ὑπάρχει, ὑπῆρχε καὶ θὰ συνεχίξῃ νὰ ὑπάρχῃ ὡς *«αἰείζων πῦρ»*. Ἡ ἀνυπαρξία δὲν θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρξῃ, γιατί θὰ ἦταν ὑπαρξῆς. Ἡ σύσταση καὶ ἡ διάταξη τοῦ κόσμου ἀλλάζει (*«ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσθεννύμενον μέτρα»*), ἀλλὰ ἡ οὐσία του παραμένει καὶ ὑπάρχει. Ἡ νεώτερη σκέψη δὲν κατώρθωσε ἀκόμη νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπ' τὸ δόγμα τοῦ ἔξωκόσμου θεοῦ (Γιαχβέ), ποὺ «δημιούργησε» ἐκ τοῦ μηδενὸς τὸν κόσμον. Ἡ ὑπαρξῆς ἐκ τοῦ μηδενὸς ὡς ἀπόλυτη ἀρχὴ καὶ ἡ ἀνυπαρξία ὡς ἀπόλυτο τέλος ἐμπότισαν τὴν ἀνθρώπινη συνείδηση μὲ τὸν τρόμον τοῦ ὀριστικοῦ χαμοῦ καὶ ἄλλαξαν τὸν ψυχισμό του.

Ἡ σημερινὴ ἐπιστήμη στηρίζεται ἀποκλειστικὰ στὴν τεχνολογία καὶ στίς δυνατότητες ποὺ αὐτὴ τῆς παρέχει, καὶ στερεῖται φιλοσοφικοῦ ὑποδόθρου. Αὐτοσχεδιάζει καὶ αὐτοπροσανατολίζεται μὲ γνώμονα τὴν ἀγωνία τοῦ ὀρθολογιστικοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀποφύγῃ τὸν βιολογικὸ θάνατον, ποὺ ὁδηγεῖ στὸ «μηδέν», στὸ «τίποτα». Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη πρέπει νὰ ἀπεγκλωβιστῇ ἀπ' τὴν θεοκρατία. Ὁ ἡρακλείτιος λόγος νὰ προβάλλῃ καὶ πάλι καθαρὸς, ὥστε νὰ μπορέσῃ ἡ πλατωνικὴ φιλοσοφία, ἐνεργοποιούμενη καὶ πάλι, νὰ τὸν στρέψῃ στὸν ἄνθρωπον.

Τὰ σημερινὰ ἀδιέξοδα τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως αὐτὴν καὶ μόνον αὐτὴ τὴ διέξοδο ἔχουν. Καὶ σὲ καμμία περίπτωσις ἡ θεωρία ποὺ παρήγαγε ἡ Ἑλλάδα δὲν τελειώνει μὲ τὶς σύγχρονες ἐφαρμογές της. Ἴσως νὰ μὴν γίνεται κὰν «ἐφαρμογὴ», ἀλλὰ δίωσις.

Παν. Α. Κουβαλάκης

Ἡ ἔκθεση γλυπτῶν τῆς Γαβριέλλας Σίμωση (1926-1999)

Ἀλίμονο ἂν ἡ Τέχνη ἀπομονωμένη σὲ μιὰ ἔκθεση θυσιζόταν στὸν ἐπαγγελματισμὸ καὶ στὴν προπαγάνδα τοῦ Συστήματος, γιὰ νὰ ποῦμε τὰ πράγματα μὲ τ' ὄνομά τους καὶ νὰ ἔχουμε σωστὲς ἐκτιμήσεις.

Ὑπάρχουν δύο μὴ ἀναμιξίμοι κόσμοι, ἀπὸ τὴ μιὰ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὰ ὑπόλοιπα, πὺν τὴν περιέχουν χωρὶς νὰ τὰ περιέχῃ. Ἔτσι ξελαφρωμένοι μπαίνομε στὸ παλιὸ ἐργοστάσιο καὶ νῦν χῶρο τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν, ὁδὸς Πειραιῶς 256, ὅπου εἶναι ἡ ἔκθεση τῶν γλυπτῶν τῆς Γ. Σίμωση, πὺν καταγόταν ἀπὸ τὸ Ἀλιθέρι τῆς Εὐβοίας.

Λυπᾶμαι, γιὰτὶ ὁ αἰσθητικὸς ὄγκος δὲν ἐπιδέχεται παραμόρφωση μὲ φωτογραφίες ἢ κάτι ἄλλο, καὶ ἔτσι δὲν ἔχω νὰ σᾶς προσφέρω εἰκόνα. Τὰ ἐκθέματα ὑπενθυμίζουν γενικῶς πρόσωπα ἢ μέλη ἀρχαίων ἀγαλμάτων σὲ εὐρηματικὸς συνδυασμούς, ὥστε ἡ καρὰ ἀπὸ τὴ φυγὴ τῆς Ἀρχαίας Τέχνης νὰ ἀναμιχθῇ μὲ Παρισινὲς «τεχνοτροπίες», ὅπως ἀναπότρεπτα πεθαίνει ὁ καλλιτεχνικὸς «κόσμος» τους... Ὅμως ἐκεῖνο πὺν καθηλώνει εἶναι μιὰ μεγάλη κεφαλὴ ἀνθρώπινη, πὺν στὸ πρόσωπό της ἀκουμπᾷ ἓνας ἀδυσώπητος κυδικὸς ὄγκος, ὅπως ἀκριδῶς θάζομε ἓνα τάκο στὸν τροχὸ ἑνὸς βαρυφορτωμένου αὐτοκινήτου, γιὰ νὰ μὴν τὸ πάρῃ ἡ κατηφόρα. Ὁ «τάκος» καλύπτει ἐφαπτόμενος ὅλο σχεδὸν τὸ πρόσωπο, ὅπως ἡ γροθιά ἐνὸς πυγμάχου, ὅπου ἐκείνη τὴ στιγμή ὅλα σταματοῦν. Ἡ ἀκίνησις πουθενά δὲν ὑπάρχει στὴ φύση, μόνο στὴν ἀνθρώπινη νόηση, ἐκεῖ ὅπου παραδιάζεται καὶ τὸ ὄριο τῆς ταχύτητος τοῦ φωτός, πὺν ἰσχύει στὸ Σύμπαν. Αὐτὲς εἶναι οἱ ἀνεξερεύνητες ιδιότητες τῆς νόησης, ὅπως ὅταν μὲ κάποιον χαρτὶ περιτυλίγωμε, ἂς ποῦμε, ἓνα κονδᾶρι σπάγγο, τὸ ὁποῖο χαρτὶ εἶναι μὲν μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ κονδᾶρι, ὅχι ὅμως καὶ ἀπὸ τὸ σπάγγο πὺν περιέχει...

Τὸ ἔργο λέγεται «Ἡ Σιωπὴ», ὅπου τὸ σχῆμα τῆς κεφαλῆς μὲ τὴν πλαστικότητα του δείχνει σιγὴ, τὴν ὁποία ἐπιβάλλει ὁ ἀδυσώπητος ὄγκος τοῦ κύβου πὺν καλύπτει τὸ πρόσωπο. Ὅταν ὅλα ἔχουν σταματήσει... σιγὴ... ἢ σιωπὴ! Καὶ εἶναι ἡ Πρωτογενὴς Σιωπὴ, ὅπου ἀπ' τὴν ἰδέα της πῆρε τὴν ὑπόστασή του τὸ οἰκεῖο συναίσθημα. Φθάνει τὸ γλυπτὸ αὐτὸ τὴν Πρωτογενῆ Σιωπὴ! Μιὰ σιωπὴ, πὺν καμμιὰ ἐπανάσταση δὲν θὰ ἀπότρεπε. Εἶναι ἡ Ἀνυποχώρητη Σιωπὴ, πὺν δὲν ὑπάρχει τρόπος ἀποφυγῆς της. Ἐδῶ ἡ Τέχνη χρησιμοποιεῖ τοὺς ἀληθινὸς κωδικὸς τῆς Φύσης, καὶ γι' αὐτὸ σφίζεται καὶ δὲν καταποντίζεται στὸ ἀναπόδεικτο ὑπερέραν, τὴν μεταφυσικὴ. Λεωφόρος, πὺν χάραξε ἡ Ἀρχαιότης καὶ ὁδηγεῖ στὴ Φύση, στὸν Πρωτομάστορα!

Παντελῆς Γλᾶρος

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

PAULE FAURE, *Ἡ καθημερινή ζωὴ στὴν Μινωικὴ Κρήτη*

Ἀκρως ἐνδιαφέρον καὶ ὁπωσδήποτε πλούσιο σὲ γνώσεις εἶναι τὸ βιβλίον τοῦ διασήμου προϊστοριολόγου Paul Faure «*Ἡ καθημερινή ζωὴ στὴν Κρήτη τῇ Μινωικῇ Ἐποχῇ*». Ὁ συγγραφεὺς μὲ τὴν μεγάλη ἐπιστημονικὴ κατάρτιση καὶ τὸν θεωρητικὸ ἐξοπλισμὸ ξαναστήνει στὰ μάτια τοῦ ἀναγνώστη, ὅσον τὸ δυνατὸν πιστότερα, τὸν Μινωικὸ Πολιτισμὸ ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ὅλο τὸ «διεθνὲς» κλίμα τῆς τότε ἐποχῆς. Βέβαια οἱ αἰῶνες αὐτοὶ εἶναι ὀλίγον γνωστοὶ καὶ οἱ γνώμες ἀνασκαφέων καὶ ἱστορικῶν δίστανται, ἀφοῦ ὅλοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ στηρίζωνται σὲ ὑποθέσεις γιὰ τὴν συναγωγὴ στοιχειωδῶν ἱστορικῶν συμπερασμάτων. Πιὸ συγκεροτημένος ὁ Γάλλος ἱστορικός παραθέτει ὅλα τὰ δεδομένα, ἱστορικὰ καὶ μυθολογικά, καὶ κατόπιν γράφει τὸ πόρισμα του, πὺν δρίσκεται πλησιέστερα πρὸς τὴν ἀλήθεια σὲ σχέση μετὶς λοιπὲς θεωρίαις καὶ πράγματι ἀναπαριστᾷ μὲ τὸν πιὸ πειστικὸ τρόπο ὃχι μόνον τὸν ἰδιωτικὸν ἀλλὰ καὶ τὸ δημόσιον βίον τῶν Κρητῶν σ' ὁλόκληρο τὸ φάσμα τῶν δραστηριοτήτων τους.

Ὅσο ἄξιζει, νομίζω, νὰ σταθοῦμε ἰδιαίτερα σὲ δύο ἀπὸ τὰ κεφάλαια τοῦ ἐν λόγω βιβλίου: τὴν μακροσκελέστατη ἀλλὰ ἀκρως διαφωτιστικὴ «Εἰσαγωγή», ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μίαν κατατοπιστικὴν θεώρησιν τοῦ ὅλου Μινωικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ ἰδιαίτερα τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Α, περὶ τῆς ὁποίας ἐλάχιστα εἶναι γνωστὰ ἢ ἔχουν γραφῇ. Τὸ δευτέρον κεφάλαιον, πὺν πρέπει νὰ προσέξῃ ὁ ἀναγνώστης, εἶναι «Τὸ Ἀνθρώπινο Πλαῖσιον», ὅπου καταγράφονται οἱ σχέσεις τῶν Κρητῶν μετὶς ἄλλους λαούς, ἡ ἀπο-

«**Η ΧΑΜΕΝΗ ΗΠΕΙΡΟΣ ΤΩΝ ΜΟΥ**»

(*Ἀνθελληνισμὸς ὑπὸ νέᾳ ἔκδοσιν*;))

Κύριε διευθυντά,

Τὸ νέο ἀποκύημα τοῦ ἀνθελληνισμοῦ εἶναι ἡ ἐπανεκδόσις τοῦ βιβλίου τοῦ τέως συνταγματάρχου τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ στὴν Ἰνδία J. Ghurchward μετὶς τίτλο «**Ἡ Χαμένη Ἡπειρος τῶν Μού**» καὶ ὑπότιτλο «**Ἡ Μητέρα Πατρίδα τοῦ Ἀνθρώπου**» ("The Lost Continent of Mu. - The Motherland of Man"). Ὅπως φαίνεται στίς 400 σχεδὸν σελίδες τοῦ βιβλίου, ὁ συγγραφεὺς ἔχει σὰν βασικὸ σκοπὸ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὑπαρξὴν στοῦ μέσου τοῦ ἀπέραντου Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ τῆς «Ἡπείρου τῶν Μού», ἡ ὁποία πρὸ χιλιετιῶν κατεποντίσθη στὰ ἄδυστα τοῦ ὠκεανοῦ, ἀφανίζοντα ἀπὸ προσώπου τῆς Γῆς τὸν πανάρχαιον λαὸ τῆς καὶ τὴν πολιτιστικὴν τὴν κληρονομίαν. Σὲ αὐτὴν, ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ συγγραφεὺς, βασίζονται ὅλοι οἱ μεταγενέστεροι πολιτισμοὶ τῆς ὑφ' ἡμῶν. Ἐπειδὴ ὑπάρχει τὸ ἀντιστοίχον παράδειγμα τῆς «Μαύρης Ἀθηνᾶς» καὶ τοῦ Ἀφροεκντρισμοῦ, σκοπὸς τῶν ὁποίων, ὅπως ἀποδείχθηκε, εἶναι ἡ ἀμφισβήτησις τῆς προέλευσης καὶ τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναρωτηθῶμε, μήπως καὶ οἱ ἱστορικὲς ἀναλήθειαι τοῦ ὡς ἄνω βιβλίου προέρχονται ἀπὸ ὁμοειδεῖς κύκλους συμφερόντων, μὲ κύριον σκοπὸ παραπλῆσιον μὲ αὐτὸν πὺν ἐπιδιώκει ὁ συγγραφεὺς τῆς περιδόχης «Μαύρης Ἀθηνᾶς».

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου «Ἡ Χαμένη Ἡπειρος τῶν Μού» λοιπὸν οὐσιαστικὰ προσπαθεῖ νὰ παραιοσιᾷ ὡς πραγματικὰ γεγονότα αὐθαίρετες θέσεις καὶ ἀναλήθειαι τοῦ τύπου: «... **Ἡ Χώρα τῶν Μού ἦταν ἡ μητέρα καὶ τὸ κέντρο τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Γῆς, τῆς σοφίας, τῶν συναλ-**

καική τους εξέπλωση και φυσικά ή παρακμή της ήγemonίας των. Σίγουρα «*Η καθημερινή ζωή στην Κρήτη τη Μινωική Έποχή*» διαβάζεται ευχάριστα από τὸν ἐπαρκῆ ἀναγνώστη, στὸν ὁποῖο ἔχει πολλὰ νὰ προσφέρει, καὶ ἴσως ὁ Paul Faure εἶναι ἀπὸ τοὺς λίγους ἱστορικούς, πὺν καταπιάνονται μὲ ἓνα τέτοιο θέμα ἀπροκατάληπτα καὶ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ἀντικειμενικά. Καὶ τοῦτο, διότι διαθέτει κριτικὸ πνεῦμα, πὺν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ μὴ ἀποδέχεται a priori τὰ ὑπαρχοντα δεδομένα, ἀλλὰ νὰ τὰ περνᾷ ἀπὸ τὴν δάσανο τῆς δοκιμασίας, εἰδικὰ δὲ τὰ θέματα πὺν ἄπτονται ὄχι μόνον τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Α ἀλλὰ καὶ τῶν τοπωνυμίων, πὺν τὰ συγκρίνει μὲ τὰ ὁμοία τους σ' ὁλόκληρη τὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο.

Γιῶργος Πετρόπουλος

Z. ΜΠΙΡΤΩ, *Η καθημερινή ζωή στη Γαλλία κατά τὴν Ἐπανάσταση*

Ὁ 18ος αἰῶνας σηματοδότησε στὴν Εὐρώπη τὸ τέλος τῆς φεουδαρχικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν ἀνοδο τῶν ἀστών. Ἡ ἰσχυροποίηση τῶν ἐμπόρων (ἀποτέλεσμα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀποικιοκρατίας) καὶ ἡ ἐμφάνιση τῶν βιομηχάνων (προϊόν τῶν τεχνολογικῶν ἐφευρέσεων) συντέλεσε στὴν ἀποδυνάμωση τῆς τάξης τῶν γαιοκτημόνων καὶ στὸν σταδιακὸ πολιτικὸ τους παραμερισμό.

Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση (ὅπως καὶ ἡ Ἀγγλικὴ καὶ Ἀμερικανικὴ πὺν προηγῆθηκαν) ὑπῆρξε ἀποτέλεσμα τῆς προπαγάνδας πὺν ἄσκησε ἡ ἀστική τάξη ἔναντι τῶν ταλαιπωρημένων ἀπ' τὴν φεουδαρχία μαζῶν καὶ στόχευε στὴν ὁμαλὴ μεταφορὰ τους ἀπ' τὴν ὑπαιθρο στὰ βιομηχανικὰ κέντρα τῶν πόλεων, πὺν τότε οἰκοδομοῦντο. Οἱ δουλοπάροικοι, πὺν ἐπὶ αἰῶνες ἔζησαν κάτω ἀπ' τὴν ἐλέφ Θεοῦ φεουδαρχικὴ λόγχη, ἔπρεπε πάση θυσίᾳ νὰ μετατραποῦν σὲ ἐργατικὸ προλεταριάτο. Τὸ σύνθημα «Ἐλευθερία, – Ἰσότητα – Ἀδελφσύνη» δὲν ἦταν τόσο νέο ὅσο προεδβλήθη: Ἰσότητα καὶ

λαγῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου» (σελ. 26). «Τὰ ἀρχαῖα κείμενα πὺν ἀναφέρονται στὴ χώρα τῶν Μοῦ εἶναι γραμμένα ἀπὸ τοὺς Νάκαλς, λαὸ πὺν μετανάστευσε ἀπὸ τὴν ἡπειρο, στὴ γλῶσσα Νάγα - Μάγνα, τὸ δὲ ἀλφάβητο στὴ γλῶσσα Κάρα - Μάγνα, γραμμένο μὲ σύμβολα τῶν Μοῦ... Ὑπάρχουν ἐρείπια, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὴν τοποθεσία καὶ τὰ σύμβολά τους, μὲ τὰ ὁποῖα στολίζονται, μᾶς λένε γιὰ τὴν Ἡπειρο τῶν Μοῦ, τὴν μητέρα - πατρίδα τοῦ ἀνθρώπου» (σελ. 20, 21). «Τὸ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο σήμερα ἀποτελεῖται ἀπὸ λέξεις τῶν Μάγνα, καὶ εἶναι ἓνα ἔπος πὺν ἀναφέρεται στὴν καταστροφὴ τῶν Μοῦ...». «Τὸ ἀλφάβητο τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἓνα ἔπος πὺν συνετάχθη ἀπὸ λέξεις Κάρα-Μάγνα καὶ ἀποτελεῖ ἐορταστικὸ μνημόνιο πρὸς τοὺς προγόνους, οἱ ὁποῖοι ἔχασαν τὴν ζωὴ τους κατὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Ἡείρου τῶν Μοῦ» (σελ. 59). «... ὅλες οἱ εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες εἶναι ἐμποτισμένες ἀπὸ τὶς ἀρχέτυπες λέξεις τῶν Μοῦ, εἰδικὰ δὲ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ λέξεις Κάρα - Μάγνα» (σελ. 291). «... Ἡ χώρα τῶν Μοῦ ἦταν ἡ μητέρα καὶ τὸ κέντρο τοῦ γήινου πολιτισμοῦ, τῆς σοφίας, τῶν συναλλαγῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου, ὅλες οἱ ἄλλες χώρες σὲ ὁλόκληρη τὴν ὑφήλιο ἦταν ἀποικίες τῆς χώρας αὐτῆς ἡ ἀποικιακὲς αὐτοκρατορίες» (σελ. 26).

Ἐχομε ὅμως καὶ μιὰ μαρτυρία τοῦ συγγραφέα, πίσω ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὑποκρύπτεται ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια γιὰ τὴν ἐπίδραση τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πολιτισμοῦ στὴν «Ἡπειρο τῶν Μοῦ». «...στὰ νησιά τῶν Νοτίων Θαλασσῶν εὐρίσκομε λευκοὺς καὶ μελαμνοὺς ἀντιπροσώπους φυλῶν, ἐξαισία δείγματα φυσικοῦ ἀνδρισμοῦ. Ὅμοιάζουν μὲ τὰ ὠραιότερα μπρούτζινα ἀγάλματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων» (σελ. 45-46). Πρὸς ἐπικύρωση τῆς ὁμοιότητος αὐτῆς στὴν σελ. 47 παρουσιάζει φωτογραφία μὲ τὴν ἀπαράμιλλη ὠραιότητα νεαρῆς Ἑλληνίδας. Σημειῶν ἀπίσης στίς σελ. 88-89 τὴν ἀλλοίωση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου μὲ ἔννοιες καὶ λέξεις τῶν «Μοῦ». (Πα-

ἀδελφосύνη ἔναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων εὐαγγελίζετο αἰῶνες πρὶν καὶ ὁ χριστιανισμός, καὶ ἡ ἐλευθερία εἶχε ἀμαρυνθῇ ἀπ' τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα... Τὸ μαζικὸ κίνημα ποὺ δημιούργησε ἡ προπαγάνδα, εὗρισκε τὴ δικαίωσή του στὴ ποδοπάτηση τοῦ παλαιοῦ δυνάστη καὶ –ὅπως πάντα– ἀδυνατοῦσε νὰ δῇ τὰ κοφτερὰ δόντια τοῦ νέου δυνάστη, ποὺ τὸν ὠδηγοῦσε στὴν «μανιφακτούρα» ἢ τὸν μετέφερε ὀπλισμένο στὸ πολεμικὸ μέτωπο.

Ὅμως καλὸ εἶναι νὰ διαβαστῇ τὸ ἐν λόγῳ βιβλίον, ἔστω ὡς ἱστοριοδιφικόν, γιὰ νὰ γνωρίσῃ κανεὶς ἀπὸ κοντὰ τὴν κοσμικὴ φλυαρία ἐνὸς λαοῦ, ποὺ ὁρμώμενος ἀπὸ μιὰ ἰδεολογικὴ ἀφέλεια, πίστευε ὅτι μποροῦσε μὲ νόμους καὶ συνθήματα ν' ἀλλάξῃ τὴν κοινωνία, τὸν κόσμον καὶ ἐν τέλει τὴν ἴδια του τὴν ὑπαρξή.

Παν. Α. Κουβαλάκης

Ε.Α. LIPPMAN, *Ἡ ἠθικὴ ἀντίληψη τῆς Μουσικῆς στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα*

Σὲ αὐτὸ τὸ μικρὸ ἀλλὰ σημαντικὸ βιβλίον ἀρχαιογνωσίας ὁ Ε.Α. Lippman ἔρχεται νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἠθικὴ ἀντίληψιν – καὶ χρῆσι – τῆς Μουσικῆς ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐρύτερη κοινωνικὴ καὶ διαμορφωτικὴ τῆς φιλοσοφία, ἀπὸ τοὺς Ὀρφικοὺς στὴν πολιτειακὴ ἐθνικὴ λατρεία, ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὴν Σπάρτη, ἀπὸ τὴν «ἀρχαϊκὴ» ἐποχὴ στὴ λεγόμενη «κλασσικὴ». Σ' ἀντίθεσιν μὲ τὴν ἐποχὴ μας, παρατηρεῖ ὁ συγγραφέας, «ὁ πλήρης συνδυασμὸς ποιήσεως, μελωδίας καὶ ὀρχήσεως ἦταν ὅχι ἀπλῶς ἡ ἰδανικὴ μορφή Μουσικῆς ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ἡ ἐπικρατέστερη» (σελ. 22). Ἡ Μουσικὴ, ὅπως λέγει ὁ Πλάτων, εἶναι ἱκανὴ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον στὴν ἀρετὴ καὶ στὴ γνῶσιν (σελ. 25). Ἀλλὰ πλὴν αὐτοῦ ἡ Μουσικὴ «ἦταν στοιχεῖο τῆς λατρείας, μία θεραπευτικὴ κάθαρση τῆς ψυχῆς» (σελ. 30). Ἡ Μουσικὴ δεδαίως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ὡς ἡχητικὸ μέσο γιὰ τὴν θεραπεία διαφόρων παθήσεων ἢ γιὰ τὴν ἀνάκρουσιν

ραπέμω τὸν ἀναγνώστη τοῦ βιβλίου στὶς ἐπόμενες σελίδες του, ὅπου θὰ διαπιστώσῃ τὴν προσπάθεια διαστρέβλωσης καὶ ὑποδάθμισης τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ μεγαλείου: 5, 12, 19, 21, 25, 26, 29, 35, 41, 45, 46, 59, 87, 90, 91, 124, 161, 291 κ.λπ.).

Δὲν εἶμαι εἰδικός, γιὰ νὰ ἀμφισβητήσω ὅσες ἱστορικὲς γνώμες παραθέτει στὸ βιβλίον του ὁ Ἀγγλος συνταγματάρχης. Αὐτὰ ὅμως ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἱστορία καὶ τὴν παγκόσμια ἐξάπλωση τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως παραποιοῦνται στὶς ἀναφερθεῖσες καὶ σὲ ἄλλες σελίδες τοῦ βιβλίου, δὲν ἀνταποκρίνονται στὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, ὅπως αὐτὴ εἶναι γενικὰ γνωστὴ, ἱστορικὰ παραδεκτὴ καὶ εἰδικὰ ἐκτίθεται σὲ ἄρθρα τοῦ περιοδικοῦ «Δαυλός»· ἀκόμα δὲ αὐτὰ ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἐπίδραση καὶ ἐξάπλωση τοῦ ποντοπόρου ἀρχαιοελληνικοῦ πολιτισμοῦ στὶς χώρες τῆς Ἀπὼ Ἀνατολῆς γενικὰ καὶ στὴν περιοχὴ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Φυσικὸ ἐπακόλουθον τῆς ἐξάπλωσης καὶ διείσδυσης αὐτῆς ἦταν καὶ ἡ διάδοση στὸς ἰθαγενεῖς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας.

Ἡ μεγάλη συμβολὴ τοῦ περιοδικοῦ «Δαυλός» στὴν ἐδραίωση τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας ἀφορᾷ στὴν πανάρχαια καταγωγὴ τῶν Ἑλλήνων, στὴν πολιτιστικὴν τους κληρονομίαν καὶ στὴν ἐξάπλωσιν τῆς διὰ μέσου στερεᾶς καὶ θαλάσσης σὲ κάθε γωνίᾳ τῆς Γῆς. Τὸ παραπλανητικὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου, ποὺ ἀπτεται τῶν θεμάτων αὐτῶν, ἀνατρέπεται ἀρδρῶν ἀπὸ τὰ πολυάριθμα, ἐμπειροστατωμένα καὶ ἐπιστημονικὰ τεκμηριωμένα ἄρθρα – μελέτες τοῦ περιοδικοῦ, τὰ ὁποῖα λόγῳ ὄγκου εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναφέρω ἐδῶ. Περιορίζομαι μόνον στὸ νὰ δώσω τοὺς ἀριθμοὺς τῶν τευχῶν τῶν περισσότερων ἐνδιαφερόντων καὶ νὰ ἀναφερθῶ ἐν συντομίᾳ στὰ τρία πρῶτα κατὰ σειρὰν ἀπὸ αὐτὰ λόγῳ τοῦ εἰδικοῦ τους θάρους στὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα.

(Ἡ πλήρης σειρὰ εἶναι: Δ-169, 170, 211 καὶ Δ-172, 173, 176, 177, 185, 188, 189, 190, 194, 197 κ.λπ.)

δεήσεως πρὸς τοὺς θεοὺς. «Ἀλλὰ ἡ Μουσικὴ –καταλήγει ὁ συγγραφέας– δὲν προσφέρει μόνο θεωρητικὸ ὕλικό στὴν ἀνθρώπινη σκέψη. Διαπλάσσει πιὸ ἄμεσα τὸν χαρακτήρα μὲ τὴν ψυχολογικὴ ἐπίδραση τοῦ ρυθμοῦ, τοῦ μέτρου καὶ τῆς μελωδίας καὶ ἀκόμη περισσότερο μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ χορικά ἄσματα ὑποχρεώνουν τὸ ἄτομο νὰ μετέχη σὲ ὁμαδικὴ μουσικὴ ἐκτέλεση καὶ σὲ ὁμαδικὴ τελετουργικὴ ἐμπειρία» (σελ. 41). Τὴν θέσι αὐτὴ ὑπεστήριξε μεγὰξυ ἄλλων ὁ Δάμων, ἀφοῦ κατ’ αὐτὸν «οἱ μουσικὲς μεταβολὲς συνεπάγονται ἀξιωματικὰ καὶ κάποιες ἀντίστοιχες κοινωνικὲς. Τὸ κεντρικὸ θέμα τοῦ “Ἀρεοπαγιτικοῦ λόγου” τοῦ Δάμωνος ἦταν, ὅτι θεματοφύλακας τῶν νόμων καὶ τῆς τάξης ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ Ἄρειος Πάγος... καὶ ὅτι θὰ ἐκπληροῦσε καλύτερα αὐτὴ τοῦ τὴν ἀποστολὴ μέσῳ τῆς Μουσικῆς, ἀφοῦ ἡ τελευταία, ἐπηρεάζοντας τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ, θὰ ἐπηρεάζε καὶ τὴν ψυχὴ τῆς Πολιτείας» (σελ. 43-44).

Μάριος Δημόπουλος

ΕΙΡΗΝΗ ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ *Διαλεχθῶμεν Ἑλληνικῶς*

«Τὸ “Διαλεχθῶμεν Ἑλληνικῶς” εἶναι μιὰ μέθοδος, πὺν ἀπευθύνεται σὲ παιδιὰ σχολικῆς καὶ προσχολικῆς ἡλικίας, τὰ ὁποῖα ἐρχονται γιὰ πρώτη φορὰ σ’ ἐπαφὴ μὲ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴ... Εἶναι ἐλκυστικὸ, ἀπλὸ στὴν χρῆσι καὶ ἐπαρκὲς γιὰ μιὰ προοδευτικὴ γνωριμία μὲ τὸν ἀρχαῖο κόσμο... Ὑπόσχεται μιὰ συναρπαστικὴ πτῆσι ἀνάμεσα στοὺς αἰῶνες...» (σελ. 11). Πράγματι φυλλομετρώντας κανεῖς τὸ «Διαλεχθῶμεν Ἑλληνικῶς» ἐθίζειται φυσικὰ καὶ ἀδίαστα στὸ νὰ διαλέγεται ἑλληνικῶς ἢ μαθαίνει ἐπιτέλους ἀρκετὲς ἑλληνικὲς φράσεις, πὺν νὰ μορφεῖ νὰ τίς χρησιμοποιεῖ ὁρθὰ καὶ κατάλληλα: «- Χαῖρε, ὦ ξένε· πῶς ἔχεις; – καλῶς ἔχω! – Ποῖον γένους καὶ ποδαπὸς εἶ; – Ἑλλήν ἐίμῃ, ἐκ Μακεδονίας.»

Πέραν αὐτῶν τῶν ἀπλῶν διαλογικῶν σχημάτων, πὺν δίδονται ὑπὸ μορφὴν παι-

1) Θὰ ἀναφερθῶ κατ’ ἀρχὰς στὸ ἄρθρο τοῦ κ. Ἰωάν. Τσαμαλῆ, Δ-170, μὲ τίτλο «Οἱ Ἑλλήνες στὴν Ἀσία καὶ Πολυνησία», ὅπου στὸν ἐπίλογο (σελ. 10280-81) γράφει: «**Εἶναι ἀναμφισβήτητὴ ἡ ἑλληνικὴ ἐξάπλωση, ἐπιρροὴ καὶ γιὰ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα κυριαρχία (ὄχι μόνον πολιτικὴ ἀλλὰ καὶ πληθυσμιακὴ) στὴν Ἀσία**» καὶ παρακάτω: «**Νὰ δοῦμε ὅμως, πότε ἐμεῖς οἱ σύγχρονοι Ἑλλήνες θὰ ἀπελευθερωθοῦμε ἀπὸ τοὺς κηδεμόνες μας (μὲ τὴν ἀρχαία σημασία) σημερινοὺς κύκλους, οἱ ὁποῖοι ἀποκλειστικὸ καὶ μόνον στόχο ἔχουν τὴν ἐξαφάνιση, καταστροφὴ, ὑποβιβασμὸ καὶ κατάχωση τῆς μυριάδων ἐτῶν παραδόσεώς μας**».

2) Ἐπίσης στὸ ἄρθρο τοῦ κ. Κων. - Εὐστ. Γεωργανᾶ, Δ-211, μὲ τίτλο «Ὑποδούχια πόλη 10.000 χρόνων στὸ βυθὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. – Συντριπτικὲς ἀποδείξεις ὅτι εἶναι Ἑλληνικὴ», ὅπου (σελ. 13325-8) ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀποσιώπησης ἀπὸ τὸν διεθνή τύπο τῆς ἀνακάλυψης στὰ δάθη τοῦ Εἰρηνικοῦ πλησίον τῆς ἰαπωνικῆς νησίδος Yonaguni (Okinawa) ἀρχαιότατον ὀρθογωνίου οἰκοδομήματος γράφει: «**Ἀλλὰ οὔτε λέξη γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τῆς Okinawa δὲν ἐφθάσε στὸ ἀμερικανικὸ κοινὸ (σημ.: καὶ στὸ εὐρωπαϊκόν: τὰ τελευταῖα γεγονότα ἀπέδειξαν τὸ ρόλο κομπάρσου τῆς Εὐρώπης στὴν ἐνημέρωση τοῦ κοινοῦ της), μέχρις ὅτου τὸ περιοδικὸ “Ancient American” («Ἀρχαῖος Ἀμερικανός») ἀνήγγειλε τὰ νέα τὴν ἀνοίξη τοῦ 1988**». Καὶ καταλήγει ἐρωτώντας: «**Γιατί; Πῶς πορεῖ νὰ συνεχίζεται αὐτὴ ἡ βαρεὶά ἀμέλεια πρὸς παρουσίαση ἀνακαλύψεως τέτοιου ἀπαράμιλλου μεγέθους. Μὲ κίνδυνον νὰ παρεξηγηθῇ θὰ συμπεράνουν κάποιος, ὅτι ὑπαρκτὴ συνωμοσία κατευθυνόμενης πληροφόρησης κυριαρχεῖ στὰ ἀμερικανικὰ κέντρα πληροφόρησης τοῦ κοινοῦ. Ἔτσι περιγράφει, καταγράφει καὶ αἰσθάνεται ὁ Frank Joseph στὸ “Ancient American”**».

3) Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Ἰωνος Δ. Λάμπρου, Δ-169 καὶ 170, μὲ τίτλο «Οἱ κάτοικοι τοῦ Εἰρηνικοῦ

γνίου, ὁ ἀναγνώστης μαθαίνει πλῆθος ἀρχαίων φράσεων, παροιμιῶν, γνωμικῶν καὶ ρητῶν, ὅπως γιὰ παρὰδειγμα: «– Τίς πλοσυρώτατος; – Ὁ ἐλαχίστοις ἀρκούμενος. – Πότερον, παῖς ἢ νεανίας εἶ; – Παῖς ἢ νεανίας ἢ ἀνὴρ ἢ γέρον! – Τί Ζεὺς ποιεῖ σήμερον; – Νίφει ἢ μαιμάσσει ἢ ὄμβρος πολλὸν γίγνεται!... – Τί αἶνυσαν οἱ σοφοί; – Τὸ “Γνώθι σαυτόν” ἢ τὸ “Μηδὲν ἄγαν”!.. – Καὶ ποιοὶ οἱ ἑπτὰ Σοφοί; – Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, Πιπτακὸς ὁ Μυτιληναῖος, Κλεόδομος ὁ Ῥόδιος, Περίανδρος ὁ Κορίνθιος, Χ(ε)ῖλων ὁ Λακεδαιμόνιος, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος καὶ Βίας ὁ Πριηνεύς.»

Στὸ ἐρώτημα, ἂν αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ γιὰ κάποιον ποὺ θέλει νὰ μάθῃ νὰ διαλέγεται ἑλληνικῶς, ἀπαντοῦμε: εἶναι ἓνα πρῶτο βῆμα. Ἄς μὴν λησμονοῦμε ἄλλωστε, ὅτι παλαιά, ὅταν τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ ἐδιδάσκοντο στὰ δημόσια γυμνάσια, οἱ μαθητὲς ἔφευγαν μετὰ ἀπὸ ἕξι ὁλόκληρα ἔτη «εἰδότες οὐδέν»... Εἶναι βέβαιο (ἔχει ἤδη ἀποδειχθῇ), ὅτι, ἂν μὲ τὸν τρόπο καὶ τὴν μέθοδο αὐτὴ διδάσκονταν τὰ Ἀρχαῖα στὰ σχολεῖα μας, τελειώνοντας τὸ γυμνάσιο θὰ «διαλέγοντο ὅλοι ἑλληνικῶς»· πρῶγμα ποὺ σημαίνει, ὅτι τὸ κράτος καὶ τὸ «Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο» ψεύδονται, ὅταν ὁμιλοῦν περὶ δυσκολιῶν, καὶ ἀδυναμιῶν, καὶ συγχύσεων, ποὺ τάχα δημιουργεῖ ἡ διδασκαλία τῶν Ἀρχαίων. Ἡ ὑποκρισία τους φαίνεται πολὺ καλύτερα, ὅταν ἀναλογίζεται κανεὶς πῶς τὸ ἴδιο τὸ κράτος ἐπιβάλλει ὑποχρωτικά στοὺς μαθητὲς νὰ μαθαίνουν μία καὶ δύο ξένες γλῶσσες, χωρὶς νὰ φοβᾶται τὴν τάχα σύγχυση.

Σαράντος Πὰν

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΑ: Στὸ ἄρθρο τοῦ κ. Κ. Καρμιράντζου «Ἡ καταπληκτικὴ τεχνολογία - Τέχνη τῶν ΜνηνοΜινωικῶν σφραγιδολίθων» («Δαυλός», τ. 219) στὴ σελ. 13916, 6η σειρά, μετὰ τὴ φράση: «Ἡ λειτουργία του» νὰ προστεθῇ: «στηρίζεται στὴν παλινδρομικὴ κίνηση».

• Στὸ προηγούμενο 221^ο τεύχος, σελ. 14034, ὁ τίτλος «Πορεία μὲ πυξίδα τὸ ἑλληνικὸ ἔνστικτο» νὰ ἀντικατασταθῇ μὲ τὸν ὀρθὸ «Διάλογος γιὰ τὴν ἄλωση τῆς Πόλεως».

Ῥωκεανοῦ μιλοῦν ἀρχαῖα ἑλληνικά», I καὶ II, ὅπου παρουσιάζεται ἐκτενῶς ἡ ριζοσπαστικὴ ἔρευνα τοῦ καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Χαϊδελδέργης δρ. Nörs S. Josephson «Ἑλληνικὰ γλωσσολογικὰ στοιχεῖα στὶς Πολυνησιακὰς γλῶσσες - Ἑλληνικὸς Εἰρηνικός». Στὸν πολὺ ἀποκαλυπτικὸ καὶ ἀντικειμενικὸ ἐπίλογό του (σελ. 10175) ὁ Ἰων Δ. Λάμπρου γράφει: «Τὸ γεγονός τῆς σημερινῆς παρουσίας τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσας στὴν ἀχανὴ ἑκτασὴ τῶν ἀντιπόδων μας εἶναι αὐτόχρονο καταλυτικὸ γιὰ πολλὰς ἀπὸ τίς προδήλως κατασκευασμένες ἀπὸ διάφορες ιδεολογικὰς σκοπιμότητες τοῦ Διεθνοῦς Ἐξουσιασμοῦ ψευδεῖς ἀντιλήψεις μας γιὰ τὴν ἀπώτερη ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν γένεση τῆς γλώσσας, τὴν ἀρχὴ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ βεβαίως γιὰ εἰδικώτερα θέματα ὅπως ἡ ἀνακάλυψη τῆς Ἀμερικῆς, οἱ γνώσεις γιὰ τὴν ναυσίπλοια, ἡ χρονολόγησις τοῦ πολιτισμοῦ καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἡ συνέχιση τῆς σιωπῆς ἀπὸ πλευρὰς τῆς ἐπίσημης ἐπιστήμης ἀπλῶς θὰ ἐπιβεβαιώσῃ, ὅτι δὲν ὀφείλεται στὴν ἀνεπάρκειά της ἀλλὰ σὲ δόλο».

Χάριν μιᾶς πιὸ ἐμπεριστατωμένης ἀντιπαράθεσης τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας ἐναντὶ τῆς ἱστορικῆς ἀναλήθειας ἐκφράζω τὴν εὐχή, ὅπως ὁ «Δαυλός», διαθεύοντας τὴν ἐπιστημονικὴ γνώση καὶ τὴν ἐμπειρία τῶν ἀριστῶν συνεργατῶν - ἐρευνητῶν του, ἀσχοληθῇ μὲ τὴν τεκμηριωμένη ἀναίρεση τῶν διαστρεβλώσεων τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν πρωτοποριακῶν ἐπιτευγμάτων του, ὅπως οἱ διαστρεβλώσεις αὐτὲς διατυπώνονται στὶς σελίδες τοῦ ὑπὸ κριτικὴ ἀνασκόπηση διδίου, προϊόντος «τῶν προδήλως κατασκευασμένων ἀπὸ διάφορους ιδεολογικῶν σκοπιμότητων τοῦ Διεθνοῦς Ἐξουσιασμοῦ».

Μὲ ἐκτίμησι
Ἰωάν. Κυπαρισσοῦ
Ἀθήνα